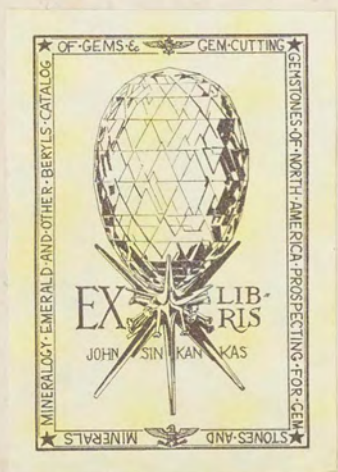

16

1967
Times Bookshop
885

Cat

75L
L8001072

DISSERTATIO

DE

Urim & Thummim.

IN

DEUTERON. c. 33. v. 8.

In qua

*Eorum natura & origo,
Non paucorum rituum Mosaicorum rationes,
Et
Obscuriora quaedam Scripturae loca,
probabiliter explicantur.*

Authore

JOANNE SPENCERO, S. T. D.
Coll. Corp. Christ. in Acad. Cantab. Praefecto.

CANTABRIGIAE,

Impensis *Timoth. Garthwait*, in Hospitio
S. BARTHOL. Londini, 1669.

ITALIA

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

PRÆFATIO.

SI prima nascentis Ecclesiæ tempora cum annis suis vergentibus conferamus, Majestatem divinam res suas ratione & modo prorsus dissimili procurantem proclive erit observare.

Manu quasi tacitâ facilique, & modis naturæ rationalis conditioni suaviter attemperatis Ecclesiam jam adultam administrat *DEUS*. Nulli etenim hodie consilii alicujus sanctioris nuncii de cælo missi: miracula ad fidem doctrinæ alicui divinæ faciendum nulla: nullum in rebus impeditis Oraculum, præter *Λόγον* illud *ἔμφυχον*, virum bonum longo rerum usu tritum & subactum, consulendum superest: *Spiritus gloriæ* in templis *DEI* vivis habitans, unica illa *Schechinah* est quæ *Oeconomix Christianæ* testimonium præbet: nulli nobis *Prophetæ* divino subinde afflati oraculo: dira illa exempla in flagitii alicujus manifestos edita, quæ temerata olim justi-

PRÆFATIO.

tia jura continuò vindicârunt, seculis hisce
 novissimis tam rarò dedit divina *Nemesis*,
 quòd *Timon* apud *Lucianum* deridendum
 propinet Jovem, quasi juventutis suæ
 (quâ nullæ sibi cum maleficis induciæ, sed αἰεὶ ἐν-
 εργῶς πᾶντως ὁ κεραυῶς fulmen semper in negotio
 erat) impetus & fervores annis suis se-
 nilibus refrigererent; & tituli illi, *Gran-
 distrepus*, *Fulgurator* & hisce similes, qui-
 bus illum poëtæ decorare solent, sint
 tantùm κερνὸς ποιητικῆς, & ab iis μέλιτα ὅταν
 ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα, præcipuè cum in versu
 hærent, ad τὸ πῖπλον τῶ μέτρου, carminis ruinam
 fulciendam Jovi tribuerentur.

At verò sub primos Ecclesiæ Judaicæ
 natales, Angeli humanam personam præ-
 ferentes, opera rerum creatarum vires lon-
 gè superantia, Prophetarum pectora mo-
 tu divino calefacta, oracula è Tabernacu-
 lo aut *Gloriâ magnificâ* prodeuntia, ignis
 cœlitus in aram delapsus, tremenda justiti-
 æ divinæ monumenta, tam frequentes
 mortalibus mirandi causas attulere, quòd
 spectaculis hujusmodi cœlestibus & mira-
 culi plenis priora mundi secula sæpius
 frui, quàm posteriora fingere videantur.

Nam

PRÆFATIO.

Nam animo tam crasso & cœlestium inani fuit Hebræorum natio, quòd nullo nisi quod oculos penè feriret argumento ad præsentia divina fides & frugem bonam perducere potuerunt: perditissimi quibus assueverant *Ægypti* mores, & conditio ibi vivendi dura & infelix, penè omnem Numinis sensum populo excusere: Oracula viva, publici voluntatis divina indices, nondum literis tradita fuerunt: homines ob lubricos rerum humanarum casus & timida præfagia anxii & solliciti, à Dæmonis Oraculis & mystis responsa de futuro sæpius petiere, quæ eorum pallidis curis turbata levarent pectora.

Præ cæteris verò, quibus Ecclesia vetus gaudebat, luculentis providentiæ & præsentia divina argumentis, Oraculum in Pectorali positum dignum videtur, in cuius contemplatione magis sollicitè & religiosè hæreamus, & quod nunquam nisi summâ admiratione suspensi recolamus. Quid enim in omni memoriâ oculis auribusve haustum mirabilius, quàm quòd Numen è cœli nubibus, sacris adytis, aut

PRÆFATIO.

monte flammante loqui solitum, è duplicato palmaris latitudinis panniculo responsa sua tradere dignaretur? & quòd Sacerdos non in templis somnians, aut antris quibusdam spiritum fatidicum exhalantibus, ethnicorum ritu astans, propheticus prodiret; sed ex ipso sinu *DEI* oracula & regnorum fata promeret? Certè quòd *Josephus* de splendore lætiore lapilli in Pontificis maximi humero, cùm sacrum *Deo* probatum esset; de hoc Oraculo jure afferamus, *Θαυμάσιον μὲν τὸ τοῖς μὴ σοφίαν ἐπ' ἐκφραλισμῶ τῶν θεῶν ἠσκηθῆσιν, Πῖα admiratione digna res hæc apud omnes habita est, nisi qui ex divinorum contemptu sapientiæ opinionem aucupantur.* Antiq. lib. 3. cap. 10.

Mihi itaque sæpius mirari subiit, quòd de Argumento tam augusto & quod animo tam gratam contemplandi voluptatem creare possit, pauci ex instituto, nulli ex illius dignitate meritòque hæctenus differuerint. Nam Scriptores plerique omnes de eo verba facturi, de Lectore & argumento suo se egregiè meruisse sentiunt, si suas aut aliorum conjecturas (*blanda illa vigilantium somnia*) *vix ullo firmatas* Scripturæ

PRÆFATIO.

Scripturæ aut Antiquitatis suffragio in medium dederint : alii verò, Oraculum hoc inter Scripturæ *ἀποκα* & ingenii humani cruces numerantes, illud vix summis tactum digitis prætereunt; vel (prout Geographi circa terram incognitam versati) monstra solummodo chartis suis inferunt; fabulas Judaicas dico, ficta Poëtarum miracula & fidem omnem consultam superantes. Unde factum quòd *Urim* & *Thummim* sono tantùm barbaro & otioso hominum aures diu impleverint, & crassa quorundam commenta sapientiam divinam in rebus & nominibus illis instituendis elucescentem penitus obscuraverint.

Quò itaque probrosam illam scientiæ divinæ lacunam explerem, & otii quo jam fruor tædia quandoque fallerem; eorum naturis & primariis circumstantiis pervestigandis, quantum in remotissimæ antiquitatis penetralibus videre concessum, sedulam, nec forsan inanem, impendi operam. Eam autem huic saltem seculo haud ingratham futuram facilè speravi, quo in abditos atque invios hæc-
nus

PRÆFATIO.

nus scientiæ divinæ & humanæ recessus penetrare tanto cum conatu & sudore contenditur; Et *nihil dicere nisi quod dictum prius*, animi humilis & angusti argumentum à plerisque existimatur.

Haud paucos futuros auguror, qui in ipso operis hujusce limine offendent, & chartas meas vix limis inspectas oculis, quasi conjecturas tantùm precarias (quarum eos satietas jamdudum tenuit) afferentes, post terga rejicient: eò quòd spes nulla affulgeat, ut mea tenuitas mysterium retegat, quod anxiam tot perspicacium virorum hæctenus elusit indaginem; & quòd ipse veri quicquam iis in rebus percipere possim, quibus tot jam transacta secula cæcam caliginem obduxerunt. Nec sanè falleret eos spei suæ frigidæ de opere meo conceptæ ratio, si ingenii solius supra communem mortalitatis sortem felicitis viribus, aut singularis cujusdam scientiæ clave (quæ mihi profectò non sumo) Oraculi hujusce arcana daretur referare. Mihi *DEI* ænigmata non ingenii sagacioris dexteritate, sed Illius vitulâ arando concessum solvere: nempe animum attentum

PRÆFATIO.

& nullius addictum verbis ad Scripturam consulendum appuli, in quâ lucem eam effulgere credidi quæ pedes nostros in hæc atque alia abdita dirigere possit, modò mentis oculos nullis phantasiis & idolis vitiatos ad legendum afferamus.

Sed utcunque se alea verterit, sive veritate mihi semper favente scripsisse, sive tantis tenebris posito umbris & imaginibus mentientibus sæpius deludi contigerit; id in spe lætâ pono, me nempe opus hoc sine cujusquam malâ gratiâ in lucem editurum. Nullius enim famam hîc lædo: *farinam*, quod dicitur, *molitam* non molo: non conjecturas tantùm & hypotheses ad placitum fictas affero, sed argumenta: non sacra *Veneris*, *Bacchi* orgia, aut *Jovis* alicujus Ethnicæ solennia; sed Numinis sanctissimi instituta, in lucem & memoriam revocare studeo: remigium meum in adversas undas non dirigo, nihil enim Patrum & Conciliorum scriptis aut receptæ Ecclesiæ fidei adversum trado: Et quamvis nonnulli forsân me *ἔπιζουτά τινα* auribus suis afferre sentiant, non ea sunt in quibus
salus

PRÆFATIO.

salus legentis vertitur, vel quibus ul-
lius fidem dandam postulo, nisi ratio-
num mearum momenta, animo sicco
& libero æstimata, calculum suum me-
reri videantur.

Capitulum

Capitum & Sectionum Argumenta.

CAP. I.

DE Textûs occasione prælibantur nonnulla p. 1

CAP. II.

De Usu Urim & Thummim 4

SECT. I. De Usu generalî ibid.

SECT. 2. De eorum Usu specialî II

CAP. III.

De loco in Pectorali quem Urim & Thummim occupârunt. 28

CAP. IV.

De Naturâ & Origine Urim & Thummim 31

SECT. I. Generalia quadam de illorum naturâ præmittuntur 32

SECT. 2. Specifica natura τ̄ Urim explicatur, cujus gratiâ de conditione antiquorum Theraphim fusè differitur 40

SECT. 3. Dicta Natura τ̄ Urim Hosea testimonio probatur 54

SECT.

Capitulum & Sectionum Argumenta.

- SECT. 4. *Alius Scripturae locus, Judic. 17. 4. ad sententiam firmandam affertur & explicatur* 70
- SECT. 5. *Astruitur sententia argumentis probabilibus à Scripturâ depromptis* 86
- SECT. 6. *Sententia de naturâ URIM tradita firmatur testimonio Phil. Fudei, Aben-Ezra, & Christophori Castri* 100
- SECT. 7. *Sententia nostrae veritas probatur è communi institutorum Mosaicorum Origine* 113
- SECT. 8. *Probatur hypothesis nostra ceteras redarguendo* 133
- SECT. 9. *Ad sententiam nostram statuminandam ostenditur Urim & Theraphim voces esse cognatas, seu ejusdem significationis* 147
- SECT. 10. *Probatur hypothesis rationum decade.* 175
- SECT. 11. *Objectiones varia solvuntur* 186
- SECT. 12. *Explicatur natura τῆς THUMMIM, & ostenditur illud ab Aegypti moribus desumptum fuisse* 200
- SECT. 13. *Occurritur Objectionibus cum sententiâ nostrâ de naturâ THUMMIM pugnantis* 219

CAP. V.

De Ratione nominum, Urim & Thummim 229

SECT. I. *Quorundam sententiae de nominum ratione ad examen vocantur.*

SECT.

Capitum & Sectionum Argumenta.

- SECT. 2. *Primaria nominum rationes proponuntur & probantur* 237
- SECT. 3. *Objecta contra primarias nominum rationes diluuntur* 257
- SECT. 4. *Redduntur nominum rationes secundaria* 264
-

CAP. VI.

De personâ cujus erat Urim & Thummim gestare & consulere 275

SECT. 1. *Rationes varia assignantur, cur Deus Pontifici soli Urim & Thummim gestandi & consulendi potestatem fecerit* 279

SECT. 2. *Satisfactum est Objectioni, & queritur an Rex & Sacerdotes ordinarii Urim consulendi copiam quandoque habuerint* 296

SECT. 3. *Cur Moses Urim & Thummim, benedictionis loco, Tribui Levitica precatus sit* 308

CAP. VII.

De sensu Textûs mystico. 319

ERRATA.

PAg. 14. lin. 4. leg. voluit. p. 29. l. 8. leg. prætereun-
dam. p. 57. l. ult. leg. exarandam. p. 118. l. 30. leg. fri-
gidam. p. 139. l. 9. leg. nullæ. p. 191. l. 6. leg. Illas. p. 201. l. 16.
leg. Emisisse. p. 207. l. 9. leg. Ægyptiaca. p. 208. l. 14. leg. Æ-
gyptiaca. p. 248. l. 8. leg. statuas. p. 264. l. 4. leg. suo. p. 271.
l. 24. leg. decorârint. p. 304. l. 8. post *assumptum* leg. eique.
p. 320. l. ult. *dele* solent.

DISSERTATIO
DE
URIM & THUMMIM
IN

DEUTERONOM. Cap. 33. com. 8.

תְּמִיךָ וְאוּרִיךָ לְאִישׁ חֲסִידךָ

Thummim tui & Urim tui cum Viro Sancto tuo.

CAP. I.

*De Textûs occasione prælibantur
nonnulla.*

Inter artes istas plurimas, quas longum esset enumerare, quibus Diabolus rudiora mundi secula in partes suas allicere studuit, nulla fuit qua, veluti philtro & fascino quodam, affectus humanos sibi ritibusque suis tam faciliè conciliavit & arctè devinctos tenuit, quàm fides molli vulgo altè impressa, quòd rebus ultra vota foelicibus usuri essent, modò astra, idola, & Dæmones cultu sacro profecuti fuerint, & ritûs à seipso institutos religiosè observârunt: at nullum miseræ nomen iis defuturum, modò Diis illis nuncium remiserint, & fidem eâ olim religione iis oppigneratam violârunt.

Illius etenim Ceremoniarum Magistri, Prophetæ è veteri Zabiorum grege, concionabantur in congregationibus & cætibus publicis, illorûmque animis imprime-

bant, propter ejusmodi cultus pluviam de cælo descendere, arbores agri fructus ferre, terram sæcundam reddi, & quòd homines vitam longævam sint habituri, quòd morbi ab illis auferendi, quòd à magnis vitis sint conservandi: uti refert *Maimonides*, Mor. Nevoc. P. 3. c. 30. & de Idololat. Cap. 1. Sect. 3. Quæ sanè eò veritati propiora habeo, quoniam Apostolus, cùm Gentilium animos idololatriæ deditos ad saniora consilia retrahere studeret, Act. 14. pluviam, tempora fructifera, aliâque vitæ commoda, eos Dei solius benignitati debere doceat: com. 17. Quibus haud obscure monet, Ethnicos bona sua omnia eorum idolis accepta retulisse, eosque spe vana fortunæ lætioris allectos, *Vanitates* illas tam prono cultu & obsequio accepisse.

Deus itaque, quo errorem istum *Hebræorum* animis penitus insitum radicitus evelleret, atque adeò primum idololatriæ fomitem è medio tolleret, cælum ferreum, agros & vineas spem & operam Agricolaë ludentes, corpora morbis gravissimis laborantia, liberos fato præmaturo cadentes, vitam denique nullo non mulctatam infortunio interminatus est, si ad ingenium Ethnicum redierint, & vetere idolorum cultu capita polluerint.

At sanctè pollicitus est se uberem ^a glebam, ^a Levit. 26. lætas segetes, dies multos, victricia signa, 3. 4. 5. 6. 7. res ex animi sententiâ fluentes, (contra quàm idolorum prophetæ concionati sunt) illis concessurum, si Diis suis antiquis à tergo rejectis, Sibi uni, ut Regi & Domino suo sacramentum dixerint, & fidem immotam & intemeratam in Se & Legem suam præstiterint.

Comminationes & promissiones hæc sæpius in Legge ob oculos Judæorum positas inveniamus: nusquam verò tam liberali effusas manu quàm à *Mose*, cùm in mortis

mortis confinio jam stare, ὅλθ' ἔτι ὄλων με. *μαρτυροῦμαι* eis vñ ἠλιοειδεσθαιτων, prope totius jam versus in animum illustrissimum: prout de eo morti proximo loquitur *Philo, Lib. 3. de Vit. Mos.* Nempe ut illius verba (prout morientium solent monita) altiùs in rudioris populi animos descenderent. Postquam enim pœnas sine exemplo graves, quas *Israelita*, ob læsam fœderis cum Deo initi religionem, justitiæ divinæ daturi essent, fusè prædixisset (nè forsan stultus ille populus tot mala, cùm evenissent, Diis suis antiquis haud rite propitiatis, aut syderi alicui minus auspicato daret; quod & fecisse legimus, *Fes. 48. 4, 5. Fer. 44. 18.*) tandem etiam fœlicem Tribùs cujusvis sortem, optimas Idololatrarum condiciones plurimùm post se linquentem, prænunciat; eamque in secula duraturam, modò fidem suam Deo tot sacramentis datam & obfignatam non fefellerint. Ea verò omnia prænunciat præcatione quadam prophetica: forsan ut *Hebræorum* posterì indè intelligerent, quali olim apud Deum gratiâ floruit Legislator suus, qui res eorum florentissimas non prævidisse tantùm, sed & precibus suis impetrâsse videretur.

Præ cæteris verò Gentis Israëliticæ familiis, quibus fœlicia omnia jam Deo plenior comprecatur *Moses*, benedictio illa, conditionis planè singularis, quam Tribui Leviticæ propriam vovet, primas Legentis curas sibi jure vendicat. Nam prima fronte mirum videri possit quòd præcationis suæ materiam non pedem in oleo tinctum fecerit *Moses*, non facilem & obsequentem populum, non aras opimis sacrificiis calidas, non sacerdotalem dignitatem, regali, prout olim, communitam & cohonestatam: sed id imprimis à Deo contenderit *Vir ille Dei*, ut, *Urim & Thummim* sua Tri-

bum templi ministeriis dicatam perpetuò decorarent.

Precationis hujusce propheticae momenta quo melius capiamus, duo nobis in eâ necessariò consideranda veniunt: *Benedictionis materia, Urim & Thummim Dei*: & *Benedictionis subjectum*, Virille, quem Deus singulari favore amplexus est, quem Sibi propiore sanctitatis & famulitii gradu admotum voluit.

Quò primam pensi nostri partem, *Benedictionis materiam* absolvamus, hæc quatuor, *Quis usus, Quis locus in pectorali, Quæ natura, & Unde titulus* horum *Urim & Thummim*, Deo faciente, ordine expediemus.

CAP. II.

De Usu Urim & Thummim.

ID unum in genere circa horum instrumentorum usum monere necesse habeo, quòd *Thummim* non eidem fini cui *Urim* ministraverit. Mea enim sic stat sententia, sicque animum induco meum, Oracula quidem per *Urim* edita fuisse, *Thummim* verò rem planè diversam ab *Urim*, & in usum dissimilem à Deo designatam. De cujus Opinioni veritate tantisper à sententiâ ferendâ Lector abstineat velim, quoad rationes meas in loco tradendas, ad sobrii judicii Lydium lapidem exploraverit. In præsentî, de *Usu* τὸς *Urim* solummodo, tum generali tum speciali disquisitionem breviusculam initari sumus.

SECT. I.

De Usu generali.

Circa usum generalem cui *Urim* inservit, haud Cadeò hæremus: quicquid enim uspiam est eruditi nominis

nominis facilè largitur, Deum Oracula sua per *Urim*, in impeditis, Regni præfertim, rebus edere solitum.

Quæ sanè sententia non nominum tantùm multitudine, sed & firmo satìs rationis nititur tibicine. Nam ideo שֵׁשׁ הַשֵּׁשֶׁת *pectorale iudicii* dictum fuit, quia βιωτική κρίσιμα, graviora belli, pacis, & religionis iudicia, sacra illa pectoralis appendix, cui *Urim* titulus, instruere soleret & moderari. Atque indè *Pectorale* nomen Λόγιον apud *Græcos* inveniit: quod vocis potestas, & rei ipsius usus postulant ut per *Orationale* potiùs quàm *Rationale* transferamus; cùm à voce Λόγ & originem petat, & Θεῖον λόγον, verbum vel responsum Dei, illo mediante, Pontifici traderetur.

Urim in hunc usum à Deo institutum fuisse, sacra monumenta non semel testatum faciunt. Cùm enim Deus in mandatis dedisset *Mosi* jam ad plures abituro, ut manus suas *Joshua* imponeret, quò ipsius vice populo præffet; continuò addit, *Et ille* putà *Joshua* *stabit coram Eleazare Sacerdote, & interrogabit pro eo* בְּשֵׁשׁ *secundùm iudicium*, vel de iudicio, i. sententià *Urim*. Num. 27. 21. Numinis etiam consulti per *Ephod* (quo nomine & *Urim*, ab eo nunquam separatum, venit) duo exempla luculenta nobis præbet *Davidis* profugi historia. Horum primum extat, *1 Sam.* 23. 9, 10. Cùm *David* certior factus esset *Saulum* mali aliquid in caput suum clam cudere, dixit ad *Abiathar Sacerdotem*, *Applica mihi Ephod. Et ait David, Domine Deus Israël, accepit famam servus tuus, quòd Saul statuat secum venire in Ceilam, ut urbem evertat propter me. An tradituri sint me viri Ceilæ in manus ejus? an descensurus est Saul, prout audiverit servus tuus? Domine Deus Israël indica servo tuo. Et ait Dominus descendet. Dixitque David, an tradent me*

viri Ceilæ & homines qui mecum agunt in manus Sauli: & dixit Dominus, tradent. Exemplum alterum occurrit 1 Sam. 30. 8. Et confortatus est David in Domino Deo suo, & ait ad Abiathar, applica ad me Ephod, & applicavit Abiathar Ephod ad David. Et David consuluit Dominum, dicens, persequar latrunculos hos & comprehendam eos, an non? dixitque ei Dominus, persequere, absque dubio enim comprehendes eos & excuties pradam. Legimus etiam Ezræ 2. quòd cùm Sacerdotum nonnulli, recens è captivitate reduces, nomina sua in genealogiis reperire non potuerint, Ezræ mandato cautum fit, nè illis sacra participandi jus esset, quoad staret Sacerdos cum Urim & Thummim; hoc est, donec Deus, an è familiâ sacerdotali natales traxerint, Oraculo determinaret.

Ex hoc frequente $\tau\theta$ Urim in oraculis eliciendis usu, factum est quòd versionis Arabica Author, Ephodem, cui Urim semper adhæsit, verbis exprimat quæ significant Vas Oraculi, ut 1 Sam. 30. 8. aut instrumentum Oraculi, ut 1 Sam. 23. 6. & 9. aut Vas fœderis Dei per quod petebant oracula, 1 Sam. 14. 3. Hinc etiam venit, quòd circumcisæ Gentis Magistris solenne fit omnes revelationis divinæ modos ad hæc quatuor capita revocare, ψ רוח הקודש lenem quandam Spiritûs Sancti & excelsi auram mentes expiatis afflantem, unde persona summis par negotiis & officiis derepente prodiit, apta ad loquendum vel agendum ultra humanæ tantùm activitatis sphæram & modulum, נבואה prophetiam, somnium & visionem ambitu suo complectentem: quæ juxta Fudeos in Malachiâ, (quem itaque prophetarum sigillum vocant) cecidit בה קור Filiam vocis, verbum quoddam de cœlo, Angelo mediante, factum: sic dictum quoniam vox illa, consilii cœlestis nuncia,
 a indicem

indicem suiipsius & comitem tonitru (קֹרֶן ^{V. Hens. Aristarc. Sac. 6. 14.}) sæpius in sacris appellatum) plurimum habuerit, & ex eo tanquam ex utero matris suæ prodierit. Et אורִים וְתֻמִּים *Urim & Thummim*, quibus Deo visum circa Regni graviora, sub prima populi Israëlitiçi tempora, Majestatis suæ placita exponere, & de futuris monere.

Consilio verò optimo Oraculum hoc, & tam uberrimæ aliarum revelationum divinarum copiam *Israëlitis* concessit Deus, Nempe, *Primò*, nè ab Illius sacris ad Gentilium ritus & cultum postliminio rediret Gens illa ad omnes Ethnicorum speciosas vanitates projectissima. Inter gentes autem istas quibus, seculis antiquissimis, Superstitio nomen fecerat, primas tenuère *Chaldæi*, à quibus primam originem duxerunt *Israëlitæ*; *Ægyptii*, quibuscum longam consuetudinem coluère; & *Cananei*, ad quorum sedes patrias occupandum in procinctu fuerunt: Hisce gentibus, ab ultima antiquitate, sua non defuère auguria, prophetiæ, fortilegia, imagines vocales, Oracula, (quorum vetustissima creduntur *Hammonis* in *Lybiâ* & *Dodoneum* in *Græciâ*) atque aliæ vaticinandi & arcana cognoscendi artes: quibus omnibus hujusce seculi Deus Divinitatis suæ fidem apud mystas suos faciles firmare studuit, & innatum illum novitatis & futurorum scientiæ pruritus scalpfit, ut insulsam plebeculam eò faciliùs duceret & sibi devinciret. Si itaque *Israëlitis*, haud minore futurorum studio & curâ ductis, nec minus inter spem metumque subinde fluctuantibus, sua defuissent Oracula, prophetiæ & fatidicum *Urim*, quæ casus futuros aperire, adeoque anxios eorum animos lenire aliquando & liberare poterant, κατεφάρνησαν μὲν ἀνὰ τῶν ἰδίων, ὡς ἔθεν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, *res suas ut nil divini in se*

habentes contemptim habuissent, & ad Oracula Ariolosque gentium in viciniâ habitantium, humana quadam futura cognoscendi libidine impulsî transfugissent: uti Origenes olim, Judæorum veterum ingenia ritè æstimans, de iis constanter asserere non dubitavit. *Lib. 1. cont. Celsum.* Neque jam reddita tot Oraculorum & prophetiarum ratio à Scripturarum fide dissidet: cum enim vetuisset Deus nè *Israëlitæ* à veneficis, ariolis, ejusdémque artium pessimarum Magistris consilia in perplexis peterent, statim promittit Se *Prophetam*, (qui etiam pro perpetua Prophetarum serie supponit) iis indulturum, à quo responsa divina, cum ob ancipitem rerum aleam solliciti hærent, perpetuò expectarent. *Deut. 18. 10, 11, 15. Hebræorum* etiam Doctoribus observatum est, quòd legi contra veneficas sanctitæ, *Levit. 20. ult.* proxima succedat lex de Sacerdotibus lata, *Lev. 21. 1.* Ne, inquit, tentationi ulli ad scelestâ illa capita tolerandum, aut in dubiis consulendum paterent *Israëlitæ*, cum Deus Sacerdotes iis concesserat, quibus seipsum adeundi & in dubiis subinde nascentibus per *Urim* consulendi copiam fecerat.

Secundó. Ideo Deus *Urim* illud tam mirandâ vaticinandi & occulta revelandi facultate donare voluit, forsân ut præsentia suæ luculentum & ipsis oculis usurpandum perhiberet testimonium. Luto enim tam crasso & vili ficta erat *Hebræorum* natio, & à brutorum sorte atque indole tam exiguo remota intervallo, quòd præsentia divinæ argumenta peterent non mente sola sed ipso sensu percipienda. Petunt, postulant, *Exod. 32. 1.* ut *Aaron* Deos sibi fabricaret, qui iis ad terram promissam contententibus præirent. h. e. Symbolum divinum, quò Numen absens (ea enim fides populum habuit) signo aliquo visibili præsens sistetur.

retur. Hanc gentis istius indolem innuunt *Mosis* verba, *Deut. 4. 7.* Num gens est ulla ita magna אִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵינוּ קִרְבֵינוּ Cui Dii ita sunt propinqui sibi, sicut Dominus Deus noster est nobis, &c. Quasi dixisset, Vos Deum non in coelis solummodo agentem, nubibus tectum, & mente tantum sagaci contemplandum; sed in propinquo positum, oculis auri- busque vestris se ingerentem, signis quibusdam splendidis se semper adesse probantem, enixè desideratis. Nec votis vestris defuit facile & benignum Numen: nam quæ gens illa est (vos ipsos iudices fero) ubi Dii sui tam faciles & molles aditus mystis suis concedunt, & tot prophetiis, miraculis, beneficiis, precum exauditionibus, Oraculis, symbolis, sese proximos, præfentes & familiares testantur, quot Deus vester vobis omnibus adesse, & se negotiis vestris singulis interesse comprobavit? Has autem conspicuas & extraordinarias præsentia divinae tesseras votis eò calidioribus expetebant *Israëlitæ*, forsàn quoniam Dii Gentium (quorum Sacris à teneris assueverant) variis operibus mendacem miraculorum formam gerentibus, vocibus è templis & statuis sibi dicatis subinde editis, aliisque signis prodigiosis, cultores suos summa admiratione suspensos tenuerint, & perpetuæ suæ in rebus dubiis aut afflictiis præsentia visibilia præbuerint argumenta. Quantum autem Dæmones per *μεθυσίας* istas rudioris vulgi studium & fiduciam sibi devinctum & mancipatum habuerint, conjicere liceat è verbis *Ethnici* illius apud *Arnobium*, lib. 6. adv. Gentes. Non idcirco attribuimus Diis templa, tanquam humidos ab his imbres, ventos, pluvias arceamus aut Soles: sed ut eos possimus coram & cominus contueri, affari de proximo, & cum præsentibus quodammodo venerationum colloquia miscere.

Quando

Quando itaque is esset seculi *Mosaici* usus & populi *Israëlitici* genius, Deus Oraculum per *Urim*, ut perpetuum præsentia suæ documentum, dedit: ne aliter *Israëlitæ* Deorum & sacrorum *Ægyptiacorum* affectu & admiratione ducerentur, eò quòd Dii illi servis suis magis familiariter uti, quàm Deus *Israëlitis* suis, viderentur.

Tertiò. *Urim* ad responsa, prout regni casus & dubia subinde postulârunt, reddenda instituisse videtur Deus, ut providentiæ suæ specialis, fidem aliàs apud populi faciem, non magis quàm hodiernos Atheos habituræ, signum & argumentum satís fidum extaret. In hanc sententiam propendet animus, quoniam & aliæ Dei manifestationes extra ordinem factæ, hunc sibi scopum præfixum habuerint, ut oscitantes *Hebræorum* animi & in terram perpetuò nutantes, earum excellentiâ percussæ, ad providentiæ & Majestatis divinæ fidem & sensum vividum evigilarent. Ideoque *Philonis Judæi* conjecturam de igne qui de cœlo olim in aram cecidit, dextris auspiciis factam crediderim, qui eum prodiisse arbitratur *ως ος υπερειπλω δηλωσιν οπι εδεν ανθ θειας επιφροσων: επετειετο*, in argumentum manifestissimum præsentis divinæ providentiæ. *Lib. 3. de Vit. Mos.* Deinde, cùm *Israëlitæ*, (quibus sensus tardior, læsâ per idololatriam principia, & animus malis innumeris fractus & vexatus,) non *Naturâ Magistrâ*, sed signis aliquot quæ naturæ morem atque ordinem excederent, ad providentiæ divinæ sensum & fidem duci poterant; pectoralis Oraculum, præ aliis signis, ad scrupulum omnem de hac re eorum animis eximendum aptum & idoneum facile videri possit: cùm enim ventura prædiceret, consilium in loco daret, dubia graviora de præsentis vel futuro solveret; indè apertè constaret Oraculi Authorem non cœlo suo inclusum fuisse, aut res mundi

mundi fortuito causarum concursui tradidisse, sed rebus vel minimis adesse, & omnia scientiæ potentiæque suæ ambitu continere.

Atq; hæc ea sunt quæ de Usu *Urim* dicenda censui: in quibus omnibus probè novi me mysteria minimè enunciâsse, nec *arcanis condita cistis orgia* in vulgus protulisse; ideóque palatis forsan subtilibus & delicatis minus grata accedent. Utcunque factum haud mutò, neque operam me inutilem in hoc Argumento potuisse existimo; non tantùm quia in primis curandum ne ipsum ædificii nostri fundamentum quid vitii faciat, sed quoniam nonnulli *Urim* & *Thummim* nil nisi verba inertia, laminâ quadam aureâ exarata, & in pectoralis secreto recondita, prout *sanctitas Jehova* in Pontificis frontali; alii ea duas tantùm virtutes, Sacerdoti ante alios necessarias, fuisse frigidissimè contendunt.

SECT. 2.

De eorum usu speciali.

CUM *DEUS* consilia sua *πολυτρόπως*, per Oraculum in Tabernaculo, per afflatum divinum, per Legatos de cœlo missos, per sortes & somnia, *Israëlitis* olim revelârit; abunde satis revelationis diviniæ habuisse, & illius manniæ cœlestis fastidio penè laborâsse videantur. Ideóque mirabitur forsan non nemo cur sapientissimum Numen actum ageret, & supra cæteros occulta revelandi modos, quibus populi necessitatibus abunde consultum fuerat, *Urim* adderet, tanquam novam scientiæ clavim, qua cœli consilia & hominum ² arcana, cum opus esset, facilè re- ¹ Sam. 23. cluderentur. Absit autem ut quispiam Sapi- ¹¹.

entiam

entiam ipsam, hoc novum occulta cognoscendi medium consecrantem, vanitatis arguat: *DEUS* enim non eo tantum consilio *URIM Fudaicis* dederit, ut eidem prorsus fini & usui, cui Prophetæ, somnia, Tabernaculi Oraculum, & ejusmodi, inserviret; nempe ut indè lumen, (juxta tacita nominis istius promissa) peterent, cum rebus obscuris & ancipiti curâ torqueantur. In finem & usum (utî mea fert conjectura) magis peculiarem, & cum ipso Gentis *Israëliticæ* statu & conditione magis conspirantem, Oraculum illud à Deo institutum est.

Ufus autem ille specialis quis fuit, sic paucis effero: Cùm Deus sub Ecclesiæ *Israëliticæ* primordia, Regis civilis partes titulúmque sibi sumere dignatus fuerit; necessitas indè facta est ut medium aliquod esset quo de voluntate & consilio suo Regio, in omnibus regni arduis subinde nascentibus, certò & perpetuò constaret; & ut publicum aliquod extaret *Sacri* hujus *Imperii* pignus & testimonium. In hunc itaque usum *Urim* seposuisse videtur Rex Opt. Maximus, nempe ut per illud placita sua populo annunciaret, & judicium ferret in casibus Rempublicam spectantibus, quibus determinandis *Pontificis* vel *Seniorum* judicia non sufficerent; & ut *Deorpaleias* hujusce signum & symbolum maneret, quo durante, populus in spem lætam regiminis illius duraturi erigeretur.

Quò minus temere hæc atque animi solius causâ dixisse videar, tribus hisce *Thesibus*, quæ integrum assertionis præcedentis sensum exhauriunt, fidem conciliare conabor.

Primò. *Sub prima populi Fudaici tempora, Deo ipsi visum est Regis civilis personam & titulum gerere. Hinc Josephus, Scriptor gravis & probatæ fidei, Mo-*

sem inducit *Judeis* suis in hæc verba præcipientem. Μὴ λάβοι πύθξι ὑμῶν ἀλλης πολιτείας. Ἀλλὰ ταύτῳ ἐργυγε τὸς νόμους ἔχοντες δεσπότης, καὶ αὐτὸς ἕκαστα πράττοντες. Ἀρχεῖ γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμονίᾳ εἶναι. Non est cur alterius politia formæ desiderium vos accipiat; sed præstat, ut hac contenti in Legum & vestra ipsorum sitis potestate, salis enim est Deum habere præsidem. Lib. 4. De Antiq. Jud. c. 8. Et paulò post, στρατὸν ἐπ' αὐτὸς ἀγάγετε, στρατηγῶν μὲν ἀντικρατίει χερσῶν μὲν & Θεῶν, ὑποστρατηγῶν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τῆ ἀρετῆς προύχοντα. *Exercitum contra eos* [hostes] educite, imperium Deo committentes, creato uno aliquo forti viro, qui Vicarius sit Illi & quasi Proimperator. Josepho succinit *Theodoretus*, Εγωτ. ιδ' in 1 Sam. ubi publicæ administrationis formam antiquitus apud *Judeos* obtinentis ità depingit: Ὁ δεσπότης Θεὸς, καὶ Θεὸς καὶ βασιλῆως ἐπλήρη τῷ ἡεῖδω, &c. Dominus Deus, & Dei & Regis implebat munus. Propheta autem Samuel erat administrator & veluti quidam Præfectus aut Magister militum aut Tribunus plebis. Neque hæc omnia sacris monumentis dissona, in quibus, DEUS דְּיָהוָה Rex ille passim appellatur, ut, 1 Sam. 12. 12. Jerem. 51. 57. Psal. 49. 2. Hos. 13. 10. & דְּיָהוָה רַב הַמִּלְחָמָה ὁ μέγας Βασιλῆως, Psal. 48. 2. Mat. 5. 35. Eundem titulum *Chald. Paraph.* Deo tribuit, in Cant. 1. 5. Moses Magister eorum [Israëliitarum] ascendit ad athera & posuit pacem בֵּינֵיהֶן וּבֵין מַלְכֵיהֶן inter eos & Regem eorum. Huc facit quod Solium, cui Salomon insedit, Solium Domini. 1 Chron. 29. 23. & Regnum, quod illius posterius administrârunt, Regnum Domini vocetur, 2 Paralip. 13. 6. & 8. quoniam ante reges in *Israële* exortos, Ipsius utraque fuerint in solidum. DEUS autem, quo titulum & personam quam susceperat, ornaret, Regni sui
leges

leges in monte *Sinai* scripsit, quas & Principum ritu poenâ & mercede vitam hanc caducam solummodo spectantibus sancivit. *Fura* omnia, quæ vocant, *Majestatis* penes semetipsum esse volunt: nam Ipse *Judices*, regni sui Vicarios, cœlesti aliquo indicio aut immediato Spiritûs sui impulsu, subinde constituit; quibus itaque nulla *Majestatis* insignia gestare concessum fuit. *Saulus* quidem, qui primus *Judaorum* genti regia potestate præfuit, *coronâ* & *armillis* ornatus prodiit. 2 *Sam.* 1. 10. (cujusmodi publicæ præfecturæ symbola Regibus vicinis in usu fuerant) ea verò indè usque à *Mosis* ætate nemo *Judicum* gesserat, quum non nisi summi Regis nomine & vice judicia publica exercuerant. Deinde, Dei ipsius jussu, ad illius arbitrium judiciumque summa rerum & consiliorum graviorum perpetuò rediit: nam bella nulla gerenda erant, Dei consilio nondum expectato. *Jud.* 1. 1. 20. 18. *Fœdera* nulla cum gentibus ferienda, nisi licentiam priùs à Domino impetrâssent. *Exod.* 23. 32. *Josh.* 9. 14. controversiæ omnes graviores circa res sacras aut civiles ex Ore tantum Oraculi divini erant determinandæ. *Exod.* 18. 19. Poenam legum suarum transgressoribus irrogandam, Deus ipse edixit, *Num.* 15. 34. 35. Homines ad muneris alicujus publici exercitium evehendi potestatem Sibi integram reservavit. *Deut.* 16. 18. *Hos.* 8. 4. *Deut.* 17. 15. Et quoniam scenæ ratio ità postulavit, *Hierosolyma* in Magni hujusce Principis civitatem Regiam eligebatur, *Mat.* 5. 35. ubi etiam sacri sicli dimidium, quasi annui tributii loco, quævis in regno suo capita quæ annum vigesimum expleverant, a Regi suo solvere tenebantur. Templum palatii Regii locum habuit: quod Deus, ut ad domûs Regiæ exemplar expressius

^a *Grot. in*
Mat. 17. 25.

expressius fieret, in atria sua varia distribui voluit, erat enim extimum ^b τῆς ἀγίας, medium ^b V. LXX. in τῆς ἀγίας, & intimum adyti, quod & so- Plal. 29. 2.
 lium divinæ gloriæ. Inter ea verò, שַׁרְיָן *Sanctuari-*
um, quasi præsentia Regiæ cameram seposuisse vide-
 tur: ideòque ad eam Sacerdotibus solis, utpote inte-
 rioris admissionis famulis & amicis, patebat aditus:
 nam palatium Regis, (quod nullis, nisi quibus Rex
 familiariter utitur, ingredi datum est) מִקְרַשׁ מֶלֶךְ i. e.
Sanctuarium Regis dicitur. *Amos* 7. 13. *Jes.* 16. 12.
 Curavit etiam Deus, ut Palatium illius Regium,
 (Templum *Hierosolymis* constructum) ad quæsitissi-
 mæ pompæ & splendoris magnificentissimi ideas com-
 poneretur, ut illius fabrica auro & cedro plurimo tota
 intus splenderet, quo domûs cujusdam Regiæ ima-
 ginem exprimeret simul & superaret. In more enim
 antiquissimis ex Oriente Principibus positum erat, in
 domibus arte prodigâ fabricatis, & aureo plurimum
 ornatu & supellectile insignibus habitare: qua de re
 fusè differentes legamus *Dion. Chrysoft.* in *Orat.* 2. de
Regno. & *Orat.* 49. *Pinedam de rebus Salomon.* l. 5.
 c. 6. p. 484. & 548. & *Briffonium de Rege Persic.* l. 1.
 p. 49, 50, 51. Ideo verò (ut in callem regrediamur)
 Domini civilis personam sustinere & Regis nomine Se
 colendum exhibere, Deo visum est, non tantùm quia
Israëlitas sibi εἰς λαὸν περιέσιον καὶ ἐξαιρέτων, *populum*
peculiarem, egregium & eximium elegerat; sed for-
 san ut sese Diabolo adversum sisteret, qui sub usurpa-
 to *Molech*, i. e. Regis titulo sese adorandum gentibus
 ante annos plurimos proposuerat; & titulum illum
 augustum מֶלֶךְ הַמֶּלֶךְ *cujus Diabolus* tot ævis malæ fidei
 possessor fuerat, sibi jure vendicaret.

Secundò, *Urim Oraculum politicum* fuit, de nego-
 tiis

iis hominum conditionis privata minimè consulendum. Sed ad res populi totius aut personæ alicujus loci publici, moderandas & dirigendas, primario saltem, à Deo institutam. Hæc sententia Doctorum penè omnium, cùm Hebræorum tum Christianorum, puncta tulit. Ita sentiunt Talmudici, in Cod. Fom. c. 7. אין נשאלין בהן להדיש אלא למלך ולבית דין ולגו שהצבור צריך בו

1. Non inquirebant in iis [Urim & Thummim] de privato, sed de Rege, & de synedrio magno vel alio quo
Hist. urim & thum. Ecclesia opus habet. Hoc, inquit ^a Buxtorfius, eliciunt ex Num. 27. 21. ubi legitur, Qui
c. 3. (Josua) coram Eleazare Sacerdote stabit, et interrogabit eum de judicio Urim coram Domino, ad verbum ejus egredientur et ad verbum ejus ingredientur, Ipse & omnes filii Israël cum eo, & tota congregatio. Ubi הוּא הוּא Ipse, inquit, וְהָיָה מֶלֶךְ hic est Rex, & totus Israël cum eo, וְהָיָה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, hic est Unctus ad bellum, quem totus Israël in bellum sequitur; Et totus cætus הוּא סְנֵהרָרִין Hoc est totum Synedrium. Cum iis juxta sentit Abarbenel in Exod. 28. & Deut. 33. Requiritur inquit ut interrogatio per Urim sit consilium, quod spectet negotium totius populi; et non queritur על דבר פרטי לאיש מן האנשים de re particulari et privata alicujus hominis. Eadem etiam Buxtorfio, haud ultimo Hebræorum filio, placuere, uti patet è verbis suis cap. 1. libri jam laudati; Usus Urim et Thummim erat, ut veluti certissimum Oraculum divinum essent, per quod Deus in rebus gravibus, dubiis et inopinatis, ad Ecclesia vel Reipublicæ salutem spectantibus, consultus, populo quæ facere oporteret, per Sacerdotem summum revelabat. Hisce pondus addunt Magni illius in Rep. literariâ Dictatoris verba, in Exod. 28. 30. Consulebatur Urim et Thummim à Rege aut Principe in rebus ad statum

statum publicum maximè pertinentibus, aut à Synedrio in difficillimis de jure controversiis.

Testibus hisce *ὄψοις* fidem eò faciliorem habeo, non tantùm quòd studio & affectu cætera divisis, sed quòd iis hac in re Scriptura ipsa testimonium perhibere videatur. Nam verba illa *Ahimelechi* Pontificis, *1 Sam. 22. 14, 15.* quibus prodicionis crimine, quòd *Saulus* ei inferebat, se purgare studuit, plusquam innuunt Deum hoc Oraculum Sacerdotale personis tantùm quas rerum publicarum cura exercuit, consulendum tradidisse: *Quis in omnibus servis tuis sicut David, fidelis, & Regis gener, pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo tua? Num hodie cæpi pro eo consulere Deum? Absit hoc à me. Ne suspicetur Rex adversus servum tuum rem hujuscemodi in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus super hoc negotio vel modicum vel grande. Quasi hujusmodi defensione usus fuisset. Probè nôram Davidem fidem & veritatem in Dominum Regem semper integerrimam coluisse, Davidis nomen summâ in gratiâ & honore in Regis domo positum: ideòque me facile persuasum habui Te illum belli negotiis (quòd sæpius facis) præfecisse, Eumque copias tuas aliquò deducturum. Cùm itaque *David* in incerto haberet quid consilii caperet, adeòque auxilium & consilium cœleste supplex pro more suo peteret; ne muneri meo deessem, dubia sua omnia Dei Oraculo solvenda proponere non dubitavi. Neque jam primùm hoc officio functus sum: sæpius enim antea, nullius tamen noxæ compertus, Dei consilium, *Davidis* gratiâ regni hostibus bellum inferentis impetravi. Absit à me ut sciens prudensque quicquam in Domini mei damnum & dedecus ipse meditarer. Servus tuus Te *Davidem*, tantis olim à*

Rege auctum honoribus, in hostium numero jam habere, nè somniavit quidem. Nam Oraculi lumen, veluti candelabrum, gesto, quod non mihi sed Tibi, Tuis & Domui *Israëlis* splendere solet. Et si animum attendamus vix unquam Oraculum hoc nisi à *Fosuâ, Saulo, Davide* [primi loci & muneris Viris] consultum reperiemus, aut à toto coetu cùm bellum vel fames urgeret, aut res & salus publica aliquo modo ageretur. Idem etiam ipsa pectoralis fabrica non obscure indicat, cui Tribuum nomina ideo inserta fuisse asserit *Buxtorfius*, nempe ut scirent *Judei* harum duntaxat causâ hujus Oraculi beneficium ipsis indultum fuisse. Idem & illius titulus docet: ob eandem enim rationem, Λόγος, quod *Urim & Thummim* gestandis inservit, pectorale judicii dictum videtur, ob quam thronus judicii, Prov. 20. 8. aula judicii Jo. 18. 28. sedes judicii Eccles. 3. 16. dicebatur; quòd scilicet summi Regis judicium circa regni graviora indè subditis suis tradendum foret & expectandum. Quæ quidem tituli pectoralis ratio & *Fonathani* olim arrisisse videtur: sic enim *μεαφεαζει*, com. 15. Exod. 28. Et facies pectorale judicii, in quo cognoscitur *דיני ה' וישראל* judicium ipsorum *Israëliitarum*, quod rectum est à judicibus; וסררי ניצחון & series victoriarum & praeliorum eorum.

Quibus ultimis verbis (quamvis primâ fronte superflua & ex vano addita credi possint) summum judicii sui specimen dedit doctissimus *Paraphrastes*. Nam pectoralis *Urim* (præ aliis negotiis publicum spectantibus) ad res belli, consilium sine morâ postulantes, dirigendum; & populi incertam Martis aleam jam tentaturi, animum jacentem spe victoriæ erigendum designatum videatur. Nam *DEUS*, (Numer. 27. 21.

ubi

ubi uſum τὸ Urim primò deſcriptum legimus) in mandatis dedit *Foſue*, quem rebus bellicis præpoſuit, ut dubiorum omnium circa res ſuas ſubinde orientium, ſolutionem, non à Tabernaculi Oraculo ſed Pontificis Urim expectaret. Et ſi ſacra monumenta haud oſcitantibus evolvamus, obſervemus *Iſraëlitas* ab hoc Oraculo, circa periculofa & planè vitrea belli negotia, reſponſa frequentius quæſiſſe. Cùm enim bellum cum *Cananæis* gerendum eſſet, nec fatiſ conſtaret iis quænam è Tribubus principia duceret; *interrogârunt Dominum*, inquit Textus, *Judic. 1. 1.* hoc eſt, exponente *Druſio*, cum *Grotio* aliisſque, *conſuluerunt Urim & Thummim*, quò de voluntate Dei certiores fieri poſſent. Cùm etiam prælium cum *Benjaminitis* committendum eſſet, & dubium haud multùm diſſimile ortum eſſet, Deum interrogârunt & dixerunt, *Quis in exercitu noſtro erit princeps certaminis contra filios Benjamin?* *Judic. 20. 18.* Eos autem, cùm Dei Oraculum ſcitatum irent, Pontificis miniſterio uſos fuiſſe, patet è *com. 27 & 28.* ideòque acutè & doctè, ut ſolet, annotavit *Grotius* in textum illum; *Priùs conſulere Deum debuerant an bellum ſuſcipiendum eſſet in Benjaminem, ejus enim rei cauſa præcipuè datum erat Urim & Thummim.* Saulus, cùm *Philiftæi* inſtarent, videns res ſuas ſummo in diſcrimine poſitas, à Deo conſilium per Urim petiſſe dicitur, *1 Sam. 28. 6.* & *1 Sam. 14. 18.* *Davidem* etiam militantem, ſæpius, quid ſibi in re dubiâ & trepidâ agendum eſſet, Deum per *Ephod* interrogâſſe legimus. *1 Sam. 23. 2.* *2 Sam. 5. 19.* *1 Chron. 14. 14.* *1 Sam. 30. 8.*

Quò verò populi Duces Oraculum hoc juxta legis divinæ præſcriptum conſulerent, ipſos pontifices, ſeu eorum vices gerentes, indiviſos caſtrorum

comites ^a reperiamus. Nam *Abiathar* ad ² *Jos. 22.*
^{12, 13.} *Davidem*, in armis jam agentem, cum *Ephode*
 in manu suâ descendisse dicitur, *1 Sam. 23.*

8. Et cum *Saulus* signa infesta in *Philisthaeos* moveret, postquam Historicus facer quo loco res suæ essent & qualem militum manum haberet, enarrâisset, addit Et *Achijah*, *Sacerdos Domini* (quasi de more seculi) portabat *Ephod*; quo nomine intelligendum venit & *Urim*, ab eo nunquam separatum, *1 Sam.*

14. 3. Huic affine exemplum occurrit, *Numer. 31. 6.* *Misitque* eos *Moses*, mille ex singulis tribubus, eos & *Phinees* filium *Eleazar Sacerdotis*, ad prælium, & *Vasa sanctitatis* erant in manu ejus. Ubi per *Vasa sanctitatis*, instrumenta illa, mole perexigua, [*Ephod, Urim & Pectorale*] ad Dei responsa petendum comparata; si quando res suæ loco ancipiti & incerto essent, intelligenda esse, fufius, ^b cum se da-
^b *V. Cap. 6.*
^{scil. 2.} bit occasio, probaturi sumus.

Quò minus autem tam eximiae sanctitatis & prætii vasa, damni quicquam à cœli injuriis paterentur, & ne quis è militum fæce eorum religionem manibus illotis læderet; verifimile est Sacerdotem curâsse, ut in capsulâ aut arcâ, quoad Oraculo opus esset, reconderentur. Cum enim *Saulus* ad pugnam cum *Philisthaeis* conferendam in procinctu jam staret, *1 Sam. 14.* dicit ad *Achijah* Sacerdotem *com. 18.*
 אֲדַמְוֶה אֶרְצוֹת אֱלֹהֵי יְהוָה *Admove Arcam Dei*, nempe ut in eo rerum suarum articulo consilium à Deo peteret. Ubi *Sauli* verba non possumus de *Arcâ* illâ in qua tabulæ legis reponerentur interpretari: cujus rei indè certa fides est, quòd non appelletur אֲרֹן בְּרִית אֱלֹהֵי יְהוָה *Arca foederis Domini*, & quòd *Arca* illa non in manibus *Achijæ* tunc temporis fuerit sed in domo

Abinadab, 1 *Sam.* 7. neque eam, sine speciali Dei mandato, de loco suo transferre *Israëlitæ* fas habuerint. Probabile est itaque, *arcam* illam de qua *Sauli* sermo intelligendus est, aliam fuisse; quam *Israëlitæ* cum militia vacarent secum ferre soliti erant, ad asseruandum in eâ *Ephod*, h. e. Pectorale cum *Urim* & *Thummim*, ut Dei responsa in re incertâ & inopinâtâ per ea acciperent. Atque in hac sententiâ LXX fuisse crediderim, nam *Sauli* verba verterunt, Πηγασυγε το ἐφὸδ, *Affer Ephod*. Eam etiam ambabus manibus amplexantur *Abarbanel*, *R. Salomon* & *R. D. Kimchi*, apud *Buxtorfium*, *Histor. Arcæ foederis*, cap. 3. quem consulat cui à rebus majoris momenti vacat.

Atque hæc, modò vero consona, rationem unam suggerent, cur *David* quidem Pectoralis Oraculum sæpiuscule consultum iverit, nunquam autem, quod scimus, *Salomon*, quamvis imperii amplioris habenas moderatus fuerit; nempe *Davidem* arduæ & trepidæ belli res intimis animi sensibus anxium frequentius habuere: unde ^a Oraculum illud, utpote ad belli inprimis consilia dirigendum & casus ancipites revelandum institutum, plurimi fecerit & impensè desiderârît. *Salomon* verò nomine, ore & factis pacem præ se ferebat, ideòque credibile est Eum Oraculum illud bellicum minoris habuisse, & illud sub Regis hujusce tempora, qui pacem totus spiravit, primo conticuisse.

Hic à me quæret forsitan non nemo, unde factum sit quòd Deus Pontificis *Urim* ad dubia circa res publicas, inprimis verò bellicas, solvenda dederit; cum Oraculum in Tabernaculo positum sit, unde Deus *Mosi*, (siquando in dubio hæreret) responsa divina ef-

^a sortilegis
egeant du-
bii, sem-
pè que fu-
turis
Casibus ar-
cipites --
Cato apud
Lucan. l. 9

flagitanti, consiliis suis adesse solebat? Sed in facili responsio est: nam Tabernaculum uni alicui loco, eiq; sæpius à militum castris longè diffito, affixum fuit: ideòque cùm *Israelitæ*, mediis hostibus positi, summo in discrimine laborarent, & consilium aut solatium divinum, morâ omni præcisâ, desiderarent; Tabernaculi Oraculum haud adeò commodè eorum desiderii inservire poterat, ac Pontificis *Urim*, quod huc illuc, prout belli ratio postulavit, dimoveri poterat. Deinde, soli *Mosi* is honos contigisse videtur, ut Deum è Tabernaculo, (Majestatis suæ folio) & quasi facie ad faciem, alloquentem audiret: nam præter *Mosen*, nullum ab Oraculo illo responsa expectâsse aut accepisse legimus. Præterea, eam rerum legem atque ordinem apud suos statuisse videtur Deus, ut è Tabernaculi Oraculo perpetuæ cultûs & justitiæ regulæ, & placita sua in casibus lege omiſſis, traderentur; ut Oraculum per *Urim* ad Dei consilia, circa res publicum spectantes & ex improvîso provenientes, populo deferenda inserviret; & ut homines privati de suis minoris loci rebus (quales sunt morbi eventus, asini deperditi, & hujusmodi) responsa divina à Prophetis, Oraculis illis ambulantiſque, peterent. Ideo verò tam varii generis & muneris Oracula prophetiâsque suis indulsit Deus; (si rem hanc conjecturæ committere liceat) nè scilicet *Ecclesia Dei* apud *Israëlitas*, Oraculorum & Prophetiarum minus foecunda quàm *Synagoga Satanae* apud *Aegyptios* crederetur. Nam in omnibus ferè *Aegypti Nomis* inquit * Kircherus, Oraculum fuisse reperio, à quo responsa de variis eventibus acciperent consulentes: neque tamen singula Oracula de singulis sibi propositis respondebant, sed de rebus

* Oedip. Aegypt. Clas.
II. p. 444.

bus solummodo eorum natura consentaneis. Hoc pacto Serapidis Oraculum circa ea quæ terra cultum concernebant, Anubidis circa ea quæ scientias, Hori circa ea quæ bona corporis & animæ, Isis circa ea quæ Nilum aut fœcunditatem concernebant, consulebatur. Neq; ratio dubitandi subest, quin criticus & curiosus ille Oraculorum usus, à primis usque idololatriæ incunabulis apud *Ægyptios*, ingeniosè semper delirare solitos, obtinuerit.

Tertiò, Pontificis Urim in hujusce *Θεοκρατείας* pignus, symbolum & testimonium à Deo datum fuerat. Oraculum in Tabernaculo posuit ut se *DEUM* Israelis, Oraculum verò in Pectorali ut Se *REGEM* etiam, & rerum suarum curam gerere, usque perpetuò invigilare, populo suo clarè testaretur.

Neque est quòd de assertionis illius veritate quispiam ambigat, cùm Deus, durante divinâ illâ politiâ, de rerum summâ, de belli casibus & regni gravioribus, responsa per *Urim* penè semper dederit; & primis tantùm regni sui Ministris, si quando consilii inopes aut futurorum ambigui essent, Oraculum illud consulendi potestatem fecerit.

Eandem etiam sententiam firmat perpetuum Oraculi hujusce, à primo illius defectu, silentium. Nam sub novâ *Christi* Oeconomîâ, singuli illi revelationum divinarum modi, quorum ante paucas paginas meminimus, postliminio redierunt: *Prophetia* in Apostolis, aliisque revixit denuò; *Πνεύμα ἅγιον*, quo afflante hymnos è vestigio Deo canere, Scripturas mente non errante interpretari poterant, non paucis concessum, testante Scripturâ, *Joan. 7. 39. & 13. Mar. 11.* Sed & *Bath Col*, Vox de cœlo, sæpius *Christo*, *S. Johanni*, & *S. Paulo* facta est: hæc enim revelationum cœlestium genera *Oeconomîæ Mosaicæ & Christianæ* me-

ridiano ex æquo inservire poterant. Solas revelationes per *Urim* olim datas, diu ante *Christi* adventum cecidisse, nunquam verò rediisse constat: quid verò, nisi quòd imperii illius divini pignora & testimonia fuerint, cujus nè vestigium vel umbra, *Christo* in terris agente, superfuerit?

Præterea, Oraculum hoc in finem & usum modò memoratum à Deo datum fuisse, indicio est quòd cum ipsâ hâc Theocratiâ initium acceperit, & eâ profusus expirante evanuerit. Illam autem cœlestem regiminis formam cum ipsa *Hebræorum* Rep. & Lege in *Sinai* promulgatâ ortum habuisse, neminem latet in Sacris Literis vel mediocriter versatum: eam etiam imminutam plurimùm & morti proximam, cùm *Deus Saulum* & *Davidem* ad rerum arbitria evocâisset, non immeritò asseramus: sub *Salomone* verò, qui primus principatum jure hæreditario tenuit, eam extremum quasi spiritum efflâsse non sine ratione arbitramur. Cùm enim imperii jura, nascendi sorte, non (prout *Judicum* seculo) calculo divino hominibus contigerant, eo manifestum erat Potestatem Regiam in *Davidis* familiâ firmatam fuisse, Deum folio suo civili cessisse, & Regis politici personam & jura penitus deposuisse.

Jam verò (ut in callem redeam) Oraculum τὴν *URIM* eandem cum sacro illo imperio Epocham sortitum, utrumque sub idem tempus natum & denatum fuisse, haud levibus adducti rationum momentis assentimur. Nam *DEUM* per Prophetas quidem, visiones & voces cœlitus emissas, consilia sua cum Patribus antiquissimis communicâsse, in aperto est: de oraculis verò publicum spectantibus, per Pontificis aliqujus *Urim*, ante Legem conditam datis, Sacræ Li-

teræ altum silent. Nec postquam natalium jure *Fu-
daorum* Reges Solium occupârant, quenquam De-
um per *Urim* consuluisse aut Eum ità respondisse re-
periamus. Deum quidem à *Fosua* ad *Davidis* tem-
pora, sæpius (ni fide meâ docti abutantur) per *Urim*,
rarò autem per *Prophetas* voluntatem suam de re aliquâ
unde salus populi pendeat, revelavit: at seculis se-
quentibus, cum Deus Regis civilis partes agere penè
desisset, Eum quandòque per *Prophetas* nunquam
per *Ephod* consilia de Regni rebus tradidisse legimus.
Et certè ipsa rerum gestarum conditio, cum primùm
ad *Salomonem* regni jura delata fuerant, argumento
fatès luculento est Deum Pectoralis Oraculo, sub im-
perii sui initia silentium perpetuum indixisse. Tunc
enim Pontifex *Abiathar* aliique se læsæ Majestatis
crimine imprudentes obstrinxêre: quod forsitan nun-
quam admissuri essent, modò Oraculum hoc ad ma-
num habuissent, è cujus infallibili responso lites & du-
bia omnia de vero regni hærede dirimi poterant & de-
terminari. Sed nec veri imaginem aliquam præfert
Salomonem ^a *Abiatharem* Pontificis loco &
dignitate, exemplo planè novo, dejicere ^a ¹ Reg. 2.
voluisse, si vocale adhuc Pectoralis sui Ora- ^{27.}
culum, quod eximiam Pontifici venerationem & Ma-
jestatem Regiæ proximam addere solebat, tunc tem-
poris superfuisset. Deinde, ex eo etiam adducor ut
sentiam Pectoralis Oraculum sub prima *Salomonis*
tempora filuisse, quòd primariæ illius institutioni
& usui cum ipsâ regiminis formâ & conditione
quam *Israëlitæ* postulârunt, malè conveniret. Nam
illi Regem sibi præponendum desiderârunt ככל
דבר ה' Sicut omnes in terræ confinio gentes, hoc
est, (prout verba & mentem eorum interpretatur
^a *Abram*

^a *Abrauel*) שיהיה המלך יכול בהחלט ,
^a *In Com-* qui Rex esset simplicem & absolutam habens
ment. in potestatem : qui scilicet pro arbitrio suo, Re-
¹ *Sam. 8.* gum vicinorum more, leges ferre, Magi-
 stratus subsellii inferioris creare, bella gerere posset,
 non Dei multò minus populi suffragium expectans.
 Quo jure Regio *Saulum*, *Davidem*, 2 Sam. 11. 1. ali-
 òsq; reges, nullos autem è *Judicum* ordine, usos fuisse
 constat. At potestas illa regia, cui leges & consilia nulla
 extra Principis ipsius animum modum & limites po-
 suère, cum primaria τὴ *Urim* instituendi ratione, e-
 jusque usu quem Deus præscripsit, adversâ fronte pu-
 gnare censeatur. Ideo enim *Urim* Oracula reddendi fa-
 cultate donatum fuit, ut indè populi Præsides Dei
 consilium in rebus difficilibus & impeditis explorarent,
 nec quicquam propriis tantùm auspiciis aggredierentur.
 Nam *DEUS Foshua* vel ulli qui *Judicum* tantùm
 locum & titulum tenuit fas esse noluit, ingredi aut e-
 gredi, i. genti alicui bellum indicere, aut in regni ar-
 duis quicquam pro arbitrio suo statuere : sed Pontifi-
 cis Oraculum sciscitari, &, prout illud annueret vel
 inhiheret, consilia & actiones suas omnes tanquam
 per coelestem Cynosuram dirigere tenebantur. Pon-
 tifex fuit ^b *Abel* ille quem in consilium ad-
^b *2 Sam.* vocabant priùs, & sic rem omnem gravio-
^{20. 18.} *perficiebant*: prout patet è *Num. 27. 21.* Neq;
 argumentum hoc vanum & elumbe arguit, quòd *Sau-
 lum* & *Davidem*, quamvis cum imperio & jure re-
 gio *Israëlitis* præessent, pectoralis Oraculum, prout
Foshua aliique, consuluisse, & res suas illius sententiæ
 permisisse constet : nam *Saulus* & *David* non erant
 Reges nati, sed à Deo designati; unde patet divi-
 nam illam quam dixi Oeconomiam, tunc temporis,
 quanquam

quanquam morituram quidem, haud profus expirasse.

Hiscæ omnibus ponderis nonnihil addit, quòd ipsum Pontificem *Hilkiam*, cùm grave regni dubium eum atque alios sollicitum & suspensum teneret, *Huldam* Prophetissam, consilii impetrandi gratiâ, adiiisse legamus, 2 *Chron.* 34. 21, 22. quod sanè factum officio & dignitati suæ minus consentaneum fuisset, si Pectoralis Oraculum suo saltem tempore non conticisset. *Hebræorum* itaque Magistris (in quorum verba jurant *Galatinus*, *Serrarius*, aliique longè plurimi) suffragari non ausim, qui Oraculum hoc in captivitate *Babylonicâ* primùm celsasse contendunt. Veritati propius videtur, quòd per eadem tempora quibus & *Theocratia*, cui ministravit, è rebus sublatum fuerit. Atque hinc factum est, si quid conjecturâ valeo, quòd quamvis *Judæi* moderni morum aliorum, qui apud suos ante *Christi* tempora inoleverant, traditiones probabiles & secum constantes retinuerint; nil nisi fabulas aniles & dogmata cum Scripturis & semetipsis malè convenientia, de hoc Oraculo verba facturi, in medium proferant. Nempe tot secula à novissimo illius usu elapsa, in quibus *Judæi* varias fortunæ vices experti sunt, & res eorum afflictæ & fractæ adeò fuerint, facilè Oraculi hujusce, præ aliis institutis *Mosaicis*, memoriam & scientiam planè omnem delere poterant.

Si hæc omnia ritè perpendamus, erit cur sentiamus *Mosen* in hoc Textu *Urim* Pontifici precatum fuisse, non tam Oraculi aut Pontificis ipsius causa, quàm divini illius regiminis, cujus Oraculum illud perpetuum extare voluit pignus & testimonium. Nec sanè majus quicquam *Genti Israeliticæ*, vix post animam suam

suam sibi charæ, comprecari potuit, quàm ut *DEO OPT. MAXIMO*, qui Regis nomen summâ cum benignitate semper exercuit, judicia per Sacerdotis manum tradente in omne ævum frueretur. Haud ignarus erat *Moses* quanta malorum moles *Israelitis* impenderet modò Regis alicujus imperio subessent, qualis apud Gentes Orientales (quæ addictè admodum regnabantur) contra cujus pro arbitrio illatas injurias nulla populo potestas relicta toret.

CAP. III.

De loco in Pectorali quem Urim & Thummim occupârunt.

Locus in Pectorali hisce *Urim & Thummim* à Deo assignatus, proximo succedit expediendus. Hanc provinciam quo foeliciùs ornem, nonnulla de Pectoralis ipsius fabricâ in antecessum sunt prælibanda.

Nil hîc attinet de illius annulis, vittis, nominis origine, catenulis & uncinis quibus *Ephodi* affabrè conjungebatur, fusè differere. Satis in præsens est dicere, quòd pannus fuerit duplicatus è cordis regione suspensus, palmi amplitudine quadrangulus, & gemmis, duodecim Tribuum nomina inscriptis, distinctus. Hanc formam disertum Legis præscriptum postulavit, *Exod. 28. 16.*

Quadratum facies illud [Pectorale] & duplex: ורי palmus illius erit longitudo, & palmus illius latitudo. Ubi palmus intelligi debet de majore palmo, qui cum spithamâ idem est: nam ורי suffragantibus *Hebræorum* filius, est mensura quæ tribus constat טפח palmis, & digitis expansis notatur, ab extremo pollicis usque ad minimi extremum. Huic sententiæ fidem

CAP. 3. De loco τῶν Urim & Thummim assignato. 29
fidem addunt verba ἱερ. LXX. in loc. ἢ σπινθηρῶν τὸ
μῆξ & ἄντῶ, & Iosephi asserentis lacunam quandam
in Ephode circa medium pectus relictam, cui frus-
tum, σπινθηρῶν τὸ μέγθ &, palmi amplitudine inse-
rebatur. Antiq. lib. 3. c. 8.

Aliam insuper è Iudeorum fide circumstantiam ad-
dicit Arias Montanus, in Antiquit. Judaic. lib. 6. mi-
nimè profectò oscitanter prætereundum: Eam verò
sic propriis verbis ipse referat. Erat Pectorale ejusdem
operis & artificii cum Ephod, nec tamen simplex sed du-
plex, i. geminum, ut ex tribus lateribus altera pars al-
teri commissa esset, ex uno autem laterum, dextro vi-
delicet, apertum, quò aliquid in illo ornamento inferri
posset.

Jam verò minimè cunctanter assero, Urim &
Thummim per apertum duplicati Pectoralis latus im-
missa, concavum illius medium occupâsse. Cùm enim
Λόγων duplex factum esset, ut penè formam crumenæ
exprimeret, latera habens omnia ad majoris palmi
mensuras ampla, sacra illa instrumenta intra concavam
illam duplicitatem, capacem adeò, facilè recondi po-
terant. Nec profectò vel divinando assequi quis valeat,
ubinam nisi intra amplas illas Pectoralis plicaturas
disponerentur, aut cui usui inane illud palmaris undiq;
latitudinis, nisi organis illis ibi reponendis inserviret.
Neque enim credere par est, quod nonnullis placuit,
eâ tantùm ratione duplex factum fuisse Pectorale, ut
indè oneri duodecim lapillorum sustentando par esse
posset: è materiâ enim firmâ & fidâ adeò (auro
nempe, purpurâ, bysso retortâ, & similibus) con-
flatum fuit, quòd nulla metuendi ratio suberat, ne Pecto-
rali nisi duplicato fissuras crearent gemmæ; cùm præ-
sertim istiusmodi lapides pretiosi vix nucis parvulæ
molem superare soleant. Neque

Neque est quòd hoc inter placita mea & pro arbitrio ficta reponat quispiam: idem enim concepta Textus verba mihi extra omnem dubitationis aleam ponere videntur. Postquam enim leges tulisset Deus, *Exod. 28.* de Pectoralis materiâ, mensuris, & lapillis duodecim in parte ejus anteriore ordine disponendis; addit insuper *com. 30.* Et dabis אֶל־הַחֹשֶׁן in Pectorale judicii *Urim & Thummim.* IN illud consultus transtuli, cùm similis sit hæc loquendi formula, ei quæ occurrit, *Exod. 25. 16.* Et dabis אֶל־הָאָרוֹן IN Arcam, Testimonium: Deinde, *Chaldeus Paraphrastes* exponit אֶל־הַחֹשֶׁן per בחוּשָׁא in Pectorale. Nec novum est ut particula אֶל vices expleat כִּי deservientis, & in aut inter significet, ut *Genes. 49. 29.* Sepelite me cum patribus meis, אֶל in speluncâ: *Psal. 104. 22.* Cubabunt אֶל in habitaculo suo. I *Sam. 10. 22.* Ecce absconditus est אֶל in vasis, seu, intra vasa. Hujus rei exempla non è manu sed quasi è sinu, curiosis dabit *Mercerus* in *Lexic. p. 104.*

Nè verò sententia hæc è tenui tantùm authoritatis meæ filo, aut ambiguo Scripturæ sensu, suspensa credatur; addo insuper, quòd docti penè omnes, nisi qui *Talmudistarum* opinioni de naturâ *Urim* manus dederint, quamvis cætera diversi, mecum de loco in Pectorali אֶל *Urim* dato cogitent. Rabbini, ^a *Schind-*
^b *In voc.* אֶל lero teste, sentiunt *Urim* fuisse quandam Scripturam, vel nominis יהוה vel rei alterius, Pectoralis duplo insertam. Certè ab eâ sententiâ alienus non erat *K. Levi Ben Gerson*, [à *Buxtorfio* laudatus, in *Exercit. pag. 281.*] ita scribens; Quia Moses post insertos Pectorali lapides pretiosos, jubetur eidem indere *Urim & Thummim*, hoc facit nos credere כִּי הָאֵרִים וְהַתּוּמִים הֵינּוּ רַב־נֶתֶן בְּשֵׁחַ אֶל הַחֹשֶׁן וְכוּ
Urim

CAP. 4. De Naturâ & Origine Urim & Thummim. 31

Urim & Thummim fuerint quidpiam, quod Moses Pectorali indidit, ad eum modum quo tabulas indidit in Arcam, quia uirique eadem phrasis *אורי וטומים* adhibetur, &c. Afferit etiam Arias Montanus, loco jam laudato, Urim & Thummim rem quandam fuisse multiplici figurâ distinctam, quæ inter utramque Rationalis partem inferebatur, ibidémque servata Sacerdotis hærebatur pectori. Et (ut alios taceam) doctissimus noster Prideauxius, Orat. 2. de Vestibus Aaronis, sic sensum nostrum effert, verbis magis disertis & dictatoriis: Sufficit observâsse Urim & Thummim à Deo tradita, à Mose recepta, & inter Rationalis duplicitatem, veluti in thecâ quâdam fuisse inclusa. Atque hoc unum de Oraculo nostro certum fixumque habuit, reliqua de eo omnia nocte mediâ obscuriora: addit enim, Ultra qui temere quid asseruerit, videat ne venditando scientiam, tam imperitis quàm peritioribus ludibrium debeat. Pace tamen hujusce inter literatos Herculis ultra columnas ab Eo nobis positas, non tam de famâ solliciti quàm veritate, pedem proferre non dubitabimus.

Urim & Thummim interiora Pectoralis tenuisse, rationes allatæ animum inducunt ut credam, quibus etiam vires addunt plurima alia de quibus aptior se dabit in sequentibus dicendi locus. Cur autem hunc locum iis sacrum voluit Deus, quantum conjecturâ assequi datur, alibi dicturi sumus.

CAP. IV.

De Naturâ & Origine Urim & Thummim.

IN hoc dubio & tenebris densioribus involuto quod jam versamus Argumento, minus nobis negotii face-

set forsan Naturam Rerum quam Originem nominum in lucem proferre. Logicorum itaque legibus me minimè teneri velim ad nominis rationem reddendam priùs, in cujus scientiam (nisi me fallam) per rei naturam antea cognitam, tanquam cynosuram maximè fidam dirigamur.

SECT. I.

Generalia quædam de illorum natura præmittuntur.

QUÒ quasi initiati ad sacram Oraculi hujusce naturam contemplandam accedamus, & viam eò magis fidam & expeditam sequentibus præstruamus, è re nostra fuerit auspiciùm à generalibus quibusdam fumere.

Affero itaque Primò, *Urim, si minus & Thummim, res quasdam fuisse apprime cognitatas*, saltem quoad substantiam & usum, diu antequam ea in ornamentorum Sacerdotalium locum & sanctitatem vocasset Deus: è longo videlicet usu, à primis forsan à diluvio seculis, inter quamplurimos Noë filios, invalescente. Neque est quòd me somnia mea vigilantibus jam narrare censeat quispiam: nam Lex *Mosis*, (quæ de minimis circa sacra curare, nec vel minutias & apiculas cultûs ceremonialis in Sacerdotis aut Populi arbitrio ponere solet) omnino nihil de illorum formâ, materiâ vel numero monet. Prout itaque quum in mandatis dederit Deus *Mosi*, ut aureos quosdam *Cherubos* in Tabernaculi usum fingeret, de quorum tamen mensuris vel formis nihil in Lege curatum legimus, non temere inferunt viri quidam docti eorum figuras *Mosi* & populo diu antea innotuisse, ex antiquo forsan usu non
dissimilium

diffimilium figurarum in symbolicâ theologiâ aut cultû mystico *Aegyptiorum* vel Patriarcharum vigente; pari lege & mihi liceat concludere, *Urim & Thummim*, quoad rem saltem, consuetudinem, ipsis idololatriæ vel religionis natalibus coævam, familiaria reddidisse; eò quòd legem illam curtam adeò & ex improviseo additam ferat Deus, [*Et in Pectorali pones Urim & Thummim*] quæ singulas penè eorum circumstantias silentio prætereat, nè quicquam extra titulos & locum referens. Ad quid enim eo loquendi compendio usus fuerit Deus, *Facies Cherubini, Pones Urim*; & earum solummodo rerum obscuriores & incertas figuras nullâ verborum luce donatas præterierit, nisi quòd illius seculi homines res eas tam probè perspectas habuerint, quàm generalem *Altaris, Sacerdotis & Sacrificii* conceptum? cùm præsertim summam ἀρχαίτης in singulis aliis cultûs ceremonialis apicibus definiendis & describendis adhibuerit. Quæ quidem sententia & ratio quâ suffulta est, eò majore apud me gratiâ & autoritate valent, quòd *Medi* nostri, Viri cum primis docti, suffragio utraque cohonestata veniant. *Urus*, inquit ille, *Urim & Thummim inter Patriarchas ante Legem datam obtinuisse videtur, quia de eo faciendo inter cetera ad Ephod spectantia mentio nulla in sacris occurrit: & quia de illo, ceu de re probè notâ, loquatur Deus more demonstrativo, הַתְּמִים & הַאֲרִיִּים*. Cujus eruditi capitis sententiam de antiquitate *Urim*, Legis latæ seculum multùm superante, totis ulnis amplector: an verò apud Patriarchas *solos* locum invenerit, vel eo nomine ante *Mosem* innotuerit, mihi plurimùm, ut molliùs loquar, dubitare subit.

Secundò. *Urim, si minus & Thummim, res quasdam fuisse contendo, per quas, ceu organa vera & proxima,*

*xima, (non minùs verè quàm revelationes per Prophetas) Oracula divina subinde ederentur. Hujus assertionis fides disertis nititur Scripturæ verbis, in qua Deus PER Urim respondere dicitur, 1 Sam. 28. 6. Et Eleazar consilium à Deo petere juxta judicium U R I M, Num. 27. 21. Quæ quidem loquendi formulæ, ni animi fallar, apertè indicant U R I M & T H U M M I M minimè fuisse ipsa responsa reddita, & nominibus illis insignita, quod aliquibus placet; sed nec instrumenta quædam sacramentalia, ad quorum nudam præsentiam, uti aliis visum, sed quibus verè median-
tibus, cœ i responsa Sacerdoti tradebantur.*

Tertiò. Non minùs inter certa ponamus Urim & Thummim diversum quid à lapidibus Pectoralis fuisse; quæ quidem assertio firmissimis Scripturæ & rationis præsidiiis subnixæ est. Nam

(1°) Patet ex *Exodi 28. U R I M & T H U M M I M* Pectorali jam perfecto & absoluto inferi debuisse: at verò dicti lapides inferebantur, cùm adhuc Pectorale sub artificum manu versaretur; ità ut partes illius fuerint constituentes. Postquam enim *Moses* sermonem fati copiosum de Pectoralis fabricâ instituisset, à *com. 15.* ejusdem capituli ad *com. 30.* tandem subjungit, *Pones autem in Pectorali* (his nempe lapidibus jam recensitis instructo) *Urim & Thummim.*

(2°) Lapidés illi titulis tam augustis *האורים* & *התומים*, illis *אורים* & *תומים* luminibus & perfectionibus, longè impares & minores videntur. Eorum enim plurimi vel nihil omnino vel non adeò multum lucis & splendoris projicere solent, nec de eorum tam eximiâ perfectione naturali vel artificiali quicquam in Lege cautum extat,

(3°) Ubi cunq; de lapidibus istis mentio facta est,

eos in aureis oculis ab ^a Artificibus dispositos fuisse perpetuò legimus: at *Urim & Thummim* in Pectorali, (prout Tabulæ scæderis in Arca,) à *Mose* solummodo, tanquam sacratius quiddam, ubivis locorum dicuntur collocari. *Exod.* 28. 30. *Levit.* 8. 8.

^a *Exod.* 39.
10.

(4°) Qui lapides eos & *Urim* res easdem, diversis tantum nominibus ob fines & usus diversos appellatas fuisse contendunt, non minùs quàm horologia dissident de ratione qua *DEUM* consulentes de Illius responso per eos tradito certi evaderent.

(5°) Textus ipse, quod mihi argumentorum omnium loco est, contrarium plusquam innuit. Postquam enim *DEUS* verbis bene multis voluntatem suam de lapidibus in Pectoralis palis includendis *Mosi* indicasset *Exod.* 28. tandem inquit *com.* 30. *Et pones Urim & Thummim in Pectorali.* Nisi verò à gemmis diversum quid essent *Urim & Thummim*, ad quid novo mandato caveret ut illa in *Rationali* disponerentur? nempe jam antea in mandatis habuit *Moses*, ut gemmæ in parte illius anteriore nunquam separandæ figerentur. Huic telo hunc sibi clypeum fabricavit *Rivetus* in *Exod.* cap. 28. v. 40. *Est*, inquit, in mandato de *Urim* in Pectorali collocando, ἀνακεφαλαίωσις sive repetitio ac inculcatio eorum quæ priùs mandata fuerant; ut quod minimè praterendum aut negligendum erat, bis aut ter inculcicaretur. Sed & illud etiam addendum est, fuisse opera pretium ut in illâ repetitione, usus ille indicaretur, & speciale nomen inderetur huic gemmarum ità dispositarum ordini; nempe quòd futuræ essent *Urim & Thummim*, quoties *Deus* pro *Israële* convenienter à Pontifice interrogaretur. At hæc Viri doctissimi verba vix tenuem veri speciem præferunt: haud enim oscitan-

tem & tardum adeò Dei auditorem *Mosen* supponere fas est, ut inculcatione indigeret mandati ante pauca tantùm commata fusè traditi. Sed neque res eas quarum memoriam intimis audientium medullis infixam volumus, verbis mysticis (qualia sunt *Urim & Thummim*) sed magis apertis & captu facillioribus, inculcare solemus. Nec minùs languet & friget repetitionis hujusce, quam fingit, ratio altera: ad quid enim hæc solùm nomina, eaque tali cum emphasi semper propofita, gemmis hisce hoc ordine dispositis & in divinandì usum ordinatis à Deo inderentur? causam sanè nullam docet vel Scriptura vel ratio; quamvis ingenioso forsitan (quali nunquam deerunt pulchra figmenta) promptum fuerit speciosam aliquam excogitare, si cum *Riveto* sentiat.

(6°) Non defunt magna quædam nomina quæ huic sententiæ gratiam si minùs & fidem adjiciunt. In primis clari ille apud *Judeos* nominis Magister *R. D. Kimchi* lib. *Radic. in voce אור*, ubi hæc habet לא נתברר אצלנו מה הם האורים והתמים כי ירמז לפי הפסוקים שהם דבר אחר וזלתי אבני השן Id est, non satis explicatum est apud nos quid sint *Urim & Thummim*, quoniam ex versibus biblicis videtur fuisse aliud quid præter lapides Pectoralis. Cum hisce paria faciunt *Munsteri* verba, *Habuit Pectorale illud ornamentum præter duodecim lapides & nomina filiorum Israël iis inscripta, Urim & Thummim, quæ lumen & perfectionem significant, ex quibus Sacerdoti summo responsa dabantur: verùm quales fuerint nemini mortalium constat.* Huc etiam tacit quòd codex *Samaritanus* antiquitate venerabilis, *Exod. 39. v. 10.* & sequentibus, ubi de Pectorali & lapidibus pretiosis eidem insertis agitur, versu 22. pleonasticè recedens à

veritate

veritate hebraicâ, tanquam diversam planè à lapidibus istis, assuat fabricam *Urim & Thummim*. In textu enim Hebraico ità legimus ויעש את מעיל האבן i. e. fecit insuper pallium ipsius Ephod. In Samaritano verò ויעשו את האורים ואת התמים Et fecerunt Urim & Thummim quemadmodum præcepit Jehovah Mosi, & fecerunt pallium ipsius Ephod. Gemmas itaque minimè fuisse *Urim & Thummim* pro comperto habeamus.

Quartò. *Hæc Pectoralis complementa duæ tantùm res fuerant, quarum una Urim, altera Thummim titulo distinguebatur.* Cui sententiæ me firmiter adhærere fateor, quoniam Pectoralis angustia ad plura instrumenta, nisi admodum parvula, continendum minimè sufficerent, & quoniam res illæ duæ finibus & officiis omnibus, quibus plures, satis commodè defungi possent. Neque sententiam nostram falsi arguit, quòd res illæ nominibus multitudinis perpetuò efferantur: est enim ex consuetudine linguæ Hebrææ, ut pluralis sæpius usurpetur pro singulari, ut אלהים Gen. 18. 3. אנשים Is. 19. 4. Alia exempla occurrunt, Exod. 21. 4. Is. 53. 9. Ezech. 16. 55. & plura curiosis dabit *Mercerus* in Voce בעל. Hujusce tam frequentis Hebraismi instantias, אורים & תמים statuunt *Theodor. Hackspan. Miscel. Sacr. l. i. c. 2.* & *Vatablus* in Exod. 28. 30, ubi pluralem earum vocum formam nil pensi habens, eas singulariter per *Illuminationem & Perfectionem*, interpretatur; & LXX, qui voces eas per singularia, Ἀλλωσιον & Ἀλθειαν, non semel reddunt. Alias hujus rei rationes satis graves suis in locis reddidit sumus. Ad præsens addidisse sufficiat *S. Hieronymi & Augustini* verba. Est ex more Scripturæ ut unum idolum appellet pluraliter, ut est illud in Exodo, de Vitulo, Hi sunt Diæ qui eduxerunt te — Et in Regum volu-

mine, Hieroboam, ponens aureum vitulum in Bethel, idola fecisse narratur. Hæc ille in Daniel. 3. Cui paria succinit S. Augustinus in Locution. in Exod. l. 2. Non sanè locutiones istæ reperiuntur ubi pluralis pro singulari ponitur: nisi in eo rerum genere in quo etiam de pluribus fieri vel intelligi potest. Ità Elohim de uno idolo quândoque, de Dagone, Jud. 16. 23. & Chemos, 1 Reg. 11. 33. & uno vitulo dicitur.

Quintò. Probabile est Urim & Thummim res fuisse non minùs numero & usu quàm nomine ab invicem distinctas. Cui quidem sententiæ non novitatis sed veritatis studio me animum adjicere, sequentia evincunt argumenta. (1º.) Est ex usu Scripturæ sacræ de iis loquentis, ut notas quasdam, realis distinctionis indices, præmittat: in hunc modum, *Et dabis in Pectorali judicii* ואת־התְּמוֹם ואת־האֹרִים *Exod. 28. 30.* Ubi particulæ ו, אֹרִים & תְּמוֹם in unâ præfertim periodo sociatæ, fidelissimi sunt rerum ab aliis & à se invicem, ratione aliquâ peculiari, secretarum testes: neque enim opus erat ut eadem distinctionis notæ cum *Urim* tum *Thummim* præfigerentur, si nihil aliud fuissent nisi duo unius ejusdemque rei nomina. (2º.) Certò constat ex infra dicendis, *Urim* & *Thummim* duarum diversæ conditionis rerum typos & symbola extitisse: ideóque ea etiam signa fuisse numero distincta, minimè alienum est à veri similitudine; res enim signatas eò magis aptè & concinnè exprimerent. (3º.) Cùm de Dei consilio, mediante *Ephode*, in re dubiâ & difficili cognoscendo in Scripturis agatur, de solo *Urim* factus est sermo. Varios textus hujusce veritatis figilla, occasione natâ in medium daturi sumus. Hoc autem innuere videtur *Urim* & *Thummim* res fuisse, in Pectorali quidem & mysterii significatione conjunctas,

conjunctas, sed munere & fortasse figurâ plurimum dissimiles & separatas. (4°.) Scriptura sacra postquam de iis mentionem fecerat, verbo tantum plurali usa est. *Exod. 28. 30. Et dabis ad Pectorale judicii, Urim & Thummim, וְיָיִן & erunt super cor, &c.* Minimè verò credibile est Spiritum Sanctum tantum à receptis apud humanum genus loquendi legibus abire voluisse, ut verbum numeri cum *Urim & Thummim* sociaret, si una tantum res essent nominibus duobus insignita. (5°.) Sacerdos ille apud *Israëlitas*, qui altaribus & sacris ceremoniis præfuit, personam duplicem, *Pontificis* simul & *Judicis* supremi, sæpe de facto, sæpius de jure sustinuit. Ideoq; æquum erat ut duo diversa duplicis & dissimilis sui muneris symbola gestaret. Unum quatenus *Pontifex* titulo *Urim*, i. *Lumina* decoratum: ut fidem faceret Se summi Numinis sacris, à quo uno lumen omne in obscuris petendum & expectandum, operari: Alterum verò quatenus *Judex*, nomine *Thummim*, i. *Integritates*, notum; eò quòd fides & integritas illibata in *Judice* præ aliis requiratur. (6°.) Celeberrimi nominis apud *Judeos* Magistri partibus nostris favent. Nam *Philo Judeus* de Rationali verba habens, ita loquitur, Ἐπι τῷ τῆ λογείῃ διττὰ ὑφάσματα καταποιήθη, προσωρόλων, τὸ μὲν δῆλωσον, τὸ δ' ἀλήθειαν. i. e. Interprete *Gelenio*, *Id Rationale geminus textus variat; quorum alter claritas appellatur, alter veritas. lib. 2. de Monarc. p. 824.* *A Philone* in hac causâ stetit *Aben Ezra* in *Exod. 28. 8.* cujus verba à ^a *Buxtorfio* latinitate donata sic habent; *Alia restat questio*, [Num scilicet *Urim & Thummim* una & eadem res fuerit?] nam non possumus dicere, quòd *Urim fuerint ipsa Thummim*; distinctè enim de iis scribitur

^a Lib. sup. laudat. p. 290.

tur ורתומים ורתומים Esrae 2. 63. Et quia *Urim* & *Thummim* vocantur numero plurali, colligimus, non rem unam sed multiplicem fuisse.

Ob rationes allatas sententia hæc de reali inter *Urim* & *Thummim* discrepantiâ intimo nostro sedet animo. Utcunque meminerit Lector, me hæc omnia non dictatoriè & quasi ex cathedrâ proposuisse; fieri enim potuit, (quod longè plurimis visum) ut hæc duo nomina uni eidemque rei, quamvis ob rationes longè diffitas, imponerentur. Atque hæc ea sunt quæ prælibanda duxerim, ut legentis animus primâ hâc sententiæ nostræ rincturâ imbutus, intimiorem illius scientiam & fidem eò faciliùs imbibat & altius retineat.

SECT. 2.

Specifica natura τὸ Urim explicatur, cujus gratiâ de conditione antiquorum Theraphim fusè differitur.

SPirante tam secundâ rationis aurâ, mens nostra splenis quasi velis in hanc fidem fertur, quòd insignis discrepantia inter *Urim* & *Thummim*, non tantùm quoad nominum sonum & sensum, sed rerum ipsarum usum, & fortasse figuram intercesserit. Ideòq; Argumenti nostri conditio efflagitat, ut de *Urim* ejusque naturâ & origine, deinde de *Thummim* seorsim differamus.

URIM autem (nam ei Scriptura primas deferre solet) unum vel duo parvula simulachra ad humanam forsitan similitudinem efficta, *Theraphim* antiquitus appellata, fuisse videtur, quæ recondita gestavit Sacerdos intra concavas Rationalis plicaturas; quibus mediantibus *DEUS*, vel Angelus Illius vice & nomine, ad Pontificis interrogata respondit, eumque quid ex usu esset agere,

agere, quid non agere; quid præsens, quid futurum, voce formatâ docuit.

Sententiam inopinatam adeo & ab omnibus citioris ævi moribus & cogitationibus abhorrentem, quosdam animo suspensio, alios averso & iniquo accepturos facili augurio præsentit animus. Proclive enim est, exiguo præsertim rerum usu præditis, exigere præterita ad normam præsentium, nihilque nisi quod apud suos hodie usu receptum est verum aut rectum putare. Exoratum itaque Lectorem velim, ut misso crasso & vulgari illo mentis humanæ idolo (seculi quo jam utimur consuetudine) iudicium suum quasi in æquilibrium tantisper retineat, donec rationum mearum momenta ad opinionis hujusce veritatem astruendam allata, æquâ lance trutinaverit.

Quò verò *Thesi* nostræ sua constet veritas, & lux postea dicendis oriatur, necesse est ut de conditione antiquorum *Theraphim*, de quibus tam frequens in sacris sermo, disquisitione brevi instituta, Argumento nostro principali præludamus.

Monendum itaque nomen (ut à voce ordiamur). ἐπι-
αμφοτερίζειν, id est, nunc in bonum, nunc in malum, prout *Imagines* apud Latinos accipi. *Theraphim* enim quandoque pro simulachro tantum, figuram humanam imitante usurpatur, ut *1 Sam.* 19. 13. sæpe pro simulachro in usum aliquem religiosum seposito; *Hos.* 3. 4. *Judic.* 17. 5. sæpius autem pro imagine usui idololatriæ dicatâ, *1 Sam.* 15. 23. ideòque prout varia locorum ratio, eorùmque circumstantiæ suadeant, vocem hanc mediam vel de imaginibus in usum civilem formatis, vel de idolis, aut aliâ quâvis humanâ repræsentatione, interpretari liceat.

Misso itaque nomine, tanquam malè fido & incerto

certo rei ipsius interprete, illius naturam sicrudi penicillo adumbrare possimus. *Theraphim* erant simulachra quedam parvula, seculis antiquissimis frequenti in usu, in sacris plurimam adiculis seposita, quæ Spiritus cuiusdam, sæpius impuri, præsentia animata, oracula fundere solebant.

Ne verò descriptio jam tradita è nostrâ tantum penu, ut *hypothesi* quæ nos tenet inferviat, deprompta videatur, partes suas singulas argumentis & testimoniis, quæ omnem præscindant dubitandi ansam, firmare conabimur.

Primò itaque, asseruimus *Theraphim* simulachra fuisse mole perquam exiguâ. Nec temere: nam aliter *Rachelis* vires *τοῖς Theraphim*, quæ Patri suo furtim subdlexerat, in itinere ferendis impares fuissent; ea sub exiguo corporis sui tegumento dissimulare; os Patris ea sedulò quærentis tam faciliè sublinere; & *Jacobum* ipsum, itineris comitem, ea tam diu celare nulla potuisset. *Genes. 31. 32, 33, 34.* Cui argumento virium & fiduciæ nonnihil addunt eruditi *Riveti*, in eandem historiolum ità differentis, verba. *Apparet ex toto contextu, formas aut figuras illas, Theraphim, fuisse parvas, & quæ facile occultari possent: quales sunt puppæ & imaguncula quibus virgines in ætate infantili ludere solent.* Hæc ille, *Exerc. 132. in Genes. 41.* Ab illis non multum abluunt *Cl. nostri Medi* verba, quæ quâ possum fide ex Anglicanis Latina faciam: *Theraphim, consentientibus Judæis aliisque, fuerunt imagines perexiguæ, in certo syderum concursu compositæ, quibus olim ad consulendum usi sunt in rebus vel dubiis vel futuris; ob virtutem fatidicam ex influentiâ quâdam cælesti (u'è vulgò creditum) in illas derivatam: quarum & similitudinem ferunt puppæ illæ è cerâ vel simili*

mili materiâ fictæ, quibus veneficæ in finem non dissimilem etiamnum utuntur. Eidem sententiæ calculum dedit Scriptor nuperrimus, qui nomen inter literatos meruit: *Theraphim*, inquit ille, erant genus tantum simulachrorum parvulorum & portatu facilium; larium instar & penatum domesticorum. Hisce omnibus veri colorem allinit Chaldæus Paraph. (*Theraphim* תְּרָפִים imaginunculas quandoque transferens) & historia *Levitæ* fugam à Michæ domo adornantis, *Judic.* 18.20. Ubi legimus quòd illius *Ephod* & *Theraphim*, sculptile & conflatile, morâ omni præcisâ, secum asportaverit: quæ sanè omnia, si justo grandiora, humeri sui ferre recusâssent. Hæc etiam firmant (modò ipsa sint firma) *Kircheri* verba, *Oedip. Egypt.* Tom. 1. Syntag. 4. c. 3. *Idola Theraphim* ferè semper formâ fasciis involuit pueri & ad portandum idonea apparabantur: hinc sine manibus & pedibus ferè videntur constructa; timebant enim *Ægyptii* maximè simulachrorum defectum ex rupturâ quâpiam pervenientem: cujusmodi figuram quoque habuisse *Serapes* [quas res eisdem sub diverso nomine fuisse, indè colligit] testantur statuuncule illæ partim fictiles, partim lapideæ & lignæ, quarum ingens copia quotannis a Mercatoribus ex antiquis *Ægyptiorum* monumentis eruta, in *Europam* devehitur. In hujusmodi simulachrorum censum referre licet icunculam illam quam *Nero*, si *Suetonio* credamus, penes se habere jactitavit, cujus monitu se futurorum scientiam assecutum credi voluit. Eiusmodi etiam familiæ fuisse videntur ἑόρκα illa, i. e. simulachra brevia apud *Latinos*, quæ à veteribus quondam in lecticis portabantur, (*Autore Servio. Æneid.* 6.) & ab ipsis mota effundebant vaticinationem. Neutiquam inficias iverim sua fuisse *Gentibus*, ut *Majorum* gentium *Deos*, ità & majoris molis

molis simulachra, Deorum responsis tradendis infer-
 ventia: in quorum numerum facîle crediderim incly-
 tam illam *Memnonis* statuam, vocalem factam, cum
 primùm Solis, quem *Aegyptii* coluere, percussam ra-
 diis, ascribendam esse. Horum verò pleraque, utpote
 templis forsan & locis publicis affixa, cum non sem-
 per præstò essent, quò cultum iis deferre aut Deorum
 responsa ex iis petere liceret, imagunculas hæc, Ma-
 jorum quasi vicarias, excogitasse videntur.

Secundò. Asserui etiam *Theraphim* imagines fuisse
 unde Oracula & fortes divinæ ducerentur. Huic rei
 (quam nonnulli fidei expertem habent & penè impos-
 sibilem) testimonium perhibent Scriptores Θεόπιδ-
 σοι. Nam legimus *Ezech. 21. 21. regem Babylonis*,
 (cum res suæ statu lubrico & incerto essent) *in capite*
duarum viarum stetit; τὸ μανθόσασθαι μαντείαν καὶ ἐπε-
 ρηπίσαι בַּתְּרַפִּים ἐν τοῖς γλυπτοῖς, prout LXX trans-
 ferunt. Quod sanè Regis factum stultitiæ maximæ
 non immeritò damnari posset, nisi malè sagax Dæmon,
 oraculis è *Theraphim* quandoque datis, spem creduli
 Principis lactasset. *Zechariah* etiam de *Theraphim* te-
 statum reliquit, cap. 10. 2. quòd (etiamsi *vanitatis*
 verba) subinde loquerentur. Hinc factum quòd cum
Pythonibus & *Ariolis*, qui divinandi facultatem præ-
 se ferebant, *Theraphim*, ceu res loci & facultatis
 consimilis, numerentur, 2 Reg. 23. 24. Atque
 hanc de simulachris hæc sententiam suffragiis suis or-
 nare & ratam facere videntur antiquissimi Scriptura-
 rum Interpretes. Nam à LXX τοῖς *Theraphim*, Δῆ-
 λοι, i. *manifestationes* appellatio facta est, *Hos. 3. 4.*
 ab iis etiam vocantur οἱ ἀποφθεγόμενοι, i. e. *breviter*
 & *concisè loquentes*, *Zech. 10. 2.* quâ voce concinnè
 expriment *Oraculorum* indè per Dæmonem editorum
 ingenium,

ingenium, quæ semper concisè ideóque sæpius ambiguè tradebantur. *Targum Hoseæ*, *Theraphim*, loco jam dicto, per מַרְאֵי i. e. *indicantes* vel *annunciantes*, nimirum futura & arcana, interpretatur. *Aquila* etiam (ni *D. Hieronymi* locum illum explicantis verba malè capiam) *Theraphim* φωτισμοὺς, i. e. *illuminaciones* translulit. *Quisquis* autem (ut *Seldenus* noster pro me paucula loquatur) *Theraphim* δῆλως, ἀποφθεγμῶδες מַרְאֵי & φωτισμοὺς censet jure appellanda; & predicendi futura sive futura monstrandi in iis fatetur simul facultatem, id est, δῆλως esse τῆς ἀληθείας: quo nomine vocantur etiam *Urim & Thummim*, quorum sanctitatem *Theraphim* simulabant. Hæc habet de *Diis Syr. Syntag. 1. Cap. 2.* Suo etiam puncto eandem sententiam comprobat *Elias Levita* in *Thisbit*. ubi de *Theraphim* loquens, fuisse asserit $\text{צַלְמִים הַמַּיִרִים עֲתִירִירִים}$ i. e. *Imagines quæ futura nunciabant*. Nobiscum etiam faciunt *R. Eliesar*, *R. Salomon*, *R. David*, *K. R. Abraham*, *R. Levi ben Gerson*, *Aben Ezra*, *R. Mos. ben Maimon*, *R. Moses ben Nachman*. Quorum omnium testimonia fusè tradita, apud *Buxtorfium*, in *Lexic. Talmud.* p. 2661 & 2662. videat Lector, quem ipsa eorum verba consulere voluptas per horas succisivas sollicitat. Nil opus ut hoc Argumentum legentis otio vel scribentis operâ ultra abutatur, cùm sententiæ contrariæ fautores sint בְּתֵי מִסְפֵּר *homines numeri*, i. e. pauci & facilè numerabiles. Si enim demas unum & alterum hesterni nominis scriptorculum, nemo quisquam est qui usum & facultatem אֵפֶס *Theraphim* fatidicam in dubium vocaverit.

Tertió, Diximus etiam hujusmodi imaginum propheticarum usum seculis antiquissimis obtinuisse. Nec immeritò: cùm ipse *Laban* per *Theraphim*, quorum itaque

itaque tanto zelo & desiderio flagravit, divinâsse vulgò credatur. *Maimonides* etiam hujusmodi simulachra futurorum conscia apud vetustissimi nominis gentes, *Zabios* sive *Chaldaeos*, fidem & pretium invenisse, memoriæ consignavit. *Mor. Nevoc. P. 3. c. 29.* *Eregerunt inquit stellis imagines, & Soli quidem imagines aureas, Luna verò argenteas --- Deinde sacella edificaverunt, imaginésque in illis collocârunt, arbitantes vires stellarum influere in illas imagines, eâsque intelligendi virtutem habere, hominibus prophetia donum largiri, ac denique, quæ ipsis utilia & salutaria sunt indicare.*

Harum imaginum originem primam nonnulli *Mercurio Trismegisto*, venerabili illi ob summam antiquitatem & sapientiam apud *Aegyptios* capiti, tribuendam sentiunt. Eum enim nullis non laudibus hujusmodi simulachra in *Asclepio* suo Cap. 9. sic efferentem legimus: *Statuas, ô Asclepi, vidésne quatenus tu ipse diffidas, statuas animatas, sensu & spiritu plenas, tanta & talia facientes, statuas futurorum præscias, &c.* Librum autem illum, tanquam genuinam *Trismegisti* sobolem *Kircherus* fide & affectu propensissimo amplectitur & exosculatur; eorûmque insolentem & intolerabilem^a ostentationem, ingenium arrogans & temerarium mordaci castigat *Satyra*, qui authoris illius canitiem negligunt, & libro ei, tanquam ab impostore aliquo edito, fidem omnem abrogant. Utcunque librum eum aliósque omnes qui magnum *Trismegisti* nomen præferunt, ceu foetus spurios exponunt viri docti quamplurimi, & sub exeuntis gentilissimi tempora scriptos, quamvis vetustissimi illius nominis hederâ suspensâ venum expositos, arbitrantur: cum scilicet imaginem veterum magicarum

^a *Obelise. Pamphil.*
l. 1. c. 3.

gicarum ludibria, Diabolus, ut Oraculorum jam deficientium desiderium apud suos levaret, nullâ non arte & fraude studeret revocare. Minus itaque à vero distare credimus sententiam, tot doctorum suffragiis fanaticam, quæ imagines istas oracula fundentes antiquissimæ memoriæ populis, *Amorrhæis*, *Chaldeis* aut *Syris* inventas refert. Nomen enim *Theraphim*, non origine *Ægyptiacâ* (quod *Kircherus* contendit) sed *Chaldaicâ* aut *Syriacâ* oriundum, suo in loco palàm facturi sumus. Deinde, idololatriam primos apud *Chaldaeos* natales accepisse, apud omnes in confesso est: nihil autem tantæ efficaciam à Diabolo fingi potuit ad eorum animos ad idolorum cultum alliciendos, quàm quòd præsentiam Numinis alicujus animari & dubia sua de futuro solvere posse viderentur. Nam *Amasiam*, hâc solâ ratione, quòd ea responsa dare videret, idola filiorum *Seir*, quorum copias fregerat, adorasse refert *D. Hieronymus* in *Tradit. Hebraic.* p. m. 120. Sed non opus est ut controversiam illam, de prima *Theraphim* origine, inter summos viros hæctenus ventilatam, nostram faciamus: cum enim è doctis alii ea à *Nachor* & *Serug* derivent; à *Zoroastre*, *Trismegisto*, & *Chamo* alii, aliqui ab *Ægyptiis*, alii denique à *Syris* aut *Babyloniis*: causam nostram fati promovet, quòd ea seculis *Mosis* tempora plurimùm superantibus in usum venisse, doctorum omnium consensu comprobatum sit.

Quartò. Id etiam de simulachris istis, quæ Oraculorum officioungebantur, dicendum habui; quòd in ædiculis Numini alicui sacratis plurimùm seponerentur.

^a *Præcipuum medicum quo nominis sui cultum Orbi olim inculcare laboravit Cadamon, responsa fuere, quæ vel è terra cavernis, vel mutis statuis edebantur.*

Theoph. ⁴ pizel, de re liter. Sinens. Sect. 10.

^b 2 Chr. 25. 14.

tur. Nam *Maimonidem* jam nunc referentem audivimus homines *Abrahami* seculo secundùm sententias *Zabiorum* erexisse stellas imagines quibus virtus *ωεσιωσιω* inesse credebatur, iisque sacella quedam dedicasse. *Lucianus* etiam Templum *Deæ Syriæ* inscriptum simulachris responsa edere consuetis instructum, ex oculatâ fide testatum dedit. Paria testantur illa *Apulei* verba, lib. 11 de Aur. Asino. Cùm ad ipsum jam templum *Isidis* pervenimus, Sacerdos *Maximus* quique divinas effigies progerebant, & qui venerandis penetralibus pridem fuerant initiati, intra cubiculum *Deæ* recepti, disponunt ritè simulachra spirantia. Non me præterit domos etiam privatas, ut aras, ita & hujusmodi simulachra spirantia sæpe habuisse: at religioni & bono publico se magis prospexisse, credebant Veteres, cùm hæc *αγαλματα* *θεῶν μετὰ τὰς ἀνακτῆρας*, (illo enim elogio ea olim ornavit *Jamblicus*) in ædibus, quas Diis suis & Religioni addicebant, sedem invenerant. Neque ædium sacrarum sanctitatem omnibus suis numeris expletam existimabant, modò *Theraphim* vel statuæ, Deorum responsis celebres, quasi ornamenta essentialia, defuissent. Idcircoque Historicus sacer eodem spiritu *Micham* *בית אללה* i. e. domum Deo sacratam, & *Ephod* cum affini *Theraphim* comparâsse refert. *Judic.* 17. 5. Et Propheta *Hoseas* *Theraphim* eodem loco cum arâ, sacrificio, & *Ephode* (quæ templi religio necessario postulat) numerâsse videatur. Cap. 3. 4. Sed nil opus est ut hæc de re fusiùs agamus, quam omnes factis compertam habent, qui Veterum monumenta primis quod aiunt labiis degustârunt.

Quintò. Afferui insuper hujusce fortis icunculas non virtute cœlesti (quod *Zabii*, ut Dæmonolatriæ, suæ colorem quærerent, perperam docuere) sed spiri-

tûs,

tus, sæpius impuri, instinctu, responsa de futuro reddidisse. Ità *Mercerus*, cùm ei fermo esset de *Labanis Theraphim*, *Non est dubium*, inquit, *quin per ea, ut & in aliis Gentium idolis, Dæmones responsa darent: nam alioqui organis naturalibus destituta, scimus ea loqui non potuisse.* In eundem sensum *S. Cyprianus* lib. de *Idolorum vanitate*, *Hi ergò spiritus impuri sub statuis ac imaginibus consecratis delitescunt, hi afflatu suo vatum pectora aspirant.* Hæc etiam fide digniora referunt illa *Marsilii Ficini* verba in libello de vitâ coelitus producendâ, cap. 13. *Trismegistus* ait *Egyptios ex certis mundi materiis facere consuevisse imagines, & in eas opportunè animas demonum inserere solitos, &c.* & cap. 20. *Arabes*, inquit, *& Egyptii tantùm statuis & imaginibus attribunt arte astronomicâ & magicâ fabricatis, ut spiritus stellarum in eis includi putent.* Spiritus autem stellarum intelligunt alii quidem mirabiles cælestium vires, alii verò Dæmonas etiam stelle hujus illiusve pedissequos. Spiritus igitur stellarum, qualescunque sint, inseri statuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac Dæmones soleant humana nonnunquam corpora occupare, pèrque illa loqui, moveri, movere, &c. Cùm itaque voces, Oraculorum divinitatem mentientes, impuri spiritus è *Theraphim* reddere solerent, indè factum videtur quòd vox ea in Sacris Literis plurimùm malè audiat: præsertim, *I Sam. 15. 23.* *Quia rebellio peccatum divinationis, & resistentia iniquitas* ותרפי & *Theraphim*. Quasi dixisset *Samuel*, *Rebellio non divinationem tantùm, quâ consilium cum Dæmone ineunt Venefici, sed divinationis instrumenta Dæmonis præsentia toties foedata, Theraphim ipsa è quibus consilia petunt, malitiâ superat. Malè mihi operæ & olei pretium constare videretur si huic veritati probandæ*

operosè incumberem, utpote ab omnibus concessâ, nisi qui hujusmodi simulachra, ceu mentis tantùm credulæ idola, de medio tollunt. Id unum tamen in transitu monere necesse habeo, me nempe non dixisse *Theraphim semper sed sapius* impuri cujusdam Spiritûs virtute vocalia evasisse. Nam infra probaturi sumus antiquissimos veri Numinis cultores, *Theraphim*, tanquam signa & symbola quædam in honorem Angelorum frequenter apparentium, animo non malo primitus dedicâsse; Angelosque per ea, consilia quærentibus quandoque adfuisse. Huic autem occasione Diabolus forsan imminens, primò rudioris seculi simplicitati per Oracula, originem cœlestem simulantia, è *Theraphim data*, non rarò imposuit; & tandem Autor extitit ut harum imaginum numerus, unde responsa Angelica (itâ enim fama obtinuit) expectanda forent, in immensum cresceret, & omnia completeret. Nam facilè inducor ut credam *Theraphim* æquè ac Sacerdotes, altaria, ædes sacras, epula ex immolato, lustrandi ritus, Oracula, alia, veri & falsi Numinis cultoribus communia olim fuisse; & pro variis cultorum ingeniis, in Veri & fictitii Numinis honorem & cultum, ancipiti vice usurpata. Sciat autem Lector me de *Theraphim*, prout in statu quasi lapsa, gentium superstitione & Diaboli responso frequentius vitiatis, sermonem hæctenus instituisse: nam sub *Mosis* tempora (quæ jam primò ante oculos habemus) Diabolus, res, locos & personas penè omnes, præsentia, responsis & ritibus suis, vix sine piaculo nominandis, impleverat & conspurcârat.

Sextó. Hujusmodi simulachra futurorum conscia frequenti in usu seculis antiquissimis fuisse haud inconsulti asseruimus. Nam occurrit *Jes.* 48. 1. *Nabo*
vel

vel *Nebo*, idolum *Assyriorum*; cui Idololatræ, si *S. Hieronymo* fides, titulum à *נבון* *Propheta* tegerant: quasi idem esset qui *Zabai* *βελαι* & vel *Zabai* *μνηστής*, *Jupiter Consiliarius* Ethnicis appellatur. Neque ulla dubitandi ratio subest quin hujusmodi idoli usus, ab *Assyriis* & *Chaldeis*, primis illis idololatræ & divinationis parentibus, ad seros nepotes transmissus fuerit. Simulachri ab hoc non multùm di-

^a Nabo ipsum idolum est quod prophetia & divinationis interpretatur: quam post Evangelii veritatem in toto orbe conticuisse significat D. Hieron. in loc.

versi usum Deus *Israëlitis* suis vitio vertit, *Hos. 4. 12.* *Populus meus* *בעצור* in ligno suo interrogat. Ubi *Targum* habet *בעצור* *בצל* in simulachro ligni sui vel idolo ligneo. Similem Oracula recipiendi morem apud *Zabios* etiam (quo nomine *Phænices*, *Arabes*, aliique *Orientis* filii censendi sunt) receptum fuisse testatur *Maimonides*, *Mor. Nev. Par. 3. c. 29.* ubi se duo integra veterum *Zabiorum* volumina de *Imaginibus* hisce loquentibus & earum fabricatione perlegisse refert. Quamvis (ut hoc obiter moneam) *Famblicus* inter primos à nonnullis numeretur, qui librum (quem temporis injuria nobis forsan invidit) *De divinis idolis, presentia Numinum animatis, eorumque artificio & mirandis effectis* in lucem edere ausus sit: nam antea, iniquiunt, artes magicæ & ritus idololatrici deformitatis suæ conscii, penè lucifugi fuère, & per modestam tantùm *Cabalam* innotuère. De libris iis hæc *περὲς* docentibus, eorumque antiquitate fusè differuère *Kircherus* in *Obelis. Pamphil. Henr. Ursin.* lib. de *Zoroastre*, *Hermet. Sanchonia'h.* *Hottingerus* in *hist. Orient.* aliique quos consulat Lector, cui curiosa illa salivam movent. Nos pedes in viam referamus, *Agyptios* etiam (quod nemo facillè dubitabit) ejus-

dem cum *Assyriis & Israëlitis* criminis affines fuisse, verbis conceptissimis testatur *Abenephius*, apud *Kircherum*, in *Oedip. Egypt.* Tom. 1. Syntag. 4. cap. 3. quæ sic habent, *Erant Egyptiis simulachra quadam puerili formâ, Egyptiacè dicta Serapes, quæ adorabant, de futuris & absconditis interrogantes. Passim in celebrioribus urbium locis collocabantur, solebantque ante ea adolere, eaque contra mala eventa secum portare. Similia his Theraphim erant, quæ colebant Israëlita, quæque Laban in Scripturis adorasse memoratur. Abenephi hæc de Egyptiis referentis fidem eò minus suspectam habeo, quoniam Propheta de Egyptiis, jam animo labantibus & de futuro sollicitis, prædicat, *Jes. 19. 3.* quòd quærent אלהאֱלֹהֵי מִצְרַיִם ad idola: id est, interrogabunt, de more gentis & seculi, simulachra sua quid rebus angustis factò opus esset. *Israëlitæ* etiam, ad quos missus erat *Moses*, hujusce moris idololatrici peste afflatus fuisse non sine consilio credimus. Eos enim in *Egypto*, per plurima annorum curricula, idola coluisse Sacræ Literæ nos certos faciunt, *Josh. 24. 2. Act. 7. 43.* adeoque ab idolis juxta seculi & loci consuetudinem eos responsa petiisse minimè dubitandum est: præsertim cùm *Philo*, Author ille *Bibl. Antiq.* disertè referat eos olim interrogasse, *Amorrhæorum* more, idolorum *Dæmones*, & imprimis *Nymphas* illas aureas, quæ invocatæ per singulas horas ostendebant faciendâ aut fugiendâ. Huic itaque malo, quòd tam latè serperet & indies invalesceret, ut obviam iret Deus, præcepto secundo (utì conjicit *Grotius* In *Explic. Decal.*) omnia sculpta animalis alicujus formam habentia, inhibuit. Facilius enim, inquit, Spiritûs capacia illa simulachra videbantur ob recessus abditos.*

Naturam antiquorum *Theraphim*, & quàm longè diùque mos ea in dubiis consulendi obtinuerat, (quoniam causæ nostræ imprimis intererat) jam fusè enarravimus. Cùm itaque tot annorum consuetudo (ipsa rudioris plebeculæ religio & natura) vulgi studia hisce *Theraphim* tanquam carmine quodam magico devincta teneret; facilè in eam venio sententiam, veterem à *Theraphim* oracula petendi ritum, Deum in pectoralis Urim, penè invariaturum *Israëlitis* reservâsse; adeoque *Fudæorum Urim* ejusdem cum *Theraphim* muneris & figuræ fuisse, sub diverso tamen nomine, imagunculam. Cùm enim Deo nunc res esset cum hominibus qui לל אברי^a *robusti corde*, difficili & pervicaci ingenio fuerant, quique ex longo usu in seculi mores penè toti immigrârunt; nisi genio proprio & moribus antiquis (paululùm tamen in melius mutatis) uti licuisset, à Dei cultu & sacris, tanquam novis & exoticis, penitus proculdubio abhorruissent. Plurima itaque vetere usu recepta, ob cordis sui durtiem, populo illi (quem semper leniter habuit) indulsit optimum Numen. Simili exemplo, quamvis jure dissimili, tot pii *Fudæorum* reges morem istum ethnicum in locis editis rem sacram faciendi tulisse creduntur; ne populus à gentium moribus nullâ arte movendus, rebus novandis animum adjiceret, si eorum studiis eâ in re non fuissent obsecuti.

Ne verò *ægroti veteris somnia*, hæc dicens, *meditari* videar, sententiæ meæ veritatem argumentis plurimis firmatam in sequentibus daturus sum.

SECT. 3.

Dicta Natura τὲ Urim Hoseæ testimonio probatur.

Argumentorum pro causa nostra militantium principia ducat Scripturæ sacræ testimonium: in quâ virium & fiduciæ non parùm textus *Hoseæ*, Cap. 3. com. 4. (nisi sensum non suum loco afferamus) illi conciliabit. *Quia dies multos sedebunt filii Israël* אין מלך ואין שר ואין זכח ואין נצלה ואין אפר ותפים *Absque Rege, & absque Principe, & absque sacrificio, & absque arâ, & absque Ephod & Theraphim.*

Quantùm hic locus causam meam adjuvet luculenter constabit, si prius *Ephodis* naturam, & sensum vocis *Theraphim*, quorum hîc mentio facta est, paucis explicatum dederò.

Monendum itaque duplex *Ephodis* genus in Sacris memorari; *Vulgare* unum & *Pontificium* alterum. *Vulgare*, vestis erat ex lino solo conflata, ordinariè Sacerdotibus tantùm, cùm templi ministeriis vacarent, induenda. 1 *Sam.* 22. 18. unde venit, quòd LXX, sine *Ephode* hoc in textu per ἀπό ἱερατείας sine Sacerdotio exprimant. Cùm autem *Agripparum* in *Judeâ* potiretur, eum *Levitis* etiam, cùm munia divina obirent, hujusce vestis usum concessisse refert *Josephus*, *Antiquit.* l. 11. c. 8. *Ephod Pontificium* indumentum erat multæ artis & ingenii; utpote auro, gemmis & coloribus distinctum & variegatum, quod Pontifici undum sacra celebraret gestare concessum fuit. Hujusce autem *Ephodis* partes erant duæ: *Superhumeralis*, quod ab humeris ad zonam usque, totum pectus complectens,

ctens, contingebat; & *Pectorale*, tam firmis & religiosi-
 osis vinculis *superhumerali* conjunctum, quòd non nisi
 multo cum negotio ab invicem divelli potuerunt. Nec
 debuerunt quidem, cum Lex ea divina (inquiunt
 Magistri) eorum separationem verbis specialibus in-
 terdixerit, *Exod.* 28. 28. $\text{וְלֹא־תִסָּרֵץ$ *ne tollatur Pectorale*
desuper superhumerali. Ideòque qui ea unquam sepa-
 rare quæ Deus tam sanctè conjunxerat ausus fuerit,
 tantæ temeritatis crimen flagris plurimis apud *Judæos*
 semper expiavit. Ex hâc necessitudine quæ *Pectorali*
 cum *Ephode* intercessit, factum est quòd *Ephodis* no-
 mine non semel in sacro codice & *Pectorale* (indivi-
 duus illius comes) intelligendum veniat, ut *1 Sam.*
30. 7. & alibi. Jam verò textus *Hosæ*, quem præ
 manibus habemus, non est de *Ephode* vulgari interpre-
 tandus. Illud enim, observante ^a *Moncæo*, ni-
 hil prohibuit *Judæos* omni tempore, quan-
 tumcunque malo ac vel in captivitate etiam
 mediâ, habere & circumferre: sed de po-
 sterioris generis *Ephode*, quod *Pontificium*, Lectoris
 cum veniâ appellavimus.

^a *Lib. 1. de*
Arr. Vit.
c. 19.

Per *Theraphim*, hoc in loco, non gentium idola,
 (quod longè plurimis visum) ad consulendum vel co-
 lendum comparata, intelligenda sunt: sed *URIM*
 vel sacra illa icuncula, consiliorum divinorum, Angelo
 animante, nuncia, in *Ephode* vel adjuncto *Pectorali* ex
 præscripto divino includenda. Cui equidem sententiæ
 studeo, non (si me ament veritas & modestia) quasi
 communia Interpretum vestigia pedibus meis indi-
 gna duxerim, sed quòd rationes non leves habeam
 quæ animum meum in hanc sententiam vel invitum
 traxerunt. Sunt autem hujusmodi

Primò, Rationi minimè consentaneum est Prophe-

tam, cui id negotii datum ut flebilem populi *Israëlitici* sortem prædiceret, inter mala futura *idolis destitui* ponere voluisse. Rem bonam & licitam oportet esse quam Deus per Prophetam minatur se ablatum *Israëlitis*, ut vindictam de eorum peccatis fumeret: alioquin illud auferre non poenæ sed beneficii loco habendum fuisset. De quânam autem re bonâ & licitâ, ullâ cum veri specie, *Theraphim* eò loci interpretari possimus, nisi de *Urim Dei*, tam sancto nexu *Ephodi* cohærente? Non me latet nonnullos hîc respondere, quòd *minimè necesse sit, id omne naturâ suâ bonum & licitum esse, quòd in criminis poenam à Deo aufertur: sufficit quòd ei bonum videatur & cordi sit qui eo privatur, & ejus ablatione damno se affici sentiat.* Sed plumâ hæc & palearum cassis leviora: nam Deus non solet ob malum reale poenam solummodo phantasticam irrogare. Deinde (ut alia taceam) nulla ratio apparet cur Propheta *Theraphim* solorum jacturam, missis aliis superstitionis instrumentis plebi non minùs in deliciis, inter mala illa opinata numerârit.

Secundó. A probabili non minùs abhorret Prophetam coelum gehennæ uno adedò miscere spiritu voluisse, ut de arâ, sacrificio & *Ephod* sanctis, unâ cum idolis, nullo non dignis odio juxta loqueretur. Quasi *Israëlitæ* eorum omnium amissione, si calculos ritè ponerent, æquali damno se mulctari crederent.

Tertió. Textûs scopus & cohærentia non ferunt ut *Theraphim* de re aliqua malæ famæ interpretemur. Nam jussus est Propheta mulierem *ab amico suo dilectam*, fidem tamen ei datam adulterio violantem, ideòque omnibus amoris sui testibus spoliatam, in thorum conjugalem assumere. Nempe ut symbolum & typus propheticus evaderet gentis *Judaicæ*, quæ fœderis

deris conjugalis cum Domino suo initi fidem, adulterio spirituali aliisque peccatis læferat; ideoque ornamentis suis omnibus, amoris maritalis insignibus [quæ civilibus, *Rege & Principe*; quæ sacris, *Arâ, Sacrificio, Ephode & Theraphim*] meritò exuta fuerat, quamvis haud penitus repudiata. Adeoque necesse est ut *Theraphim* de singulari aliquo gratiæ & favoris divini pignore intelligenda esse existimemus. Id autem quid aliud esse potuit nisi *U R I M*, cujus vaticinandi facultatem *Theraphim* proximâ similitudine referebant?

Quartó. Spiritus S. de aliis omnibus in textu nominatis loquitur, tanquam de rebus familiæ planè diversæ & nullo cognationis vinculo conjunctis. Nam ea singula vocabulo illo disjunctivo *וְאִם* absque separavit. Ver. gr. *Sedebunt filii Israël absque Rege & absque Principe, & absque sacrificio, & absque arâ vel statuâ, & absque Ephode.* At verò *Ephod & Theraphim* conjunctim & quasi perpetuo Spiritu legenda proponuntur: in hunc modum, *absque Ephode & Theraphim*, misâ illâ sæpius repetitâ disjunctionis notâ. Quid verò usitatam toties loquendi formulam ità ex inopinato Scriptor *Θεόπνεύστου* immutârit, nisi quòd vox *Theraphim* sumi debeat pro re aliquâ, (*Urim* nempe,) tam sacro conjugio *Ephodi* conjunctâ, & ad ejus integritatem tam necessariò requisitâ, quòd ne voce aliquâ discretivâ ab illo sit divellenda? Ideoque Interpretes nostri *Anglicani* (honorem præfabor) turbârunt aliquantulum fontis Hebraici puritatem & mysterium, cùm ità verterint, *And the children of Israel shall abide — without an Ephod and without Teraphim.* Sed culpam ex parte redimunt, quòd vocem illam *without*, de suo additam, literis minusculis exarandum curârint; ne quis eos

eos textum Hebræum ibi ex verbo transtuliffè incautus crederet. Neque me jam cuminum secare & supra modum curiosum censeat quispiam, cum *Ephod* & *Theraphim* nusquam per totam Scripturam in eodem commate occurrant, (occurrunt autem sæpius) quin ea nexu immediato itâ cohærentia reperiamus.

Quintó. *Judæi* uno ore, & *D. Hieronymus*, *S. Cyrillus*, *Augustinus*, cum aliis à Christo nominatis quamplurimis, hæc *Oseæ* verba de duabus Tribubus interpretantur: voluntque per *Gomeram* (quam in uxorem Propheta duxisse dicitur, Cap. 1.) repræsentatas fuisse Tribus decem; per *Adulteram* amatam viro, de quâ Cap. 2. 1. duas alias, in quibus vera Deum colendi ratio nullis Ethnicismi misturis vitata & diluta mansit. Quæ quidem interpretatio sat fidis subnixâ videtur fundamentis. Nam,

(1º.) Mulier illa de de quâ Prophetæ hoc in loco sermo est, non penitus repudianda fuit, sed ad dies multos castiganda. Deum verò *Israëli* libellum repudiî misisse probant tristis rerum eventus, & duo illa prophetica symbola, *Lo-rubamah* & *Lo-ammi*, de quibus Cap. superiore sermonem habuit.

(2º.) Tribus decem *Ephode* & *Theraphim* privari non nisi impropiè admodum dici poterant: iis enim nunquam forsan adfuit *Ephod* pontificium, & vix unquam defuit cultus *Theraphim*; cum non minùs in mores quàm familias Gentilium post aliquot annorum circulos transferint.

(3º.) Decem Tribuum nomina è rebus jam perière, cum in sanguinem & censum Gentium mundi, infinitis commixtæ matrimoniis, immigrârint, adeò ut illæ nunquam fuerint sine Rege & Principe suo: Ideoque *Davidem* Regem suum, (i. e. *Messiam*, Exponente *Chald.*

Chald. Par.) prout Tribus à mundi populis divisæ, nec quærere possint (quod Propheta futurum prædicit, com. 5.) nec adhuc quæsierint.

(4°.) Tribus duæ (à mundi incolis, nomine, sanguine, ingenio & moribus divisæ) quamvis veteris Judaismi umbras aliquas & obscurioris notæ ritus retinuerint, nec manum tamen nec volam ullius rei, cujus in hoc textu mentio facta est, apud eos hodie reperire liceat. Sedent enim *Judæi* soli *sine Rege* & Principe certo, vel è sanguine *Israëlis* oriundo. Manent etiam *sine sacrificio* (utpote extra urbem *Hierosolymam* degentes) *sine arâ* vel statuâ, *sine Ephod & Theraphim* vel *Urim*.

(5°.) Mulier & Gens illa de quâ Propheta loquitur, ad frugem & uxoris pudicæ indolem se tandem recepit; *Davidem Regem*, i. e. *Messiam*, temporibus novissimis quæsit. At spes omnis de reditu decem Tribuum ad bonos mores, ante multa secula decollavit. Soli *Judæi Messiam* Falsum jamdiu expectantes frustra tuerunt; eos autem exeunte seculo Verum quæsituros piè speramus & efflictim desideramus.

Si itaque Prophetam duarum Tribuum (quod rationes illæ non segniter suadent) statum futurum depinxisse statuamus, nullus supererit dubio locus quin *Theraphim* de re aliquâ licitâ, *Urim* nempe, quam olim vel tunc temporis habuerint, interpretari fas sit. Nam *Judæos* post regni divisionem Ethnicorum *Theraphim* communiter coluisse & consuluisse, vel veri Dei cultum ascititiis & peregrinis Gentium moribus, *Samaritanorum* ritu, publicè adulterâsse nusquam legimus.

Sexto. Antiqui Interpretes plerique omnes, & moderni nonnulli, *Theraphim* hoc in textu de *Urim*, vel saltem simulachris quibusdam honesti nominis ad
Dei

Dei cultum spectantibus, intellexisse videntur. Nam LXX hoc uno in loco *Theraphim* per δῆλων vel (ut aliqua exemplaria habent) per δηλώσεως, transference consultius habuêre. Eo verò vocabulo, uti & per vocem δηλωσις, *Urim* aliis in locis solent exponere. viz. *Levit.* 8.8. *Num.* 27.21. *1 Sam.* 28.6. *Exod.* 28.26. Cur autem LXX *Theraphim* per δῆλος vertant, fateor me ignorare, inquit *Fo. Drusius*; Vir qui literis & modestiæ ex æquo litavit. Idem & ipse faterer, nisi quòd me persuasum habeam eos pro certo tenuisse *Urim*

nomine suo antiquissimo hoc in loco venire; ideòque eadem voce δῆλων, quâ & *Urim* alibi reddunt, exprimendum esse. *Aquila*

etiam & *Theodotion* *Theraphim* per φωππιμεν transferunt; quo nomine & *Urim* vertunt, *Levit.* 8.8. *Vulgatus Interpres* pro *Theraphim Manifestationes* posuit, quo titulo *Urim* notare solet. Tam prope etiam ad partes nostras accedit *D. Hieronymus*, quòd *Theraphim* in hâc *Hoseæ* prophetiâ non de quibusvis Gentilium simulachris, sed de *Cherubim* & *Seraphim* vel aliis quæ in templi ornamentum fieri iussa sunt intelligenda doceat. At secundis cogitationibus in consilium vocatis, propiùs à nobis abfuit: nam post paucas periodos verba illa *Sine Ephod & Theraphim* de instrumentis quibusdam habitûs *Sacerdotalis* interpretatur. Eum verò priusquam textui valedixerat, planè nostrum fuisse, clarè testantur verba illa, Quia LXX δηλος interpretati sunt, pro quibus *Aquila* φωππιμεν transtulit, & hæc ipsa sunt ἐν λογείῳ, i. in rationali, hoc intelligimus quòd in pectore & corde *Pontificis* ἀλήθεια & φωππιμος, i. veritas esse debeat atque doctrina. Quibus (notante *Drusio* in loc.) perspicuè nomine δῆλων intelligit *Urim* & *Thummim*. Eodem cum

cum interpretibus jam laudatis animo *Theodoretum* & *Cyri. Alex.* fuisse, sat liquet è commentariis suis in hunc textum. Capitibus hisce, quibus tot secula honorem fecêre, aliquos adjicere liceat sequioris ævi viros eruditione celebres, qui interpretationi nostræ se amicos præbuêre. Inter illos Menochius inprimis eam ambabus manibus ædificat, *lib. 4. de Rep. Hebr. c. 1. n. 5.* ubi inquit, *Per Theraphim Hof. 3. intelligit Propheta, Oracula quæ Judæis reddebantur, applicato Ephod & Rationali, & ut loquitur Scriptura, per Urim & Thummim: quod satis perspicuè indicant LXX, qui vertunt ἐδὲ δὴλων neque manifestationibus. Porro LXX sæpe Urim δὴλα & δὴλων vertere consueverunt, ut proinde certum videatur LXX apud Hoseam nil aliud intellexisse per δὴλα nisi oracula & responsa illa Sacerdotum: id quod & adjuncta, sacrificium, altare & Ephod, satis ostendunt.* Hactenus Menochius, à quo *Genebrardum* non multùm abiisse constat, qui in *Chronol. suâ, etate 6.* Hoseæ *Theraphim* de imaginibus quibusdam sacris intelligenda censuit. *Grotium* etiam cum illo cogitâsse probant verba ejus in *Explic. Decal. Vox* חַרְפֵּי הַכֶּרֶבִּיִּם *videatur esse media, & interdum pro Cherubinis sumi, ut, Judic. 17. 5. & Hos. 3. 4.* Quos sanè Viros doctos *Theraphim* de *Cherubinis* eâ solâ ratione exposuisse mihi facilè persuaserim, quoniam nihil aliud in Lege institutum animos eorum parùm vigilantes subiit, cui nomen illud convenire potuit. Nisi enim sacræ Pectoralis imagines, obscuritatis alicujus velo in Scripturis obductæ, oculos eorum minùs attentos effugissent, fieri vix potuit quin per ipsas locorum eorum circumstantias ad sensum priorem deponendum, & *Theraphim* de simulachris illis (non minùs honesti nominis) vel eorum simiis & æmulis, exponendum, adducerentur.

Argumentis,

Argumentis, ni fallor, haud inertibus probatum dedi *Urim* sub obscuro *Theraphim* titulo hoc in textu latitare. Ne tamen fidem dubiam & timidam jam dicta inveniant, quinque objectionibus necessariò occurrendum est.

Prima hujusmodi est. Verbum illud מצבה in hâc propheticâ Scripturâ, non de *arâ* (contra Lexicorum omnium fidem) sed de *statuâ*, lege Dei sæpius scriptâ, intelligendum est. Ideòque textûs analogia postulat ut eum non de *Judeis* sed apostatis *Israëlitis*, apud quos hujusmodi statuarum superstitioni inservientium usus increbuit, & *Theraphim* non de re aliquâ ad veri Numinis cultum spectante, sed de quibusdam pessimi nominis simulachris apud *Israëlitas*, qui à Deo ad Ethnicismum desciverant, interpretemur.

Hisce, speciosè magis quàm solidè dictis, hæc tria reponimus. Primò. Nulla nobis (qui Magistrorum ferulæ manum subduximus) necessitas incumbit, ut מצבה rigidè adeò, de *statuâ* solummodo interpretemur, cum proximè à מזבח altari non minùs naturâ & usu quàm literis distet. Nam duobus hisce hoc tantum discriminis intercedere tradunt in literis Hebraicis exercitati; *statua uno constabat lapide*, altare *pluribus: statua erigebatur ad libationem & olei fusionem*, altare *verò ad oblationem seu sacrificium: statua ad memoriam ingentis alicujus beneficii à Deo accepti posteris consecrandam*, altare *ut plurimum ad sacrum faciendum*. Cum itaque *statua* antiquæ & *altaria* tantâ naturæ & usûs affinitate conjungerentur, facilis huic voci מצבה patebat transitus à sensu nativo ad *altare* significandum. Ideòque LXX non tantùm cum veniâ sed cum laude vocem illam per *θυσιαστήριον* reddidisse videntur. Neque audiendi sunt qui eos ità fecisse asserunt,

runt, quoniam מצבה *Sustiasήειον* loco *מצבה* statuâ vel columellâ legerint; eò quòd Seniores illi aliquando dormitârint, vel exemplari cujus literæ vetustate victæ sæpius diffugerunt, in versione suâ adornandâ usi fuerint. Eos enim non casu sed certo consilio vocem illam itâ transtulisse extrâ dubium est, cùm & omnes alias hoc in loco per vocabula res licitas & veri Numinis cultum denotantia exponere non dubitârint.

Secundó. Modò vocis *מצבה* potestatem tam arctis limitibus, ut *statuam* solummodo significet, coërceamus, malè tamen indè sequetur eam de re, quam Lex Dei damnavit & *Judeis* interdixit, necessariò interpretandam. Non me præterit legem de non erigendâ *מצבה* statuâ Deum *Israëlitis* suis dedisse, *Deut. 16. 22.* Eam verò *Rabbini* nonnulli latam tantùm pro tempore sentiunt, ob gentes effusius in idololatriam ruentes. Neque opinionem illam planè omni fundamento destitutam existimo; nam sub novissima saltem regni *Judaici* tempora statuam Deo dicatam erigere culpâ omni vacâsse ex illis Prophetæ verbis haud ineptè colligamus. *Jes. 19. 19. In die illâ erit מצבה* Altare in medio terra *Ægypti*, *ומצבה* & statuâ, juxta terminum ejus, *Domino.* At ab omni veri specie penitus abhorret, Prophetam cultum Deo deferendum describere & prædicere voluisse, sub figurâ rei Deo consecrandæ, cujus conficiendæ potestatem lege disertâ & perpetuâ inhibuisset. Sed *Maimonides* aliique è *Synagogâ* Doctores secula omnia Lege illâ teneri, eam verò de statuis solummodo Numini alicui fictitio decretis interpretandam arbitrantur: modò *Dionys. Vossio* eorum sententias verbis illis referenti fidem tribuamus; *Scriptoris nostri hæc sententia est, non statuas quasvis, sed superstitiosas duntaxat, esse interdixtas:*

dictas: non illas itidem quæ in rei alicujus testimonium ponerentur. Qualis illa Jacobi, Gen. 28. 22. & 31. 52. [Et fortasse Sichemensium, Jud. 9. 6.] Ideoque verba hæc, Non eriges tibi statuam, exponunt Hebræi de statuâ ad superstitionem constituendâ; non illa quæ ad memoriam ponitur. Hæc Vossius in Maim. de Idololat. Cap. 6. §. 8. & Cap. 8. §. 5.

Tertiò. Haud adeò multum detrimenti caperent res nostræ modò מַצְבֵּי de statuâ aliquâ supersticiosâ inter Tribus decem usurpatâ, exponendam esse concedamus. Tunc enim vox sequens *Theraphim* otiosa & redundans fuerit, nisi illam pro imagine aliquâ usûs & conditionis dissimilis, fatidicâ nimirum, ad *Ephodis* cui conjungitur complementum requisitâ, sumendam censeamus. Sin autem *Israëliitarum Theraphim* imaginum vaticinarum numero atque ordine censenda sint, proclive admodum fuerit concludere, *Judeorum Urim* naturam & usum consimilem fortitum fuisse. Nam proculdubio *Israëlitæ* religiosè curârunt ut eorum *Theraphim*, formam τὴ *Urim* apud *Judeos* adamussim redderet; adeò ut qui utrumvis rectè nôrit ambonoverit. Prout qui imaginem, *Cæsaris* vultum verè exprimentem, intuetur, quomodo *Cæsar* ipse *oculos* atque *ora* ferebat, conjecturâ non errante assequatur.

Secundò. Ad dictorum fidem minuendam opponi possit, quòd, modò *URIM* nomine τὴ *Theraphim* hoc in textu notari concedatur; me tamen illam nominum communionem opinionis meæ fundamentum minùs consultò posuisse constet. Nam Prophetam *URIM* eâ solâ ratione nomine *Theraphim* denotâsse creditur, non quòd eâdem naturâ communi & figuræ similitudine sibi invicem jungerentur; sed, quoniam *Theraphim sanctitatem Urim & Thummim*, eorûmque prædicendi

prædicendi facultatem mentirentur. Cui sententiæ proximè accessit haud infimi ordinis apud nos Theologus: nam, ob usum, inquit ille, $\tau\theta$ Theraphim sim lem sanctorum Urim & Thummim, legamus Ephod & Theraphim conjuncta, tanquam res naturæ consimilis, Hof. 3. 4. Judic. 17. 5.

Respondeo. Ob hæc omnia manum non verterim, utpote nec probata profectò nec probabilia. Nam (1°.) Neutiquam probabile est Spiritum S. infamem (plurimum) Theraphim titulum sancto Pectoralis URIM tribuere voluisse, nisi naturâ quâdam communi, prout boni & mali homines, convenirent. Sæpius enim in Scripturis titulum rerum & personarum bonæ famæ, rebus & personis earum perfectiones simulantibus concessum legimus: nusquam verò nomen rerum aut personarum malè plurimum audientium, rebus aut personis verâ aliquâ perfectione insignibus, ob similitudinem tantum formalem & commentitiam, inditum reperiamus. Idola ver. gr. & hypocritæ titulis Elohim & Sanctorum, quorum naturas fingunt & personas induunt, quandoque cohonestantur: at infamia illa idolorum & hypocritarum nomina, Deo & Sanctis suis nunquam affiguntur. Pari ratione, Theraphim honesto $\tau\theta$ URIM nomine (cujus naturam & virtutem præ se ferebant) quandoque decorata fuisse, facile credamus: at fide planè prodigâ sit oportet qui credit Prophetam, Dei URIM, nomine Theraphim, non tam simulachri quàm (apud plurimos) opprobrii titulo, afficere voluisse; tantum quòd Theraphim eadem quâ Urim prædicendi facultate vulgò pollere crederentur. (2°.) In aperto est LXX titulum $\tau\theta$ Urim ($\delta\eta\lambda\omega\nu$ scilicet) $\tau\theta$ Theraphim concessisse: & apud adversarios in confesso est, Prophetam nomen

Theraphim τὸ *Urim* imposuisse. Quæ quidem amica nominum commutatio, haud contemnendi argumenti locum apud me habet, quò mihi saltem persuadeam *Urim* & *Theraphim* summum inter se quoad usum & naturam consensum coluisse.

Tertiò. Ad interpretationis nostræ veritatem infrimandam dici possit, *Hosea* verba non de duabus tribubus intelligenda esse, sed de *Israëlitis* sub imperio degentibus *Feroboami*, qui religionem post rem habens, omnia in cultu divino miscuit: Oblationem & *Ephod* à Sacris *Fudeorum*, statuat verò & *Theraphim* à Gentilium ritibus mutuatus. Nempe ad id unum animum intendit histrio ille multarum partium, ut tam versatilis & diversi ingenii populo, quem in ditione suâ tenuit, placeret quam faceret de religione fabulam.

Probè novi non deesse magna nomina, nec minora argumenta, quæ interpretationi huic, per se quidem speciosæ, novam gratiam & venustatem conciliant. Pacis itaque & brevitatis studio libens in præsentī supponam Prophetam sermonem de Tribubus apostatis instituisse; cùm taxilli nostri non minùs foeliciter casuri sint. Semper enim id unum certum & immotum manebit, vocem *Theraphim* vel de *URIM* vel de icunculis quibusdam illius munus & figuras æmulantibus, in *Ephode* repositis necessariò interpretandam. Nam operis difficillimi fuerit *Theraphim* de re ullâ, cujus usus religiosus apud *Israëlitas* obtinuit, nisi de instrumentis quibusdam formam & vices τὸ *Urim* gerentibus, vel probabiliter interpretari; præsertim si vocem מַצְבֵּי, (cum *Riveto* aliisque) pro *Feroboami* vitulis sumendam esse existimemus. Sat̄ hoc *Medo* nostro, acutissimi nasi viro, subolevit: qui quamvis

Hoseæ verba de *Israëlitis* dicta fenserit, *Theraphim* tamen de rebus quibusdam, quæ locum *Urim* apud eos habuere, exponenda docuerit. In cuius rei fidem, illius assertionem totidem verbis in linguam Latinam transtuli: *Colligamus*, inquit, *Israëlitæ post Feroboami schisma, cum non habuerint Urim & Thummim, usos fuisse eorum loco Theraphim in Ephode: hinc etiam factum est, quòd Hosea minetur eos futuros sine Ephode & Theraphim.* Si itaque *Feroboamus* Ephod & *Theraphim* apud *Israëlitæ* suos, quæ locum Ephodis & *Urim* (tunc aut olim) apud *Judæos* haberent, fabricare voluerit; à fide omni longè remotum est, eum usque ad eò (non dico probitatem, sed) prudentiam planè omnem decoxisse, quòd non curàrit, ut veras eorum formas, quantum fingere datum, proximâ similitudine exprimerent: satis enim novit veterator ille suâ permagni interesse ut sacra sua omnia ad formam & exemplar cultûs *Hierosolymitani* proximè accederent; quò populi novi (cui omnis cultûs veri memoria nondum prorsus exciderat) animos sibi faciliùs adjungeret, & speciosæ religionis pigmento facinora sua dealbaret. Nam eo fine Sacerdotes, Sacrificia, *Ephod* & *Vitulos*, non minùs figuram quàm numerum (ni docti falsi sint) *Cherubinorum* imitantes, eosque in templis à se constructis repositos, instituisse videtur; ne si cultus à seipso institutus à primo apud *Judæos* exemplari quâ parte diversus abisset, populus tandem religione tactus ad sacra vetera reditum meditari posset.

Quartò. Ad interpretationis nostræ fidem destruendam, objiciet forsan non nemo, quòd nulla ratio

^a δύο ποιήσαι δαμάλιαι χρυσῆς καὶ οὐκοδμήσαι γαίαιαι ποσῆσαι.
Joseph. de Jeroboamo. Antiq. lib. 8. cap. 3.

fingi possit, cur Propheta, retento *Ephodis* nomine, nomen illud honestum & genuinum, *Urim*, missum faciat, & Oraculum sacrum voce illâ [*Theraphim*] profanâ & superstitionem olente deloneffet. Imò verò, ratio in summo jacet, nec *Delio* natatore indiget: Nam primò, *Theraphim* nomen illud fuerat, cui religio & longa dies gratiam apud populum conciliârat: *DEUS* autem non magis vetera nomina (*quis enim*, inquit Tertullianus, *nominum reatus?*) quàm usus, nisi ratione aliquâ cogente, prorsus antiquare voluit. Deinde, *Theraphim* & *Urim* vocabula fuisse penè synonyma & ταυτοδυναμῆντα alibi ostensuri sumus. Præterea, *Theraphim* nomen erat, quod intimâ necessitudine cum ipsâ Oraculi conditione conjunctum, & illius tantùm gratiâ fatidicæ Pectoralis icunculæ inditum fuit: at *Urim* gratiâ mysterii, (de quo occasione datâ dicemus) per eam vocem foeliciùs quàm per *Theraphim* adumbrandi.

Quintò, Dicunt moderni *Judæi* hoc^a *Ho-*
^a Kimchi in
 Osee 3. 4. illi
 Propheta ver-
 ba, Multis di-
 ebus sedebunt
 absque Rege,
 &c. applicat
 ad tempora post
 vastatam ur-
 bem decurren-
 tia. L' Em-
 per. in Cod.
 Mid. cap. 3.
 sect. 1. *see* Oraculum imaginem quandam propheticam statûs sui seculis hisce novissimis exhibere: nam nunc dierum manent *sine statuâ & Theraphim*, i. e. juxta eos, sine ullo cultûs idololatrici vestigio & instrumento: & *sine sacrificio & Ephode*, i. e. sine primariis cultûs Mosaici exemplis & institutis: eò quòd hujusmodi sacra, pro ut cantica *Sionis*, terræ quâ jam degunt alienæ non convenient. E quibus perspicuum est, me ne unum cubitum Opinionis meæ staturæ addidisse, cùm tanto conatu probatum iverim, Prophetam hæc dicentem Tribus duas ante oculos habuisse: idem enim & *Judæi* daturi sunt, qui tamen

tamen sententiam meam huic fundamento innixam non patiuntur, non finunt, non ferunt.

Quid *Judæi* hâc in re dicant, me modicè tangit: non tantùm quia dicunt quidem sed non probant, sed quoniam è nostris aliqui, qui æquè ac ipsi *Judæi* (absit invidia) Magistrorum titulum meruère, agnoscunt מצנרת & *Theraphim* voces esse medias, easque nunc in bonam nunc malam partem sumi. At à meipso impetrare non possum ut credam, Prophetam per hæc sola nomina, boni quandoq; ominis & sensûs, cultum & instrumenta idololatræ exprimere voluisse: cum præsertim voces sint aliæ quamplurimæ quæ Numinis fictitii religionem certò & perpetuò indicant, & nullum relinquunt de Scriptoris mente & sensu dubitandi locum. Deinde, si *Judæorum* interpretatio quid veri habeat, necesse est ut sentiamus Prophetam, cujus erat rem deploratam *Judæorum* prædicere, eam verbis sensum hunc incongruum & malè secum constantem fundentibus depinxisse. “*Judæorum* res seculis postremis in eum
“ infoelicem locum redibunt, quòd mansuri sint non
“ solùm omni cultûs divini sed & superstitiosi specie,
“ non Sacrificiis & Ephode tantùm, sed statuis & idolis spoliati. Absit autem à nobis ut *personam spiritualem*, cum *Judæis*, *insanire* asseramus.

Sed ne Lectori simul & mihi metipsi nauseam creet, hoc ferculum de mensâ tandem auferendum est. Neq; opus est ut in hanc *Hosæ* prophetiam fusiùs differerem; cum satis è jam dictis constet, argumenti mei indè ducti aciem minimè hebescere, si quis eam de duabus, vel si de decem Tribubus interpretandam esse judicaverit.

SECT. 4.

Alius Scripturæ locus, Judic. 17. 4. ad sententiam firmandam affertur & explicatur.

PER ea quæ jam dixi omnia, me non *ἡποδέσσει* tantum *δεδόκειν*, sed & veritati, magis pro certo habiturus est Lector, si textus sequentis, loco proxime laudato cognatione propinquâ devincti, momenta mecum perpendere dignatus fuerit. Occurrit autem,

Judic. cap. 17. com. 4, & 5.

Cepitque mater Michæ ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex iis sculptile & conflatile.

Viro autem Michæ בית אלהים domus Deorum, fecitque Ephod & Theraphim.

Qui quidem textus, utut parum forsan in fronte, plurimum in recessu ad sententiæ meæ veritatem asserendam gestare videbitur, si prius duplici quæsito paucis satisfecero: nempe *Quid hîc fecerit Micha, & Quo consilio fecerit?*

Ut horum primo respondeam, assero me in Textu illo tria minimum naturæ dissimilis instrumenta videre, (ni parum prospiciant oculi) in munus aliquod religiosum comparata.

Primò. Simulachra duo, *sculptile & conflatile* hîc dicta, *Cherubinarum* forsan mensuras haud multum superantia. Horum unum ex ligno elaborato (prout Templi *Cherubim*) & laminis argenteis circumducto; alterum ex argento solido factum arbitror. Rem hanc ità se habere firmius credo, quia *Micha*, ejus Mater, & Historicus Sacer de sculptili & conflatili sæpius loquuntur

quantur tanquam de rebus numero distinctis; ideóque verbis aliis interpositis, ab invicem non semel separatis, *Judic.* 17. 3, 4. & *cap.* 18. 17, 18. Deinde, Michæ ædiculam privatam, secundum formam Tabernaculi & cultûs *Mosaici*, adornatam, meditatam fuisse, in sequentibus probaturus sum: ideóque verisimile est Michæ simulachra *Cherubinarum* formas atque numerum similitudine perfectâ exscripsisse. Ut cunque pro opinione adversâ pugnant alii, qui *Sculptile* & *Conflatile*, unum fuisse idolum contendunt, duobus signatum nominibus. Horum agmen ducunt *Tostatus*, & *Moncaus*, qui *lib.* 1. de *Aur. Vit.* c. 17. sententiam suam hisce verbis effert. *Unicum fuisse hoc Michæ opus, quamvis nomina duo sortitum, adducor credere, quòd utroque illo Sculptilis & conflatilis nomine præmisso, cap.* 17. *subjungatur non solum pronomen relativum, verum etiam verbum numeri singularis: hoc modo, quod fuit in domo Michæ; quod nisi de opere unico intelligi dictum non possit. Sed & inde unicum hoc opus fuisse magis etiam intelligi datur, quòd solo sculptilis vocabulo, nullâ conflatilis adjunctâ mentione, idem in eadem historiâ postea designetur; Et tulit Ephod & Theraphim & Sculptile, & protectus est cum eis, Judic.* 18. 20. Porro, vocabulo hoc utroque simul hoc modo combinato, opus ejusmodi aliquod significari arbitror, quod à fabro primùm ex ligno dedolatum sculptumque, Argentarius deinde argento ductili in laminas attenuato texerit. Quod genus simulachri *Isaias* insinuat, *cap.* 40. 19. & *Baruch, cap.* 6. 36. Quibus omnibus *Moncaum* plurimùm à veritate descivisse manifestum est: cum enim asserit utroque illo sculptilis & conflatilis nomine præmisso, subjungi non solum pronomen relativum, verum etiam verbum numeri singularis, tesellit

summum virum (qui vix ad primum ruborem se in Hebraicis exercuisse videtur) vulgatus Interpres. Ità enim se habet Versionum norma; ויהי בבית מיכיהו & fuit in domo Michæ. ubi pronomen relativum ne susurro quidem expressum audiamus: Verbum verò ויהי numeri singularis non ad *sculptile* & *constatile* respectum gerit, sed ad vocabulum כסף *argentum*, quod, vocibus nonnullis interpositis, in eodem comate præcedit, ibique, juxta usum linguæ Hebrææ, *argentos* denotat. Neque causæ suæ cadenti manum auxiliarem porrigit textus ille, cap. 18. com. 20. ubi *Levita* non nisi *sculptile* tulisse dicitur: nam vocis illius ambitu & *constatile* includi, indè constet, quòd bis legamus *Danitas*, quibus *Levita* se itineris focium adjunxerat, *Sculptile*, *Ephod* & *Theraphim*, & *constatile*, manu violentâ surripuisse. viz. com. 17, & 18.

Secundò. *Ephod* etiam sibi fabricandum curavit *Micha*: id est (ni me fugiat veritas) vestem ambitiosam & splendidam, quâ Sacerdos suus indutus rebus divinis decorè operam daret. Nam vestem illam nihil ab *Ephodis* Pontificii formâ & similitudine declinâsse facile crediderim; nisi lapides forsàn Tribuum nomina inscripti defuerint; cùm *Levita* ille non publicè & quasi totius *Israëlis* nomine sacerdotio fungeretur.

Tertio. *Theraphim* etiam, i. e. instrumenta munere & fortasse formâ à *sculptili* & *constatili* diversa, cum sacrâ domûs *Michæ* supellectile numerantur. Satis mihi compertum est, *Cajetanum* aliòsque contendere, idem in historiâ *Michæ* quod ratione artis vocetur *sculptile* & *constatile*, etiam ratione officii, quod in divinando positum, *Theraphim* nuncupari. At sententiam nostram S. *Hieronymi* auctoritas & argumenta fati-

in tuto ponunt, & contra communis illius opinionis præjudicium muniant afferuntque. Ille enim in literis suis datis *Marcellæ*, scæminæ nobili apud *Romanos* loco natæ, (quæ, ut animi sui sensa de *Ephode* & *Theraphim Michæ* exprimeret, petiisset) inter alia hæc habet, Epist. 130. *Ad volumen Judicum in literis tuis transcendisti, in quo Micha de monte Ephraim scribitur mille centum argenti ciclos Matri, quos illa voverat, reddidisse, atque sculptile inde fecisse & conflatile. Et addis, hæc, post modicum, vocari Ephod & Theraphim: cum utique si Ephod zona sit vestimenti generis, sculptile atq; conflatile esse non possit. Agnosco errorem penè omnium Latinorum putantium Ephod & Theraphim quæ postea nominantur, de hoc argento quod Micha Matri dederat fuisse conflata. Cum Scriptura sic referat, Et accepit Mater ejus (haud dubiè quin Michæ argentum) & dedit illud conflatori, qui fecit illud sculptile atque conflatile, & fuit in domo Michæ, fecit autem Ephod & Theraphim, &c. Si autem putas ea quæ superius appellata sunt sculptile & conflatile, Ephod & Theraphim deinceps nominari; disce esse non eadem: siquidem post Matris idolum, quod dicitur sculptile atque conflatile, fecit Micha Ephod & Theraphim: sicut ex sequentibus approbatur, Et responderunt quinque viri qui abierunt considerare terram, & dixerunt ad fratres suos, Ecce nôstis quia est in domibus istis Ephod & Theraphim, & sculptile atq; conflatile. Et post multa quæ in medio prætermisisti, Et ascenderunt quinque viri, & illuc iruerunt, & sumpserunt sculptile atq; conflatile, Ephod & Theraphim. Et sexcenti viri qui cincti erant vasis bellicis, ingressi sunt domum Michæ, & sumpserunt sculptile atque conflatile, Ephod & Theraphim. Hucusque *D. Hieronymus*, cujus verba*

ba repetita dedisse operæ pretium duxi, non tantum ut *constatile Michæ* & ejus *Theraphim* rationis planè dissimilis imagines fuisse probem, sed ut *ὁ πικρόδω* unà mecum observet Lector, *Ephod* & *Theraphim* non solum *Hof. 3. 4.* sed & omnibus per integram *Michæ* historiam locis jam citatis, ceu indivisos comites, voce nullâ unquam interpositâ, quodam quasi sacramento consociari: cum tamen *sculptile* & *constatile* nunc conjuncta veniant, nunc divisa. E quibus manifestum est *Ephod* & *Theraphim* affinitatis proximæ vinculo conjuncta fuisse: quod & argumento est *Michæ Theraphim* locum *τῆς Urim*, quod *Ephodi* foedere & lege perpetuâ devinctum fuit, in illius sacris obtinuisse. Sed in viam, modò hæc extra viam, redeat oratio.

Expediendum proximò incumbit, *Quo consilio hæc omnia fecit Michæ?* Cui respondeo: Non eo animo ædiculam suam instrumentis hisce usui facto destinatis instruxit *Michæ*, quasi à Veri Numinis fide & cultu secessum meditans; cujus illum criminis reum tot Scriptores injuriâ peragunt. Eo enim egregium studii sui in *DEUM* & Legem divinam documentum dedit, quòd quamvis primogenitum suum, more majorum, in Sacerdotem sanctè & religiosè consecrasset; Sacerdotem tamen è gente *Leviticâ* oriundum (qui se fortè obtulit) quantivis conducere satius habuerit, quàm morem illum jam lege divinâ antiquatum revocare. Nisi enim summum Legis & cultûs divini studium *Micham* tenuisset, perinde fuisset illi an Sacerdos sanguine *Levitico*, an imo populo genitus sibi contigisset. At ille nullo non gaudio perfusus videtur, quòd generis *Levitici* Sacerdote frueretur, & sibi tanquam eo nomine favoris divini securo, verbis illis impensè gratulatur; *Nunc scio quòd benefaciet mihi Jehova, habenti*

benti *Levitam in Sacerdotem*. Sed & *Michæ* mater, quæ in facti sui societatem venit, argenteos suos *Fehovæ*, in ejus nempe cultum & honorem, quantum zelo & simplicitate muliebri sibi persuaserat, se vovisse & consecrâsse asserit. *Jud. 17. 3.* Deinde, ab omni veritatis umbellâ plurimum abest, *DEUM Michæ Theraphim* Oraculis indè datis decorare voluisse (ità enim fecisse Numen statim constabit) modò ea ad cultum effinxisset, vel si à Dæmonis responsis aut præsentîâ impuritatem hausissent nullo oceano eluendam. Ideoque opinioni communi, quæ *Micham*, animo idololatriæ studioso, ea omnia fecisse perhibet, non possum non obluctari: & cum iis me sentire fateor, qui dicunt *Micham*, cultûs Mosaici zelo, minus forsan oculato, ductum, religionis suæ ritus ad illius exemplar adornare studuisse. Cedò enim, quâ mente *Ephod*, ædiculam rei divinæ sacratam, *Levitam Sacerdotem*, instrumenta in spem Oraculi divini facta, & duos (nî conjecturâ aberrem) *Cherubinos* sibi comparârit, nisi ut *Fehovam*, cujus benedictionem tanti fecit, juxta legis Mosaicæ præscriptum coleret? Sed melius est ut clavum hunc *Moncæo*, cui dextra fortior, figendum tradamus. Nam ille post rationem redditam cur *Fero-boami vitulos ad Cherubinorum similitudinem conflatos* fenserit, causam nostram sic optimè agit: *Rationem haud levem habere videor, de Michâ & ejus matre haud secius statuendi. Ipsos scilicet suum sculptile & conflatile, suamque Ephodem & Theraphos, ad Mosaicorum ejusdem generis totidem operum similitudinem effinxisse: quia neque ipsis religionem patriam relinquere aut mutare in animo fuerit, sed quomodo publicè tunc temporis in Silo servabatur, in domum suam, privato suo & vicinorum usui & commodo, servandam transferre, tan-*

tòque

tôque id magis, quod major quaedam etiam fuisse cum in Michæ tum ejus matre religionis cura & studium videatur. Quibus utique, haudquaquam uti Feroboamo, ab ambitione & asserendi regni terreni studio, verum ab excessu pietatis & devotionis (sive illa magis pietatis simulatio & hypocrisis fuit: neque enim si cui sic potius videbitur, admodum repugno) tametsi anormis, & antiquam superstitionem, aut potius abrogatum pridem cultum renovantis, simulachra hæc instrumentaque alia sacra per imitationem effingendi cupido incesse- rit. Uterque siquidem Jehova, Dei majorum suorum cultum & timorem nominatim professus observatur. Jud. 17. 3, 13. Hisce omnibus aures eò molliores accommo- do, quoniam & Gideonem, idololatriæ flagellum, Ephod & alia instrumenta, quæ tabernaculi vasa imi- tabantur, in ædibus sacris posuisse constet. Nam per illius Ephod, (utè egregiè S. August.) Propter excel- lentiam vestis sacerdotalis, significata sunt omnia quæ pertinerent ad ornamenta vel instrumenta Sacrariorum; quæ constituit in civitate suâ Gideon, veluti ad colendum Deum, similia Tabernaculo Dei. Hucusque Aug. l. 7. Quest. in Judic. Sed ut ad Michæ factum redeat, unde paululum deflexit sermo; sic illud & D. Hierony- mus in partem mitiorem interpretatur, Epist. illâ 130. ad Marcellam: Michæ cum veste sacerdotali, cætera quoque quæ ad sacerdotalia pertinent ornamenta, per Theraphim fecisse monstratur. Quæ sanè eò magis placeant, quòd & Grotio eadem penè placuisse constet, è comment. in Judic. 17.

De candidis itaque Michæ Manibus malè meruère, qui hætenus nigrum idololatriæ crimen in eum impin- gere non dubitarunt. E quorum numero quamplurimi sunt, quadruplici, ni fallar, argumento freti.

Primò,

Primò, inquit, *Micham* בית אלהים *domum Deorum* (fidum nimis idololatriæ suæ testimonium) habuisse, è disertis Scripturæ verbis innotescit. *Jud.* 17. 5.

Respondeo. Vocem quidem Hebræam, *Elohim*, pluraliter sæpe sumi, atque ità Interpretes plerosque omnes hoc in loco transferre agnosco, & lubens. Eos autem perperam fecisse, & à genuino vocis sensu plurimum aberrâsse, ex animo sentio. Nam si *Micha* *Domum Deorum*, id est, *idolorum* habuisset, operam imprudens posuit, dum sculptile & conflatile sibi fabricanda curârit; quasi antea Deorum inopiâ laborâssent. Neque profectò si criminis tam tetri sibi conscius fuisset, animo tam erecto benedictionem *Fehovæ* expectare poterat. Ideoque LXX Textûs Hebr. sensum foelicius affecutos existimo, quibus eum in hunc modum transferre consultius visum, Καὶ ὁ οὐρανὸς Μιχαῖα ἀντὶ τοῦ οὐρανοῦ Θεοῦ. Eorum vestigiis insistens *Vulgatus* *Interpres* verba sensu consimili sumenda docet: ità enim interpretatur — *Quod fuit in domo Michæ; què adiculam quoque in eâ Deo separavit.* Horum interpretationibus, adeoque textui ipsi, tenebris adhuc nonnihil obductis, lucernam optimam accendit versio illa *Arabica*, Latinè reddita, *Et verò Michæ destinaverat in domicilio suo ad eum Deo.* Neque insolens & à verisimili aliena videri debeat versio illa; Primò, Quia loci Numini Vero dicati sæpius in Dei codice hoc titulo celebrentur. *Jacobus* de loco visione Angelicâ consecrato, ità loquitur, *Non est hic locus nisi* בית אלהים *Genes.* 28. 17. & 22. Legimus etiam de בית אלהים in *Shilo.* *Jud.* 18. 31. occurrit eadem loquendi formula, 1 *Paral.* 9. 13. aliisque locis non paucis, quos, utpote extra argumenti lineas, consultus

consultus prætereo. Deinde, probabile est hujusmodi ædículas, quas pii aliqui *DEO* sanctas vovebant, & quibus Eum religione privatâ observabant, à primâ rerum *Judaicarum* memoriâ, extitisse: quanquam forsan iisdem cultûs instrumentis, quibus domus *Michæ*, viri (ut videtur) notæ celebrioris, minimè instruerentur. In harum numerum venire facilè crediderim, *Domum* illam *Dei* in monte *Ephraim* positam, *Jud.* 19. 18. & illa *נְאוֹת אֱלֹהִים* *habitacula Dei*, *Psal.* 74. 8. & *בְּנוֹת עֵרִי* *conventicula Dei*, *Psal.* 83. 12.

Secundò objicitur, quòd *Michæ* factum in crimen apertè vocetur verbis proximè sequentibus; *In diebus illis non erat Rex in Israël: sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.* Quæ verba *Michæ* cultui aliquam infamiæ notam inurunt, eúmque aliquid suo quidem in conspectu rectum, non autem *Dei*, fecisse innuunt.

Huic Objectioni duo repono. (1º.) Modò *Michæ* mores iis in verbis notam censoriam subiisse concesserim, minimè indè sequetur eum peccâsse in materiâ vel objecto cultûs, sed loci forsan circumstantiâ: quòd nempe illam *Dei* legem de sacris omnibus ad ostium Tabernaculi peragendis, quamvis animo non malo, violaverat. *Deut.* 12. 5. Hujus autem legis religionem minùs sanctè habuisse videtur *Michæ*, quoniam ædes sacræ & aræ, *Deo* ubivis locorum positæ, gentium penè omnium in viciniâ habitantium exemplis commendatæ acceperant. Iis enim frequentes admodum fuerunt non tantùm domus *Deorum* publici juris, sed ædiculæ & quasi capellæ in quibus *Deos* ritibus privatis propitiârunt. Hujusce veritatis testem appello *Tibullum*, lib. 1. *Eleg.* 10.

*Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu,
Stabat in exigua ligneus æae Deus.*

Hinc legibus apud Romanos ita aliquando cautum fuit, *Sacella nemo in privatis adibus habeto: quum aliqujus animum sacrificandi studium incesserit, ad publica sacrificaturus, accedito.* Nec Græcis defuere ἱερατεὶ καὶ βωμῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἰδρυόμενοι, λάδρα τῆς Θεῆς ἰλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσιάς τε καὶ ὑψῶν. i. Exponente Ser-rano. *Sacella arasque in privatis adibus collocantes, cogitantes clam votis & sacrificiis Deos placare, referente Plutone, lib. 10. de Legib.* Ideoque ob mores illos consimiles, legem illam consimilem apud suos rogari voluit; μή κεκλήθη Θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερατεὶ τὸν ὃ φέρνεται κεκλήμενον ἔπειτα καὶ ὀργαζόμενα πλὴν τῶ δημοσία, &c. *Separatim nemo habesit in privatis adibus delubra, néve Deos, nisi publicè ascitos. Qui verò aliter fecisse deprehendatur, seu vir seu mulier, qui id sensit, ad legum custodes deserto. Illi verò eos privata sua sacra in publicum proferre jubento.* Sacra hæc privata apud antiquissimos etiam ex Oriente populos in consuetudinem venisse patet è Deut. 27. 15. *Maledictus sit ille qui facit sculptile, & ponit בַּסֵּתֶר in abscondito, i. e. Interpretante Maimonide, de Idol. c. 7. §. 4. Et in occulto servierit, recepto colendi modo.* DEUS itaque, ut malis innumeris ex hac privata & sine teste religione facilè oriundis obviam iret, præcepto curavit ne *Israelitæ* aram struerent, conventus solennes celebrarent, vel victimas mactarent, nisi eo in loco quem Ipse præsentia suæ sedem renunciaverat. Atque id *forſan* criminis loco putandum est, quòd *Micha* ad legis hujusce normam mores & cultum suum non composuerit. *Forſan* dixi, nam,

(2°.) † on adeò constat *Micha* cultum, in eo re-
rum

rum *Israëliticarum* articulo, à legis illius intentione multùm aberrâsse. Eo enim tempore, Rex, id est, Judex nullus populo præfuit; ideòque fortasse (ut fit) latronum & sicariorum plena erant omnia, suis forsan partibus deerant Sacerdotes, publica non nisi summo capitis discrimine adeunda, sùsque déque versa erant omnia. Cùm itaque ea esset deformis Ecclesiæ facies, *Micha* exemplum suum seculo illi in mala omnia ruenti opposuit, religionis quasi *stator* fuit, Deúmque, si minùs ut voluit, ut potuit saltem colere decrevit. Ideòque tenuem quandam cultùs Mosaici imaginem in ædiculâ illâ quam *Fehova* propriam dicâset, imitando expresseit. Hoc modo Cl. *Grotius Micham* culpâ omni liberat: *Quia*, inquit, *Sacerdotes officio non fungebantur, per culpam aut loca infesta latrociniis, existimavit Michas vel privatâ religione Deum sibi colendum: ideoque cùm primùm filium suum voluisset sibi esse Sacerdotem, mox repertum Levitam ei prætulit, ut quàm proximè ad Legis instituta accederet.* Profectò si res Ecclesiæ *Judaicæ*, *Michæ* temporibus, loco tam tristi sitæ fuerint, eum lege dictâ solummodo pronunciemus: nam præcepta moralia quidem necessitati nunquam cedunt, ceremonialia verò semper. Hoc & *Micham* probè tenuisse liquet: nam filium suum primò, deinde Levitam, quamvis non esset è filiis *Aaronis*, necessitate ità suadente, ad Sacerdotii munera admisit: quod & alibi factum videtur. 2 *Chron.* 35. 14.

Tertiò. In idololatriæ suæ argumentum trahitur, quòd *Micha* idola surrepta *Deos* suos appellaverit. *Judic.* 18. 24.

At illam criminis speciem facilè diluamus: nam ea loquendi formula è seculi antiquissimi usu hausta fuit; quo

quo imagines, præsentia divinae symbola, *Elohim* appellare consueverant. Eo enim titulo visibilia quædam Dei præsentis pignora, *Israëlitis* in deserto agentibus, & *Feroboamo*, donare placuit; dicentes, ecce *Elohim*, 1 Reg. 12. 28. & *fac nobis Elohim*, de Vitulo, *Exod.* 32. 23. Cùm tamen "credibile non sit (prout *Calvinus* in locum) eos tam crassos fuisse, ut vellent "Deum sibi creari; sed per metonymiam Deos vocant "externas imagines, ex quarum aspectu colligant Deum sibi esse propinquum. Atq; huic forsitan loquendi legi sese conformem præbuit *Micha*, cùm *sculptile & conflatile* suum Augusto Deorum titulo insignivit. Neque enim tam obtusum gestavit pectus, ut simulachra sua *Deos* esse revera crederet; quod satis ipse probavit, cùm *argenteos* suos se *Fehova* dedicasse dixerit. Neque tacendum est, quòd *Micha*, cùm de Diis sibi ereptis conquestus sit, non tam *sculptile & conflatile* suum, quàm *Theraphim* ante oculos habuisse videatur. Quæ quidem conjectura fide suâ non caret: nam *Labanus* *Theraphim* suis spoliatus, *Jacobum* iisdem penè verbis, quibus *Micha* *Danitas*, injuriæ illatæ postulavit; dicens, *Cur Deos meos eripuisti?* (Gen. 31. 30. Deinde, *Theraphim*, ceu Angelorum (qui *Elohim* sæpe vocantur) symbola, in ædibus Deo sacratis, antiquitus usurpata fuisse, alibi probatur sumus.

Quartò. Hoc etiam telo *Micha* innocentiam lædere student Adversarii: Hujus saltem criminis, inquit, meritò incusandus est, quòd *sculptile* fecerit & *conflatile*; quibus tamen Deus, prout pestis idololatricæ signis & causis, *Israëlitis* suis penitus interdixit.

Micham quidem simulachra illa fecisse, quovis *Sibylle* folio certius existimo: ea verò fecisse *Micham*,

animo in Deos alienos vergente, ut sentiam, ab animo meo impetrare non possum. Cùm verò Deus, jure suo usus, *Cherubinos* duos, sculpriles præsentia suæ tesserat, in Tabernaculo suo poni jusserit; imaginum suarum numerus, aliæque historiae circumstantiæ, animum inducunt ut credam, id egisse *Micham*, ut ædícula religioque sua privata, & Tabernaculum cultusque publicus (tanquam facies in aquis faciei) aptâ similitudine responderent & convenirent. Si mihi opinione falsâ jam duci contigerit, satis honestum habeo erroris comitem, Optimum *Grotium*; cui sententiam haud proflus diversam placuisse suis ipse verbis testatur, In *Jud.* 17. *Sculptilia*, inquit, *Micha*, & *fiçtilia*, erant *altaria*, *candelabrum*, aliæque ejusmodi *minuta*, vice *magnorum* quæ erant in *Sanctuario Dei*.

Cùm itaque satis quæ jam dixi probent *Micham* fide integrâ in Deum & Legem divinam stetisse, nec Gentium mores revocare, sed tenuem solummodo cultus patrii imaginem eum in sacris suis effingere studuisse; conjecturâ haud levi & vanâ colligamus, illius *Theraphim* Archetypum *URIM*, cujus locum & munus habuere, similitudine accuratâ reddidisse. Neque enim rationi aut *Micha* pietati consentaneum est, ut existimemus eum, tot sacra ritu *Mosaico* in sacello suo procurantem; instrumenta, in augustum illud Oracula tradendi munus seposita, nisi *Mosaicis* fimillima, ferre voluisse: vel quòd Sacerdotem, cultus sui ministrum, tanto cum impendio sibi comparare voluerit, tam gratis interea malus, ut, loco τῆ *URIM*, instrumenta quædam imaginum tantùm Ethnicarum formas & nomen referentia, *Ephodi* suo conjungi pateretur.

In sententiam de *Micha* ejusque *Theraphim* candidam

dam adeò, animo eò magis propenso facilique me venire fateor; quoniam Sacro-sanctum Numen utrisque testimonium tam illustre, Oraculo è *Theraphim* dato, perhibere videatur. Nam *Danitas* (quos dubius itineris sui eventus anxios & conturbatos tenuit) *Micha* Levitam, *Theraphim* suis instructum adire, rogantes ut Deum loco suo consultaret. *Judic.* 18. 5. Ab eo verò hoc responsi tulere, *Ite in pace, ceram Domino via quam inituri estis.* De cujus responsi origine cœlesti, nullum dubitandi locum relictum video: nam *Danitas*, animos à læto illo omine sumentes, ei fidem certissimam dedisse constat; neque Levitæ religio patitur, ut eum, nullo pretio conductum, Oraculum divinum tam perfrictâ fronte simulâsse crederemus; sed & ipsum rerum eventum, Oraculi illius cœlitus emissi fidem satîs implevisse credi possit. At quis corde adeò omni vacuus est, ut sentiat *Danitas* à *Micha Theraphim* responsa divina expectare vel *DEUM* indè reddere voluisse; modò *Micha* ea ethnicismi studio, vel à sancto Dei *Urim* planè diversa, datâ operâ fabricâisset?

Harum aut similibus rationum evidentiâ victi versionis *Syriaca* & *Arabica* Authores, *Theraphim* hoc in loco, non de imagine cultu divino observandâ, sed de re aliquâ bonæ famæ, quam *Micha*, animo in Pontificis ornamenta intento, fecit, intelligenda crediderint. Sic enim se habet Versio *Syriaca*, Latinè tradita; *vir enim Micha --- fecerat Ephod & ejus pallium*: sic autem *Arabica*, *feceratque Micha tunicam & thoracem quibus induuntur Sacerdotes.* Cur autem Authores illi, *Theraphim* pro *Ephodis* pallio aut Pectorali, non de *URIM* potiùs sumenda senserint, rationem hanc unam acerrima atque attentissima cogitatio mihi

data est; nempe plusquam probabile est, sacram illam *Ephodis* icunculam, cui *Theraphim* proximâ naturæ & muneris similitudine accessere, animos eorum minùs attentos prorsus latuisse.

Ultuncq; hæc omnia vel minimè considerâsse, vel minimi habuisse Cl. nostrum *Seldenum*, nimis firmo argumento sunt verba illa quibus insaniæ post natos homines maximæ notam *Michæ* & *Danitis* imprimunt. *Malè cultum Dei veri & idolorũ seu demoniorum miscuit Michæ: Ephod enim & Levitam Deo vero proculdubio, Theraphim & conflatile & sculptile Dæmonis sacravit. A quibus tanquam à DEO O. M. etiam Oraculum impetrârunt Danitæ, ut capite sequente patet. Nec fidem τῷ Ephod quod ad Deum retulere, nec τοῖς Theraphim Dæmoniorum seorsim habuere idololatræ; ideòque utraque consulenda, divino cultu utraque suspicienda perperam duxere.* Hæc ille Syntag. 1. de Diis Syr. cap. 2. Sed ignoscant mihi Viri in paucissimis eruditi *Manes*, si in hâc discursûs sui fabricâ me non rimam sed ostium videre dixerim: nam fidem planè omnem excedit, *Micham*, qui benedictionis divinæ cupiditate & legis suæ zelo totus flagravit, Deum & Dæmones in ejusdem cultûs societatem vocare voluisse; vel *Danitas* ad eò omnes stultitiæ & impietatis lineas supergressos, quòd Dei Oraculum consulere vellent, nec tamen illi fidem adhibere, nisi novam à suffragio Dæmonis (optimi, si Diis placet, fideiussoris) autoritatem accepisset. Sed si tam perditis & profligatis ingeniis moribusque fuissent *Michæ* & *Danitæ*, quòd ad Dei *Ephod* & Diaboli *Theraphim* pari cultûs & fidei gradu accedere voluerint; longè magis à fide omni recedit, *DEUM* istiusmodi omnium scenarum hominibus per responsa sua adesse & penè adblandiri voluisse. Miror itaque

Theodoretum in sententiâ vero tam dissimili stetitisse olim: nam ille de hoc textu [*Et fecit Ephod & Theraphim*] obiter verba faciens, Ερωτ. μθ. in Reg. 4. eum in hunc modum explicandum censuit: Τὸ μὲν Εφὸδ κτὲ μίμνηται τῆ ἱερατικῆς ἐνδύματός, τὸ δὲ Θεραφίμ τῆς μαντικῆς ὡς ἀργύριον προερόησαν. i. Interprete *G. Herveto*, Ephod quidem ad imitationem vestis sacerdotalis, Theraphim verò magicis prædictionibus conveniebat. At forsân minùs à sensu vocis μαντικῆς, & *Theodreti* mente aberrat, qui eam non de magicis sed propheticis, i. e. divinis prædictionibus interpretatur.

Hunc Textum partibus nostris impensè favere, factis (ni me fallat animus) jam dicta probant. Nequeo tamen temperare mihi, quin & hoc unum, coronidis vice adjiciam: quòd Theologus è nostris celeberrimus, hujus & suprâ laudatæ Scripturæ luce victus, tam prope à vero & nobis in hoc Argumento absuit, quòd *Theraphim* apud Gentiles, ex adverso respondisse τῷ U R I M apud Hebræos, illius loco à *Michâ* & *Feroboamo* posita, ejusque munere nonnunquam functa fuisse, ultro dederit. U R I M autem & *Theraphim* semper ejusdem generalis naturæ & usûs simulachra, nonnunquam duo ejusdem rei sacra nomina asserere, ei religio fuerit: forsân ne Sanctus DEUS per ea idola, per quæ colî noluit, ordinariè loqui crederetur. Ille verò aurâ levior scrupulus est: neque enim per simulachra Dæmoni inscripta & de medio sumpta, sed per pura quædam & illibata, huic sacro muneri ex præcepto divino dicata, & Angelicâ forsân vel Divinâ manu (prout & a tabulæ testimonii) fabricata, DEI Oracula tradita contendimus.

^a Exod. 32.
16.

SECT. 5.

*Astruitur sententia argumentis probabilibus
è Scripturâ depromptis.*

Argumenta è Scripturis deprompta quæ viribus præstare, & spem victoriæ lætiores mihi facere videbantur, veluti milites fortiores, in primâ quasi acie disponenda censui. Hisce alia succedunt paulò debiliora, utpote è Scripturis obscurioribus elicita, quæ *probabilium* tantùm titulo me digna habere, palàm & ingenuè profiteor. Horum primum petitur è

Judic. cap. 8. com. 27.

*Et fecit illud Gideon עֲפֹד in Ephod, & statuit
illud in civitate suâ Hoprah.*

In cujus primo Textûs limine, duo priores nodi se solvendos præbent; nempe, *Quid hic fecit Gideon, & quali animo fecit.* Hisce remotis, ad argumentum è Textu deducendum, orationis nostræ pedes soluti eò minùs offensi & impediti progrediantur.

Fecit itaque *Gideon* (ut primo quæsito satisfiat) instrumenta ea omnia, cultui divino inservientia, quæ & *Micham* antea fecisse diximus. Nempe *Ephod*, id est (ni fallat conjectura) vestem eâ arte elaboratam, ut, si splendorem spectes, cum primo suo exemplari, veste Pontificiâ, certare crederetur: Et *Theraphim* insuper, cum simulachris *Cherubimorum* figuras & pompam æmulantibus. Hujusce conjecturæ fundamenta haud infida me habere existimo. Nam (1°.) Vestis illa Pontificia (quod lippis notum) ex lino præcipuè conflata fuit: adeoque certum est נֹמֵי הַזָּהָב *inaures illas aureas* (quæ *Gideoni*, re bene gestâ contra *Midianitas*

nitias, præmii loco cedebant) in eâ constituendâ partem nullam vel nulli proximam habere potuisse. (2°.) Simulachra in usum religiosum ficta, ex istiusmodi inauribus, receptâ seculi consuetudinæ, antiquitus composuere. Huic assertioni fidem adjicit Textus ille, *Genes. 35. 4. Et dederunt Jacobo, omnes qui secum, Deos alienos qui erant in manibus ipsorum, & אֱוִזֵיכֶם in aures quæ erant in auribus ipsorum.* Cui obscuriori loco lucernam accendit optimam *Schindlerus*, in voc. אֵל: *Tempore*, inquit, *illo monilia erant parata, ut inde idola fierent, & peculii loco haberentur: sicut ex inauribus (quas ex Ægyptiorum usu gestârunt Israëlitæ) Vitulum fecit Aaron, Exod. 32. 2, 3. Et Ephod Gideon. Ideoque Jacob simul cum idolis, monilia abscondit.* Plura de inauribus istis habeant curiosi apud *D. August. Epist. 73. Maimonid. de Idololat. c. 7. §. 10. & Grotium in Genes. 35. 4. (3°.)* Singulos qui, religionis curâ ducti, symbola divina formâsse dicuntur, auri aut argenti plurimum ad opus suum ornandum corrasisse legimus. Nam *Aaron* vituli sui constandi gratiâ omnes populi in aures, *Micha* ducentos argenteos, & *David* ad Cherubinos suos componendos ^a auri purissimi non parùm sibi comparavit. Nec ^b *Chron. 28. 18.* certè mihi vel fingere datum alium in religione usum, præter jani dictum, cui *Gideon* ingentem illam auri vim dedicare poterat: *fuit enim*, historico sacro referente, *pondus inaurium auri quas postulavit, mille & septingentorum aureorum. Com. 26.* At fidei planè absoum est, Sacerdotem ullum, tanti ponderis *Ephode* onustum potius quàm vestitum, religionis operibus se accingere potuisse. (4°.) Sat liquet, *Israëlitas Aaronis vitulum, Micha* conflatile & *Gideonis Ephod*, quanquam præter Authorum consilium,

cultu tandem idololatrâ profecutos fuisse. Probabile est itaque ea quæ usu consimili (fato inſœlici) conſpirârunt, naturæ conſimilis communionè & ſocietate cohæſiſſe. (5°.) Verſionis Arabicæ Author, textum, qui nos occupatos jam tenet, non ſine conſilio, ſic vertit: *Et conſlavit illud Gideon in ſimulachrum.*

Hiſce omnibus opponet fortasſe non nemo, quòd textus ſacer fatiſ verborum meorum vanitatem redarguat; qui *Gideonem* aureos ſuos in *Ephod* (non in *Cherubinos* aut *Theraphim*) feciſſe aſſerit. Ideòq; imagines ullas ab *Ephode* diverſas, ipſe fingam, non *Gideon*.

Reſpondeo. Ità quidem textum à plerisque Interpretibus reddi, non ſum neſcius: nec ab iis diverſa abit verſio noſtra *Anglicana*, quæ ſic habet, *And Gideon made an Ephod thereof*, ex inauribus nempe, quarum commate præcedente mentio facta eſt. At forſan Viri illi docti verſiones ſuas non adèdò ſeverè ad veritatem Hebraicam eo in loco exegerunt. Ità enim in fonte legimus ויעש אתו הגרעון לאפוד & *Gideon fecit illud* [puta זהב aurum] *propter Ephod* (nam ità Hebraeorum ל quando præfixi locum habet frequenter ſignificat) i. e. formavit aurum in *Theraphim* & *Cherubim*, *Ephodis* gratiâ: nam ut Sacerdos, non niſi *Ephode* ornatus, figuras priores conſuleret & ad poſteriores accederet, in legem & morem tranſiit. Si hic ſenſus obtineat, locum huic ἀδαλφοι habeamus, *1 Reg. 6. 16. Et ſtruxit illi*, [ſcil. templo] *viginti cubitos*, לרבר לרש הקרשים: ubi nos & alii תפ ל tribuimus poteſtatem vocis *propter*; ità tranſferentes, *Even for the Oracle, even for the moſt holy place.* Simile exemplum dabit *Jutic. 6. 31. Num* רבע ל *pro Baale litigabitis?* & *Job. 13. 7. הראר Num pro Deo loquimini vanitatem?* vid. & cap. 19. 17. & 37. 1. Sed ſi hæc

fi hæc duri aliquid & coacti habeant, dici possit cum *S. Augustino*, *Ephod*, propter eminentiam & dignitatem suam, pro omnibus aliis nominis minoris ornamentis, ad Sacrarium aut Sacerdotem spectantibus, hoc in loco sumendum esse. Nam occurrunt nonnunquam in Scriptis divinis, *Urim & Thummim* nullâ mentione factâ τὸ *Ephod & Coschen*; aliquando *Ephod* sine mentione τὸ *Urim*. 1 *Sam.* 23. 9. quoniam hæc omnia connubio & foedere fidelissimo conjungebantur. Quidni itaque *Ephod* hîc sensu complexo accipiamus; & eâdem fiduciâ, *Theraphim* vocis illius ambitu hoc in textu, quâ *Urim* in alio, contineri asseramus?

Si jam de *Gideonis* animo, *Ephod*, & quæ alia eo nomine censenda sint, fabricantis, dubium moveat Lector; id certè eximiæ suæ pietati & in Deum gratitudini, cujus auspiciis tam lætam de *Midianitis* victoriam reportavit, deberi credo, ut eum candido simplicique animo, quamvis eventu nigro & tristi, hæc omnia fecisse sentiamus. Nam eo forsan boni viri consilia collinearunt, ut victoriæ suæ memoriam, per monumenta quædam ex hostium manubiis & spoliis facta, & rerum sacrarum similitudinem præferentia, posteritati consecraret: vel (quod propius fidem est) ut zeli & gaudii excessu jam motus, figuras *Cherubinarum*, *Ephodis* ejusque *Urim* vel *Theraphim*, in simulachris suis effingeret; quò Dominum Exercituum, cui palmas suas debuit, non publicè tantùm sed & privatim, secundùm Tabernaculi usum consuleret & adoraret. Eandem sententiam ratam habuit *S. Augustinus*, lib. 7. Quin Jud. In eo, inquit, fuit peccatum *Gideon*, quòd extra Dei Tabernaculum fecerit aliquid simile ubi Deus coleretur, non quòd solido auro, velut ad adorandum, constituerit *Ephod*. Sed verisimile est *Gideonem* (qui imperii summam

summam jam tenuit) *Ephod* & annexa simulachra, confilii divini, rebus ità postulantibus, capiendi gratiâ, imprimis fabricâsse. Cui sententiæ lucis & robotis non parùm fœnerant S. *Theodoreti* verba, in *Judic. Q. 17.* Ο μέντοι τῆ Γεδεών σκοπὸς ἦν εἰς ἀσέβειαν ἀπέκλινεν ἀλλ' ὡς ἄρχων καὶ στρατηγὸς ἐβέλετο διὰ τῆ Ἐφὸδ τὸ πρῶτον μὲν ἀρτύνειν. i. *Gideonis intentio minimè vergebat ad impietatem, sed cùm esset princeps & dux Exercitûs, volebat cognoscere per Ephod quid factò opus esset.* Eidem sententiæ doctissimum *Schindlerum* manum dedisse liquet è verbis suis in voc. אֶפֶד. Ubi textu nostro [*& fecit illud Gideon in Ephod*] obiter laudato, addit, *Est species divinationis similis sacro Ephod.* Nempe, probè novit *Gideon*, Deum *Ephodis* Oraculum regni ducibus proprium fecisse, & illud non ad frivola vulgi, sed graviora regni dubia solvendum instituisse. Juxta id quod legimus in *Massec. Sotab*, אֵין שׁוֹאֲרֵין אֶרְלָא צָבֹר, אֵין כֹּהֵן Nulli fas est consulere illud, [Oraculum Urim] nisi Congregationi aut Regi. Cùm itaque *Gideon* ad regni clavum federet, ut publicum *Ephodis* Oraculum (tanquam cynosuram, turbidis præsertim temporibus, apprime necessarium) ad cursum suum dirigendum, præsens haberet; forsàn non minùs populi salutem quàm loci sui dignitatem postulare existimavit. In tam blandam & mitem de *Gideone* sententiam inclinat animus, quoniam, reclamante adeò ratione & charitate omni, sentire non possim *Gideonem* cœli Majestatem ità in os lædere voluisse, ut simulachrum, *Ephodis* sui titulo decoratum, ad cultum idololatricum; & spolia hostibus, Deo auspice, erepta, Diabolo dedicaret: quasi in animo haberet de Deo & hostibus suis, unâ operâ, simul triumphare.

Cùm itaque vero simillimum sit *Gideonis* & *Miche* factum

factum atque animum non multum ab invicem abiisse; & utrosque imagines aliquas aureas & argenteas (*Cherubim* forsan & *Theraphim*) easque divinandi & Tabernaculi vasa imitandi studio, arte & opere *Mosaico* perfecisse: indè conjecturam facere liceat, Pontificis *Ephod* (exemplar illud ad cuius similitudinem sua omnia formavit *Gideon*) imaginem unam aut alteram intus habuisse. Quòd enim *Gideon* à Tabernaculi formâ & usu, in institutis suis religiosis, vel latum unguem recedere prudens sciensque voluerit, illius tam clara & testata fides & pietas, ut credam, minimè patiuntur. Atque hoc primum argumentum est ex eorum classe, quæ probabilium titulo distinguere visum est.

Secundò. Si Sacra Monumenta evolvamur, observatu facile est, viros & foeminas, *Judeos* & *Israëlitas*, bonos juxta & malos, quovis seculo, summo *Theraphim* affectu & admiratione ductos fuisse. Cùm enim *Rachel* se fugâ furtivâ Patri subduxerit, *Theraphim* affectu religioso (vel, si magis placeat, superstizioso) profecuta, dolo plusquam foemineo usa est, non ut Patris sui aurum, monilia, vel alia aliqua in domo ejus, pretiosi nominis, sed ut illius *Theraphim* possideret. Nam veritati prorsus dissimile est, *Rachelem* ea suffuratam fuisse ut *Labanis* studia ab idololatriâ avocaret, (quod ^a *Theodoreto* aliisque placet) vel ne eorum inspectione augurando cognosceret ille, quodnam iter institueret *Jacob*: nam *Labanus* alia sibi idola parvo negotio comparare poterat, & *Rachel*, longè minore, ea vel in viâ abscondere, vel in *Euphratis* profluentem abjicere: neque si eo tantum fine id fecerit, opus erat ea integrum septiduum, non itineris tantum sed & fugæ suæ impedi-

^a Ἐπολαμεῖνα ἰ-
γώ ὅτι καὶ τὴν πατρί-
δα τῆς θεοπροφητείας
ἐκείνης ἐκδύσειεν
ἑκατέρωθεν, ἀπο-
λακόν αὐτὰ [Θε-
οφάνη] Interrog.
90. in Gen.

impedimenta retinere. Quali verò (ut ad viros ascendat oratio) ægritudine afficitur *Laban*, jam (deliciis suis) *Theraphim* spoliatus! quàm omni ratione obnixè id agit ut ea denuò recuperaret! quàm increpat *Jacobum*, quasi violatis justitiæ & hospitii legibus, ea possidentem, verbis irâ & religione temperatis! *Quare* inquit, *furatus es Elohim*, maximos Deorum meorum? prout versio *Copt.* testante *Kirchero*, emphaticè reddit. Neque *Jacobum* ipsum, quem *Laban* furti illius reum fecerat, *Theraphim* nullius æstimâsse, probat responsio ejus, *Gen. 31. 32. Apud quemcunque ea inveneris, capitis pœnam ab eo exigas.* Quasi credidisset tanti sacrilegii maculam, modò familiæ suæ illatam, non nisi furis ipsius sanguine deleri potuisse. *Micham* etiam, (quem veri Numinis cultui devotum probavimus) animi valde discruciatum & religiosis quibusdam intemperis agitatum legimus, cùm *Danite Theraphim* ejus manu armatâ furripuissent: omnia statim clamoribus & querelis suis miscuit: imò ea vel vitæ periculo redimere non grave habuisse videtur. *Judic. 18. 15.* Apud *Ægyptios* etiam, à profundissimâ antiquitatis memoriâ, obtinuit usus *Serapum*, id est, imaguncularum, ejusdem muneris, figuræ, & (quod alibi ostendimus) nominis, cum *Theraphim*: quæ & *Mosis* seculo, *templa, vicos, angulos, domos, semitas*, omnia impleverant: nisi quis ^a *Kircheri*, hæc è *Scriptoribus* & monumentis *Ægypti* antiquissimis testantis, fidem elevet. Populum etiam *Israëliticum*, à primis usque gentis incunabulis, *Theraphim*, rerum sacrarum & desiderabilium numero posuisse, indè probabiliter colligamus; quòd constet *Rachelem*, & forsan *Jacobum*, unde genus repetebant *Israëlitæ*, ea summo
in

* Oedip. Æ-
GYPT. P. I. P.
258.

in pretio & honore habuisse: adeò ut eorum filii usum & amorem *ⲓⲩ Theraphim* cum ipso lacte & primis parentum monitis hausisse censeantur. Sed rei hujusce fides indè magis manifesta est, quòd *Danis* Filii, cùm de *Michæ Theraphim* famam accepissent, eum statim adeunt, ut consilium de rebus suis in ambiguo sitis à *DEO* impetrarent. Ex itinere verò reduces, jus in viribus habentes, consilia de iis auferendis repentè ineunt, *Judic.* 18. 14, 15. in domum suam facto agmine irruunt, & *Theraphim* indè *Michæ* invito eripiunt. Deinde, Propheta *Hoseas* inter cætera quæ *Israëlitæ* plurimi facere, & quorum desiderium eos impotenter luros norat, *Theraphim* numeravit. *Hos.* 3. 4. Neq; *Israëlitæ* solis, sed & *Babyloniis*, *Chaldæis*, *Syris*, sua fuisse *Theraphim*, sat liquet è *Scripturis* supra allatis; non nisi quorundam nausèa reponendis.

Cùm itaque hujusmodi simulachra (præ aliis omnibus) antiquitate summâ, receptione catholicâ, & Oraculorum traditione, tanquam triplici fune, hominum cujuscunque censûs & ingenii affectus sibi devinctos tenuerint; credi non possit rudiorum *Hebræorum* plebeculam repentina ab iis divortia, animo æquo facilique ferre potuisse. Ideoque seculi *Mosaici* mores atque indoles magis suadebant, ut *DEUS* antiquissimum *ⲓⲩ Theraphim* usum (paulò emendatum) in Pectoralis *URIM* conservâret *Israëlitæ*, quàm forsan omnes alios ritus *Mosaicos*, quos, *Sect.* 7. è seculi illius consuetudine aliquâ pertinaci originem petiisse probaturi sumus.

Tertiò. Modò *Scripturas*, quæ ritus ullos hoc Oraculum spectantes memoriæ mandârunt, in unum conferamus; nos facilè persuasos habeamus, Sacerdotem faciem suam versùs *Arcam* aut *Tabernaculum*, inter consuetu-

consulendum, plurimum direxisse. Hunc ritum innuit
 textus ille, *Judic. 20. 27, 28. Et filii Israël interro-*
gârunt Dominum (nam Arca fœderis Dei erat ibi, in
diebus illis) & Phinehas, filius Eleazar, filii Aaronis,
stabat ante eam, in diebus illis; dicens, Num addam
ultra egredi ad bellum contra filios Benjamin fratris
mei, an desistam? Respondit Dominus, ascendite,
&c. Qui locus *Israëlitas*, res suas Dei consilio tradi-
 turos, coram *Arcâ* stare solitos, extra dubium ponit:
 eos autem Dei consilium, mediante *Urim & Phine-*
azi ministerio dandum, tunc temporis expectâsse, cer-
 tum habent quotquot Interpretum titulo inclarescunt.
Saulus etiam, cùm ei in animo esset Dei responsum
 per *URIM* quærere, *1 Sam. 14. 18. Arcam Dei* sibi
 propiùs admoveri jubet. Ubi *Arcam* plerique de *Ar-*
câ fœderis intelligendam sentiunt. Et com. 36. & 37.
 cùm *Abijah* Sacerdos, in periculosa aleæ negotio,
 consilium divinum expetere statuisset, *Appropinque-*
mus inquit, *huc ad Deum*: h. e. ni fallar, *Arcam*, aut
 aliud aliquod præsentia divinae symbolum aut locum.
Israëlitæ etiam sese ad *Shilo*, ubi *Arca Dei* posita e-
 rat, contulisse, & à Deo consilium in re bellicâ, per
URIM (uti plurium fert opinio) afferendum, peti-
 ïsse dicuntur. *Judic. 20. 18.* Atque hunc ritum eò
 facratorem forsan habuerint Sacerdotes populique Du-
 ces, quoniam mandatum dedisset Deus, ut *Eleazar*
interrogaret de judicio Urim CORAM DOMINO,
Num. 27. 21. i. e. coram Arcâ vel *Tabernaculo*: nam
 Textus facer, optimus sui Interpres, hunc sensum
 phrasi illi, sæpius alibi usurpatae, tribuendum docet.
 viz. *Exod. 16. 33. Accipe urnulam — & reponc eam*
CORAM DOMINO: quorum verborum vice,
coram Testimonio, h. e. *coram Arcâ Domini*, vers. præ-
 ced.

ced. legimus. Et 2 Sam. 6. 5. ubi *Davidis* coram *Arcâ* gestientis historia occurrit, dicitur, quòd *David* & *universus populus ludebant coram Domino.* i. e. *Arcâ*, sine dubio. Sensu simili phrasim ea sumi creditur, *Fosh.* 4. 13. Plura exempla (ut nos feriemur) dabit *Bertramus* de Rep. Jud. c. 15. Ubi *CORAM DOMINO* vel *AD DOMINUM*, inquit, *sunt formulæ loquendi quæ ferè semper de Arcâ sunt intelligendæ.* Ut *Fosh.* 24. 1. *Judic.* 2. 5. & II. 11. & 20. 1. & *I Sam.* 6. 20. & 10. 17, 19. & cap. 11. 15. & 14. 36. vel de Tabernaculo, *I Sam.* 21. 7. Ne verò quod de hoc *Ephodis* consulendi ritu dictum est, quispiam in suspicionem falsi traheret, ob exemplum *Davidis*, quem responsa à Deo per *Ephod* frequenter petiisse constat, cum magno terrarum intervallo ab *Arcâ* & Tabernaculo disjungeretur; monendum est, *Davidis* in exilium jam missi conditionem, *Davidis* personam crimine omni liberare. Cum enim necessitas urgeret, Viri sancti extra locum Lege præscriptum Sacra facere, & ulla legis ceremonialis vincula solvere, fas olim habuere. Non obstat itaque *Davidis* profugi exemplum, quo minùs directionem faciei versùs Arcam aut Tabernaculum, cum ritibus aliis à Sacerdote, cum Oraculum *URIM* scitatum iret, plurimùm observatis annumeremus.

Hujus autem ritùs, cum Sacerdos è Pectoralis Oraculo responsa expectaret, tam sanctè observati, rationem hanc unicam cogitationes meæ secundæ reddendam suggerunt. *DEUS* antiqua *Theraphim*, sub nomine *URIM* titulo, *Israëlitis*, pro more seculi consulenda reservavit: ne verò Sacerdos, cum Pectoralis sui *Theraphim* interrogaret, à Dæmone, stellarum influxu, aut incerto Numine, more Gentium, responsa Prophetica petere aut accipere insulsæ plebeculæ videretur;

deretur ; curatum est ut Sacerdos, sacro illo defungens munere, versûs præsentia divinae symbola sese dirigeret, ut ipse corporis sui situs Se *Theraphim* ejus, *DEI* folius nomine interrogare & à *DEO* vero pacis & veritatis responsum expectare testaretur : Atque hanc rationem basin eò firmiorem habere censeo, quoniam *Israëlitæ* ritus alios, qui à vetere aliquo seculi usu ansam & originem accepere, *Coram Domino*, i. e. Arcâ vel Tabernaculo peragere tenebantur : quò nempe se non in Dæmonis ultra sed Dei honorem sacra illa vetera celebrare, testatum facerent. Quam quidem assertionem variis exemplis probare, operis non multi esset, nisi quòd pedes mei per aurea illa poma nimis extra cursûs destinati limites ducerentur.

Quartó. Spiritus S. eundem loquendi modum & legem ubique inviolatam servat, cùm de *Theraphim*, *Cherubim*, *Urim* & *Thummim*, sermonem facit. De iis enim omnibus de improvise & Lectore non præmonito mentionem infert. Nam *Rachelem* Patris sui *Theraphim* furto accepisse narrat, cùm ne minimum de rei illius naturâ & figurâ verbum illi historiola præmississet. Deum etiam ad orientem horti *Edenis* *Cherubinos* posuisse refert, *Gen. 3. 24.* at ne tenuem antea de eorum formis auram in scriptis Θεοπνεύστis spirantem inveniamus. Legimus etiam *Exod. 28. 30.* Deum *Mosi* præcepisse ut daret in Pectorale *Urim* & *Thummim*, cùm ne syllabam quidem ad rerum earum conditionem enarrandum præmississet. Unde bene in textum illum annotavit. *R. Bechai* כלשון וישכן *Est locutio qualis in illo*, collocavit ad orientem Paradisi *Cherubim*, quorum creationis antea non recordatur. Sed magis in rem nostram cedit observare, Scripturam sacram, *The-*
raphim

raphim, Cherubim, Urim & Thummim, nullâ unquam periphrafi, titulis nullis præterquam celeberrimis illis, nobis descripta exhibere. Ethnicorum Symbola religiosa, nunc *Elohim*, nunc simulachra, nunc gentium abominationes, alibi aurum aut saxum in Dei Scriptis appellantur: at rerum earum, quas dixi, nomina, quasi virtute quâdam divinâ pollerent, Scriptores sacri mutare, religioni habuisse videantur.

E dictis, ni fallat cæcum causæ nostræ studium, duo hæc haud inconsultò colligamus. Primò. Quòd res illæ sacra quædam instrumenta essent, quorum formam & usum Israëlitæ satis sine Interpretis ope cognitam & perspectam habuère. Secundò. Quòd ea omnia in generali conceptu imaginis aut sculptilis, in usum & mysterium religiosum sepositi, se mutuò amplecterentur & convenirent. Nam id tantùm in causâ fuisse videtur, cur Scriptores divini sacra illa, nominibus eorum potiùs munera quàm formas referentibus, notare, satius duxerint; ne scilicet populus *Israëliticus* (cujus fides in Deum in præcipiti & lubrico semper stetit) audito frequenter imaginum nomine, eas vel veri Dei effigies, vel Numinis alicujus fictitii symbola somniaret: adeoque in Gentium errores aut cultûs ethnici desiderium sensim & incautus prolaberetur. Hisce etenim malis, è religioso imaginum usu oriundis, nullo foeliciores medio occurrendum erat, quàm si imagines illæ nominibus non à materiâ aut formâ sed munere & usu desumptis perpetuò describerentur. Nam tituli illi supersticiosos vulgi errores, si fortè nascentes, refellere, & eorum animos à crassâ simulachri materiâ ad rei cœlestis, cujus figura & index fuit, contemplationem ducere possent & elevare. Nemini itaque mirum videri debeat quòd Scriptura Sacra materiam si-

mul & formam veterum apud Patres *Theraphim*, *Mosaicorum Cherubinorum*, *Urim* etiam & *Thummim*, silentio plusquam mystico texerit, & (de iis loquens) ab *imaginis*, ceu verbi malè ominati, mentione abstinerit: nam à frequente nominis illius usu, tanquam ab aurâ minùs salubri, aliquam morum aut dogmatum corruptelam hausisset forsàn populus *Israëliticus*, qui à morbo idololatriæ in Ægypto concepto nondum plenè convaluisset. Ut rem in pauca conferam: cùm apertum nobis & liquidum sit, *Cherubim* & *Theraphim* simulachra fuissè, rerum aut animalium quorundam figuras imitantia, quanquam ob rationes jam dictas, nomina semper non à naturâ suâ generali, sed speciali munere reportârint; quidni etiam *Urim* & *Thummim* in imaginum numerum referenda censeamus, quamvis ob causas non dissimiles eo titulo nusquam appellentur? nam aliter haud facilè quis dixerit, cur Scriptores sacri ab omni vel materiæ vel formæ eorum descriptione, manus tam studiosè semper cohibuerint.

Quintó. Satis è Scripturis liquet *DEUM* aliquos seculi mores *Israëlitis*, ob insuperabilem suam *σκληροκαρδιαν* & majoris alicujus mali vitandi causâ, permisissè. Quum enim *DEI* regimen & *Samuelis* monita parvi pendentis, Regem sibi dari, ad morem Gentium conterminarum (*κακοζήνδίας* studio occæcati)

enixè postularent; *DEUS* ^a penè invitatus se exorari passus est, & (quòd Patres consulti solent) filiorum suorum proterviam

non facilè corrigendam leniter tulit, ne in mala pejora ruerent nisi eorum votis annuisset: quamvis Dei honori & populi commodo magis consultum fuisset, si molli imperii divini jugo cervices nunquam subtraxissent. Cùm etiam divortia (quæ apud multos popu-

^a Hof. 13.
10.

los maturè invaluisse constat, è *Judic.* 15. 2. *Esth.* 1. 19.) in ipsum Dei peculium cum polygamiâ irrepserant, & è gente tam pertinaci & refractariâ tolli, sine malo graviore vix posse viderentur; *DEUS* effrâni gentis *Israëliticæ* licentiæ nonnihil compescendæ legem tradidit, eam autem prorsus de medio tollere non voluit, eò quòd indomita illa juvenca arctioribus conjugii vinculis quàm olim, se constringi nullatenus pateretur. Tot sunt aliæ leges ritúsque (extra Argumenti præsentis pomoeria positæ) è *Judæorum* potiùs proterviâ quàm Dei beneplacito oriundæ; quòd *Justinus M.* contra *Tryphonem*, è præceptis à Deo datis quædam vocet *φύσις καὶ αἰώνια κατὰ φύσιν naturâ & semper bona*, quædam *τοῦς σκληροκαρδίαν τῶ λαῶ διαταχθέντα*, ob duritiem tantùm populi tradita.

Cùm itaque constet *DEUM*, ob ferreum populi nervum in meliora minimè flectendum, plurima olim in usu, etiam in mali confiniis posita, *Israëlitis* rigido filice durioribus concessisse; non sine ratione credimus Eum antiquum & (in se) innocuum illum Oracula è *Theraphim* petendi morem, sub certis tamen conditionibus, populi ruditati indulgisse: cùm præsertim ipsâ hâc luce clarius sit, omnes cujuscunque loci & ingenii homines, à primâ antiquitate, affectu propensissimo τῶς *Theraphim* adhæsisse.

Atque hæc ea argumenta sunt è Scripturis petita, quæ *Probabilium* tantùm fide titulòque digna me habere professus sum. Si itaque, postquam in severâ rationis lance ea Lector trutinaverit, haud adeò multum ponderis apud eum habitura sint; hoc saltem ab æquitate suâ mihi spondere liceat, ne eorum gratiâ, argumenta mea alia iniquiore censurâ vexet, priusquam eorum momenta seriò pensitaverit.

SECT. 6.

*Sententia de naturâ URIM tradita firmatur
testimonio Phil. Judei, Aben-Ezra, &
Christophori Castri.*

QUAMVÌS tam luculenta Scripturæ testimonia mihi penitus persuadeant, sententiam meam veram esse, vel saltem quâvis aliâ veritati propiorem; quò minùs tamen Scripturas in partes meas trahere potiùs quàm ducere, & nubem solummodo è crassioribus rerum sacrarum conceptibus natam amplecti, videar, eam doctorum etiam quorundam testimoniis communitam dabo.

Hic verò me inter libros & literatos hospitem adeò, dolens fateor, quòd, si duos aut tres eòsque paucis admodum de hoc Oraculo differentes eximam, me nullos qui mecum in hoc Argumento sentiant vidisse contigerit. Horum autem primus est *Philo Judeus*, qui *Lib. 3. de Vit. Mos. m. p. 670.* de Rationali loquens, hæc habet, Τὸ ὃ Λογιον τετράγωνον διπλὸν κατεσιδιάζετο, ὡσανεὶ βάσις, ἵνα δύο ἀρετῶν ἀγαλλματοφορῆ, δῆλωσιν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod quidem testimonium (nè quid de meo *Philoni* assuere videar) malim verbis *Rob. Heggi* nostratis, quàm propriis, Latinè reddere. Ità verò transtulit ille, *Lect. 4.* in aliquot sacræ paginæ loca; *Rationale factum erat quadrangulum & duplum, tanquam basis destinatum, & imagines duarum virtutum ferens, Doctrina vel Manifestationis & Veritatis.* Parcatur Authori nostro *Philonis* testimonium transferenti, si verbum verbo non reddiderit: id enim linguæ Romanæ angustia & sensus abundantia minimè ferebant. Ut itaque plenum verbis suis lumen asseram, hoc (ni me falsum habeam)

am) sibi voluit *Philo*, “ Λόγιον eo fine duplex factum
 “ est, ut illius fundum vel medium eò foeliciùs dua-
 “ bus imaginibus ferendis inferviret : quæ quidem ima-
 “ gines *Manifestatio & Veritas* dictæ sunt, vel quòd
 “ harum qualitatum symbola essent & typi, vel quòd
 “ eâ virtute divinâ quandoque præditæ, qua verita-
 “ tem manifestam facere possent. Certè ni hic fuerit
Philonis sensus, juxta cum ignaris maximè me scire in-
 genuè fateor, cur Λόγιον simulachrum aliquod gesta-
 re, multò minùs cur illud ἀπέλας ἀγαλματοφορεῖν, vir-
 tutes quasi in imaginibus ferre dixerit.

Hic forsàn Lector hunc nobis injiciet scrupulum,
 quòd *Philo* (vel tortus quidem à nobis) se nostrum
 fateri nolit : nam pueri literis *Græcorum* elementariis
 imbuti probè norunt eos ἀγάλματα appellare non si-
 mulachra tantùm, verùm etiam pocula, vasa rariora,
 vestes & res alias cujuscunque nominis. At scrupulus
 ille pedes nostros non multùm offendit : nam & nô-
 runt pueri Græcos ἀγάλματων nomine simulachra fre-
 quentiùs denotare solitos ; nec sciunt viri cur verbum
 illud *Philonis*, sensu illo qui magis usu tritus est, eo
 faltem in loco, interpretari non liceat.

Si quis ingenii plus æquo curiosi hîc à me quærat,
 quid rei erat quòd *Philo* verbis tam obscuris & vix di-
 midiatam veritatem referentibus, de Pectoralis Oracu-
 lo, primo Oeconomix Mosaicæ decore & gloriâ, lo-
 quutus fuerit ? In expedito responsio est : *Judeus* e-
 rat *Philo*, qui forsàn è communi gentis suæ indole, &
 immani quo flagravit cultûs Ethnici odio, ab ipsâ penè
 umbrâ & nomine *imaginis*, in sacris præsertim, adeò
 totus abhorruerit, quòd, (veritate quidem ipsâ con-
 fessionem penè exprimente) religionem suam ullum
 cum simulachro aliquo commercium habuisse, palàm

& apertè confiteri noluit. Quæ quidem ratio eò faciliorem apud me locum invenit, eò quòd *Philo* alibi de *Urim & Thummim* dicturus, vocibus usus sit nocte & mysterio plenis; ea tantùm διττὰ ὑφαίματα appellans, *Lib. 2. de Monarch. p. 824.* nimirum ne si nudam & simplicem veritatem efferret, religionis suæ honori & reverentiæ apud suos, quibus tunc temporis idoli nomen cane magis & angue odiosum nôrat, minùs prospexisse videretur. Et à veritate forsan non longè abiturus est qui *Josephum*, eadem penè in consilio habuisse dixerit, cùm fortè de *Cherubinis*, sanctis illis imaginibus, ei sermo incidisset: in iis enim describendis arte & ingenio tam vatro usus est, ut satùs pateat eum (si ità libitum fuisset) eos expressiùs apertiùsq; describere potuisse. Dicit nempe 3. *Antiq. 6.* eos fuisse *animalia volucra, novâ specie, nec cuiquam mortaliam visa*: & quasi nimiâ loquendi libertate usus, hoc in loco incautus peccâset, de iis tanquam de mysteriis differit, *Antiq. lib. 8. cap. 2.* Ubi, inquit, *Hæ Cherubinatorum effigies quânam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqui.* Noluit forsan *Cherubinatorum* figuras, verbis simplicibus & apertam frontem gerentibus depictas dare, ne Religio patria, gratiâ imaginum, figurâ præsertim tam monstrosâ & insolenti fictarum, popularibus suis minùs grata veniret, vel ne Gentiles æmuli eam convitiis & diceriis eo nomine læderent & lacerarent. Sed me in viam, unde paululùm aberravi, jam referam.

Unum alium è *Judeorum* gente, haud ex infimo doctorum subsellio virum, *Aben-Ezram*, mihi reperire contigit, qui *Urim & Thummim*, imagines, (si minùs & *Theraphim*) fuisse, quamvis *Philonis* more, verbis subobscuris asserit. Nam, referente *Mai-*

monide apud ^a Buxtorfium, existimavit ea fu-
 isse והב כסף אומן מעשה opus argenti-
 fabri vel aurifabri, & simile quid illis figuris
 שיעשו בעלי הכוכבים לדעת מושב

^a Hist. u-
 rim &
 Thum.c.2.

השואר *quas faciunt Astrologi ad sciendum cogitatio-
 nem ejus qui interrogat. Ubi per figuras quas Astrologi
 faciunt, Theraphim proculdubio intellexit: nam eâ
 voce, Kirchero teste, Aben-Ezra imagines tantum ar-
 te astrologicâ, i. e. cæli astrorumque certâ observatione
 confectas, ritu Ægyptiaco sacratas, ad augurandi divi-
 nandique usum sepositas, significari arbitratus est. Neq;
 Kircherum spurios solummodo capitis sui foetus in A-
 ben-Ezra sinu fovendos posuisse, sat liquet ex ipsis
 Rabbini verbis (si animus otiumque ferant, à Lectore
 consulendis) in Genes. 31. & à Kirchero citatis, Oedip.
 Ægypt. Tom. 1. Synt. 4. cap. 3.*

Frontis etiam & fiducia nonnihil mihi hæc medi-
 tanti addidère verba Christophori Castri, Viri literis
 haud leviter imbuti, qui ante annos plus minùs sexa-
 ginta scripsit. Ille, *Lib. 3. de Vaticinio. cap. 3.* de hoc
 celeberrimi nominis Oraculo obiter loquens, sic sen-
 sum suum effert, nostro penè consonum & parallelum.
*Erant Urim & Thummim, iidem qui Theraphim, per
 que interrogabatur de futuris. Theraphim autem ima-
 guncule erant seu idola, que interrogata responsa da-
 bant voce manifestâ. Quia ergò Deus voluit populum
 illum ablaetare, & à ritibus gentium & Daemonum cul-
 tu suaviter avocare; sicut reliquit eis tam varia sacri-
 ficiorum genera, que Damoni priùs exhibebantur, poste-
 riùs Deo præstabantur; ità modos illos admirandos,
 quibus Demones se hominibus admirabiles ostendebant
 predicendi futura & occulta revelandi, conservavit Is-
 raëlitis; sed per Deum ipsum & in illius honorem hu-*

jufmodi erant Oracula, sortes, emina, ostenta & vifa prophetica: in his numerantur Theraphim, pro quibus dedit illis Urim & Thummim, sed medio Summo Sacerdote, ut occasio plebi ignoranti removeretur, ut idola, ea colendi. Erant igitur duo parvula simulachra affabrè facta vel Dei manu, vel artificum ornamentorum, quæ ferebat Sacerdos inter plicas Rationalis, & quoties aliquid erat interrogandum efferebat: per illa verò Deus vel Angelus nomine Dei, clarè & perspicuè, quid agendum quidve non agendum respondebat: & propter sermonis perspicuitatem quo manifestabantur responsa; & propter veritatem dicti aut promissi certò complendi, unum dicebatur URIM, illuminationes, perspicuitates; alterum THUMMIM, consummationes, completiones, & veritates; quò de responso complendo certiores redirent interrogantes. Dum autem Sacerdos ea idolula ostendebat, verisimile est, ea emicare aut coruscare solita, ad captandam populi attentionem, & ad ingenerandam admirationem, quæ Deo vero eos conjungeret, quasi tantorum miraculorum auctori.

Hujusce viri eruditissimi testimonium verbis tam difertis conceptum, dum mihi vehementer gratulor, id unum me angit maximè, quod Scripturæ loca omnia, (præter textum Hoseæ, cujus antea mentionem habui, levi tactum brachio) argumenta omnia, & singula veterum suffragia (quorum scientiam magno redemptam velim) quæ animum suum huic opinioni devinctum tenuère, tacitus præterierit. Et certè mihi sæpe & centies mirari subit, quò factum sit quòd sententiam, novitatis (in theologiâ præsertim exosæ ad eò) tam certò insimulandam, ratione & fiducia, pari librâ temperatis, firmatam non protulerit. Sed forrasse eâ veritatis luce sibi splendere vifa est, quò proba-

probationis alicujus facem ei præferre minùs necessarium habuerit. Interea loci tantæ fiducia poenas pendit severissimas; dum Scriptorum pars longè maxima sententiam suam sannis & sibilis potiùs quàm refutatione operosâ dignam hæcenus duxerit; alii verò probra ei ingrefferint, quasi vix satis sano dum hæc scripserit. Me quod attinet, quanquam è jam dictis & suo loco dicendis satis pateat, Authorem illum vix ultra primum Oraculi hujusce corticem (sit duriori metaphoræ venia) penetrâsse, eúmque plurima non minùs veritate, quàm cætera probatione, destituta protulisse credam; tanti tamen apud me sunt viri literis instructissimi verba, quòd dignissima judicaverim quorum momenta, priusquam progrediar, æquis ponderibus examinarem.

Imprimis itaque me in illius de naturâ τὴ U-RIM, & ejus origine sententiam, pedibus haud cunctabundis infero; quam nempe solidam & firmam adeò, tot argumentis, speciosis saltem, me probare posse confido. Quamvis autem æqualem certitudinem in iis quæ de horum idolulorum divinâ formatione, splendore insolito, eorum inter consulendum in apicum prolatione, certo usu & numero, animo fidente dixit, desiderem; ea tamen summo cum acumine ab illo excogitata, à Sacris literis & Oraculi conditione haud prorsus aliena censeo.

Quum enim formationē τῶν Urim & Thummim Authori tantùm Oraculi dandam dixerit, tantùm abest ut à veritatis saltem specie recesserit, quòd *Prideauxius* noster hoc unum è Scripturis constare ^a asserat, *non facta fuisse hæc ab artificibus sed à Deo immediatè* ^{a Orac. 2. de vest. Au. on.} *tradita. Ità enim de cæteris* (inquit) ad Pontificis & Tabernaculi ornatum spectantibus, *legimus, Facies* hoc

hoc vel illud; at de Urim & Thummim sic habet
¹ Exod. 28. ² *vers.* 30. non facies sed pones illa. Unde
 concludit Gallafius, *diversum quiddam fuisse*
 Urim & Thummim à lapidibus & catenis. Alia itaque
 omnia in dubia referens, hoc unum (prius dictum)
 manere & fixum esse voluit, *Urim & Thummim à*
Deo tradita, & à Mose recepta fuisse. Idem hâc in re
 sensus fuit *Ar. Montano*, qui in *Apparat. de Urim &*
Thummim loquens, hæc dicit; *Hanc autem rem, cu-*
juscunque natura illa fuerit, hominum artificio factam
aut comparatam non fuisse, sed divinitus Mofi datam,
vel eo tempore quo Lex & tabulæ, vel eo quo perfectum
opus fuit, arbitramur. Atque hanc sententiam non
Æs demum aut *Æs* natam, sed antiquis cum
Græcorum tum Hebræorum testimoniis suffultam esse,
 patebit consulenti *Hottingeri Exercit. Antimorin.*
Sect. 66. ubi utramque penè implent libri sui paginam.
 Eundem etiam hâc in re animum habuère citerioris
 ævi Theologi: *Funius*, in *Exod. 28. 30.* *Calvin.* in
Deuter. 33. 8. *Henr. Alting.* *Problem. lib. 2. prob. 5.*
Schickard. de *jur. Reg. c. 1. Theorem. 2.* *Perkins.* in
Expl. Symb. aliique. Huic sententiæ veri colorem
 inducit, quòd cum antiqua *Urim & Thummim*, duro
 aliorum sacrorum fato usa, in captivitate de rebus peri-
 ãssent, Viri Synagogæ magnæ indè reduces, eorum nè
 figuras quidem denuò fabricare ausi sint: quamvis
 alia omnia Sacerdotis Summi ornamenta in integrum
 restituerint. Nam *Urim & Thummim* Artificis tan-
 tum Supremi, ea verò communi Artificum inferiorum
 manu elaborata credidisse videantur.

Sed, (ut quod sentiam liberè eloquar) quamvis
 suadeant hæc omnia, non cogunt. Nam vulgi quidem
 fide receptum est figuras *Urim & Thummim* sub
 Templo

Templo secundo defuisse; sententiam autem illam vix minimâ veritati affinitate conjunctam esse, fatîs *Maimonidis* testimonio probari possit: qui disertè ² asserit *Judeos* jam libertate donatos, ut ornamentorum pontificiorum numerum Lege præscriptum complerent, figuram *Urim & Thummim*, inter alia ad Pontificis ornatum spectantia, reposuisse: *quamvis*, inquit, *eam non consulerent, deficiente Spiritu S. sub Templo secundo.* Nec minùs elumbis & casta viribus est ratio illa altera, cui hæc sententia inniti solet: nam de faciendis *Urim & Thummim*, prout & de eorum materiâ & formâ, nihil disertis verbis in Lege mandatum extat; quia forsân utraque ex usu quotidiano apud plebem obtinente, vel typo aliquo in monte monstrato, *Mosi* fatîs innotuerint, vel quòd *Pectorale* ea non minùs nomine quàm medio suo comprehenderit. Neque tacito pede prætereundum, quòd codex *Samaritanus*, quem nonnulli non minùs sinceritatis quàm antiquitatis nomine in coelum ferunt, *Mosi* & artificibus fabricam *Urim & Thummim* expressè astruat. *Exod.* 28. 30. Ubi Textus quidem *Hebraicus* sic se habet ונתת ארן השן המשפט Pones autem in *Pectorali* judicii *Urim & Thummim*, &c. *Samaritanus* autem longè aliter ועשימה את האורים & facies *Urim & Thummim*, & pones in *Pectorali*, &c. Idem etiam discrimen occurrit, *Exod.* 39. com. 22. ubi in Textu *Hebræo* sic scriptum extat, ויעש את מעיר האפור fecit insuper pallium ipsius *Ephod*: in *Samaritano* verò ויעשו את האורים & fecerunt *Urim & Thummim*, quemadmodum præcepit *Fehova* *Mosi*, & fecerunt

² Sub Templo secundo faciunt sanctissimi illius Oraculi figuram, ut ita perfectâ redderentur octo indumenta Pontificia: tametsi eam Oraculi figuram non consulerent, &c. *Maim.* apud *Seld.* l. 2. de *Succes.* cap. 8.

fecerunt pallium ipsius Ephod. Codicem Samaritanum hoc referentem à textûs quidem Hebræi, non autem rei ipsius veritate declinâsse, me faciliè induco ut sentiam: nulla enim ratio est, cur *Urim & Thummim* tot parasangis, *Cherubim*, *Arcam*, *Ephod*, aliâve sacratissimæ notæ Tabernaculi instrumenta, religione & sanctitate antecedere crederemus, ut horum quidem origini artificis humani dextram, τοὺς *Urim & Thummim* verò DEI solius digitum inscriberemus.

Ideoque Authorem nostrum genio minùs irato conjecturam fecisse crediderim, cùm Pontificem responsa expectantem, *Urim* de concavo Pectoralis medio in apricum protulisse dixerit. Nam (1º) Cùm Sacerdos, *Saulis* jussu, coram *Arcâ* jam staret, 1 Sam. 14. 19. Oracula per *URIM* edenda petiturus; *Philisthaorum* rebus ex insperato turbatis, וְיִרְאֵה לְרֶגְלֵי הַמֶּלֶךְ, inquit Rex, συνάρατος τοὺς χεῖρας σε' uti LXX, *recollige manum tuam*, quid verò, nisi quòd Sacerdos quasi in procinctu jam staret, instrumentum divinationi inserviens in manu coram Deo protensâ gestans: quod itaque *Saulus* cùm jam Oraculo opus non esset, retrahi & in locum suum religiosè reponi voluit. (2º.) Pectoralis latus dextrum (quod supra monui) ità factum fuit, ut cùm usus postularet faciliè aperiri potuit. Quod eo tantùm consilio ità formatum videtur, ut Sacerdos facili operâ *Urim* indè proferre posset, cùm Pectoralis sui Oraculum consultum iret. (3º.) Si hoc Oraculum, cùm responsum daret, alios præter Pontificem, illius testes auritos & oculatos admisit, tum quidem ἕδαμόθεν ἀροφητῶν καὶ κερβίαις κατέλοιπεν ἀφορμῆς (quod *Josephus*, Antiq. 1. 3. c. 10. de eo memoriæ tradit) omnem sub prophetiæ prætextu imposturarum occasionem ademit his qui illud consulebant. (4º.) Oraculi responsum modò voce paulò

paulò submissiore traditum, non tam distinctè & sine erroris alicujus metu capi poterat, si *Urim* in Pectoralis tantùm secreto reconderetur. (5°.) Nomen illud אֶרֶם (quòd *pectorale* indicat potius quàm significat) nonnulli docti viri à אֶרֶם *silere* originem habuisse asserunt, Quæ nominis ratio (si quid salis contineat) cum Pectoralis usu & conditione apprime conveniret, modò *Urim* indè prolatum loqui, in eo verò positum perpetuò silere soleret. (6°.) Sententiam hanc suffragiis suis ornârunt nota satis inter doctos capita: viz. *Aben-Ezra* in *Exod.* 28. 8. cujus verba *Buxtorfius* in hunc modum Latinè reddidit, *Choschen seu Pectorale fuit duplicatum, quia ibi fuerunt Urim & Thummim custodita, usque dum iis opus esset: tum enim illa extra Pectorale ponebant: Et Arias Montanus* in tract. *Aaron*: ubi inquit, *Rationale duplex fuit, tribus lateribus commissum, ex uno autem latere apertum; inter utramq; autem partem Urim & Thummim inferebantur, ibidemque servata Sacerdotis hærebant pectori, indè verò proferebantur, quoties responsum divinum petendum erat.*

Conjecturam non minùs fœlicem & ingeniosam Authorem nostrum adhibuisse censeo, cùm dixerit *URIM* jam Oracula redditurum non vulgaribus lucis stricturis Pontificis & astantium oculos perstringere solitum. Nam splendore insolente adeò magis fidum Numinis præsentis argumentum vix edi potuit: deinde, spectaculum tam illustre religioni non minùs inservire poterat, quàm alia plurima sub Lege quæ hebetioris populi oculos pascere & laceffere solebant. Splendidissimus enim Tabernaculi apparatus, ignis *ἀεὶ ὀψιπέτης*, *Aaronis* virga germinans, vestes Sacerdotis summi quæsitissimam principum secularium glori-

am

am superantes, Templum ubi auro, cedro & arte perfectissimâ collucebant, nitebant, fulgurabant omnia; & hujusce censûs alia, penè in id unum comparata videntur, ut istam puerilis animi gentem summâ Numinis & cultûs tantùm proprii admiratione

^a Τοῖς ἱερδοῖσι παν-
τοδαπῶν ἀειθέροις κα-
κίσμων ὁ Θεὸς πῦρ
ἐπέλασεν καὶ ἀπῆλ-
τοῖτα τὰ διαφόρα
τῶ χιμῶν. Theodoret.
in Exod. ἱερὰ. 5.

^a defixam tenerent & attonitam. Præterea, verisimile est quòd delubra, *Mosis* tempore, & simulachra Gentium, cùm jam divinâ (ut à facili popello visum est) præsentia decorata, splendore subito Numinis adventum testarentur. Cui

conjecturæ pondus afferunt illa *Claudiani* verba, lib. 1. de raptu Proserpinæ :

*Fam mihi cernuntur trepidis delubra moveri
Sedibus, & clarum dispergere culmina lumen,
Adventum testata Dei.* —

Si itaque Gentium simulachra vaticina mentito illo divinitatis insitæ argumento insignia fuerint, *Israëlitæ* proculdubio animo ægerrimo tulissent si non & suæ imagines & Oracula, μέγα πολλῆς φερταίας, cum splendoris eximii pompâ in vulgus ederentur. Hæc etiam eò pulchriorem veritatis faciem præferunt, quoniam *lumen, emissum*, dignum præ aliis diviniore naturæ indicem, humanum genus, quasi naturæ instinctu, à seculo penè, habuisse videantur. Nam indè in morem

^b *Acitani*, gens Hispana, simulachrum Maris, radii ornatum, maximâ religione colunt, *Necyn vocantes*. Macrob. Sat. l. 1. c. 9.

venit apud gentes quamplurimas, ^b Deos suos, & Reges quos supra mortalitatis fastigium collocatos suspiciebant, radiofo capite fulgentes depingere. Ad earum exempla compositi, & Christiani tandem *Sanctorum* suorum capita, staturis & picturis expressa, radiolis circundata

cundata

cundata habuere. His accedat, quòd lumen è pectoralis *Urim* proveniens, optimè cum nominis illius sensu & rei ipsius usu conspirare, & utraque, tanquam symbolo obvio facilique, exponere videretur.

Neque à veritate, sine ratione speciosâ admodum, aberravit Author noster, cùm duo simulachra (quorum unum *Urim*, alterum *Thummin* dicebatur) *DEUM* ad hoc oracula tradendi munus consecrâsse dixerit. Nam plurima hujusce fortis simulachra uno in templo posita Ethnici non rarò habuere: atque eâ forsitan ratione, *DEO* visum erat & populo suo (qui non immeritò *δυσπίρετος τῶν Ἰουδαίων δῆμιος* à *S. Chrysostomo* appellantur) imaginem unam & alteram cui *δωαμὸς μαντικῆ* inerat, indulgere. Deinde, organa, quæ vaticinandi facultate in Scripturis incalescunt, voce tantùm numeri secundi [*Urim* vel *Theraphim*] denotantur. At tenues adèò veri colores manu levissimâ abstergere possimus: nam *Theraphim* iis vocibus accenseri debet, quæ plurali sono singularem habent significationem; legimus enim de *Michol*, *1 Sam. 19. 13.* quòd accepit *אֵת הַתְּרָפִים* & posuit in lecto: proculdubio tamen non nisi unam imaginem ad unius personæ decumbentis præsentiam simulandam. Hujusce familiæ alia passim occurrunt vocabula in Vet. & N. Testamento, viz. *Ezech. 14. 8.* *Deut. 22. 17.* *Job. 19. 23.* *Mat. 12. 1.* Deinde, cùm unicum Pectoralis simulachrum ad res & personas plures, ad omnes etiam ejusdem generis imagines repræsentandas, sufficere potuerit, quidni illud *πληθυντικῶς* efferre licuerit; cùm qb eandem rationem Propheta baculum unicum *כַּנְלֵי* vincula appellaverit? *Zech. 11. 7.* Ex intimis itaque sentio ipse, Sacerdotis Pectorale unum solummodo divinandi instrumentum, quamvis nomine

nomine plurali gaudeat, intus habuisse: ad quid enim Deum hujusmodi organa nullâ cogente necessitate multiplicâsse crederemus? Utcunque Lector reperiet me nomina & verba pluralia cum *Theraphim* & *Urim* in hâc dissertatione sæpiuscule conjunxisse: non tantùm quoniam lis hæc pendeat adhuc, sed quia nomina illa, utpote pluralia, hujusmodi constructionem tanquam concinniozem, suadere videbantur. Atque hoc semel monuisse sufficiat, nè cui in sequentibus malè mecum constare videar, & quispiam mihi latinitalis violatæ dicam scribat.

Sed ut unde paululùm digressa est, denuò se referat oratio: nolo ipse quicquam de formatione divinâ, splendore solenni, certo numero, aliisque plurimis ad Pectoralis *URIM* spectantibus circumstantiis, quasi ex cathedrâ definire: utpote de quibus in sacris & profanis monumentis vix *מִלְּפָנֵי אֱלֹהִים* jam remanserint. De minoribus hisce longè consultius profus filere, vel, quod proximum est, modestè loqui. Et certè (ut levato velo jam agam) id unum *Christophoro* meo crimini dandum habeo, quòd de rebus iis, de quibus nihil comperti habere poterat, eâ oris fiducia, ratione penè nullâ allatâ, loquutus sit. Pessimè profectò cum re literariâ agitur, cùm sic de rebus obscuris scribitur, quasi modestia esset virginum virtus & virorum vitium. Prudens monuit *R. Nachman* in *Talmud*. *אם ברור לך הרבר בבקר אמריהו ואם לאו אמריהו* i. e. *Si res fuerit tibi clara sicut lux matutina, dic illam; si non, nè dicas illam.* Cujus moniti me memorem præstiti; quem in tantis tenebris positum sæpius forsan dormitantem inveniat Lector, nunquam tamen nisi pede suspenso & timido progredientem. Coronidis loco adjicere placet *Ciceronis* ver-

ba, Lib. 1. de Nat. Deor. *Quid tam temerarium, tamque indignum sapientis gravitate atque constantiâ, quàm aut falsum sentire, aut quod non satè exploratè perceptum sit & cognitum, sine ullâ dubitatione defendere?*

SĒCT. 7.

Sententiæ nostræ veritas probatur è communi institutorum Mosaicorum Origine.

Consuetudinem illam apud mundi gentes, si non & Numinis veri cultores, à seculis antiquissimis tenuisse diximus, ut responsa è *Theraphim*, Angelo aliquo occupante, reddenda peterent: Deum etiam morem illum, reformatum & quasi circumcisum, *Israëlitis* veterum omnium tenacissimis, sub novo *Ephodis* & *Urim* nomine reservâsse, non semel asseruimus. Cui assertioni fidem eò faciliorem forsan adjunget Lector, si de communi institutorum Mosaicorum origine, quantum Argumenti ratio postulat, ex composito disseramus.

Harum equidem institutionum ceremonialium non paucarum rationes adeò in obscuro sitæ sunt, nobis præsertim qui à primâ earum origine tam longo disjungimur temporum intervallo, quòd citiùs forsan ad *Nili* quàm omnium legum ritualium fontes, digitum intendere quis poterit. Earum autem partem haud minimam è peculiari aliquo seculi illius, quo primùm sancitæ erant, conditione & usu dimanâsse, persuasissimum habeo.

Eo autem seculo (ut rem totam altiùs & quasi à fonte repetam) invaluit Religio ex operosis & mysticis quibusdam ceremoniis, & ritibus ad solos digitos

pertinentibus conflata; quæ simplicem, facilem & animo tinctum veterum Patriarcharum cultum obscuravit prius, & tandem penitus eliminavit. E ritibus hisce plurimos, splendore & mysterio præ cæteris venerabiles, credibile est è piâ Matre Sacerdotum ortum duxisse: qui in hanc rem curam animûmque omnem semper posuère, ut vulgi oculis noctem offunderent, cæcam & stupidam sui reverentiam iis incuterent, & fabulam suam de religione eo ingenio rituumque varietate ornarent, ut plebi grata accederet & sibimetipsis quæstuosa. Suas & populum in hoc theatrico & rituali cultu adornando partes habuisse, minimè diffitendum est: si enim in omnium temporum memoriam redeamus, innumeras, non minùs quàm luna, variantes cultûs facies, & ritus religiosos, alios ex aliis nascentes, perpetuò reperiamus: quos originem traxisse crediderim, vel ex pruritu & lasciviâ ingenii humani, cui veterum omnium fastidium statim obrepit, vel è superstitioso illo & puerili de *DEO* dogmate, quòd criticis religiosis, & cultûs sui circumstantiis artem & elegantiam sapientibus, Eum demereri detur. Sed diabolum faciliè dixerim primum ceremoniarum illarum magistrum, eumque præcipuè ritus illos crudeles, obscœnos, otiosos, mysticos & *φθρησάσας* plenos, è quibus Gentium religio constabat, instituisse: ut imperium quoddam absolutum (Summi Regis prærogativam) in genus humanum exerceret; summa scelera ementitis sacrorum officiorum titulis condecoraret; & pueriles seculi illius animos religione negotii & pompæ plenâ attonitos & defixos detineret, adeoque ab omni rationis usu penitus avocaret. Illius artibus & auspiciis factum est, ut cultus idololatricus vagus & multifarius adeò *Mosis* seculo evaderet, quòd quamlibet

libet penè creaturam in sacrilegii crimen traheret, & sibi uni veri Numinis cultus, locus & titulus, ubique penè gentium tribuerentur.

Hisce gentium moribus (ipsam penè *Arithmeticam* fatigantibus) *Israëlitas*, per tot annorum vices in *Aegypto* (illustri illâ superstitionis scholâ) degentes, imbutos & initiatos fuisse, eorûmq; memoriam & odorem altè retinuisse, nimis testatur *aureus* eorum *vitulus*: cujus similitudo & colendi ritus ad exemplar idoli & superstitionis apud *Aegyptios* in usu dirigebantur. Quam sententiam, à nonnullis explosam, non pauca commendant veterum testimonia. In primis *Philonis Judæi*, lib. 3. de *Vit. Mos.* p. 677. ubi hæc occurrunt, *Cùm Moses ascendisset montem, quidam absentiam ejus vertèrunt in impietatis occasionem, & ἐκλασθήσονται τῆς πρὸς τὸ ὄν ὁσιότητος, & ζήλωται τῶν Ἀιγυπτιακῶν γίνονται πλασιάτων, & obliiti pietatis in Ens primum, emulatores facti sunt signentorum Aegyptiacorum: ἔπειτα χρυσὸν ταῦτον ἐκλασθήσονται, μίμημα τῶ κτήτιω χρῆσιν ἰσχωρήσασθαι ζωὴν δοκῆντι εἶναι. Facto juvenco aureo ad imitationem animalis ejus regionis (ut existimabant) sacratissimi. Et l. 3. p. 693. instar maximi *Israëlitarum* peccati habet ὡμιχρῶν τεκλάσθαι ταῦτον χρυσόν, Ἀιγυπτιακῶ μίμημα τύφῃ, χρῆσις ἰσασθῆναι. i. e. quando fabrefacto juvenco ad exemplar typhi *Aegyptiaci*, choreas agitabant. Penè eadem reponit l. 2. de *Monarch.* pag. 823. Edit. Paris. & lib. de *Temulentia*, pag. 254. Hæc etiam opinio *Lactantio* patrono gaudet, cap. 10. de *ver. Sap.* & *Grotio* in *S. Mat.* cap. 5. com. 45. *Aegyptios*, inquit ibi, constat ante *Hebræorum* exitum bovis simulachrum coluisse: nam inde exemplar fædæ superstitionis ad *Hebræos* manavit. Inde verò colligamus *Israëlitas* penè omnes, fatali illâ su-*

perfectionis Ægyptiacæ lue contactos fuisse, quòd in illius tam execrandi facinoris, [cultus vitulini] societatem, eorum pars maxima se ascisci tam facilè pateretur. Sed testes hujusce rei magis disertos appellare liceat; plurimos nempe Scripturæ locos (quos Lector consulat) qui asserunt *Hebræos* non minùs *Ægyptiorum* idolis & moribus quàm mandatis se totos tradidisse; viz. *Ezech.* 20. 6, 7. *Josh.* 24. 14. *Levit.* 17. 7. *Ezech.* 23. 3, 8, 19, 21, 27. Et certè fieri vix potuit, quin *Israëlitæ* (qui in *Ægypto* primum hausere spiritum, quibus tantæ necessitudines cum *Ægyptiis* per multos annos intercessere, & tot infortuniis in *Ægypto* fracti & vexati perpetuò fuere) omnes *DEI* & rerum divinarum notitias, per sacram tantùm *Cabbalam* acceptas, oblivioni sensim traderent; & (vix ultra lateres & allium *Ægypti* jam sapientes) in dominorum suorum mores & ingenium toti transfirent. Hisce consona sunt illa *Eusebii* verba, *Cùm longa per Hebræos posterorum series esset in Ægypto propagata, & ex iis conflata Judæorum natio multà indies sobole glisceret; factum est nescio quo pacto, ut cùm prima illa, quam à Deo charissimis majoribus acceperant, pietatis ac religionis institutio debilitata paulatim obtusaque hebesceret, (ὅτι ὁ τῆς παρ' Αἰγυπτίους διατελεσθῆς τοῦ ἔθνους, τῆς τῶν διηλεμνῶν κατὰ γὰρ πληθῆος, ὡς τῆς ἢ πατρὸς ἀρετῆς εἰς λήθη ἐλθεῖν &c. tum verò tantùm apud eos Ægyptiorum societas communiòque posset, ut patriæ virtutis memorià evanescente, sic Ægyptiorum mores ac ritus induerent, ὡς καὶ μὴδὲν Αἰγυπτίων τὸν ἑσῶπον διαφέρειν δοκεῖν, nihil ut inter utriusque populi vita genus discriminis esse videretur. lib. 7. de præparat. Evang. cap. 8. Eiusdem veritatis testem se præbuit Theodoretus in Cantic. p. 989. & Maimonides, de Idololat.*

lolat. Cap. 1. Sect. 10. ubi de *Jacobi* filiis in *Agypto* habitantibus verba habens, *Illic*, inquit, *redierunt* וְרָעוּבֹר עַד לְלִמּוֹר מְעַשְׂיָהֶם *ad discenda illorum* [*Aegyptiorum*] *opera*, & *idola exemplo eorum colenda*. Sed si filuissent *Scripturæ*, *Eusebius*, *Theodoretus*, *Maimonides*, si & ipse filerem, ipsi *Israëlitarum* mores, primum ex *Agypto* gradum moventium, exclamarent; eosque pessimæ superstitionis peste, ibi grassante, afflatos fuisse nimis testarentur. Hodie enim se *DEO* voventes inveniamus, cras idolis: nec citius *Deus* hydram illam idololatriæ *Aegyptiacæ*, justitiæ suæ gladio, decollârit, quàm monstrosa sua capita denuò repullulârint. Cùm itaque *Israëlitæ* eo animi impetu in *Agypti* idola morésque perpetuò ruerint, faciliè colligamus eos plurimùm commercii cum illis olim habuisse, eaq; intimis suis sensibus dilexisse: prout faces quæ citissimè flammam concipiunt, paulò ante extinctas fuisse non temere concludamus.

Ab istis quos dixi *Agypti* seculique ritibus, qui *Hebræorum* infantiam è vestigio ab lactare studeret, næ ille difficile & penè desperatum opus moveret. Insulsa enim plebecula, inter lateres & idola nata, post tot annorum usum, sua *αὐτῶν δέντα καὶ αὐτῶν ἀφέντα δόγματα* (ut cum *Origine* loquar) *dogmata sua connata & in grandem usque etatem coalita*, morésque in primas quasi animarum texturas traditos, repentè exuere proculdubio non nôrat. Quæ quidem *Deo* originem & sanctionem debent, naturæ humanæ plurimùm ingrata veniunt, ut primùm novitatis gratiam exuerint: quæ verò ab homine vel dæmone prodeunt, placent primò quia nova, & tandem quia diu placuère. Si itaque ad tempora præterita oculos referamus, mutationes quasvis repentinas circa ritus quibus longa dies

& religionis opinio summam apud plebem gratiam & reverentiam fecerunt, motus & turbas perniciosissimas concitâsse, facillè observemus. Vel in ipsos Christi discipulos, religiosos seculi sui mores & dogmata imperium penè despoticum diu exercuisse constat. Nil mirum itaque si *Israëliitarum* vulgus tot annorum consuetudines, & opiniones canitie suâ & mundi consensu venerabiles, fide & cultu tam prono acceperint; & si Gentium mores, quibus diu assueverant, in naturam tandem abierint, quam mille licèt pœnarum & mandatorum furcis expulerit *DEUS*, in novissima penè regni Judaici tempora usque recurrentem inveniamus.

Neque tamen eo solùm nomine opus arduum foret *Israëliitarum* studia à Gentium moribus derepente avertere, eò quòd consuetudo religiosa eos tam potente fascino incantâisset; sed quia Natura populum illum, præ aliis terræ incolis, ingenio moroso, difficili, & propositi ad aras usque tenacissimo finxisse videtur. Huic rei fidem facit Scriptura, in qua *nervus ferreus* & *cervix dura*, tanquam nota propria & quasi characteristica populi Israëlitici sæpius statuitur: ut *Exod. 33. 3, 5. & cap. 34. 9. Deut. 9. 6, 13, 27. & cap. 31. 27. Jesh. 48. 4. Psal. 78. 8. Ezech. 2. 4. & 3. 7. Mat. 19. 8.* & alibi passim. Hujusce pertinaciæ & bruti impetûs, speculum luculentum nimis dederunt *Israëlitæ*, Regem sibi præponendum animo impotente adeò postulantes, cum eos *Judicum* satietas occuparet. Quamvis enim *Samuel*, ut præservido illi Regis desiderio frigidum suffunderet, ingentem illam malorum molem, quibus voti illius temeritatem luituri essent, ante oculos eorum posuisset, & quàm graviter in Deum peccaturi essent, seriò monuisset; semper

semper tamen (quâ erant inexpugnabili cordis duritie) eandem cantant cantilenam; *Nequaquam, Rex enim erit super nos, & erimus nos sicut omnes gentes &c.* 1 Sam. 8. 19. Hunc autem pertinaciæ stupidæ Dæmonem, gentem istam à primâ infantia tenuisse, indè suspicari liceat, quod experientiæ & afflictionis tristissimæ exorcismo in ætate firmatâ ejici haud potuit; quod & gentis illius mores nimium probant, Ὅτε γὰρ ἔδῃ τὸν νόμον τρεῖν, κατεπίπασαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νῦν ὅτε ἀναπέπαι) ὁ νόμος, τότε φιλοεικῆσιν αὐτὸν τρεῖν. *Dum enim Legem servari oportuit, conculcârunt Judæi; illâ nunc cessante, pertinaciter eandem tueri contendunt:* prout de iis falsè observavit D. Chrysostomus, Homil. 33. adv. *Judeos.* p. 387. Quod autem eâdem pervicaciâ, olim Gentilismum, & hodie Judaismum retineant, singulari & hæreditariæ gentis illius duritiæ, nullis malis, argumentis nullis frangendæ & superandæ, tribuendum est.

Quando itaque Deo jam negotium esset, cum rudi populo, à suis seculique moribus citò facilèque nullâ machinâ dimovendo; eorum ritus non paucos quos cum primo lacte imbibierant, paululùm castigatos, leni animo tulit indulgens Numen, καὶ τὸν ἀργόδιον τοῖς τοῖν ἀπροσώμων ἡθεσι περιελάλε) νόμου, (ut ^a *Ensebi* verbis utar) *congruentem audientium moribus legem promulgavit.* Deus enim cum

^a *Præpar. Evang. Lib. 7. c. 8.*

ense amputavit. Alios autem non paucos quos ineptias nôrat magis tolerabiles, & ad mysterium aliquod adumbrandum aptiores, in sacrorum suorum album, paululùm emendatos, transcripsit. Atque indè natum existimo, quòd tot inanes baptismorum ritus, neomeniarum festa in Lunæ olim renascentis honorem (ni ^a *Maimonidi* vana fides) celebra-

^a *Mor. Nev.*

^b *P. 3 ep. 46.*

^c *Eccl. 50.*

16, 17.

^d *Chr. soff.*

in *Ps. 149.*

com. 4.

ta, morem ^b choreas inter sacrificandum ducendi, festorum solennia, vestis candidæ & ^c musicæ instrumentalis, dum rem divinam facerent, usum, & ejusdem conditionis alia, ad cultum & sacrorum suorum familiam transtulerit Deus. Cùm enim *Israëlitæ*

summâ cupidine flagrarent eundi per patrum seculique vestigia, & animos ritibus hisce, usu inveterato, tanquam trabali clavo affixos gererent, modò *DEUS* ritus illos omnes inter vetita posuisset, in eos proculdubio & gentium cultum, cujus pars magna fuêre, impetu & desiderio eo calidiore fuissent ruituri. *DEUS* itaque per hanc *συνεργεσιον* *Israëlitæ* à facerimis gentium sacris sensim & suaviter avocare studuit, quos statim & quasi violenter divellere vix potuit. Gravi idololatriæ morbo populus ille diu laborâset: nôrat autem Medicus sapientissimus graves & pertinaçes morbos lentis remediis meliùs sanari. Ethnicismus & Judaismus tanto ab invicem intervallo dividebantur, quòd non per saltus sed gradus ab uno in alterum, puerili præsertim populo, transeundum esset: ideòque Deus cultûs veteris objectum & circumstantias aliquas, potiùs quàm integram materiam, mutari voluit.

Atque hâc in re præclara sapientiæ & bonitatis suæ exempla edidit *DEUS OPT. MAX.* Sapientiæ; nullâ

nullâ enim arte tam facilè obtusioris ille nati populus ad cultum verè novum, quàm per umbratiles aliquas veteris reliquias, allici potuisset: Nam nova omnia, nisi veterum speciem aliquam induant, animo iniquiore ferre solet insulsior populus: idèoque qui novis omnibus in regno quopiam revera student, qui leges veteres refigunt, & sùsque déque miscent omnia; vetera tamen officiorum nomina, & alia minora, olim in usu, ad captandum populum, inviolata solent relinquere. Unde illud *Taciti*, *Arcanum novi statûs, imago antiqui*. Sed nec minora benignitatis suæ documenta præbuit Summus Legislato: cùm enim Illi reformationem moliri visum esset, non protinus quicquid ex usu vetere tolli potuit, (more hominum ingenii præservidi) sublatum ivit, sed quicquid commodè tolerari potuit, ad *καρπὸν* usque *διόφρωντος* toleravit. Quo pacto ad hominum infirmorum mensuras sese attemperavit, & per ritus istos veteres, paulò emendatiores, tanquam per prima & leviora obedientiæ rudimenta, ad pietatem virilem & severam, populi illius infantiam sensim & leniter erudiit.

Sed num secundùm hominem hæc dico ipse? annon & verbum Dei eadem dicit? Sanè. Quamvis enim Scriptura plurimos *Israëliitarum* ritus à seculi moribus paululùm immutatis effluxisse, disertis verbis non asserat (quid enim de re quæ neminem tunc temporis latuit ita loqueretur?) hanc tamen sententiam vigesimum caput *Ezechielis* oculo benigno intueri videtur. Ibi enim *DEUS* populo in memoriam revocat idololatriam illam quâ, in *Agypto* vitam trahentes, sese olim polluère: *som. 4, 7, 8*, deinde, jura illa^a moralia quæ *Israëlitis*, *Agypto* nuper egressis, dedit, ^a *Jer. 7. 23, 27.* *Exod. 19. 20.* sùsè memorat *ver. 10, 11, 12.* & quòd

illi interea loci statuta sua despiciatui habuerint, & ad ritus gentium (naturam & consuetudinem exuere neficii) perpetuò redierint: *com. 13, 14.* Cùm itaque, inquit, *Statuta mea, a jōvicia illa dixera,* vitam observantibus datura, post terga rejecissent, *Sabbata mea polluisent, & oculos in patrum idola sapius misissent,* tandem (quasi populi protervi moribus fractus & fatigatus) *ipse dederim iis statuta non bona & judicia per quæ non viverent.* Ubi per *statuta non bona,* viderint docti annon leges rituales intelligendæ sint. Nam iis titulus ille apprime convenit; *ratione materia,* utpote nihil per se eligibile & naturæ humanæ perfectivum præcipientibus; *ratione effectûs,* nam mortem quidem violentibus attulêre, non autem vitam obtemperantibus: præcipuè verò *ratione Originis;* quia statuta illa seculi moribus ortum debuêre, utpote sancita ut eorum nonnullos vitio aliquo notatos è medio tollerent, alios autem, summâ cum cautelâ, tolerarent. Neesse enim erat ut bruto populo, in curvas terræ semitas aliter ruituro, frænum injiceret Deus; ritus autem aliquos nullius criminis manifestos observandos relinqueret, ut per leviora illa religionis exercitia, in *DEI* honorem & ex præscripto suo præstanda, ad magis severa & per se grata obedientiæ exempla habiles & initiati evaderent. Et certè nisi *DEUS,* per *statuta illa non bona,* populi illius veterum omnium efræni studio morem gessisset, metuendum foret nè à sacris suis, in quibus nullos antiquitatis & consuetudinis receptæ characteres deprehendere poterant, penitus abhorrerent.

Ad sententiam etiam nostram firmandam, verba illa *S. Pauli,* Act. 13, 18. in argumentum vocare possumus; nam ibi de *Isrælitis* in deserto agentibus disse-

rens,

rens, *Deus*, inquit, per annos quadraginta ἐτροφοφόρησεν, mores eorum tulit. Ubi per mores quos *Deus* tulit, consuetudines veteres extra culpam positas, & in rituum suorum numerum assumptas, intelligendas existimo. Absit enim ut Optimum Numen morem aliquem in æternæ justitiæ leges peccantem impunè dimittere voluisse censeamus: imò tam longè aberat ut idololatriam, effrænem libidinem, vel hujusmodi mores notis nigerrimis iniustos leni animo toleraret, quòd singuli ex *Egypto* egressi, hisce moribus infames, criminum suorum pœnas præmaturâ morte penderent. Cùm itaque mores istos tantis malis luerent, indè factum est, quòd viri nonnulli bene docti Græcum textum in mendo cubare, & in eum ἐτροφοφόρησεν pro ἐτροφοφόρησεν, Scribæ boni aliquando dormitantis vitio, irrepsisse asserant. At eorum ratio levioris momenti est, quàm ut illius gratiâ ungues criticos sacro Textui afferamus: nam *DEUS* mores quidem pessimos pœnis severissimis coercebat, alios autem, pueriles forsitan sed innocuos, leniter ferebat. Sed illi acriùs instant: Apostolus *Paulus*, inquit, verba sua è Græcâ Seniorum versione *Deuter. I. 31.* sumpsisse videtur, quæ corruptelæ illius suspicionem infert: ità enim LXX transferunt ἐτροφοφόρησα ὁ Κύριος ὁ Θεός σου [*nutriciâ affectu te gessit*] ὡς εἶπεν τροφοφορήσῃ ἀνδρῶν τὸν ὕμνον σου, quâ versione vim vocis Hebrææ bene exprimunt, nam נשׂוֹ Hebræis אֵמוֹ, βασιλῆος. Sed regero: primò, haud adèd liquet Apostolum è LXX versione & non potiùs de suo ea verba protulisse. Deinde, modò id demus, nil indè damni factura est causa nostra: quamvis enim *Romana* & *Basilienfis* editio textum Græcum sic scriptum referant, codices tamen antiquissimos se aliter habuisse constat. Cùm enim

enim *Celsus* olim Scripturæ vitio duxerit, quòd affectus humanos Deo tribuerit, illius causam sic agit *Origines*, lib. 4. cont. *Cels.* p. 210. *Sicut nos pueriliter cum pueris agere solemus* — ità Deo visum est cum infantia nostrâ balbutire, καὶ ὡσπερ ἀνηνομήνας τὰ ἀναγρηξιμένα, & scripta sua ad modulum nostrum dispensare: de quo more, inquit, *Dei homines alloquentis hæc leguntur in Deuterō.* Ἐτεροποφῶρησέ σε Κύριος ὁ Θεὸς σου, ὡς εἰ τις τεροποφῶρησεν ἀνθρώπου τὸν ἕν ἑαυτῷ. i. e. reddente *Gelenio*, accommodavit se tuis moribus Dominus Deus tuus, haud secus quàm homo pater accommodat se filio suo. Si tamen huic lectioni palmam deferamus, non diffidendum est LXX versionem suam non juxta textûs Hebraici literam, sed *cabalam* quandam (quod & sæpius faciunt) adornâsse. Sed nolumus hisce tricis legentis horas diutius morari: unde itaque paululum digressi sumus revertamur.

Cùm *DEUM* tot rituum in Ethnicismi utero primitus conceptorum usum, populi Hebraici ruditati & pervicaciæ dedisse, jam dicta probent, quidni & ritum consulendi *URIM*, è more antiquissimo responsa à *Theraphim* vel imagunculis sacratissimis petendi, principia petiisse, atque indè in Ecclesiam Judaicam (tanquam mulierem ethnicam in Israëlita thorum) transfuisse crederemus? nam proculdubio non majorem impuritatem mos ille, quàm alii iisdem orti natalibus, à gentilismo hauserat, nec Israëlita minore desiderio & admiratione harum imaginum loquentium quàm consuetudinum aliarum ducti fuerant: imo forsan longè majore; hujusmodi enim imagunculæ (*Serapes* in *Agypto* dictæ) præ aliis omnibus idololatriæ veteris ritibus in usum apud *Agyptios* abiisse videntur longè frequentissimum. Ità enim de iis testatur *Kircherus*
(bonâ

(bonâ fide necne, docti curent) *Horum idolorum* è variâ materiâ sub certo syderum positu constructorum, tanta ubique in *Ægypto* copia reperiebatur, ut, præter templa quæ iis scatebant, nullus vicus, aut angulus, aut semita iis carere videretur. Hæc enim *Larium* ac *Penatium* loco, ac veluti *Deos averruncos*, non domi tantum forisq; colebant observabantque; sed etiam ut cultus ille *Diis* gratior esset, capite, collo, brachiis, cingulis suspensa, quocunque tenderent, gestabant. Hæc & alia ejuldem valoris refert, *Oedip. Ægypt. T. I. Synt. 4. c. 3.*

Ad argumenti hujusce vires debilitandas objici possit, tantum abfuisse *Deum* à sacris ullis, quæ *Ethnicis* & *Hebræis* communia essent, tolerandis, quod suis leges dederit cum *Zabiorum* moribus, qui ubique terrarum tunc temporis inoleverant, è diametro pugnantibus: ne fortè si quicquam utrisque commune & quasi symbolicum intercederet, eò facilius miscerent denuò, & *Israëlitæ* ad gentium leges, utpote suis haud adeò dissimiles, minore cum negotio allicerentur. Ideoque neutiquam probabile est, *Deum* mores ullos, multò minùs *Oraculum*, ullam colentes cum usu *Ethnico* analogiam, apud suos ferre voluisse.

Huic objectioni duo respondeo. (1°) Minimè difficilis concedo *Deum* cultus vitæque rationes ab aliarum gentium institutis prorsus abhorrentes ordinasse, & plurimos *Zabiorum*, *Ægyptiorum*, aliorumque ritus solennes per leges adversam frontem iis gerentes, abrogasse. Iis nempe gentium ritibus se adversum sistere *Deo* visum est, qui vel pessimi alicujus dogmatis in *Ægypto* hausti fidem firmarent, vel ingentem aliquam mali speciem,

^a Τὰς Θυσίας ἔτελλε καὶ μύσας συνεστήσατο ὁ Μωσῆς ἅψι πάντων τῶν ἄλλοις ἰθνησιν, καὶ τὰς κατὰ τὸ βίον ἀγωγὰς. *Diod. Sic.* apud *Phot.* in *biograph. p. 1151.*

ob seculi usum, præferrent, vel cum moribus honestis & pio viro dignis suâ naturâ pugnarent, vel ad actiones aliquas infames rectâ ducerent, & nonnullos forsitan qui otiosum & nulli usui inservientem cum gentilibus consensum saperent. Necessè verò fuit ut Deus leges aliquas Israëlitis scriberet, quæ ab antiquis seculi moribus toto genere dissiderent: nam *hoc pacto*, inquit *Maimonides*, *curanda sunt opiniones ista prava, quæ sunt veluti morbi & ulcera animi, per extremum ipsorum contrarium*. Et sapientissimum animarum medicum Hebræorum vitiis eâ arte medicinam fecisse, exemplorum messe comprobat, *Mor. Nev. P. 3. c. 45, 46, 47.* quem Lector consulat: nec grave sit *D. Thomam* adire, de hâc antithesi inter leges divinas & Gentilium ritus, ejûsque ratione, egregiè differentem. *I. 2.º. quest. 102. Artic. 3, 4, 5, & 6.*

(2.º.) *Zabiorum & Egyptiorum* ritus ad unum omnes Lex divina non antiquavit: sed plurimos eorum usus religiosos, nullâ inhærente turpitudine infames, in factorum suorum ordinem ascivit Deus; ut suavi hâc *συνεταλάσσει* instituta sua ad infantiam & tarditatem *Israëlitarum* attemperaret, & iis accederet benignum Numen qui Sibi aliter noluere. Nam prout, nisi inter *Israëlitarum* & Gentilium mores *χάρισμα μέγα* constitutum fuisset, facilè & sine sensu ad antiqua sua omnia transire potuissent; sic nisi in aliquibus consensum tolerâisset Deus, rudis ille populus haud adeò facilè & sine gravi cu'tûs mutati sensu ad nova se recepisset. Sententiam hanc, testium, exemplorum & argumentorum phalange facilè firmare possem; eorum autem pleraque missa faciam, ne præsentis Argumenti limites nimis transiliam. Quoniam autem novitatis in Theologiâ avidus videri nolim, & plurimi
citiùs

citiùs suffragantium multitudini, quàm rationum evidentiæ cedere solent, assertionem meam ex ore trium testium antiquiorum & totidem recentiorum stabilitam dabo.

Inter antiquiores, sic partes nostras tutatur *Cyris*, *Alexandr.* lib. 16. de adorat: Ἐλλήνων μὲν οἱ ἀνέστατοι παῖδες ταῖς παρὰ σφίσι παρεπίμυθοι σιωθηταῖς, καὶ κληῖων ἀλόγων ἔχθιστοντες δίκλω, ἀνίσταν ἡμίω, Δαυρνίοις ἀπὸ σκηπτόμυθοι τρέφειν, &c. i. e. *Gentilium demētissima natio, suas consuetudines secuti, & more mutarum pecudum viventes, promittebant comam, Demonis eam nutrire professi. Atque alius quidem Nymphis quas Oreades appellabant, alius fluvio, cùm visum esset, offerebat, atque religionis loco res ea habebatur. Sapientissimus itaque Moses, imò per Mosen Deus, cùm intelligeret non faciliè Hebræos, quos in Ægypto errores imbibissent, deponere posse, similes ritus instituire decrevit, sensim eos à priscis erroribus disjungens: quibus ritibus non Demones ultra, sed DEUM Omnipotentem, quasi sub umbrâ & figurâ colerent. Ob eam rationem leges de sacrificiis tulit, illâsque cruentas victimas haud admodum libenter accipiebat, &c.* Hujus optimi Viri sententiam libens amplector, quoniam aliter nulla mihi ratio occurrit, cur Deus capillos in sibi devoti capitis signum eligeret, & foetida capitis excrementa in hostiis & muneribus sibi gratis numerari pateretur.

Ab eodem fonte (Ægypti seculique usu) Templi & proinde Tabernaculi pompam & apparatus splendidissimum dimanâsse asserit *S. Chrysostomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Paris. hisce verbis: Ὅτι Ἀιγυπτιακῶν θυσιῶν καὶ τῆς τῶ βαβυλωνίων περιουσίας ἡ τὸν Ἰσραὴλ ἔχουσιν ἀπολλύειν ὁ Θεός, ὅσων αὐτὸς ἐπιλείψεται

λείψμα ἀσθείας ἔχοντας, καὶ περὶ τὰ αἰδητὰ ἐπισημέ-
 νως, ἔτι μετέθι καὶ καλλι ναῶν διαυμάζοντας, ἐκέλευσεν
 αὐτοῖς οὐκ ὁδοποιεῖν ναῶν, &c. *Quo tempore ab Aegy-
 ptiacis turbis & barbarâ Pharaonis tyrannide, Hebrao-
 rum populum Deus liberavit; videns eos impietatis ad-
 huc reliquias secum habere, rebûsque omnibus sub sensu
 cadentibus ad insaniam usque addictos, templorumque
 magnitudinis ac pulchritudinis admiratione duci; Tem-
 plum ab ipsis adificari præcepit, quod non modo materia
 magnificentiâ atque artis varietate, sed & structura for-
 mâ, cetera omnia, quæ ubique terrarum erant templa,
 obscuraret.* Ab eâdem seculi consuetudine, dierum fe-
 storum celebrationem & varia sacrificiorum Judaico-
 rum genera initia sumpsisse asserit idem Pater. Tom.
 6. in Serm. de Christo Pastore, p. 267. Hisce gemina
 legenti se dabunt, Homil. 35. adv. Judæos, pag. 411.
 & in Homil. 24. in Cor. 1. c. 10. pag. 256. & in Ex-
 posit. Psal. 109. pag. 322. & Psal. 49. Eâdem etiam
 chordâ oberrat, in *Enarrat. in Is. 1. p. 651.* Tom. 3.
 verba, brevitatis studio, ferias agentibus, consulenda
 relinquo. Non possum verò à tam disertis Patris ejus-
 dem verbis recitandis temperare, quæ occurrunt Ho-
 mil. 6. in illum S. Mat. textum, *Ecce stella quam vide-
 runt Magi, &c.* Μὴ τοῖνυν ἀνάξιον εἶναι νομίσις αὐτῶ
 [Θεῷ] τὸ δι' ἀστέρος αὐτῶς καλεῖσθαι* ἐπεὶ ἔγω καὶ τὰ
 Ἰουδαίῃα πάντα διαβαλεῖς, καὶ τῶς δυσίας, καὶ τῶς κθα-
 μῆς, καὶ τῶς νεουλίαις, καὶ τῶν κλωτῶν, καὶ τῶν ναῶν ἃ
 αὐτῶν. Καὶ ἡδ' ἐξ Ἑλλήνων ταῦτα παρρησίῃ εἶλαθε
 τῶν ἀρχῶν. Ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς ἵνα τῶν τῶν πληρηθέν-
 των σωτηρίαν λύθηται, &c. i. e. *Ne opineris Deo indi-
 gnum quòd Magi per stellam vocentur: hoc enim modo
 OMNES Judæorum ceremonias, omnesque ritus &
 sacrificia & purificationes & neomenias & Arcam Tem-
 plumque*

plúmque ipsum reprobabis. Siquidem hæc omnia originem à Gentium ruditate traxere. Deus enim ob decetorum salutem, se coli passus est per ea per quæ illi antea demones coluerunt; aliquantulum illa in melius inflectens, ut eos paulatim à consuetudine suâ reduceret, & ad philosophiam altiorem perduceret. Hunc igitur dispensationis suæ modum servavit in Magis. &c. Hucusque Patrum eloquentissimus: de quo (præfato tanti nominis honore) id unum dixisse liceat; quòd eum dictatoris partes sibi nimium sumpsisse crediderim, cum de primâ rituum planè omnium apud *Judeos* ævis vetustissimis obtinentium origine, sententiam tam decretoriam tulerit. Modestix & veritati melius forsitan consultum fuisset, si ritus eos solummodo quorum sanctio in rationem aliquam peculiarem Lege traditam resolvi nequit, veteri alicui seculi Mosaici consuetudini acceptos retulisset.

Hiscæ ex Ecclesiâ, unum è *Synagogâ*, multi nominis Doctorem veterem, addere liceat, *R. Mos. Egyptium*: qui dum leges nonnullas cum pravis seculi moribus ex aduerso pugnantes, Deum decrevisse fatetur; Illum ritus plurimos è seculi moribus in sacrorum suorum numerum ascivisse fidens asserit. *Mor. Nev. P. 3. cap. 32.* Non peribit opera, si testimonium tam luculentum, quanquam paulò prolixius, in medium feramus. Quia, inquit, cum nascuntur animalia, sunt tenerrima, neque sicco cibo ali possint, ideo Deus adaptavit eis ubera ad lac ingenerandum: ut humido ejusmodi cibo, temperamento membrorum ipsorum convenienti, nutriantur, donec ordine & gradatim exsiccentur & confortentur. Ac similem planè gubernationis *DEI OPT. MAX.* modum observare licet in rebus multis in Lege nostrâ, quia non licet subito & momento quasi

transire à contrario uno ad alterum; & per consequens, secundum naturam hominis fieri non potest, ut momento relinquat id cui longo temporis spatio est assuetus. Cum itaque misit Deus Moſen Doctorem nostrum p. m. ut nos faceret regale sacerdotium, gentem sanctam, primò in cognitione Dei, deinde in cultu, & usitata tum in mundo consuetudo erat cui omnes assueti, & cultus universalis in quo omnes erant educati, ut varia animalium species in templis illis in quibus imagines collocabant, offerrentur, coram illis procumberetur, & adoleretur; certi insuper quidam essent cultores sequestrati quasi & ad cultum illum destinati, qui in templis in honorem Solis, Lunæ, reliquarumque stellarum extructis exercebatur; ideo noluit sapientia & providentia Dei, quæ in omnibus ejus creaturis lucet, mandare ut cultus illi omnes derelinquantur aut aboleantur. Hujusmodi enim rei cor humanum, quod perpetuò ad id inclinatur cui est assuetum, naturaliter non fuisset capax — Propter hanc causam retinuit Deus adhuc cultus, eosque à rebus creatis & phantasmatis, quæ nullam veritatem habent, ad nomen suum transtulit, & præcepit nobis ut illos exhibeamus ipsi. Ità præcepit ut Ipsi ædificaremus templa, ut altare nomini suo sit consecratum, ut sacrificia Ipsi offerantur, ut nos incurvemus & suffitum faciamus coram Ipso, sic Sacerdotes ad cultum Sanctuarii separavit. &c. Utinam Judæi hodierni, qui tot laureis Moſis hujusce tempora redimire, eique secundam à Moſis, Magistri sui, cathedram decernere solent, animos in hæc verba intenderent! tunc enim fervor ille animi, quo in ritus Mosaicos feruntur, statim refrigesceret, nec Messiam nostrum (cujus nomen unguentum effusum est) tot maledictis & convitiis proſcinderent, quòd Moſis tabulas jam denuò fregerit, leges suas ceremoniales, earum ratione jam cessante, ir-

ritas, cassas, nullas fecerit. Sed ad pensum redeamus.

Antiquiorum hâc in re sensum jam accepimus: E recentioribus tres etiam laudare placet, qui suffragiis suis sententiæ nostræ veritatem asseruere. *Polydorus Virgil.* in primis sic causam nostram vindicat, Lib. 4. de Inventor. Rerum, cap. 7. *Liquidò apparet pleraque omnia ornamenta ab ipsis Hebræis, uno vel altero modo, Sacerdotes nostros [Pontificios] esse mutuos; sicut illos ab Ægyptiis principio sumpsisse verisimile est.* Et statim postea, *Ægyptii Sacerdotes linteo tantum vestimento, ut purissimo mundissimoque, in rebus divinis utebantur, laneum verò, ut profanum, vituperabant.* --- pari ratione *Hebræi Ægyptiorum institutum imitati esse videntur: Josephus enim, lib. 6. belli Judaici, scribit Sacerdotes ad altare templumque accedere solitos, omni vitio carentes, veste byssinâ, id est, lineâ, amictos.* Et Cap. 8. libri ejusdem hæc dicit, *Herodotus in Euterpe & Plinius scribunt, Sacerdotes Ægyptios consuevisse derasis capitibus mærerere & in luctu esse, ex morte Apis qui in Ægypto Numinis vice colebatur, ac demum totum corpus eradere, ut nè quid iis inter Deorum cultum aut pediculi aut sordium crearetur.* — Hinc igitur opinor fluxit ritus *Nazaræorum, & ab iis nostrorum Sacerdotum, qui jubentur caput radere & comam nutrire prohibentur.* Sed, *Polydori honore integro, de ritu Nazaræorum mentem mihi longè diversam esse, & de primâ illius origine me cum Cyrillo Alex. jam laudato, sentire malle, præ me fero.*

Pinedam etiam in eâdem opinione fuisse, satis testantur verba sua in Job. cap. 9. com. 30. In Lege multa erant purificationes, quas Deus forè instituit, ut populum illum, aliarum gentium ceremoniis assuetum, facilius ad mentis puritatem sectandam adduceret.

Nè causæ nostræ testibus ultra opus sit, audiamus & Grotium nobiscum suffragantem, in not. ad Cap. 1. *Levit. com. 9.* verbis iis suo dignis acumine: *Sicut fines sacrificiorum diversi sunt, — ita & ritus: qui aut ab Hebræis ad gentes alias venere, aut, quod credibilis est, à Syris & Egyptiis usurpati, correcti sunt ab Hebræis, & ab aliis gentibus sine eâ emendatione usurpati.* Et in *Levit. 12. 3.* asserit multa præcepta, de cibis & animalibus vetitis, *Israëlitis data, ab Egyptiis translata fuisse.*

Testium tantum nubeculam hætenus habuimus: at si testimoniis stare vel caderet causa mea, facile nubis incrementum caperet. Alios enim testes non paucos in promptu habeo, non minùs claros & nominis celebritate præcellentes: quorum verba, nè oculi animique Lectorum (priusquam Sectionis hujusce metas attingant) nimis doleant, silentio prætereo. Eorum tamen nomina & scripta, quibus sententiæ hujusce patrociniū accipiunt, veritatis hujusce & Lectoris curiosi studio ductus, hîc apponenda curavi. *Just. Mart. in Tryphon. pag. 183. 237. & 240. Origen. in Numer. 24. homil. 17. sub fin. S. Hieron. in Is. 1. & Ezech. 20. 25. Tertul. advers. Marcion. l. 2. cap. 18. Theodoret. de curat. Græc. affect. Serm. 7. p. 584, 585. Et Eeg. α. in Levit. & in Cantic. p. 990. Edit. Paris. Isidor. Pelusiot. lib. 1. Epist. 176. Maimonid. Mor. Nevoc. Par. 3. cap. 45. pag. 474 & 475. Edit. Buxtorf. Hospinian. de origine Templorum, in Epist. Dedicat.*

Testimoniis hisce omnibus fidem detrahere, eò minùs rationi consonum habeo, quòd minimè probabile sit, *DEUM* tot imbelles & corporeos ritus, nec sibi gratos, nec veris suis cultoribus per annos bis mille cognitos,

cognitos, cultum suum onerare & Legis moralis præcepta penè obumbrare voluisse; nisi quòd populus Israëliticus, vanitatum veterum zelo raptus, Dæmoni per eos cultum deferre voluisset, si minùs Deo licuisset. Deinde, non populi tantùm Israëlitici, sed & Gentilium ruditas (nam eorum etiam curam gessit divina bonitas) mores aliquos veteres in cultum & Legem Dei transcriptos postulâsse videatur. Cùm enim iis salutis spes nulla nisi ex Ecclesiâ Judaicâ affulgeret; hic rituum consensus propensa Gentilium in *Judeos* eorùmq; religionem studia foveret, & sacra hæc communia eorum animos *Judeorum* cultui & communioni faciliùs adjungerent & devinctos detinerent: à quibus forsan, tanquam novitatis exosæ studiosis & generis humani contemptoribus, penitus abhorruissent, si *ἑξοτιζουσα* tantùm, ritus exoticos & soli Judææ notos in cultu divino tolerâssent.

At sentio me ex improvido ardore extra Argumenti mei pomoeria paululùm provecctum: gradum itaque revoco, & ad rationes alias magis arctâ propinquitate illi conjunctas me statim confero.

SECT. 8.

Probatur hypothesis nostra cæteras redarguendo.

Quò magis sententiæ meæ veritas elucescat, consultum habeo, dogmata adversa, quæ doctorum fidem hætenus tenuêre, hîc juxta ponere; & eorum vanitatem (quod laboris haud multi fuerit) redarguere. Hîc autem Lectoris patientiam nimis læderem, & otio stylóque meo abuterer, si varia illa, in quæ Magistri & moderni in hoc Argumento scinduntur, studia fusiùs enarrarem, & singulis mihi ex adverso stanti-

bus litem intenderem. Me causam fati vicisse credam, si tres saltem præcipuæ inter doctos notæ sententias, non minùs in Scripturam & Rationem quàm sensum meum peccare probavero.

Inter eas verò primas jure vindicat, tot Scriptorum calculis decorata, *Talmudicorum* sententia, quam paucis accipiat Lector. Afferunt illi duodecim Tribuum nomina, Pontificis Pectorali insculpta fuisse, iisque Patriarcharum insuper [*Abraham, Isaac & Jacob*] nomina accessisse, unâ cum hâc etiam additione כל אלהי ישראל *singula hæ sunt tribus Israël;* & quòd in vocibus iis conjunctim sumptis, quælibet Alphabeti Hebraici elementa, quæ verbo cuivis exprimendo sufficiant, reperiri possint. Cùm verò, inquirunt, Sacerdos responsum divinum posceret, faciem suam in שכינה i. e. *Arcam* obvertit, & literæ in Pectorali tunc temporis plus solito splendescentes, vel virtute divinâ כולטות i. e. *prominentiores* factæ, in verba compositæ, illi (quasi literæ de cœlo datæ) Dei arcana & placita exposuere. Quoniam autem haud facile sit statuere, quâ arte & ingenio tot simul splendescentium vel protuberantium literarum ordinem aut puncta genuina teneret Pontifex, Θεὸν δὲ τὸ μυχῶν ἰνδουκ, qui illos

^a Tradunt Talmudici vocem auditam esse qua Pontificem docuit instituitque nè erraret ex punctorum vocalium defectu. Mr Sheffingham, in cod. Jom. p. 185.

hoc nodo impeditos liberet. ^a Tradunt nimirum Sacerdotem vocem divinam quæ mentem ejus dubiam & errori obnoxiam in rectum duceret, in loco semper accepisse. Afferunt itaque literas splendore insigni vel eminentiâ subitaneâ notabiles (per quas responsum Sacerdoti innotuit) *Urim & Thummin* fuisse, eaque ex literis iis, prout *galaxia* è stellarum splendescentium congerie, coaluisse.

Qui

Qui camelum hunc Talmudicum (quo nihil deformius fingi potest) deglutire nesciunt, sic sensum suum, paulò diversum, efferunt. Non absurdum videtur, si dicamus, ex pacto & institutione institutoris, Deum invocatum à Sacerdote, certo ritu, gemmas istas gestante, respondisse; non articulata à aliquâ voce, sed per illuminationem intellectûs ipsius, & certam persuasionem inditam menti ipsius de veritate responsi: nullam itaque vim fuisse in lapidibus, nisi tanquam in morali causâ, à Deo fuisse effectum, qui ad illius præsentiam operabatur occulto quodam modo. Hæc eruditus Rivetus, Comment. in Exod. 28. 40. Cum illo judicat Salianus in Annal. Tom. 2. ad An. 2544. §. 550. & Cornel. à Lapide in Exod. 28. pag. 560. Eâdem mente fuit & R. D. Kimchi, qui in 2 Sam. 25. asserit Summum Sacerdotem Pectorali suo indutum, Spiritu S. extemplò occupatum fuisse, & hoc suggerente respondisse ad interrogata: prout testatur Schindler, in Voc. אור. Hisce partibus studet & R. Bechai cujus hæc sunt verba in Deut. 33. 8. אורים ותומים היתה מדרגתו ממדרגות רוח הקדש הכהן המלוכב בהשן אשר בו אורים ותומים נתונים בין כפלי הוה מתלבש ברוח הקדש i. e. Urim & Thummim fuit è gradibus Spiritûs Sancti: Sacerdos etenim indutus Pectorali, in cujus duplo data erant Urim & Thummim, indutus erat simul Spiritu Sancto. Horum censu Maimonidem numerare suadent verba illa sua à Seldeno nostro laudata, Lib. 2. de Succes. in Pontif. cap. 8. Quenam est ratio cur non consulere solerent Oraculum illud per Urim & Thummim sub Templo secundo? quoniam non adfuit ibi Spiritus Sanctus, neque enim Sacerdotis alicujus in consulendo opera adhibenda est, qui non loquitur ex Spiritu S. & Majestatis divina præsidio. Sen-

tentiam hanc *Antonius Milieus*, Par. I, *Moyſ. Viat.*
l. 13. elegante Musâ sic expressit.

--- *Quoties de Lege refert responsa Sacerdos
Consultus, regniq̄e vices & publica fata
Aut privata rogant dubiis in rebus egentes
Consilio, ac Numen venerati ritè precantur ;
Pontifici adstans Summo præcordia pellit
Spiritus, & gemmas arcano illuminat igne,
Instigatque animi fibras & fata recludit :
Tum linguam moderante Deo, certissima fundit
Effata, & procul omnis abest ambagibus error.*

Fundamentum verò quod sententiæ huic sustentandæ
par esse creditur, textus ille est, 2 *Chron.* 24. 20. ubi
Spiritus Sancti afflatus *Febojadam* Pontificem in me-
diâ plebe jam stantem concitâsse dicitur : unde & Pro-
pheta repente prodiit, & quid pro re natâ factò opus
esset, Dei nomine populo annunciavit.

Utcunque apud longè plures, eosque celeberrimos
è gente togatâ viros, sententia hæc tertia fidem &
gratiam invenerit ; quòd nempe consilium divinum
innotuit per solas Pectoralis gemmas ; vultum colo-
rémque quotidianum & communem retinentes, si De-
us responsum triste vel negativum, novis autem &
insolitis lucis stricturis Sacerdotis oculos ferientes, si
responsum lætum vel affirmativum, formaturus esset.
S. *Chrysoſtomum* ità cogitâsse probant verba illa : *Ho-
mil.* 37. *adv. Jud.* p. 445. *Ἐπι τῶν λιθῶν τῶν ἐπι τῆ
σῆθις τῆ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγένετό τις
ἐλαμψίς, καὶ τὰ μελλοντὰ ἐσήμανε* i. e. è lapidibus qui
erant in pectore Summi Sacerdotis, id vocabant Decla-
rationem, relucebat fulgor quidam divina significans.

Ab eo non multum recessit *Suidas*, qui in Voc. Ἐφῶδ, responsum Sacerdoti datum asserit *per adamantem, colorem, pro variâ responsi conditione, subinde variantem.* Cum iis nomen suum profitentur *Moncaus* lib. 1. de *Aur. Vit.* c. 19. *Cl. Grotius* in 1 *Sam.* 30. 7. aliique. Hi omnes autoritate potissimum *Josephi* nituntur, qui a duas tantum annorum centurias à splendoris illius miraculose defectu, se scribente, effluxisse asserit. *Antiq.* l. 3. c. 9. At Ratio, inquit, suadet, cogit, ut tantarum literarum viro, è stirpe sacerdotali oriundo, patriæ suæ usus & res gestas ex professo posterorum memoriæ tradituro, in *Judeorum* moribus, sacris præsertim, maximè exercitato, de fide & diligentiam suam tam sanctè & frequenter pollicenti, de re tam celebri notæ & recentis memoriæ scribenti, fidem tribuamus.

E dictis manifestum est, Viros doctos in hujusce dogmatis centro, quod *Urim & Thummim* nihil aliud fuerint præter lapides *Pectoralis*, se mutuò tangere & optimè convenire; quamvis cum de ratione quærat quâ responsa per lapides illos mutos tradita consulentibus certò innotescerent, non minùs à se invicem distent quàm lineæ à centro recedentes. In hujusce verò sententiæ communis studium ducti videntur. (1º.) *Silentio Scripturæ*: Cum enim, inquit, *Moses* magnam religionem in describendam sacrarum vestium materiâ & formam versetur, quò singula perspicuè tradat, profectò paulò pluribus descripsisset *Urim & Thummim*, si aliud quàm duodecim lapides per ea intellexisset. Deinde, *Levit.* 8.8. ubi *Moses* novam ornamentorum Pontifici Summo sacrorum mentionem ingerit, legimus *Mosen* Pectorale *Aaroni* induisse, & in eo *Urim & Thummim*

Ἐσαύσματο μὲν ἔστι ἰσχυρὸν καὶ σαρδύου τε λαμπρὸν ἔστι διακρίσει καὶ πέτρα ἢ πᾶσι τοῖς ἐπισημαίνουσι τὴν γῆν.

Thummim posuisse, cùm de lapidibus pretiosis sit al-
 tum silentium. Unde nominibus iis, *Urim & Thum-*
mim, lapides illos venire firmiter concludunt. (2°.) *Con-*
venientiâ nominum: nam ideo, inquit, lapides *Pecto-*
ralis URIM nominantur, propterea quòd veluti ignis
 in pectore Summi Sacerdotis, ut est natura tot simul con-
 junctarum^a gemmarum, splenduerint, &
 lucem perspicuam de se projecerint. ¹⁷⁸
 enim lucem vel ignem significat. Ideo
 etiam *THUMMIM*, quòd perfecti &
 integri fuerint, nec ullo vitio notati.

Sententias illas quæ doctos hæctenus in partes di-
 visos tenuere, & omnem de Oraculi hujusce naturâ
 meliora cognoscendi sitim, per longam seculorum
 seriem, penitus extinxere, jam expeditimus. Eas au-
 tem talo malè firmo stare, earum casus & ruina, (si
 vires suas manu levioze tentemus) statim comproba-
 bunt. Quod enim ad *Talmudicorum* sententiam spectet,
 eam non immeritò in figmenti suspicionem vocemus:
 non tantùm quòd eorum scripta vix sextum aut septi-
 mum à *Christo* seculum antiquitate superare, argumen-
 tis non contemnendis ostenderit^b *Mo-*
rinus; sed quòd illam fabulosum & ven-
 tosum Magistrorum ingenium, eorùmq;
 quilibet in sacris audendi morem ole-

re, quivis nasi paulò emunctioris facilè persentiscat.
 Unde enim *Talmudicis* ea nata fiducia est, ut tot ver-
 ba, præter duodecim Tribuum nomina, Pectorali in-
 scripta fingant, de quibus Magistrum suum *Mosem* (in
 cujus verba jurare debent) nusquam meminisse legi-
 mus? Sed & dicant insuper (quò figmenta saltem
 probabilia referant) quibusnam Pectoralis partibus tot
 literæ, quas somniant, fatidicæ exarari poterant? an
 in

^a -- Gemma ni-
 tidos vertuntur in
 ignes. Ovid.
 Met 8.

^b *Lib. de Hebr.*
 & *Grac. Text.*
Sincerit. P. 2.
Exercit. 6.

in lapillis pretiosis ? at eos, utpote parvulos, Tribuum nomina totos proculdubio occupârunt, nisi subtiles admodum & oculorum aciem fugientes literarum sculpturas fingat quispiam: an in ipso duplicati Pectoralis panno ? nemo cui nasi aut frontis aliquid hoc dicet, illius enim angustam superficiem lapilli duodecim tantum non opplêrunt & obscurârunt. Deinde, literæ illæ duris lapidibus insculptæ, cæteras eminentiâ subitanæ superare & subsidere denuò nulli poterant, nisi quis immensum miraculorum criticorum & usui nulli inservientium numerum, in dogmatis hujusce aliàs ruituri subsidium vocet: at *DEUS* Naturæ leges fixas & immotas, nec miraculo ullo, (nisi rarò admodum & in finem optimum edito) rescissas, servare solet: " *כִּי הַטֵּבַע יִקַּר בְּעֵינַי*, est enim natura (quod è magistris non nemo) *pretiosa in oculis Domini*. Præterea, quid rei erat quòd *DEUS*, (qui compendium facere solet) verbis paucis, iisque apertis, nec novum oraculum ad eorum explicationem postulantibus, Sacerdoti responsa non dederit, potiùs quàm per operosas illas & tædii plenas literarum protuberantias, quarum ordinem & puncta genuina non nisi per voces plurimas coelitus emissas capere potuisset ? Quærerem etiam (nisi quòd Lectorem hujusmodi ineptiarum jam tæderet) quomodo responsum, modò plus solito prolixius foret, adeoque eadem alphabeti elementa sæpius repetita postularet, per literas quæ non nisi semel in Pectoralis verbis occurrebant, tradi potuit ? Huic nodo hunc cuneum adaptavit Vir è sacro ordine, inter beatos jam agens, literarum & pietatis famâ apud nos *Anglos* meritò celeberrimus: " Fieri, inquit, potuit, ut literæ è quibus responsi verba constabant, " non simul protuberarent, sed priùs una dehinc altera,

“tera, donec integrum responsum vigilantior Ponti-
 “fex accepisset. At quàm indigna Majestate divinâ
 & Oraculi gravitate hæc ludicra & plusquam poë-
 tica figmenta! anne credibile est Deum, mimicâ
 & perplexâ hâc nunc eminentium nunc subsidenti-
 um literarum saltatione, Sacerdotis animum ferio
 & citò nonnunquam, in rebus perditis, sententiam
 suam exquirentis, enecare velle? vel itâ cum illo agere
 quasi ad ludum potiùs puerilem quàm Oraculum divi-
 num vocaretur?

Sed non opus est ulteriore spiritûs dispendio ad bul-
 lam hanc Talmudicam, crudo tantùm aëre repletam,
 suâque vanitate ruituram dissipandum. Hominis cor-
 dati & vigilantis fide, vix unquam abuti possit tam
 crassæ texturæ fabula, quamvis eam forsan *Judeus*
apella, qui intimo pompæ Mosaicæ & gentis suæ famæ
 sensu tangitur, patulis auribus & ore hiantè accipiet.
 Nam historiôlâ hâc, quæ perpetuis miraculis, vocibus
 divinis & gloriâ quâdam externâ tota intumescit,
 nil fingi possit ad gentis Judaicæ honorem augustius,
 aut ad religionis suæ admirationem imperitæ plebeculæ
 movendam efficacius. Quanquam, si Oraculi hujusce
 majestatem & venustatem verè suam è tenebris tan-
 dem in lucem proferam; nullus dubito quin viros gra-
 ves & consultos citiùs in summam admirationem rap-
 piet, quàm si pigmentis illis meretriciis & menti-
 tis formis, quibus illud Talmudici ornant, efful-
 geat.

Hiscè itaque Talmudicorum *φλυαρίαις* & splendidis
 mendaciis valere jussis, ad sententiam secundam, quæ
 responsi divini cognitionem Spiritui Sancto, Sacerdotis
 mentem occupanti, refert, pedes promoveamus. At
 & hæc non minùs vitium sonabit, vel leviter percussa:

nam

nam Scriptura nusquam per Spiritûs afflatum sed *Ephodis URIM*, tanquam verum & proximum oraculi tradendi medium, Deum Sacerdoti sciscitanti respondisse asserit. Si autem *DEI* responsa per Spiritûs afflatum & sermonem intellectualem Sacerdoti innotuissent, Deus rectius *CUM Urim* quàm *PER Urim* respondisse diceretur. Respondet *Corn.* à *Lapide*, in *Exod.* p. 560. *Urim non Oraculum, sed index erat Oraculi: & cum Scriptura dicit Deum per Urim consultum esse aut respondisse, id metonymicè explicandum est; ut significetur Deum respondisse per Sacerdotem, Rationali in quo erat Urim indutum.* At parcatur mihi si duriozem illam *Corneli* metonymiam concoquere non valeam. Profectò, si Oraculum dici possit per *Urim* tradi, quia tradebatur *per Sacerdotem, Pectorali in quo erat indutum*; pari ratione dici possit per *Ephod* tradi, & per lapides etiam, qui Pontificis, dum sententiam divinam expectavit, ornârunt humeros. Sed nè longum in re clarâ faciam, satis è Scripturis constet, Deum, non per *ἀπεκάλυψεν τινα τῷ καρδίαν τῆ Ἀρχιερέως κατὰ ζωπίζουσαν* (utî contendit *Severus*, aliique) sed per vocem formatam, aures Sacerdotis interrogantis blandè ferientem, responsa tradidisse. Cùm enim *David*, animi incertus quid ageret, consilium à Deo, medio *Ephode* impertiendum, supplex postulârit; *1 Sam.* 30. 7, 8. *DEUS* inquit textus, *respondit ei, Persequere* [Amalechitas nimirum] *absque dubio enim comprehendes eos, & certò eripies prædam.* Hunc textum modò viri bis mille legerent, quorum animos nullæ fabulæ Talmudicæ aut vulgi placita de hoc Oraculo accepta vitiârunt; profectò ausim quovis pignore contendere, quòd eum de responso verbis expressis reddito intelligendum esse, uno animo atque ore statuerent;

tuerent; nec de oraculo per Spiritûs afflatum, gemmarum splendorem, aut literas in Pectorali protuberantes, & in textu illo verbis apertis explicato, vel per somnium cogitarent.

Neque sententiæ hujusce patronos in spem ullam adducunt textûs supra laudati verba: nam Spiritus S. *Fehojada* quidem animum, prout & alios *Dei viros*, affecisse dicitur; non autem dum oculos in Pectoralis sui gemmas defixos haberet. Et certè *Fehojadam* tam Augusto dignitatis suæ symbolo distinctum & illustrem in vulgus unquam prodiisse, pontificale fastigium attingisse, vel Pontificis titulum natalium jure tenuisse, faciliùs credi quàm probari potest. *Baronius* quidem, *Sigonius*, *Salianus*, aliique, *Fehojadam* in Pontificum numero collocârunt: eos autem falsos fati superq; arguunt, illa R. nostri *Montacutii* verba, Appar. 6. p. 222. *Nos Jehojadam Pontificem fuisse Maximum de jure successionis non arbitramur. Erat enim lex à Deo lata de Pontifice Summo, ut non solum virginem uxorem duceret, non viduam aut fornicatione alteri cognitam, verum & de gente sacerdotali. Fojada vero, quod refert sacra Scriptura, duxerat uxorem de tribu Juda, Jasobeam nempe, sororem Forami regis Judæ. Non est autem credibile, Fojadam illum, religionis columnen, legis Dei restauratorem, & illius cultorem observantissimum, contra expressum legis divinæ tenorem & perpetuam Pontificum consuetudinem, extra gentem suam, hoc est sacerdotalem, voluisse sibi uxorem sociare. Accedat, quòd in rebus Foashi, nusquam Pontifex M. (& tamen ille titulus aliis interdum tribuitur) sed Pontifex & Pontifex M. & Ἀρχιεπίς, à Josepho nominatur: quam vocem scimus & aliis convenire quàm principibus in familiâ Aaronis. Sed nec apud Josephum*

phum commemoratur Pontifex, nec in catalogo Pontificum reponitur in Scripturâ sacrâ.

Neque verò solidiùs tinnit, quod alii de Pectoralis gemmis, festivore jubare radiantibus si quid læti annunciantum; sed vultum tristiozem & qui luctuosæ rerum futurarum scenæ conveniret, si adversa imminerent, induentibus, feriò ^a fabulantur.

Quamvis enim gemmarum faciem, cum responsi conditione consensum aliquem coluisse, non pari fronte & animi constantiâ negem ipse quâ nonnulli asserunt; Deum tamen responsa sua omnia per varios gemmarum vultus, tanquam solos consilii sui interpretes, tradidisse, dogma illud est quod in fabularum poëticarum numerum (nisi quòd sale careat) meritò referendum censeo. Cùm enim rerum, de quibus Dei consilium expeterent *Israëlitæ*, ea esset haud rarò obscura & perplexa ratio, quòd responsum paulò prolixius & expressius postulârint; illud non magis unico splendoris dicti signo, quàm varii conceptus unicâ alphabeti literâ, exprimi & efferri poterat. Huic argumento lucem & vires dabit exemplum illud *Davidi DEUM per URIM consulentis*, 2 Sam. 5. 23.

Interrogavit autem ibi, *Ad Philisthæos ascenderet necne? nimirum ad rem armis decernendam. Respondit Dominus, Non ascendes, rectâ scilicet, contra eos, sed circuitum facies ponè eos, & venies ad eos ex adverso mororum, & cùm audieris sonitum gradientis in cacumine mororum, tunc inibis prælium, quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam ut percutiat castra Philisthæorum.* Certè responsio tot verbis, tot circumstantiis & cautelis, distincta & variata, simplici splendoris unius signo

^a Fabulantur quidam lapidem in Pectorali fuisse, cujus color, sive ad adversa sive ad prospera, mutaretur, quando sacerdos intrabat in sancta. S. Aug. in Exod. q. 117.

figno nec dari nec accipi potuit: nam ideo literas plurimas excogitavit hominum ingenium, quòd nôrant fignum unum non nisi rem unam vel alteram intellectui offerre potuisse. Hisce accedat, quòd *Moses Urim & Thummim* rem aliquam in Pectorali positam fuisse referat: quod de splendore solo, utpote accidente sine subjecto (prout loquuntur) non nisi per figuram duram & insolentem dici possit.

Quoniam verò nonnulli rationibus hisce *Fosephi* testimonium præponderare credunt, ageris, perpendamus ipsius verba: *Διὰ τῶν δώδεκ. λιθῶν ἐς κ' ἑστῶτον ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνετραμένους τῶ Ἑσθλῶι φορεῖ, νικῶν μάλιστα πολεμεῖν προσηγγύειν ὁ Θεός· πρῶτον γὰρ ἀπίστραπτεν ἀπὸ αὐτῶν ἀγῆ, μήπω τῆς στρατίας κεννημένης, ὡς τῶ πλήθει πρῶτι γνωρευθῆν εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεόν· &c.* *Per duodecim gemmas, quas in pectore Pontifex insutas Esseni gestat, in bello victoriam prænunciare solebat Deus. Nam priusquam exercitus se moveret, tantus fulgor ex iis emicabat, ut toti populo innotesceret adesse Deum, opemque & auxilium invocantibus esse allaturum: Antiq. l. 3. c. 9.* Quibus verbis hoc à *Fosepho* literis memoriæque consignatum habemus; quòd Pectoralis gemmæ, *Judeis* signa cum hoste collaturis, splendorem solito lætiores aliquando emiserint; & quòd illi certum victoriæ augurium indè captantes, animos ingentes ad prælium ineundum sumperint. Neque is sum ego, qui hâc in parte falsi notam illi aufim inurere, quanquam in priscis illis subinde vacillet *Fosephi* fides. Fortasse *DEUS*, qui divinum illud *πῶνθαριμαρον*, piscinam *Bethesda* loquor, tanquam quotidianæ incursionis miraculum, *Judeis* reliquum fecit, ut Se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur; hunc etiam splendorem divinum,

ad firmandos populi sui, cùm belli mortisque minæ pavorem incuterent, cadentes animos, tanquam præsentia suæ pignus (miraculis & prophetiis jam cessantibus) extare voluit. Splendorem verò illum miraculosum totam rationem ^{per} *Urim & Thummim* complevisse, non asserit *Iosephus*. Eum præsentia divinæ tesseram fuisse dicit, unicum consilii sui nuncium perpetuum non dicit. Neque animum potis sum ipse inducere ut sentiam, splendorem illum integram Oraculi hujusce naturam exhaustisse: omnium enim cùm *Fudæorum*, tum *Christianorum*, sed & *Scripturæ* ipsius consensu firmatum est, *Urim & Thummim* in Captivitate saltem cecidisse; quæ plusquam sex annorum centuriis *Iosephi* scribentis tempora superavit. Deinde, si splendorem illum vel illius absentiam, unicum consilii sui interpretem statuisset, cùm dubia Oraculo suo solvenda proponerentur; non esset quòd *Saulus*, (jam belli aleam experiri cogitans, & ambigua spei tædio & cruce tortus) Deum sibi per *Urim* non respondisse quereretur. 1 *Sam.* 28. 6. Nam proculdubio, *Saulo* consulente, Pectoralis gemmæ vel solito & communi, vel insolito & divino, splendore emicuere.

Nè verò in immensum diffundatur sermo, varia hæc sententiarum capita, unâ utpote cervice sustentata, hoc ictu unico demetere possimus. Lapidibus Pectoralis partem & sortem nullam in responsis Dei Pontifici tradendis datam fuisse, satis è ^a supra dictis exploratum habeamus. Quibus tamen (nè evasionem quærenti vel rima pateat) addo insuper testimonium *Sirachidis*. Cap. 45. v. 10, 11. ubi de Sacerdotis Summi ornamentis ex instituto agens, de *Pectorali judicii*, de *Urim & Thum-*

^a Vid. Cap.
4. Sect. 1.
pag. 34, 35,
36.

mim, de lapidibus insculpta Tribuum nomina gestantibus, aliisque ad Pontificis ornatum spectantibus, verbis differit specialibus. Quibus innuit *URIM* & gemmas, æquè ac cætera (de quibus loquitur) dignitatis pontificalis ornamenta, res fuisse non nomine tantùm sed & numero distinctas & separatas. Neque contrarium evincunt textûs illius *Levit. 8. 8.* ab adversariis in sententiæ suæ patrociniûm vocati verba: nam ibi *Pectoralis* tantùm & *Urim* mentio facta est, vel quia longum esset singulas gemmas nominatim enumerare, vel quòd gemmæ indivisæ manerent *Pectoralis* partes, adeoque nomine suo facilè supponerentur: At *Urim* & *Thummim* *Pectoralis* appendices potius fuerint quàm partes, illius ornamenta veriùs quàm membra: unde & Sacerdotem aliquando sine *Urim* & *Thummim*, nunquam verò sine gemmis illis extitisse legimus, *Ezra 2. 63.*

Non peccârim forsan in veritatis aut modestiæ leges, si rationes allatas aliarum sententiarum vanitatem satis redarguere & senserim & dixerim. Quidni itaq; (eliminatis conjecturis hisce quas fiducia cæca peperit, & credulitas supina nutrit hactenus) *hypothesis* nostra in earum locum & fidem succedat? saltem quoad aliam, cum seipsâ & Scripturis magis consentientem, docti in medium ferant; eamque argumentis assensu dignis muniant. Quotusquisque enim est literarum non planè rudis, qui opiniones novas, fronte tantùm & fiduciâ firmatas, vitiosâ nuce emerit? In Argumento difficili & impedito, aliter tantùm opinari, quid nisi aliter nugari?

SECT. 9.

*Ad sententiam nostram statuminandam ostenditur
Urim & Theraphim voces esse cognatas,
seu ejusdem significationis.*

CUM discrepantia nominum (quæ publici habentur rerum indices) naturarum distantiam inferre soleat; nonnulli forsitan ea quæ dixi omnia fabularum fide accepturi sint, quòd vocabula illa, *Urim & Theraphim*, nullâ vel soni vel sensûs affinitate cohærere videantur. Quò itaque huic præjudicio obviâ eam, & Hebræorum *Urim* à fatidicis seculi *Theraphim* formam & originem accepisse clariùs pateat; probaturus sum voces hæc (contra quàm sentit *docti pars magna chori*) penè synonymas esse, & sub maximæ discrepantiæ larvâ summam significationis similitudinem tueri. Huic operi eo majore animi intentione incumbendum censeo, quoniam ea significationis similitudo argumenti haud contemnendi locum non immeritò teneat, quo probemus per utraque vocabula imagines figuræ & usûs cognati intelligendas esse; quamvis nomen *Theraphim* malè plurimùm audiat, eò quòd simulachris apud gentes, unde futurorum auguria sumere solebant, frequentius in sacris tribuatur.

Quàm minimo verò sensûs intervallo *Urim & Theraphim* distare, clarum liquidumque fuerit, postquam genuinam & Grammaticalem utriusque vocabuli significationem paucis explicatam & probatam dederim.

Initia itaque à voce *Urim* capiam: eam autem non *lumina* primariò & propriè significare, sed *ignes*, *neminem*, non planè hospitem inter Hebræos, præterit. Hunc equidem vocis hujusce sensum Interpretes plerique omnes (quod miror) taciti præterire, eamque

per *lumina* tantùm transferre solent: at germana nominis notio interpretationem aliam efflagitat. Nam אורִיִם quidem *lumina* directè & propriè significare, atque ità reddi, *Psal.* 136. 7. nôrunt & fatentur omnes, quibus animi primâ literaturæ Hebraicæ tincturâ imbuti. Nec minùs in aperto est, אֵשִׁ ignes, directè & ex primâ vocis intentione, denotare, *lumina* verò non nisi indirectè & ex consequenti: quatenus nimirum pro *ignibus* fumitur, qui lucem fundere solent. Sed neque vox *Urim* (modò vocis illius potestati paulò curiosius attendamus) *ignes* significat, qui in cineribus aut carbone aliquo inertes jacent, & morti proximi, utpote nullo flabello animati; sed ignes flammantes & splendorem lætorem projicientes. Ità *Mercerus*: *Significat*, inquit, vox אורִיִם *flammanem vel focum in quo ignis lucet*: afferit & *Schindlerus*, vocem eam *ignem accensum seu flammantem propriè denotare*. Unde differt à vocabulo affini אֵשׁ quod *ignem* notat simpliciter spectatum, sive festivioris alicujus flammæ pompâ triumphantem, sive humiliori radio in scintillulâ emicantem. Atque hoc discriminis inter voces hæc ipsa Dei verba ratum facere videntur: *Jes.* 50. 11. *Ecce vos omnes accendentes אֵשִׁ ignem, cingentes vos scintillis, ambulate אֵשִׁ אֵשִׁ in flammâ ignis vestri*: prout transtulit doctif. *Mercerus*, in voc. אֵשִׁ. Optimè itaque *Arias Montanus*, in Tract. *Aaron. Haurim, inflammationes & illuminationes reddere possumus*. Ad rem hanc die mediâ clariorem probandum, argumentis contendere nemo debet, nemo potest.

Quod ad vocem *Theraphim* spectet, me facilè persuasum habeo, quòd vocabulum Hebraicum sit, vel (quod proximè abest) Chaldaicum, & pro *Seraphim* (levissimâ

vissimâ & sæpius usitata, mutatione S. in T.) apud Orientalium nonnullos olim usurpatum. *Seraphim* autem *urentes* vel *inflammantes* sonare, nec Magistros fugit, nec Magistrorum pueros. Unde & *Aegyptii* antiquissimi, ignes sub nomine *Seraphim* coluere; authore *Stuckio*, lib. de *Sacrific. Gentil.* pag. 101. Si itaque *Theraphim* & *Seraphim* voces sint eadem, dialecto tantum & gentium usu distinctæ; vel luscus statim percipiat *Theraphim* & *Urim* vocabula synonyma esse & significationis affinitate conjunctissima: cum *URIM* ignes accensos & flammantes; *THERAPHIM* verò vel *Seraphim*, *Urentes* vel *Inflammantes* denotet.

In hanc autem de vocis hujusce *Theraphim* origine sententiam descendere consultissimum haberem, si me nil aliud moveret, præter ipsam vocis conditionem (nam formam & legem vocum Hebraicarum adamussum exprimit) & tam facilem, expeditam, & è proximo petitam nominis rationem. Sed rationes graviores in promptu habeo, quibus *Theraphim* non sono tantum & specie, sed origine & verè Hebræum vocabulum esse me probare posse confido.

Harum prima hujusmodi est. Omnium aliorum idolorum antiquissimorum, quæ in Scripturis memorantur, nomina, Docti ab Hebræo, leviter per dialectum mutato, derivanda sentiunt. v. gr. *Baal*, *Astartoth*, *Succoth-Benoth*, *Molech*, *Baal-Peor*, *Dagon*, *Milcom*, *Baal-Berith*, *Nergal*, *Adrammelech*, & hujusce furfuris alia. Hæc enim idola novissimis post diluvium seculis (quibus linguæ Hebrææ usus apud Orientales nondum exoleverat) primordia debuissent, & titulos suos post multa secula retinuisse, non vani credunt. Quidni itaque vocem *Theraphim*, ævi paulò antiquioris, à radice aliquâ Hebræicâ, (sub ea forsan

tempora quibus antiquissimus Orientalium cultus simul & lingua à primævâ puritate abire cœperant) pullulâsse crederemus ?

Secundó. Circumstantiæ illæ insignes, quibus *Seraphim* & *Theraphim* in Scripturis conveniunt, sat probant ea ejusdem familiæ vocabula esse, & literæ tantùm unius distantiâ ab invicem separata. Nam primó. Vox *Seraphim*, dum substantivè sumitur & nominis proprii locum habet, nunquam nisi numero multitudinis in codice infallibili usurpatur: idem & de voce *Theraphim*, Kircheró aliisque observatum. Deinde, *Seraphim* antiquissimus fuisse videtur Angelorum titulus; quem itaque *Isaias*, cap. 6. ita usurpavit, quasi usus quotidianus nomen illud veteribus *Judeis* familiare admodum reddidisset. *Theraphim* etiam symbola fuisse in Angelorum honorem & memoriam facta, cùm se dabit occasio, probaturi sumus.

Tertió. *Ægyptiorum Serapis* [quem ejusdem cum Hebræorum *Theraphim* generis imaginem fuisse statim ostendimus] à *Seraphim* nominis sui originem petiit. Indè autem nominis rationem petendam censeo. (1º.) Quia blanditur proxima nominum similitudo: quæ sola cùm de etymologiâ nominum antiquitatis remotissimæ sententia ferenda sit, plurimùm valere & solet & debet. (2º.) Antiquitas primas inter Dei Angelos *tróis Seraphim* tribuere, eosque *stellas matutinas* quasi primæ magnitudinis, & cœlestis illius Exercitûs Duces & capita, habere solita est. *Ægyptii* etiam eorum *Serapim* (in cujus honorem icunculas illas, suo nomine celebres, fabricârunt) tanquam Angelorum, quanquam malorum, principem observârunt: prout liquet è verbis illis *Porphyrii* in libro suo *de philosophiâ ex Oraculis*, apud *Theodoretum*, Serm. 3. de *Diis & Demonibus*:

Dæmonibus: Τὰς ἢ πονηρὰς δαίμονας ἐκ εἰκῆς ὑπὸ τὸν Σάραπιν ὑποτίθεται. i. e. *Malos autem Dæmonas haud temere suspicamur sub Serapidis esse potestate.* Et post pauca, de Dæmonibus loquens, addit, Μήποτε ἔτι εἶσιν ὧν ἀρχὴ ὁ Σάραπις; *Anne hi sunt quibus Sarapis imperat?* (3°.) Docti, alios è Divorum Ægyptiacorum grege, viz. *Isin, Osirin, Amon,* (de quo *Ferem.* c. 46. 25.) ab Hebræo nomina derivâsse sentiunt. In cujus rei fidem consulant curiosi *Schedium de Diis German.* p. 236. *Jacob. Ouzel.* animadvers. ad *Minut. Fel.* p. 119 & 120. *Gualmyn.* in not. ad lib. 1. de *vit. & mort. Mos.* cap. 10. (4°.) *Serapum* in Ægypto usus, (concidente toto literatorum choro) antiquissimus fuit, cum istis penè populi cunis ortus; cùm linguæ Hebrææ usus haud adeò exoleverat, nec nitoris primævi jacturam adeò gravem fecerat. (5°.) Sententiis conjunctis concedunt literati, *Ægyptios à Misraim & filiis sibi proximis* (unde genus propagârunt) instructos, fictilium quarundam imaginum in Sacris usum primos instituisse. Unde suspicari proum est, eos, utpote sermone Hebræo non multùm vitiato usos, istiusmodi simulachris titulum Hebræum imposuisse, eorûmque posteros (religione vel consuetudine haud facilè exuendâ ductos) illum per annos plurimos retinuisse. (6°.) Non desunt erudita quædam nomina huic sententiæ subscripta, quæ momenti nonnihil illi attulère. Nam Ἐβραϊζουτες quidam (fatente *Kirchero*) *Serapis* à סרפיש deducere conantur: dicunt enim, inquit ille, simulachrum Serapidis fuisse ad similitudinem Seraphinorum, quos in templo posuisse *Salomonem* legimus, constructum. In eandem forsantentiam plures pedibus ituri essent, nisi quòd scrupulum injiceret terminatio vocis *Serapis*, quâ paululùm

recedit ab Hebræorum *Seraphim*. At operis exigui fuerit scrupulum illum eximere: nam terminationem illam (exiguâ unius literæ distantîâ ab Hebræo remotam) vel vetustati temporis, vel peculiari linguæ aut Theologiæ Ægyptiacæ ingenio facilè tribuamus: præfertim cum particula [*is*] pleraque alia claudat Deorum Ægyptiacorum nomina; prout indicant *Isis*, *Osiris*, *Apis*, *Anubis*, &c.

Satis quæ jam dixi probant vocem *Serapis*, quamvis sermone Ægyptiaco tritam, genere Hebræico oriundam esse. Cum itaque *Serapis* voci *Seraphim* ortum referat, quidni & *Theraphim* indè etiam genus deduxisse statuamus; cum vocabula illa tam arctâ soni affinitate uniantur, quòd *Serapis*, modò ore blæso quispiam enunciet, *Therapis* prodeat; & materiæ, formæ, & rituum circa utraque similitudo, ea iisdem parentibus prognata satis attestentur? Hujus autem similitudinis exempla aliqua verbis *Kircheri*, ea è veterum *Rabbinorum* & *Arabum* fide referentis, tradita subjungam. *Quemadmodum*, inquit, *Theraphim* ex variâ materiâ, sub certo astrorum positu construebantur; sic & *Serapis* ex omni lignorum, lapidum & metallorum genere constituebatur. *Theraphim* non fiebant sine sanguine humano, nec & *Serapidis* idola in sacris *Mithriacis*. Iterum *Theraphim* passim phylacteriorum loco gestabantur, quod & de *Serapis* idolis, legimus factum esse. — Erant etiam *Theraphim* idola quæ responsa dabant, cujusmodi & *Serapes* sive *Isias* statuas fuisse, alibi fuisse probabitur. — *Theraphim* denique fere semper formâ fasciis involuti pueri, & ad portandum idoneâ apparabantur, — cujusmodi figuram quoque habuisse *Serapes*, testantur. &c. hætenus *Kircherus*, *Oedip. Ægypt.* Tom. I. p. 260.

Quartó. Cùm Deus *URIM* in Pectorali reponi jufferit, Eum nec rationem nominis nec naturam rei *Mosi* explicuisse legimus: cùm tamen plurimas alias cultûs ceremonialis apiculas, earúmque sæpius rationes verbis penè multis & apertis explicatas dederit; & *URIM* (sive nominis mysterium, sive rei ipsius religionem & usum spectemus) alia omnia Legis instituta longo post se relinquat intervallo. Hujus silentii tam singularis, ipse, omnem in partem versans animum, rationem vel minimam comminisci nequeam; ni dicam *Mosem*, Pontificem, aliósque forsan nonnullos qui scientiâ & firmatâ in Deum fide cæteris antecellerent, *Urim & Theraphim* naturæ & usûs cognati instrumenta, & ἰσθδωαμῆντι seu potestatis consimilis vocabula esse, faciliè & sine ope interpretis intelligere potuisse.

Quintó. Quamvis *Micha* & fortasse *Israëlita*, ut cultum suum ad Mosaici ideam fingerent, Dei *URIM*, inter alia sacra simulaverint; vocabulum tamen *Theraphim* à seculo receptum, retinere non dubitaverint. Cujus facti (modò penes me sit illius judicium) hanc præcipuè rationem assignandam dixerim; quòd nempe *Urim & Theraphim* imagines figurâ & officio consonas, & significationis consimilis vocabula, apprime nôrint. Nam aliter idem cultûs Mosaici (ad cujus exemplar sua omnia exigebant) studium, ad nomen *Urim*, æquè ac *Ephod* & Oraculi instrumentum, in sacris suis retinendum proculdubio devinxisset.

Sextó. Sententiæ aliæ de vocis hujusce origine à ^a *Bolducio*, ^b *Riveto*, & ^c *Kirchero* traditæ, nullo veri colore tinctæ videntur. Me verò ad earum omnium vanitatem, multo

^a Lib. 3. de Eccles. ant. Le-
gen. c. 2. & Com. in Job. c. 21.
29. & 26. 5.

^b In Genes. 31. & Hof. 3.

^c Oedip. Egypt. Tom. 1.
Sjnt. 4. cap. 3.

cum sudore, coarguendum teneri iniquum arbitror; utpote quas illi nullo argumento firmatas proferunt vel nulli proximo. Opiniones autem quæ merum exercent in mentes humanas imperium eâdem levi operâ rejici possunt, quâ proponi, Kircheri solius sententiam, ad quam stabiliendam penè omnes ingenii & eruditionis suæ nervos intendit, propositione & brevi refutatione dignam habeo. Quid itaque sibi hâc in re visum fuit, ipsum propriis verbis referentem audiamus. *Sciendum est, inquit, hanc vocem Theraphim nequaquam Hebraicam esse (etsi formam idiomatis Hebraici aliquo modo affectare videatur) sed merè externam esse & adscititiam: quod vel indè patet, quòd hæc vox extra Scripturam apud Hebræos Doctores nusquam usurpetur, nec cum hâc significatione [idoli nempe divinationi inservientis] ullibi in singulari reperiat. Queritur igitur qualis sit hæc vox? Respondeo, esse Ægyptiacam, idèmq; esse quòd Serapis.*

Huic opinioni, quòd hâc duplici ratione dotatam viderat, se mentem suam despondisse fatetur. Prima sic habet: *Serapidum cultu in Ægypto vigente, contigit, inquit, ut Abrahamo ibi commorante, domestici ejus Ægyptiis commixti; tum multa alia, tum maximè Serapides hosce, quos mira Ægyptios patrare videbant, admirarentur, & suspicerent: siquidem demone eos animante, varia consulentibus & interrogantibus responsa dabant, felicitatèmq; eorum cultoribus in omnibus spondebant actionibus. Curiositate itaque ac felicitatis participandæ desiderio instigati Hebræi Abra vernaculi, subito ad hosce Ægyptiorum cultus animum adjecerunt. Abrahamo verò in patriam redeunte, servi, comparatis idolis & imaginibus dictis, reduces in patriam suam facti, conceptos in Ægypto errores paulatim disseminantes*

nantes apud Chaldaeos & Babylonios, mox ingentem execrabilium Deorum sobolem pepererunt. Hisce, paucis interpositis, hæc addit, pag. 260. Cùm itaque Hebræo-Chaldaei in Ægypto Serapidis cultu imbuti, Serapis nomen frequenter ingeminari audirent; & ipsi idola ejus unà cum nomine in Chaldaeam adducentes, id sibi proprium fecerunt; eas imagines, quas Ægyptii Serapes illi (Σ aut □ in □ mutato) □'רפן appellârunt; quæ vox postmodum penitus juris Hebraici facta, & □ finali ob similitudinem in □ mutato, pro Theraphis Theraphim dicta, tandem inter reliquas voces Hebræorum annumerata est. Ex his itaque manifestum est Serapis & Theraphim idem esse nomen. Secunda, inquit, ratio quâ Theraphim & Serapis idem esse credamus est rituum circa utraque similitudo. Eos autem hoc in loco omit-tendos censui, quoniam eos, ante paginam unam aut alteram, ipsis Authoris verbis dedi, unde Lectoris animus (si ita visum) huc transferre poterit.

Huic operosæ Kircheri conjecturæ quò minùs dem manum, sequentia faciunt argumenta.

(1°.) Fidem omnem exuperat *Abrahami* domesticos, (quos Scriptura □'רפן suos appellat, *Gen.* 14. 14. rebus divinis sub eo initiatos, & præceptis sacris quotidie imbutos) adeò omni vix auditâ antea nequitiâ coopertos fuisse, ut vel ipsam *Chaldaeam* malè facere docerent. Quisquàmne credat cœlestes illas animas imam superstitionis Ægyptiacæ facem bibere voluisse, & (gehennam de cœlo) pessimæ idolomania pestem è salutiferâ *Patris fidelium* domo, in *Chaldaeam*, *Syriam* & gentes vicinas prodire potuisse? quin potiùs Ratio, (sed & Scriptura) suadet, ¹¹⁸ *Gen.* 19 ut *Abrahami* saltem domesticos ab impietatis Ægyptiacæ lue se puros & immunes conservâsse crederemus:

crederemus: cùm præsertim moram haud adeò longam in *Ægypto* fecerint.

(2°.) Non minùs fidei adversum est, tam paucos ex *Abrahami* familiâ viros, modò superstitioni huic propagandæ se totos tribuissent, *Chaldæam* & *Syriam*, intra paucorum annorum lustra, hâc peste *Ægyptiacâ* inficere potuisse. Nam scripta Θεοτρονύση indubium faciunt, *Theraphim* magni apud *Syros* sub *Labanis* tempora, æstimata fuisse: quorum temporum certum est *Abrahamum* æqualem fuisse, vel saltem ea non multùm excessisse.

(3°.) A doctis vulgò asseritur, linguam *Hebræam*, (quamvis alibi vocabulis peregrinis & idiotismo barbaro viciatam) in *Abrahami* familiâ puram & quasi virginèam permansisse, atque indè veluti gentile quiddam ad posteros transmiffam. Longè itaque à verisimili distat, servorum suorum labia ità Chaldaismo corrupta fuisse, quòd *Serapis*, ob prononciationem magis operosam & impeditam, in *Theraphim* commutârint.

(4°.) *Chaldæam* & *Babylonem*, [*Matrem abominationum*] Deos & cultus alienos primò peperisse, apud doctos penè omnes in exploratis ponitur. Si itaque *Theraphim* in idololatricâ & magicâ Gentium scenâ primas partes habuerint, rationi consentaneum est ut ea (& proinde nomina eorum) Chaldaicis potiùs quàm *Ægyptiacis* natalibus orta fuisse censeamus.

(5°.) Sudat plurimùm & laborat *Kircherus* in genealogiâ vocis utriusque, *Serapis* & *Theraphim*, à genere *Ægyptiaco* deducendâ. Nam primò, ab *Ægyptiorum* ¹ *Sor* & *Apis* (si illum audiamus) fit *Sorapis*, deinde *Sarapis*, postea *Serapis*, demum *Therapis*, & tandem ali-

² *Obelise. Pamphil. l. 4. Hierog. 1.*

quando

quando *Theraphim*. At maximam τῶ *Theraphim* cum *Seraphim* conjunctionem esse, eaque sono appositè convenire & quasi concinere, quivis auribus non captus facilè persentiscat.

Rationes allatæ satis affirmatè loquuntur *Theraphim* & *Seraphim* (quicquid in adversum dicat *Cl. Kircherus*) voces esse Hebraicas ; probant etiam me veram nominis illius originem affecutum , in cujus etymologiâ eruendâ tantum sudoris & pulveris frustrâ hætenus biberunt ^a *Grammatici*. Cùm

itaque *Theraphim* & *Seraphim* specie magis quàm re differant ; satis indè pateat *Theraphim* & *Urim* (quòd diximus) proximâ significationis similitudine sibi invicem accedere & consentire. Hæc autem nominum tam arcta

affinitas & consensus, argumenti gravissimi (ni mea ponderibus parùm æquis æstimem) locum non immeritò habeat , quo *Urim* non minùs naturâ quàm nomine cum *Theraphim* convenire concludamus. Cùm enim *DEUS* novum nomen *Urim*, ejusdem cum veteri *Theraphim* valoris & potestatis, fatidico Pectoralis instrumento dederit ; non est quòd credamus Eum , rem eo olim nomine signatam , (simulachrum nempe ad divinationem factum) penitus abdicare voluisse. Certè *DEUS* rei ipsi bellum ἀπονοδον indicare noluit , à cujus nomine (quasi charum habuisset) tam exiguo recessit intervallo.

Nè argumentationis hujusce operam, præjudicii alicujus gratiâ, perdam , tribus Objectionibus mihi necessariò occurrendum est. Nam ad sententiam meam de vocum earum [*Urim* & *Theraphim*] synonymiâ refellendam, dici possit ; Primò, Quòd nulla ratio vel
meditanti

^a Non inveni adhuc apud Grammaticos quid sibi velit hæc vox *Theraphim*. R. Eliezer apud Kircher. Tom. I. pag. 259.

meditanti veniat, cur imagines parvulæ, nomen illud vulgare *Seraphim*, id est, *Urentes* vel *Inflammanes*, ante Legem datam, fortirentur: ideoque minimè probable est *Theraphim* & *Seraphim* esse idem vocabulum, & arcto adedè significationis simillimæ vinculo conjungi.

Imò verò ratio obvia est, & vel oscitanti se ingerit: ità nempe dictæ sunt icunculæ illæ, cum respectu ad veros Dei *SERAPHIM*, Angelos dico, quorum signa & symbola, nonnunquam etiam habitacula & *μαρτεῖα*, primitus fuisse videantur. Animo facile præsentio (nec tamen prophetiæ gratiam mihi sumo) me Lectores vix ullos habiturum, qui fide obviâ, plurimos verò qui effusis cachinnis, sententiam tam inopinatam sint accepturi. Eos itaque per veritatis amorem oro obsecròque, ut linguis animisque faveant, quoad rationes quæ animum meum, tardum & invitum penè, huic opinioni conciliârunt, ex momentis suis judicaverint. Quò verò rationes illæ lumen & robur sibi addant & accipiant mutuò, eas in classes suas distribuam, dum per quatuor hosce gradus ad sententiæ hujusce probationem ascendat sermo.

Primò. *Verisimile admodum est*, *Seraphim nomen Angelorum fuisse*, à primâ penè temporum memoriâ, crebris Orientalium sermonibus usurpatum. Nam (1º.) Ab *Isaiâ*, tanquam ordinis angelici titulus, quem *Judei* sibi *συγγρονοι* satis perspectum habuerint, familiariter usurpatur. cap. 6. com. 6. *Et volavit ad me unus è Seraphim*. Neque ulla dubitandi ratio subest, quin nomen hoc *παρσοπαράδδτον* fuerit, à vetustissimis illis, ad *Isaiâ* tempora, transmissum seculis, quibus Angeli, frequentes de cœlo nuncii, hominibus se conspiciendos & alloquendos præbuere. (2º.) Sub ipsa

ipsa mundi primordia, ignem flammantem, Angelicæ præsentiaæ symbolum, divinitus institutum legimus, *Gen. 3. ult. Collocavit ad hortum Eden, Cherubim* כְּרֻבִים & flammam gladii versatilis. In quem textum, sic *Rambam*, P. I. Doct. Perplex. c. 49. *Locus ille intelligendus est juxta illud; Ministros suos ignem Lobet flammantem, h. e. per Lahat ibi intelligendus Angelus qui est instar flammæ: gladii versatilis; h. e. versatilis ille Angelus appellatur. (3°.)* Sat constat primos mundi nascentis Patres, eâ fide & religione historiae sacrae lampada posteris suis continuâ serie tradidisse, quòd titulus ille Angelicus *CHERUBIM* (cujus in historiâ lapsûs Adami prima venit mentio) in sermonem & usum frequentem, *Mosis* seculo transiisse censeatur. Nam indè factum videtur quòd *Moses*, rei illius memoriam literis consignaturus, vocabulum *Cherubim*, nullâ additâ vocis ratione, familiariter adeò usurpaverit. Non itaque vanâ & levi fide ducimur, si & *Seraphim* non minus in ore populo seculis antiquissimis fuisse, & nominis illius usui lapsûs historiam ansam primam dedisse credamus: nam in eâ dicitur Deus collocasse *Cherubim & flammæum gladium*, tanquam visibile signum invisibilis Angeli. *Gen. 3. 24. (4°.)* Si Scripturas, antiquissimas Angelorum apparitiones referentes, memoriâ repetamus, proclive fuerit observare eos formam & aspectum non igneum solùm sed flammæum præbuisse. Unde *Buxtorfius*, in voc. סֵרָפִים, *Est, inquit, Seraphim Angelorum nomen, qui à claritate & aspectûs splendore, quasi flammantes & ignei visi sunt. (5°.)* Nomen hoc, ante alia, Angelis cognatum est & apprime consonum: eò quòd optimè referat eorum naturam agilem, gloriae & amoris divini zelo ardentem, figuræ corporeæ nesciam, &
ab

ab omni fæce terrenâ remotissimam. (6°.) Apud *Platonem*, lib. ult. de Rep. Angeli describuntur ἄνδρες ἀγροί διαπύροι ἰδῆν, *Viri agrestes aspectum igneum præferentes* : (nam de Angelis tantùm, locum illum

^a Ὅτι ἰσθὶ ἀνδρες οἱ διαπύροι, Ἄγγελοι αὐτοὶ λέγονται. *Sicrom.* l. 5. p. 592.

Platonis exponendum censuit ^a *Clem. Alex.*) Quibus verbis, recepta apud Orientales (è quorum fontibus sua penè omnia hausit *Plato*) de Angelis phi-

losophandi ratio, eorùmq; nomina, ansam fecisse videntur. (7°.) In propatulo est utrumq; titulum, *Seraphim*

^b Nam occurrit *Seraphim* in *Targ. Jonath.* in *Ezech.* 1. 8. & *Targ. Hierosol.* in *Gen.* 30. 22. & alibi.

& *Cherubim*, non minùs apud ^b *Judæos* quàm *Christianos* veteres, ex æquo venerabilem, & prima utriusque nominis initia ipsis *Nili* fontibus obscuriora. Quidni itaq; *Seraphim* cum titulo *Cherubim* antiquitate contendere, & utrumque *Mosis* seculo antiquâ consue-

tudine usitatum fuisse existimemus? Si quid itaque in remotissimæ antiquitatis recessu videre datum, ob rationes jam redditas nos facillè persuasos habeamus, Angelos titulo illo *Seraphim* ante Legem datam vulgò innotuisse, ejusque usum, ante omnem historię profanæ memoriam, apud Orientales increbuisse.

Secundò. Probabile est homines statuas vel columellas, [*Theraphim* vel *Seraphim* vulgò dictas] tanquam symbola ad Angelorum memoriam celebrandam, vel eorum præsentiam significandam, in locis præsertim religioni inscriptis, more antiquissimo, posuisse. In hanc sententiam an præceps ruerim, vel consultus descenderim, cùm rationes hæcæ meas conjunctim pensitaverit, Lectoris judicium fuerit. (1°.) Deus præsentiam suam, in locis ad rem divinam sacratis, per Angelos

gelos exhibere solitus est: quâ de re consulat Lector *Hammondum* nostrum, eruditè, ut solet, differentem, in Not. ad *Psal.* 68. k. 89. b. 104. c. & 138. a. & in *I Cor.* 11. 11. e. Jam verò imagines illæ, quibus nomen *Theraphim* factum, huic præsentia Angelorum significandæ, iis in locis, (prout simulachra, *Cherubim dicta*, in Templo) commodè satis inservire poterant. (2°.) Sola hujusce nominis & censûs simulachra semper pluraliter in Scripturis efferuntur; cum idola pleraque alia semper aut sæpius in singulari usurpentur. v. gr. *Chemosh, Baal, Milcom, Adrammelech, Moloch, Nergal, Dagon, Nisroch*, & eorum cognata. Hujus autem discriminis ratio hinc solum petenda videtur: imagines, *Theraphim* titulo celebratæ, non uni alicui Heroi aut Divo, prout Gentium idola; sed ordini cœlesti, *τῶν Seraphim* nempe, nullo cum discrimine consecratæ fuerant. (3°.) Constat è *Judic.* 17. 4, 5. *Micham Ephod & Theraphim* comparâsse, diu antequam ad *sculptile & conflatile* effingendum animum appulisset. Quid verò, nisi quod *Theraphim*, præ aliis, præsentia Angelicæ symbolum, adeoque notam & characterem domûs religioni sacrae peculiarem, habuisset? (4°.) Modò שְׁנַיִם עֶשְׂרִים (utî loquitur *Psal.* 77. 10.) annos antiquorum seculorum in memoriam revocemus, constabit Deum, per frequentem Angelorum apparitionem & oraculorum eorum ministerio traditionem, commercium & consuetudinem cum Sanctissimis mundi Patribus exercuisse. Quo favoris divini pignore in ea usque tempora gaudebant Judæi, quibus Propheta *Zacharias* rebus humanis exemptus erat; nam tum primùm ἐκ ἴκτων οἱ ἱερεῖς ἰδέν ἐκ ἐπὶ ἐπιφανείας ἀγγέλων, non potuerint Sacerdotes amplius visiones Angelorum cernere: utî Author est

Epiphanius in vit. Zacharia. Ideoque non abfimile est vero, Patres illos instrumenta quædam, decorâ (prout seculi ruditas ferebat) specie ficta, quasi parvula quædam facella & habitacula, hospitibus illis cœlestibus dedicâsse: vel ut eorum præsentiam indicarent, memoriam celebrarent, vel ut ex iis responsa sua, honestâ quâdam solennitate, traderentur. Capit hæc opinio fidem aliquam ab exemplo *Jacobi*, qui Angeli sibi apparentis memoriam, statuæ (quæ proximè abest à *Theraphim*) erectione, consecrâsse dicitur. *Genes. 28. 18.* (5°.) Quamvis *Theraphim* imagines fuisse, & in frequentem apud idololatras aliòsque usum venisse, apud doctos omnes in confessio sit; ea tamen ab omnibus cujuscunque ordinis imaginibus, æquè ac *Cherubim*, nomine proprio & expresso distincta & separata in Scripturis perpetuò reperiamus. Ex. gr. dicitur *Josiah* abstulisse וְאֵת הַתְּרָפִים וְאֵת הַגְּלִילִים *Theraphim* & simulachra. *2 Reg. 23. 24.* prædicit Propheta populum mansurum sine מִצְבֵּה statuâ — & sine *Theraphim*. *Hos. 3. 4.* *Michæ* etiam *Theraphim* semper ab illius sculptili & conflatili, disertis verbis distinguuntur. *Judic. cap. 17.* & c. 18. Textus hisce, ni fallar, germanus occurrit, *1 Sam. 15. 23.* וְאֵין וְהַתְּרָפִים הַפְּצָר, quem sic transferendum censeo, *Et transgressio sicut idolum & Theraphim*. Nam vocem אֵין vim illam aliis in locis obtinere nôrunt omnes, qui vitæ aquas ex ipso fonte haurire solent: & si eandem ei potestatem hoc in textu deferamus, loci sensus spiritu & emphasi plenior, & conjunctio אֵין וְאֵין cum affini *Theraphim* magis concinna & rationi nostræ consona, futura est; quam si verbum illud, cum interpretum vulgo, de iniquitate interpretemur. E quibus omnibus in proclivi est colligere

gere, *Theraphim* simulachra fuisse non minùs usu quàm nomine à cæteris è mediâ idololatriâ petitis idolis distincta; eâque non ad cultum Numini alicui (prout simulachra alia) sed honorem innocuum Angelis per ea deferendum, primitus instituta; atque indè nomen singulare retulisse, ac semper retinuisse. Atque eâ forsan ratione, feri Hebræorum veterum nepotes umbram aliquam hujusce inter *Theraphim* & imagines alias discriminis retinuisent, etiam cùm ab honestis Patrum suorum moribus, Dei veri cultu & primævo *Theraphim* usu & fine, plurimùm declinâssent. (6°.) Sententiam *Cl. Grotii* de antiquis *Theraphim*, à nostrâ haud multò diversam abire, probant verba sua in *Judic.* 17. *Theraphim est vox media, ad bonas malâsque imagines pertinens. Hanc interpretationem si sequamur, dicemus hæc Michæ Theraphim vocari* אלהים i. *Angelos, quia Angelos significabant. S. Hieronymo* etiam hæc in re, leni facilique utimur patre, uti liquet è verbis suis, quæ suo in loco Lectori reddimus.

Tertiò. Probabile est *Angelos præsentia sua testimonia circa Theraphim præbuisse, atque indè veri Numinis cultores, seculis antiquissimis, quandoque allocutos fuisse.* Malè metuò nè Lectores nonnulli, primis suis cogitationibus plus æquo tribuentes, mihi talia asserenti vanitatis & temeritatis summæ labem imprimant, nec me mendacio vel specioso & probabili fidem accommodare censeant. Eos itaque, ut primos illos & (pace suâ dictum esto) malè consultos animi fervores atq; impetus temperare velim; quò foeliciùs rationes hæc, quibus animum sic induxi meum, æstimare valeant.

(1°.) Plurimos veri Numinis cultum professos, simulachra, hoc titulo nota, summo in loco & honore

habuisse liquet ; qui tamen idolis aliis omnibus inimicitias indixerint longè maximas. *Theraphim* enim *Labanum* maximi fecisse constat, qui tamen *Jehovæ* nomen pronâ semper & submissâ reverentiâ usurpârit ; Eîque se omni obsequio devotum semel atque iterum sanctè testatus est. *Rachel* etiam (quam *duo vel nemo* hæctenus inter idololatrias posuere) tantâ *Theraphim* habendi cupiditate & zelo arsit, quòd ea, etsi furto & mendacio redempta, chara non duxerit. *Michah* insuper effusissimo in *Theraphim* studio & affectu ferebatur, quod è dictis & factis suis in historiâ memoratis satis pateat ; eum tamen à summâ illâ idololatriæ & perfidiæ in Deum infamiâ, quâ stetit hæctenus, me satis vindicâsse censeo. *Danitarum* etiam animi eâ *Theraphim* habendi cupidine igniti & accensi fuerint, quòd ea manu factâ armisq; sumptis eripere non dubitârunt: quasi imaginum earum religio furtum suum in virtutis nomen adoptare potuisset. A plurimis etiam conceditur, *Israelitas*, quamvis inter planè *Ethnicos* & *Idololatrias* minimè reponendos, *Theraphim* habuisse. Imò *Theraphim* in ipsâ *Davidis* aut *Sauli*, & forsân *Abrahami* familiâ, locum & pretium habuisse videantur. *1 Sam. 19. 13.* Quando itaque tot personæ, ab omni cultûs alieni specie & odore abhorrentes, tanto studio sibi *Theraphim* comparârunt, eâque affectu religioso persecutæ fuerint ; haud adedò in facili est dicere, quâ mente ità fecerint, nisi quòd *Theraphim* præsentia Angelicæ pignora habuerint, atque indè responsa de arcanis & futuris (quorum desiderio ad insaniam usq; flagravat mundi ruditas & infantia) quandoque acceperint.

(2º.) *DEUS* olim (saltem cùm temporum iniquitas omnem ad Pontificem aditum intercluderet) responsa per *Theraphim* dare consueverat. Cùm enim

Danita

Danite de *Michæ Theraphim* famâ accepissent, ad ejus Sacerdotem (incerti an Deus cœptis suis affuturus esset) consilii divini exquirendi gratiâ se statim conferunt: *Rogantes eum, ut consuleret Dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, & res haberet effectum.* Judic. 18. 5. At proculdubio non eò stultitiæ deploratæ desipuissent *Danite*, ut *Fehovæ* responsa è *Theraphim*, & quasi uvas è spinis expectarent, nisi responsa eo medio quandoque tradita in spem aliquam eos adduxissent. Deum autem non nisi per Angelos, è *Theraphim* aut *Urim*, suo nomine & vice loquentes, responsa olim dedisse, alibi probaturi sumus.

(3°.) *Labanem & Micham Theraphim* Augusto *Elohim*, i. e. *Deorum* suorum titulo decorâsse legimus. *Genes.* 31. 30. *Judic.* 18. 24. Cùm autem eorum animas à nigerrimâ πολυθείας maculâ puras & immunes asseruimus, suadet ratio ut eos titulum illum, Angelorum tantùm gratiâ, τοῖς *Theraphim* impertire voluisse crederemus. Nam *Elohim* antiquissimum fuisse apud Hebræos Angelorum titulum per varios Scripturæ locos edocti sumus, viz. *Psal.* 86. 8. *1 Sam.* 28. 13. *Zech.* 12. 8. *Job.* 1. 6. *Psal.* 82. 6. & 89. 6. Quibus in locis Hebræum אלהים, Chaldæus per ܐܠܗܝܢ exprimit vel מלאכיא Angelos. Apud LXX etiam vocem eam vocabulum ἀγγελοι non semel interpretatur, ut *Psal.* 97. 7. & alibi. Hi textus eorùmque affines, verbis illis *Origenis* ansam fecere Ευελσκομῶν ἀγγέλους διὰ τὸ θεὸς εἶναι ἢ θεὸς ἐν ταῖς ἱερῶν ποτὶ ἀνομοζομῶν γραφαῖς. 1. 5. cont. *Celsum*. Huc faciunt *Grotii* verba in *Mat.* 1. 20. *Hebræi spiritus istos qui inter Deum rerum opificem hominésque sunt interpositi, modò אלהים modò מלאכיא vocant: quorum illud Græcè θεός, istud ἀγγέλους significat. Atque inde eas appellatio-*

nes sumpsit Pythagoras, &c. Cum autem nec Laban nec Micha, (quod diximus) neq; ulli alii forsân Theraphim cultu divino affecerint; indè conjecturam capere fas est, eos nomen illud imposuisse gratiâ Angelorum, qui in istis Theraphim illustria quædam præsentia suæ documenta quandoque dederunt. Certè hanc tituli illius rationem Optimo Grotio arrisisse, probant verba ejus in Explicat.

Decalog. *Ob communem opinionem inclusi Spiritûs divini, Labani, illa quæ modò nominavimus Theraphim, vocantur אֱלֹהִים, Dii Labanis.*

(4°.) Ex infallibili Scripturarum fide certum habemus, Deum consilia sua per Angelum aliquem, qui personam suam tenuit, sapius ante Legem enunciâsse: cum nempe rudiora mundi secula Numen in templis ullis Sibi dicatis, cultu elegante propitiare nondum didicissent. Ideoque verisimile est Angelos, cum Interpretum divinorum partes agerent, è simulachris quibusdam (quæ Veteres Deo & Nunciis suo nomine agentibus sacra voverant) tanquam parvulis facellis, respondere solitos: Forsan ut cum simulachro aliquo tanquam velo obducti essent, infirmi hominum animi oculique ab excellenti præsentia Angelicæ majestate & splendore vehementi minùs læderentur. Cum enim Angelos ex Arcâ parvulâ & angusto Pectoralis duplicati panno responsa quandoque dedisse compertissimum sit, nihil infra ordinis illius sanctissimi dignitatem positum meditor, si eos ex imagine parvulâ, sibi secundùm Deum sacratâ, voces propheticas quandoque edidisse sentiam. Neque est quòd quispiam infame simulachri nomen, opprobriis & maledictis onustum,

mihî

mihi in mentem jam revocet: quicquid enim mali aut inhonesti hodie in imaginis sacrae nomine, hominum superstitioni eorumque animis præjudicio aliquo puerili occupatis, in solidum tribuendum est.

(5º.) Satís è Scripturis, plurimisque Veterum testimoniis, in hoc opusculo ad Lectoris fortasse nauseam sparsim accumulatis, innotescit, Dæmonem per responsa ex imaginibus, specioso *Theraphim* vel *Seraphim* superbientibus nomine, data, populi fidem sæpius fefellisse. Suadet autem ratio, ut tutam & frequentem illam, sub amico τὸ *Theraphim* nomine, populum fallendi viam, ex hâc solâ occasione initium petiisse crederemus. Nempe *DEO OPT. MAX.* sub prima mundi secula, in more erat, ut, per verba è simulachris, *Theraphim* titulo distinctis, tacta, populi animis Numinis præsentis sensum incuteret, eosque rebus in angustiis cadentes aut sollicitos erigeret & illuminaret. Cùm itaque Diabolus populum propheticis hisce imagunculis facili fide & affectu adhærere senserat; ut nubem eò densiorem fraudibus suis objiceret, ipse tandem author extitit, ut mystæ sui statuas figuræ confimilis fabricarent; curavit etiam ut iisdem (quantùm simulare datum) divinitatis insitæ insignibus, & recepto Angelorum lucis nomine, inclarescerent. Nempe fatís nôrat egregius ille fallendi artifex, rud. orem populum (quorum iudicii acies ultra rerum superficiem & nomina vix penetrat) mendaci specie & auspiciati nominis omine delusum, *Theraphim* pronâ semper fide & affectu amplexari velle; quanquam nihil ex pristiná dignitate præter nominis honesti speciem retinissent. Nec certè verissimile est Diabolum ex imagunculis oracula sua fundere, aut eas ab ordine Angelico denominare voluisse; nisi quòd probè nôrat no-

men *Seraphim*, & imagines eo titulo claras, primam apud populum gratiam tenere; & Se faciliùs populo imponere posse, si nomen illud Angelicum Oraculis suis mendacibus honestâ specie prætenderetur: prout nec adultera moneta *Cæsaris* titulum vultumque, tam vivis expressum characteribus, ad populum fallendum gerere voluit; nisi quòd aurum & argentum sincerum, tam augustis signata typis, hominum studia & fidem demereri soleant. Huic etiam de primâ *Theraphim* origine conjecturæ succurrit, quòd vix credibile sit populum tantam insaniam insanire potuisse, ut simulachra parvula Angelorum titulo condecorarent, & eorum responsa animo tam securo indè expectarent; nisi quòd Angelos ità olim respondisse, indiciis haud obscuris compertum habuissent; adeoque Dei veritas (ut fieri amat) Diaboli mendaciis & populi erroribus colorem & occasionem aliquam præbuisset.

(6°.) In eandem mecum sententiam concurrunt viri aliqui, haud ultimum inter doctos locum tenentes. Nam *F. Gaffarellus* lib. *inauditarum curiositatum*, uñ vocat, cap. 3. opinatur “*Theraphim* figuras fuisse à
“*Mose* legislatore permissas, à *Labano* aliisque Ori-
“entalibus ante Legem piè usurpatas: quibus medi-
“antibus voluntatem suam Deus non rarò patefe-
“cit: & *Cherubinorum* & *Seraphinorum* figuras fuisse
“generis ejusdem. Sed hujusce dogmatis, tanquam
impii & precarii maximè, gratiâ, eum verbis aceto-
rinctis perstrinxerit *Rivetus*, Exercit. 32, in Genes.
Ei tamen sententiæ subscripsit Author quidam Persi-
cus, cui *Hamahalzel* nomen, à *Gaffarello* laudatus, in
hæc verba; “Proculdubio, Patriarcharum temporibus
“erant imagines vel statuæ quædam mirabiles, per
“quas *DEUS* voluntatem suam populo suo patefe-
“cit.

cit. Moris forsitan hujusce antiquissimi memoriam altam, sed superstitione vitiatam, retinuerunt veteres Arabes qui *Angelos & idola, quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel Angelorum sacella esse, ac ab iis animari, Dei filias vocabant*: referente Cl. Pocockio in *Abul. Faraj. de Arab. morib.* p. 89. Sed hæc omnia logi proculdubio & fomina videbuntur iis, qui tempora antiquissima ex præsentis seculi moribus & conditione æstimare solent.

Quartó. In *probabilium* etiam classem referendum censeo quòd *simulachra hæc in Angelorum, quorum symbola & quasi tripodes erant, titulos tandem successerint, & à Syris aliisque Chaldaismo tinctis Theraphim, loco Scraphim, vulgò appellata fuerint*. In quam quidem sententiam pedibus eò liberioribus me venire fateor, quia rerum significatarum nomina apud Hebræos antiquiores ipsis earum signis non rarò inderentur; & quia simulachra in Sancto Sanctorum posita (Angelorum, ibi præsentium & oracula indè edentium, symbola) titulo angelico *Cherubim* insigniantur. Nec desunt mihi fati honesta testimonia, quibus novitatis odium & invidiam à sententiâ meâ de primævo *Theraphim* usu & nominis ratione amoliri possim: nempe *Cornelii à Lapide & Ludovici de Dieu*, qui soli, quantum ipse novi, à nominis hujusce, quod crucem hæctenus Grammaticis fixit, origine & imponendi ratione, vix latum unguem aberrârunt; & aliis omnibus, in hoc Argumento laborantibus, lauream meritò præripuerunt. Eorum autem sententias Lectori integras & verbis suis traditas exhibere, (cùm causæ meæ lucem & robur juxtâ ferant) operæ pretium existimavi. Sic itaque *Cornelium à Lapide* sententiam suam proferentem habeamus, in Hof. 3. p. 95. *Susplicari quis potest Theraphim*

phim ortum habere à Cherubim & Seraphim. Cùm enim
 gentes viderent Judæos tantâ veneratione prosequi Che-
 rubim & Seraphim, tum post fabricam Arca & Che-
 rubim per Moſem, tum ante eam; [Nam ante eam,
 Genes. 31. Rachel dicitur furata Theraphim id est, idola
 patris sui: atque ab initio mundi, Cherubim positi erant
 ad custodiam Paradisi; denique ex traditione Adæ, Noæ
 & Abrahæ, filii & nepotes eorum ante Moſen cognosce-
 bant & venerabantur angelos Seraphim & Cherubim]
 Indè Gentiles suspicati sunt hæc esse eorum Numina &
 Deos tutelares. Unde ipsi pariter suos Lares & Penates,
 nonnihil immutatâ & corruptâ voce (uti fieri solet, cùm
 voces è primævâ linguâ in aliam peregrinam transfe-
 rantur) pro Seraphim & Cherubim vocâsse videntur
 Theraphim; præsertim Chaldei, qui literâ T. gaudent
 & S. in T. sæpe commutant. Hic Cornelii, modò ad-
 jungamus Ludovici verba (quem veritatem fugientem
 propius à tergo premere, faciliè crediderim) quicquid
 de origine Theraphim & nominis ratione, fide inte-
 grâ & consultâ, dici aut teneri possit, forsan assequa-
 mur: sic autem Vir doctissimus sensum suum expri-
 mit, in Genes. 31. 19. Fortasse Theraphim Angelorum
 fuerunt imagines, aut Angelis dicata. Unde Spiritus
 Angelicus eas subibat, ac consulentibus oracula per ea
 edebat. Ex hâc conjecturâ, תרפ"י Theraphim mihi
 idem esset quod שרפ"י Seraphim, notissimum Ange-
 lorum nomen: mutato ex Syrorum more ש in ת. Con-
 stat autem ex hoc loco imagines תרפ"י è Syriâ ortum
 ducere. Videntur autem ex hoc loco, & 1 Sam. 19. 13.
 fuisse Dii Penates, qui ad tuendam amplificandâque
 rem domesticam colerentur. De quibus Viri Literis
 plaudentibus nati verbis, illud filere non sustineo,
 quòd in iis constantiam & modestiam suam ex æquo re-
 quiram:

quiram: *Constantiam* quidem, quòd *Theraphim* in Oraculorum, è quibus Angeli voces fatidicas darent, ordinem assumenda primò senserit; & vix novo spiritu hausto, ea in vilem *Larium* tantùm & *Penatium* classem deturbârît: *Modestiam* verò, quòd *Theraphim* origini *Syriacæ*, (*Labani* Syri ea usurpantis gratiâ) eâ animi constantiâ & fiduciâ vindicaverit. Si à recentioribus hisce ad antiquiores attollam oculos, duos saltem (ni me oculi falsis ludant imaginibus) partium mearum studiosos videre possim: nempe primò, *D. Hieronymum*: qui locum illum *Hoseæ*, cap. 3. 4. explicans, hæc habet; *Theraphim* propriè appellantur *μυρραμορτα*, i. e. simulachra, quæ nos possumus in præsentiloco, *Cherubim* & *Seraphim* — dicere. *Cedrenus* etiam historiam *Michæ* referens, pro *Theraphim* scribit *Seraphim*.

Atque hæc ea sunt, quæ (si quid in me sit iudicii) de primâ *Theraphim* origine, & nominis illius vexati simulachris ad divinationem factis imponendi ratione, maximâ cum veritatis specie, dicenda sunt. Quibus probandis, operam eò magis sedulam & impensam sumendam censui; non solum, nè præsentis argumenti rationibus & postulatis deesse viderer; sed quòd plurimum ad sententiam meam de naturâ & origine *URIM* confirmandam momenti habeant. Si enim *DEUS* ante Legem scriptam, Oracula è *Theraphim*, [simulachris Angelorum titulo & præsentia cohonestatis] dederit; nihil causæ est cur oraculum divinum ex imagine, cui *URIM* nomen, traditum, monstri aut figmenti loco habeat consultus quispiam. Utcunq; haud adeò gravatè & molestè (quasi causa conclamata foret) feram ipse, si quis hujusmodi imaginum usum & originem ad idololatrias solummodo ablegandum senserit;

senferit; & Dæmones tantum in iis latitantes candidum Angelorum nomen (ut fucum imposturis suis facerent) sibi dolo malo arrogasse dixerit; atque inde imagines dictas nomen *Theraphim* aut *Seraphim* accepisse. Sive enim Dæmonum technis, sive Angelorum præsentia, *Theraphim* titulum & originem tribuamus, hæc tamen immota & extra litis vias manebunt; Antiquos titulum *Theraphim* vel *Seraphim*, cum respectu ad aliquos Angelos, hujusce generis imaginibus imposuisse, harumque imaginum loquentium vocem & famam in terram penè omnem, *Chaldaam*, *Syriam*, *Agyptum*, brevi exivisse. Hæc ad primæ objectionis aciem retundendam dixisse sufficiat.

Secundò, Ad rationum mearum vires frangendas objici possit, quòd modò *Seraphim* & *Theraphim* vocabula sint eâ originis & significationis communione sociata; tantum proculdubio linguæ sanctæ & nominis primævi [*Seraphim*] ratio & religio apud antiquissimos mundi patres valuissent, ut id nominis potiùs quàm *Theraphim*, in Chaldaismi confiniis situm, symbolis suis Angelicis impertirent. Si enim vis una eademque utrisque fuerit, causam expedire quis possit, cur vocabulum, gentilismi vitio notatum, voci *Seraphim*, quam puritas & antiquitas sua plurimum commendârunt, præferendum senferint?

Respondeo. Cùm homines, nomina rebus facturi, vocum sensum & usum inprimis spectare soleant; modò *Theraphim* eundè cum *Seraphim* sensum funderet, & in sermonem usumque sub *Abrahami* aut *Labani* tempora frequens veniret; titulus ille statuis divinationi sacris sat commodè inscribi posset, quamvis iisdem quibus vox *Seraphim* phaleris [antiquitate, sanctitate & puritate] non exornatus. Atque hoc solo responso
me

me causam meam nodo illo impeditam satis explicâsse existimo. Nè tamen eum secuisse potius quam solvisse videar, occultas nominis hujusce in locum purioris *Seraphim* assumpti rationes fermone paulo liberiore aperire conabor.

Hoc itaque primò dicendum arbitror: Orientalibus plerisque omnibus, *Chaldæis, Arabibus, Syris*, solenne erat, in vocibus ab Hebræo deductis, ש & ס in ת vel ט mutare. Hinc pro שב *reducit*, Chaldæi habent תב; pro שלוש *tres* illi תלת scribunt; quod Hebræis שר *mamma*, Chaldæis תר; ex קשר *ligavit*, illi קתר faciunt. Exemplis aliis haud opus est, nam *quis nescit Hebræorum Schin, tam apud Chaldaeos quàm Arabas in Thau permutari frequentissimè?* inquit Magister inter utrosque, *Schikardus in Tarich*, pag. 101. Eundem & apud *Syros* olim literas illas permutandi morem incessisse, eò credibilius est, quòd illi Hebræorum ש cum puncto sinistro non agnoscant. Gentes etiam alias, Græcos, Latinos, Germanos, literæ hujusce sibilantis aurâ minùs delectatas, in illius locum T quandoque suffecisse, exemplorum messe (si tanti esset) probare possem. Ea, si palato faciant, Lectori plenâ manu dabit *Vossius in Idololat.* lib. 1. cap. 37. & *Traçtat. de literarum permutatione.* Cùm itaque (ut calamum instituto reddam operi) litera ש Chaldæorum præcipuè linguis minùs ad gustum fuerit, eamque in ת usu frequente permutârint; si conjecturæ meæ aleam jacere licuerit, dixerim *Abrabamum*, aut pios quosdam viros ei necessitate aliquâ conjunctos (qui moram diurnam in *Chaldæâ* traxerant, & leviores aliquas Chaldæismi tincturas imbiberant) nomen illud *Theraphim* figuris quibusdam angelicis tribuisse, & ipso quasi usu suo consecratum, posteris retinendum tradidisse. Nam
nomen

nomen illud cum ipsâ Hebræorum in *Chaldæâ* degen-
tium conditione conspirare, ejusque imaginem & hi-
storiolam quandam exhibere censeatur. Prout enim
ii (quibus plurimum commercii cum Chaldæis à lon-
go tempore intercefferat) labia sua dialecto Chaldaicâ
nonnihil infecisse facilè credantur; dum cultum, lin-
guam, titulum, indolem Hebræorum illæsa retinuerint
& intemerata: ità & vox *Theraphim* sub tenui Chal-
daismi specie & larvâ, legem, sensum & formam vo-
cum Hebraicarum servat, exprimit & imitatur: Hisce
in subsidium veniat, quòd *Theraphim* apud nullos lo-
cum & honorem reperisse legimus, præter Chaldæos
(apud quos *Abrahamus* summâ virtutis & scientiæ lau-
de diu floruit) & *Labanem*, *Rachelem*, *Micham*, *Da-
nitas* & *Israëlitas*, qui *Abrahamum* affinitate proximâ
attigerunt. Utcunque si quispiam *Theraphim* primos
inter Chaldæos natales accepisse, & Diabolum (ver-
futurum illum & emunctæ malitiæ spiritum) ea Ange-
lorum nomine ad populum fallendum affecisse senti-
at; eum *sensu suo*, modò non regnet, libens *abun-
dare* jubeo.

Secundò. Ii qui nomen *Theraphim* Angelorum
symbolis primò addidère, illud larvatum & tenebris
quibusdam circumfusum certo forsitan consilio propo-
suère: nam imagines omnes quibus cum respectu ad
Angelos appellatio facta est, nominibus augustâ quâ-
dam caligine velatis, in sacro codice innotescunt. Nempe
imagines quædam in Templi adytis & Pectoralis
duplo positæ fuerunt, quæ ab Angelis (quod occasione
natâ probabimus) nomina *Cherubim* & *Urim* mutu-
atæ sunt: quorum nominum rationes tam crassis & per-
plexis tenebris involutæ sunt, quòd plurimorum per-
spicacium virorum oculos hæctenus fefellerint, nec quic-
quam

quam de iis supra ingenii sui lusus & conjecturas precarias proferre valuerint.

Unica jam superest Objectio, quæ causam meam minaci vultu intuetur; sic autem se habet. Neutiquam credibile est *URIM* & *THERAPHIM* potestatis & significationis consimilis vocabula esse, cum ratio nulla occurrat cur *DEUS* vocabulum *Theraphim*, cui longa dies honorem & gratiam apud populum dederat, abdicarit; & novum *Urim*, vocem (ni mea fallant) planè synonymam surrogarit.

Imò verò rationes hujusce mutationis nec paucae erant nec contemnendae: eas autem Capite quinto, utpote loco aptiore, reddituri sumus.

SECT. 10.

Probatur hypothesis rationum decade.

CUM sententiam tot Scripturæ locis & testimoniis firmatam, cum seculi Mosæici ingenio & aliarum institutionum ceremonialium origine, tanto cum lepore conspirantem amplecter; à nigrâ creduli nimis & rerum novarum studiosi notâ mihi non magnopere metuendum arbitror. Quoniam tamen facile dici possit me Scripturas, *Philonem*, aliósque in sensum partésque meas torquere, & alia quæ dixi omnia, tanquam lusus imaginationis meæ in re sacrâ & seriâ lascivientis, rejici; fidens assero eam esse hypothesein meam, quòd si Ratio, nullis præjudiciis vitiata, illam absolutè & nullo penè respectu ad Scripturas in medium allatas vel statûs Israëlitiçi postulata habito intueatur; eam fide dignam, eique, ante alias omnes de hoc Oraculo opiniones, palmam deferendam esse judicabit. Nam,

Primò.

Primó. Hypothesis hæc vim nullam Scripturis affert, sed mentibus nostris rationes faciles, expeditas minimèque coactas suggerit locorum omnium quibus tenuissima Oraculi hujusce occurrit mentio. Nam liceat mihi hypothesin meam tanquam datam & concessam ponere, & rationes statim in digitis habebam duplicati pectoralis, phrasæ illius *respondere per Urim*, consensûs *Urim* cum *Theraphim*, Usûs verborum illorum, pluralium tantum, *Urim* & *Thummim*. Lectori etiam spondeo & recipio me nomen eorum, juxta veram & germanam eorum significationem, rationes obscuras hæcenus facillè redditurum. Et certè, vel hoc solo nomine punctum omne ferre digna est: nam si nos, inter crypticas Naturæ methodos & rerum causas, dubii hærentes; illi hypothesi philosophicæ, ut maximè probabili, accedere consultius ducimus, quæ faciliorem colit cum Naturæ phænomenis consensum, & effectorum naturalium causas foeliciùs explicat; quidni & traditam de hoc Oraculo hypothesin ante alias habeamus, quæ cum Scripturis omnibus de eo loquentibus, meliùs consentit, earumque interpretationes ingerit, molliter & sine salebris fluentes?

Secundó. Hypothesis nulla est cui Gentium monumenta tam luculentum perhibent testimonium, & parem veritatis speciem inducunt. Neque hæc levioris momenti ratio: *haud enim imprudens fuerit*, inquit

^a Sberlog. Antiloq. in Cantic. 11. scã. 5.

^a Vir doctissimus, cum de veteribus Funda-
daorum consuetudine oboritur questio, &
ipsorum historia lucem idoneam afferre
nequeant; tum Gentium consulere mo-

numenta, & ex eorum ritibus conjectari de Hebræorum moribus. Quæ sanè verba non rudes sunt & sine mente

soni:

soni: maximus enim ab ultimâ annalium memoriâ consensus, quoad præcipuos religionis ritus & usus inter Israëlitas & Ethnicos orientales intercessit. Si itaque seculorum historias, varia divinationum genera posteris referentes, evolvamus, nusquam evanida Oraculi nostri vestigia reperire possimus, nisi Hebræorum *Urim* in prophetis Chaldæorum & Syrorum *Theraphim* expressum, mutatis tantùm mutandis, inveniamus. Unde Hebræicus ille futura cognoscendi modus, usus planè anomalus evadet, cujus folius imaginem & umbram gentes exteræ in sacris suis nullam retinere.

Tertiò. Ratum certùmque habeamus, responsa per *Urim* reddita, non per splendorem solito jucundiora, vel nutus & signa quædam arte & mysterio plena; sed vocem formatam & captu facilem, prout responsa de *Cherubim* data, Pontifici innotuisse. Nullam hac de re dubitandi locum superesse sinunt Scripturæ supra laudatæ verba: nec certè ulla dubitandi ratio, si Scriptura tacuisset, subesse potuerit. Cùm enim *Urim* eo fine institutum fuerit, ut *Israëlita*, cùm res obscuræ & ancipitis aleæ eos anxios detinerent, indè Dei consilium & lumen securi peterent; quis credat Deum servos suos, suspenso & sollicito animo rerum eventus scire desiderantes, iterum torquere voluisse per ciphras & signa tam obscura & flexuosa, quòd Oraculo novo ad ea interpretanda postularent? Deinde, cùm verba communia, quæ sensum suum quasi in fronte ferunt, magis fidi & certi sint mentis indices & rerum notæ; suadet ratio, suadet religio ut credamus *DEUM* non nisi optimis mentis suæ nunciis uti voluisse. Præterea, legimus *1 Sam. 14. 36, 37, 38.* Sacerdotem *Sauli* jussu *DEUM* medio *Ephode* consuluisse, & *Saulum*, Dei silentium insolitum iniquè ferentem, pri-

marios populi in hæc verba allocutum fuisse: *Accedite huc omnes, & scitote & videte in quo sit peccatum hoc hodie.* Quæ *Sauli* verba *Iosephus* in hunc modum περιεφράζει, lib. 6. *Antiq. Jud. cap. 7.* Ου διχα ἀπίας πωδανομήγους ἡμῖν φωνῶν ἢ δίδωσιν ὁ Θεός, ὅς πρὸς αὐτοῖς περιεφράσει πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐφάρμε λέγων· Ἀλλ' ἕξι τι λαυδοῦνόν ἐξ ἡμῶν ἀμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἶτιον τῆς σωτῆς. i. e. *Non sine causâ, interrogantibus nobis V O C E M non ediderit D E U S; qui antea nobis omnia significare solitus est, & nihil sciscitantes celare L O Q U E N S; est autem latens aliquod in nobis peccatum in Illum, hujusce silentii causa.* Quibus verbis non semel apertè asserit *Iosephus*, responsum, non per signum aliquod involucris plenum, sed vocem vivam & quæ faciles explicatus haberet, Sacerdoti traditum. Non parùm etiam nervorum ad nostra firmanda habeat textus ille *Zachariae*, cap. 10. 2. *Nam Theraphim locuta sunt vanitatem.* Cui textui commentarii loco esse possunt verba *R. Salomon*, in 2 Reg. 23. 24. תרפים צלמים שמרברים על ירי i. e. *Theraphim fuerunt imagines quæ loquebantur per artes magicas.* Cùm autem sortes è *Theraphim*, vocibus, non signis, elatæ fuerint; nisi & *DEUS* effata sua verbis simplicibus effudisset, Gentium *Theraphim*, Majestate & perspicuitate *DEI Urim* superâssent. Cùm itaque Numini visum esset voce articulatâ è Pectorali datâ Oraculum suum scitatum venientibus respondere; à difficillimo profectò qui mihi contingere possit Lectore quærere non dubitem, quodnam instrumentum ad vocem illam formandam magis aptum & decorum, quàm simulachrum parvulum paululùm excavatum, & formam humanam referens, excogitari possit?

Hic à me quæret fortasse non nemo plus æquo importunus & curiosus, an *DEUS* voce elatâ vel submissâ Pontificem oraculum expectantem allocutus fuerit? At illi quæsito, nisi timidè & obnoxie, respondere, parùm considerati esse arbitror: quid enim certi in re tantæ vetustatis percipere quis valeat, penè omni literarum quâ sacrarum quâ profanarum luce destitutus? Verisimile autem habeo, *DEUM* voce paulò submissiore & quæ Regem decet, mentem suam interpretari solitum. Nam Pontifici dignitatem summam adderet, cùm *DEUS* eum unum interiore familiaritate dignari, & quasi in aurem dicere videretur. Deinde, Deum olim oracula sua, tanquam tot mysteria & sacramenta, voce tenui vel, quod parùm abest, remotis arbitris, admissionis proximæ famulis sæpius tradidisse, è Scripturis colligamus. Nam *Jobus*, cùm Oraculi divini auditor factus esset, קור רממה *vocem silentii*, i. e. tenuem & silentio affinem, se accepisse asserit. Cap. 4. 16. In quem locum sic annotavit Mercerus, *Ità olim oracula edebat Dominus, (quod & Gentes in suo Apolline celebrant) voce tacitâ.* Simili medio, nempe קור רממה רקה *vocem quietâ vel auræ lenioris sibilo, Elijah DEI voluntatem & præsentiam cognovisse dicitur. 1. Reg. 19. 12.* Huic sententiæ suppetias feret ipse Pectoralis titulus חשן, quod nonnulli à חשה *filere* nomen habuisse sentiunt, quasi sedes esset Oraculi quod per קול רממה *vocem silentii* frequentius responderet. Sed obliquandi finis.

Quartó, *DEUM* oracula sua per vocem de cœlo, missionem Angeli, per somnia & visiones, viris pietate egregiis ante Legem datam concessisse, omnes extra dubium ponunt: cùm tamen de responsis per *Urim* datis, prout & de operosis Legis ceremoniis, ante

Mosis seculum, altum in Scripturis silentium sit. Non immeritò itaque suspicari quis possit, aliquos seculi ejusdem mores, cum ceremoniis tum responsis illis ansam & initium fecisse.

Quintò. Sat liquet Deum vanitati *Israëliitarum* invincibili dedisse somnia, vates, ^a omina, fortes, visiones, monita per Genium vel Angelum, ^b oracula ex adytis, instinctum divinum, voces in aëre formatas, & penè omnes occulta cognoscendi modos, qui apud Ethnicos invaluere; si demas inhonestas illas & imposturâ plenas, augurium, *ῥαβδουμαντείαν*, necromantiam, aliâsque consimilis farinæ divinationis species. Cùm itaque alia penè omnia revelationum genera *Israëlitis* & *Gentilibus* communia fuerint, inter mira maximè non immeritò reponi posset, si solis *Gentium Theraphim*, (quæ nominis sui celebritate implèrant omnia) nihil in toto divinationum *Judaicarum* catalogo simile daretur & parallelum. Quid enim in causâ esset, quòd *DEUS* curiositatis *Judaicæ* pruritus tam variis divinationum generibus scalperet, cùm præsertim vox ex adytis vel prophetia sola aut somnium, satis cæterorum omnium vices implere poterat; nisi quòd Diabolus olim per varia illa arcana cognoscendi media vulgi animos novitatis avidos demulcere soleret & inescare? ideòque *DEUS* ea omnia *Judæis* supra fidem morosis dederit, nè sub imperio suo quicquam, quod in felicitatis parte numerabant, desiderare viderentur. Quidni itaque sentiamus Deum, ratione simili permotum, *Urim* loco *Theraphim* (quorum ingens amor & desiderium imis eorum sensibus infixum hæserat) *Israëlitis* concessisse?

Sextò.

Sextó. Cùm *Israëlitæ* incredibili futura cognoscendi, pro temporum ^a antiquorum genio, tenerentur, iis Oracula de proprio deesse noluit benignum Numen: nè $\epsilon\pi\tau\alpha\ \tau\alpha\ \tau\eta\varsigma\ \epsilon\theta\nu\omega\acute{\nu}\ \mu\epsilon\nu\tau\epsilon\iota\alpha\ \kappa\acute{\iota}\ \alpha\eta\nu\tau\eta\epsilon\iota\alpha$ ad *Gentium Oracula & vaticinia* confugeret curiosum genus: uti rationem reddidit *Origines*, l. 1. *Cont. Cels.* p. 28. Cùm itaque gentes, mediis imagunculis Deorum præsentiam animatis, oracula non rarò acceperint; nobis facilè persuadeamus *DEUM* populo suo (*Israëlitis* nomine sed re barbaris) oracula simul & usitatum ea accipiendi modum pari facilitate indulgisse. Quid enim rem ipsam gentis istius pervicaciæ & infantia concedens, rei modum perpetuò denegârit? præsertim cùm *Israëlitæ* summam olim admiratione defixi & voluptate perfusi proculdubio hærent, cùm Numinis alloquio ex imaginis parvulæ angustiis accepto fruerentur: adeoque ad oracula recepta & recipiendi modum pari affectûs & desiderii calore movisse censeantur.

Septimó. Verisimile est rituum Mosaicorum partem multo maximam ex hoc triplici fonte dimanasse. (1º.) E moribus quibusdam religiosis, quibus Patriarcharum exempla & antiquitatis supremæ canities reverentiam conciliârunt. Nam ritus primitias *DEO* consecrandi, altaria ^a titulósque in Illius honorem erigendi, ea ^b unguenti effusione dedicandi, & forsan mos ille ^c epulas sacras ex immolati reliquiis instruendi, & consimiles alii, è Patrum antiquorum moribus in Filiorum leges transiisse videntur.

(2º.) Quidam ritus & leges Mosaicæ è malis seculi moribus, prout bonæ leges solent, nascebantur. Cùm

^a Gen. 28. 18.^b Num. 7. 88.^c Exod. 5. 1. 3.
Deut. 27. 7.

enim *Israëlitarum* mores, post curvitatē diuturnā & perversā adeò, ad rectum duci, nisi in extremum contrarium flectendo, non potuerint; leges ritúsque fancivit Deus cum moribus olim receptis è diametro pugnantēs. (3°.) Alii originem petiēre è consuetudine aliquā quæ apud *Aegyptios* aliósque è vicino populos inveteravit: quam *DEUS* penè integram *Israëlitis* reservavit, ut eorum animos sibi conciliaret, qui Ethnicorum moribus ingenia sua penitus immiscuissent.

Cùm itaque aliqui seculi præsentis mores, vel honesti vel pravi vel medii, legum Mosaicarum parti potiori ortum & initium dederint; quidni & insignem illum Deum per *Urim* sciscitandi ritum, à more aliquo seculi Mosaici ansam accepisse crederemus? nam rationi minimè conveniens est, ut ritum hunc cæteris omnibus divisum penitus, & nullâ originis similitudine iis devinctum esse statuamus. Ideòque animum sæpius mirari subiit, quī factum sit, quòd tot Scriptores eximie docti, institutorum ritualium rationes dicturi, ad consuetudinem aliquam seculi vetustissimi, ceu primam eorum occasionem, animum oculosque prudentes referant; & latentes legum rituumque aliorum causas certā quādam scientiæ clave referendas doceant: interea verò eos in cognitionem *Urim* & *Thummim*, eādē communi cynosurâ deducendos esse, nè per somnium quidem cogitasse videantur. Nam de eorum origine & naturâ sermonem adornantes, conjecturas tantum vagas, debiles, & è cæco quodam imaginatio-num fortuitarum concursu oriundas, proferunt. Nil autem firmi video ipse, cur *Urim* & *Thummim* non ab eādē, quā & cætera instituta Mosaica, stirpe pullulasse, eaq; (ad instar *Ismaëlis*) tabernacula sua ferorsum, & quasi è regione fratrum suorum, fixisse censeamus:

feamus: adeoque *DEUM* usus quidem alios certâ quâdam ratione, *Urim* autem & *Thummim* pro arbitrio instituisse.

Non opus est ut in hoc Argumento pluribus Lectorem teneam: nam parùm dubito, quin si causam meam ad illius rationem & arbitrium referam, *URIM*, prout pleraque alia Legis instituta, è temporum, quibus olim utebantur *Israëlitæ*, more aliquo honesto vel medio effluxisse judicaverit. Cùm itaque *Theraphim* Patriarchæ, vel Chaldæi, vel Ægyptii, vel Syri, (nam primam eorum originem assignare, hariolari est) ad fata & occulta scienda sæpius usurparent; & illi Judæis aut naturâ & sanguine conjuncti essent, aut loca illis vicina colerent; suadet ratio ut Judæorum *URIM*, mutatis nomine & quibusdam inter consulendum ceremoniis, à Veterum *Theraphim* usu ortum habuisse afferamus. Si enim sacra omnia (quorum memoria nondùm penitus deleta est) quæ Gentium olim religionem impleverant, excutiamus; nullum præter *Theraphim* invenire licet, quod *Urim* eâ nominis, muneris, & figuræ conformitate exprimit & imitatur. Neque ad argumenti hujusce nervos elidendos dici queat, *DEUM* per *Urim* pessimum aliquem seculi morem sustulisse potius quàm veterem paulò castigatorem tolerasse; nam ut morem illum fingat, ingenium maximè poëticum plurimùm laborabit.

Octavó. Iis quæ proximè dixi, & proinde toti Argumento aliqualem veri colorem dabit legis de *URIM* latæ mira brevitatis & vix ulla cum contextu cohærentia. Cùm enim verba plurima & curiosa (si fas dicere) de sacris aliis ritè procurandis fecisset *DEUS*, Exod. 28. *Urim* cursim & leviter pertransit, dicens, *Et in Pectorali Judicii pones Urim & Thummim.* Quòd

autem *DEUS* pressè & obscurè adeò locutus fit, huic imprimis causæ tribuendum videtur: Dere illâ dicturus erat, cujus usum & formam *Moses* & *Israëlitæ* tam probè tenuêre, quòd supra locum quem illi dari voluit, quicquam monere, minùs ex usu futurum nôrat. Nam summum Legislatorem, quasi in hæc verba locutum, intelligendum existimo. “Novi vobis in more esse
 “ simulachra quædam, quibus *Theraphim* & *Serapis*
 “ nomen, in ædibus religioni datis collocare, & ab iis
 “ oracula in dubiis expectare; & hujusmodi imagini-
 “ bus fruendi desiderium intimis populi medullis fixum
 “ infidere. Neque Ego nova omnia, populi moribus
 “ & studiis adversa, jam meditor: vetera omnia eo-
 “ rum ruditati præter mores vitio aliquo infames facilè
 “ daturus sum: neque per me stabit quo minùs oracu-
 “ lis (quibus æquo animo carere non possunt) iisque
 “ per imaginem fatidicam, pro seculi more, traditis,
 “ etiamnum gaudeant. Hæc tantùm cures velim, ut
 “ novo *URIM* nomine de cætero innotescat, & in
 “ Pectoralis duplo ponatur; nè cuivis è mediâ plebe
 “ eam aspicerè liceat, aut illius sanctitatem ineptis
 “ quæstiunculis imminuere & violare.

Nonó. Nôrunt omnes, nisi quibus Scriptura funditus ignota, *DEUM* imagines quasdam, *Cherubim* titulum ferentes, in Tabernaculo & Templo posuisse: atque indè sententiam suam, si quid fortè in controversiam venisset, medio Angelorum ministerio protulisse. Quidni itaque *DEUM* imaginem unam saltem, *Seraphim* vel *Theraphim* dictam, in Pectorali collocâsse, atque indè etiam responsa, per vicariam Angeli manum, in regni arduis dedisse sentiamus? Cùm enim hæc duo nomina, *Cherubim* & *Seraphim*, vel *Theraphim* (sunt enim idem vocabulum) Angelis, ad
 ordines

ordines (utî plurimis visum) distinctos innuendos, ante a multa secula imponerentur; Rationi congruum est ut existimemus *DEUM*, per oracula de simulachris tum hoc tum illo titulo angelico decoratis edita, honorem Angelis utriusque ordinis & nominis deferre voluisse. Nec argumentum hoc inter ingenii mei (quod sentio quàm sit exiguum) lusus & inconsultos impetus numerari debeat; cùm id egisse videatur *DEUS OPT. MAX.* ut quicquid ornatûs & elegantiae Tabernaculo aut Templo dederat, *Israëlitæ* in pontificis sui cultu, tanquam in speculo vel imagine parvulâ, reflexum denuò contemplarentur. *Notandum enim* (ut *Grotii* verbis utar in *Exod.* 28, 4.) *Pontificis Summi ornamenta fuisse* *ὄσσοιχα* *templi ornamentis: colores quatuor iidem; septem vestimenta, si laminam annumeres, pro septem lychnis; duodecim gemmæ pro duodecim panibus; Interula Ephodis pro velo & sex cortinis.* Pontificem etiam Oraculo ornatum voluit *DEUS*, quod Oraculo Tabernaculi ex adverso responderet. Suadet itaque dispensationis hujusce ratio, ut sentiamus *DEUM* curâsse, ut Oraculi Sacerdotalis responsa per imaginem, cui olim *Seraphim* nomen, in Pectoralis duplo reconditam, traderentur: quò Pontificis Oraculum eò concinnius Oraculi in Tabernaculo & Templo similitudinem exhiberet; ubi *DEI* responsa de medio imaginum grandiorum, quæ velo tegebantur & quibus *Cherubim* titulus, prodire.

Ultimò. Hypothesis mea (ut multa paucis compingam) nihil continet notionibus mentis liberæ & idolis vitæ communis non obsessæ dissonum. Nullis ad placitum fictis miraculis, nè ruinam sæpius faciat, tanquam tot fulcris precariis indiget. Nihil à *DEI* sanctitate

ctitate & sapientiâ, Oraculi divini dignitate, vel populi Israëlitici conditione alienum continet. Non *DEUM* aut Angelos rebus exiguis adfuisse dicit, plusquam hypotheses aliæ, aut Oraculi à *DEO* instituti ratio & necessitas postulârunt. Responsa reddendi rationem infert explicatam, simplicem & compendii plenam. Dicam verbo: asserit tantùm, *DEUM* è Pectorali voce formatâ respondisse, mediante simulachro præsentia Angelicâ animato, & in hominis forsan speciem efficto: utpote organo, quo nullum, ad vocem formandam vel præsentiam illam indicandam, magis aptum & decorum fingi potest.

SECT. II.

Objectiones variæ solvuntur.

CUM sententiam meam nemo hætenus è doctorum Senatu, quod sciam, vel oppugnatione vel defensione justâ dignam duxerit; necesse habeo ut ipse Actoris simul & Rei personam capiam, atque ea argumenta in me suscipiam diluenda, quæ mihi saltem causam meam maximè premere videntur.

Argumenta verò contra partes nostras militantia in aciem duplicem digeramus. Nam ex iis quædam ima sententiæ nostræ fundamenta petunt, & quasi cuniculos agunt; alia in illam ipsam viribus infestis ruunt, eique ruinam magis aperto Marte minitantur.

Prioris aciei principia non immeritò ducat hoc argumentum: sæpius à me dictum est *Urim* in vicem venisse *ἱεὶς Theraphim*, id est imaginum, è quibus responsa, oraculorum fidem & sanctitatem præferentia, veteres subinde habuêre. At è gentium monumentis non adèò constat, istiusmodi imagines garrulas, de quibus

quibus mihi tam frequens sermo, usquam gentium extitisse. Idolorum quidem vates responsa, illis qui Deorum limina solliciti adiêre, sæpius dedisse; & iis, ad ludendum populum, oraculorum ab idolis receptorum speciem titulúmque fecisse, minimè diffitendum: sed idola ipsa, quamvis ora iis non defuerint, interrogantibus unquam locuta fuisse, fidem haud adeò certam faciunt antiquorum paginæ. Consultuêre Ethnici *Apollinem* Delphicum, *Apollo* verò oraculum edidit non per os idoli sed vatem *Pythiam*. *Alexander M.* Jovem *Ammonem* consultum ivit, cujus statua plurimis ceremoniis, oraculi impetrandi gratiâ, honorata est: oraculum autem accepit non à statuâ sed à vate. Neque sententia adversa fidem apud consultos habitura est, ob textum illum *Zachariae*, Cap. 10. 2. *Theraphim* vel imagines locuta sunt vanitatem: nam locum eum Judæi omnes & Christiani non pauci, figuratè tantùm [de idolorum scilicet prophetis, Ariolis, Astrologis, somniorum Interpretibus, aliisque ejusdem familiæ nugivendulis] intelligendum arbitrantur.

Ut huic objectioni responsum adaptemus, minimè necesse est ut vivos ungues rodamus. Nam Diabolus, cum idololatria jam altas radices egisset, haud frequentius forsan per ejus *Theraphim* locutus fuerit, quam *DEUS* per ejus *Urim*, cum radicitus penè evulsa esset è Judæorum animis. Dæmonem verò, sub idololatriæ præsertim primordia, λογία φιδύς per idola effudisse, ut mundi juventutem nondum consilio & ratione firmatam in eorum cultum pelliceret; iis testimoniis probari potest, quibus qui nolit credere, non rationem fidei suæ mensuram statuit, sed sensum. Profectò, vox tonitrûs vix superat historiæ, hâc de re quovis sæculo testantis, vocem. Nam de imaginibus
hisce

hisce Dæmonum intus latitantium voces referentibus, præter eos quos Sect. 2. & alibi passim, laudamus, testimonium afferunt *Tertullianus in Apolog. c. 21. Eusebius l. 5. de Preparat. Evang. c. 2. Athanas. in Orat. contra idola. Athenagoras in legat. pro Christianis p. 30. edit. Paris. S. August. l. 8. de Civit. Dei. cap. 23. Just.*

Mart. in Quæst. & Resp. n. 24. ^a Macrob. in Satur. l. 1. c. 3. Maimonid. in Mor. Nevoc. P. 3. c. 29. Christoph. Castrus lib. 2. de vaticin. c. 11, 12. Isaac Maronit. apud Kircher. in Oedip. Tom. 1.

p. 257. D. Pocock. in Abul. Faraj. de Arab. Morib. p. 89. 95. & 142. Grot. in not. ad Apocalyp. c. 13. 15. & in Explicat. Decal. p. 32. fol. Medus noster pag. 779. edit. novis. D. Hammondus & Authores ab eo citati in Psal. 115. n. b. Theoph. Spizel. de re literar. Sinensium, Sect. 10. Testes alios taceo, nè plura nomina Lectori tædium afferant. Hisce omnibus fidem demere, hominis folius est, qui contradictionis studio penè insanit; vel qui vanitatis suæ sibi conscius, cæteros pede suo metitur, nec ullos inveniri sobrios, cordatos & fide dignos arbitratur.

Nè verò testimoniis tantùm humanis niti videar, testium meorum albo *Zachariam* deleri non patiar: cùm in illius textu, *imagines vanitatem loquentes* ab omnibus vanitatum doctoribus & idolorum vatibus, verbis expressis distinguantur. Nam sic se habet textus integer; *Theraphim locuta sunt vanitatem, Divini viderunt mendacium, & somniantes rem vanam naraverunt.* Quibus verbis ut hoc obiter moneam, tres præcipuos divinandi modos, [*per Theraphim, per Divinos, per somnia,*] qui apud gentes olim in usu & pretio erant, tribus alijs apud Hebræos ex adverso respondententes

spondentes observare liceat: eos autem verba illa de *Saulo* dicta enumerant, *1 Sam. 28. 6. DEUS non respondit ei vel per Urim, vel per Prophetas, vel per somnia.*

Interea loci haud invitus concedo, eos qui hujusmodi idola consulendi animo adirent, responsa ab eorum vatibus proximò & immediatè plurimùm tulisse: quò forsan honori vatis simul & idoli, profanum vulgus procul arcantis, prospectum esset. Neque hæc concessio rebus meis quicquam apportat mali: nam & apud Hebræos, cùm populus consilium à Deo per *URIM* quæreret, certum est interrogandi facultatem Pontifici non plebi datam fuisse; & populum oracula à Pontificis (prout & revelationes alias à Prophetarum) fide sæpius probatâ, fraudis omnis securum, accepisse: prout Scriptura haud obscure indicat, *Num. 27. 21. Judic. 18. 5, 6. 1 Sam. 23. 9.* Equâ quidem convenientiâ *ꝛꝑ Theraphim & Urim* in tam insignis notæ circumstantiâ, de eorum naturis simillimis conjecturam speciosam capiamus.

Secundò. In adversum etiam dici possit, quòd sacra monumenta nos certos faciant, usum *ꝛꝑ Theraphim* vel ipso *Labani* seculo, cùm superstitio in cunis adhuc vagiret, increbuisse; eaque plurimos ingenii & nominis non mali viros, tanquam Angelorum symbola & primi ordinis sacra, æstimâsse. Ideoque vero prorsus dissimile est, *Israëlitas* in *Agypto* agentes imaginum earum propheticarum usum & amorem primò imbibisse, iisque tam tenaci constantiâ adhæsisse; quòd necesse habuerit *DEUS* earum loco *Urim*, rem veterem sub nominis novi larvâ, populi ruditati indulgere. Rationi & Hebræicæ vocis *Theraphim* origini magis consentaneum est, ut ea cum *Israëlitis* ipsis in

Aegyptum descendisse, & inter alia, à primis usque gentis patribus longo usu recepta, in sacrorum Mosaicorum locum & dignitatem assumpta statumamus.

Respondeo. Difficile est nobis in tantâ vetustatis caligine positus, & à Patriarcharum seculo tam longè distitis, eorum mores religiosos tam clarè & distinctè percipere, ut de primâ τῶν *Theraphim* origine, vel aliorum rituum Mosaicorum occasione, quicquam audacter & quasi ex cathedrâ determinare valeamus. Id unum tamen in certorum numero habere non dubitem, quòd scilicet Objectio allata causam meam non multùm premat. Si enim *Jacobi* filii τῶν *Theraphim* usum (cùm nondum à Diaboli præstigiis labem & infamiam hauserant) à Patribus suis traditum acceperint, eúmque unà cum posteris suis in *Aegypto* propagârint; animum eò faciliùs inducat quispiam ut credat *DEUM* hujusmodi imaginum propheticarum usum crasso illi & obfirmato populo concessisse; utpote quibus non tantùm annorum plurimorum usus, sacra futurum cognoscendi fames, sed & Majorum suorum pietas & exemplum affectus suos devinctos tenuissent. Si verò *Aegyptii* imaginum vaticinarum usum & cultum ab antiquissimis illis superstitionis & idololatriæ magistris, *Chaldeis* & *Syris*, mutato paululùm nomine, acceperint; facillè fieri potuit ut *Israëlitæ*, qui *Aegypti* cœlum & mores ex æquo hauserant, istiusmodi imagines fide cæcâ consulerent & affectu impotente complecterentur. Ideoque *Biblicarum Antiquit. Author* fati ad veri speciem ornavit fabulam, cùm *Israëlitæ* *Aegypto* nuper egressos, peccata sua hisce verbis confitentes introduxit; *Nos volumus interrogare per demones idolorum, si manifestè annunciarent, &c.*

Tertió. Ad dictorum fidem labefactandam objici etiam possit, quòd non constet *Aegyptios* illos quibus cum *Israëlitis* tot annorum usus intercefferat, *Chaldaeorum* & *Syrorum* more, Numinis alloquia è parvulis idolis expectâsse aut accepisse. Quod enim ad *Serapes* attinet, icunculas illis quibus virtutem vaticinam vulgi fides tribuebat; sat liquet *Aegyptios*, tum primùm, cùm ad ultimam superstitionis lineam pervenissent, eos loco aliquo habuisse. Nam *Serapis*, unde nomen traxere, Deus erat novus & post multa à *Mose* secula in Numinum suorum album relatus. Ità nos docet, primus ille inter Reip. literariæ proceres, *Fos. Scaliger*, Animadv. in Euseb. Chronolog. p. 131. *Sarapis*, inquit ibi, non est Deus origine *Aegyptius* sed *Sinopensis*, *ὁ θεὸς τῶν σαράπιων* in *Alexandriam* civitatem tanquam inquilinus receptus. Et post pauca, *Sarapis* non erat *Αἰγυπτίων* θεὸς ἀλλὰ ἐξ ἄλλου, sed *ἐκ τῆς ἀσίας* atque huic sententiæ non parùm firmitatis conciliavit, additis *Epiphani* & *Theophili* ad *Autolyicum* testimoniis. Unde pateat me sententiæ meæ fundamentum in arenâ posuisse, cùm dixerim *Israëlitarum Urim* imaginum propheticarum usui in *Aegypto* frequenti principia debuisse.

Sed non opus est ense ut nosmet hoc nodo impeditos expediamus. Nam (1º.) nulla satìs gravis dubitandi ratio subest, quin *Aegyptiis*, vel *Mosis* seculo, sua fuerint idola, quæ ob Numinis præsentiam & oracula edendi facultatem, nullo non honore digna habuerint. Nam *Israëlitæ*, *Aegypto* haud ità pridem liberati, nihil animo votisque prius habuere quàm ut *Aaron* Deum sibi præiturum faceret. *הוא כבוד והגנה* hoc est, Ab. *Ezram* audis, corpoream aliquam imaginem in quâ Deus resideret. Eam autem eò
impensius

impensius desiderârunt (inquit Simeon de Muis in Var. Sac.) quòd *Aegyptiorum*, quibuscum diu vitam egerant, scientiis ac superstitionibus imbuerentur: qui *Aegyptii* arte quâdam imagines seu figuras, *תלפיות* *Talismanas* vocabant, ita effingebant, mira agendi vis iis ut inesset, ex influxâ scilicet è corporibus superioribus virtute, &c. Quæ quidem eò minùs à vero & fide abesse existimo, quoniam *Aegyptii*, *Israëlitarum* seculo, Numina quæ infra vilem brutorum sortem cadebant, cultu religioso observarent, & pessima quæque superstitionis *Chaldaicæ* exempla, novâ & affectatâ quâdam insaniâ superarent. Neque cum verbis meis pugnant *Scaligeri* aliorumque testimonia: nam facilis agnosco *Plutonem* quidem, à *Sinopensibus* priùs adoratum, ab *Aegyptiis* in Deorum suorum societatem sub *Ptolemæi* tertii tempora vocatum fuisse; eosque diu antea recepti apud suos tituli *Serapis* honore & dignitate Numen illud novum honestâsse. Idem *Plutarchi* fide contestatum habeat Lector, *Lib. de Isid. & Osir.* p.m. 362. (2º.) Res nostræ flumine non minùs secundo uterentur, modò nullas hujusce numeri aut nominis imagines, *Mosis* seculo, apud *Aegyptios* in usu & honore fuisse concederemus. Eas enim apud *Syros*, *Chaldaeos*, nè dicam *Patriarchas* aliquos, locum & pretium invenisse, extra dubium ponunt Codicis sacri testimonia. Cùm itaque leges aliquas tulerit Deus, non minùs *Chaldaeorum* aliarumque in vicino gentium quàm *Aegyptiorum* pravis moribus adversas; quidni & Eum mores aliquos innocuos non minùs apud *Chaldaeos* & *Syros* quàm *Aegyptios* invalescentes, in rituum suorum sanctitatem evexisse crederemus? Sed ut primos horum *Theraphim* authores, aut fautores omnes ostendamus nihil est quòd multùm laboremus: cùm præsertim
 edax

edax tempus monumenta seculorum vetustissimorum res gestas & mores referentia, penè tota deglutierit: molem meam sat stabili & firmo fundamento surgere credam, quoad *Theraphim* apud *Syros* aliòsque diu ante Legis datæ tempora obtinuisse, & *Israëlitas* ea plurimi semper habuisse è *Scripturis* constet.

Cùm sententiæ nostræ fundamenta satis firma esse & adversarii impetus immota ferre posse, jam dicta probent; proximum est ut sententiam illis innixam æquis viribus pollere, & suâ se veritate involventem, non minùs illæsam & invictam inter medios hostium arietes atque impetus stare posse comprobemus.

Primò itaque, hoc forsan telo pugnabunt adversarii: satis opinionem de oraculo *Urim* traditam vanitatis suspectam reddat, quòd in *Judæorum* scriptis plerisq; omnibus, illius nec volam nec vestigium reperire liceat. Si enim quid sani haberet, si tot *Scripturæ* loca & rationum momenta illius veritatem plusquam specie asserant; mirum & portenti simile est *Judæorum* doctores rerum sacrarum tam ignaros atque insolentes fuisse hæctenus & quasi domi hospites, quòd ex iis nemo quisquam, extra *Philonem* & *Aben-Ezram*, Oraculi hujusce naturam perceperit, aut quicquam titulo suo dignum de illo scripserit.

Repono. Nemo est qui crassam apud *Judæos* Oraculi hujusce ignorantiam mirari potest, qui non & propriam proditurus est. Gens enim nulla est tam incertularis, & quam ceu pilam adeò huc illuc jactari fecerit *rebus in humanis ludens* divina providentia: nulla est quæ in famæ aucupium vetera omnia tam splendidis mendaciis obscuravit: gens nulla est quæ tam flebilem veterum historiarum jacturam fecit: nulla quæ justo

Dei iudicio in omnibus penè ad Legem illis datam spectantibus tam malè, tam nihil videt: adeò ut *Scaliger l. 6. de Emendat. Tem. p. 568.* hanc sententiam de iis severam ferat; *manifesta est Judæorum inscitia, qui cum usu veterum rituum, etiam eorum cognitionem amiserunt; ut multa quæ ad eorum sacra & historiam pertinent, longè melius nos teneamus quàm ipsi.* Cujus sententiæ veritatem, nimis, proh dolor! astruunt eorum scripta quamplurima; in quibus esuriens Lector תפולת תורת הסולת *furfures pro farinâ*, (quod proverbii loco dicunt illi) sæpius reperitur. Sed ut rem acu tangam; Gens nulla est quæ ab imaginis ullius in sacris usu, quasi à spectro quodam, adeò tota refugiat & abhorreat: quâ de re fusè & eruditè differuit *Grotius in Mat. 24. 15.* atque indè præcipuè factum crediderim, quòd quamvis Judæorum Magistri in sensus partésque plurimas circa naturam תור Urim & Thummim scissi fuerint; vix tamen vestigium simulachri alicujus in omnibus suis de hoc Oraculo sententiis in unum comportatis reperiamus.

Secundò. Ad hypothesin meam loco movendam dicet forsàn non nemo, quòd satis pateat eam non esse verè affinem, cùm nullâ cognatione bono jungatur. Nam injuriarum in Majestatem divinam & Religionem meritò agenda est, cùm tremenda cœli responsa, per idola, exosa illa DEO & bonis omnibus nomina, non tam data quàm polluta fingat. Ideoque eam piaculi loco habet *Rivetus* qui nos & sententiam nostram per latera *Christophori Castri* sic, stylo nimis acuto, confodit: *In Exod. 28. com. 40. Quòd idolula à Deo fuisse instituta & in Rationali Sacerdotis conservata comminiscitur, & quòd per ea Deus vel Angelus voce formatâ oracula fuderit, &c. ea sanè ferri non possunt, maximam*

ximam partem impia & profana, vana & falsa in totum.

Bona verba quæso: neque enim per imagines quas colendi animo quispiam fabricârat aut cultu divino afecerat; sed eas quæ huic sacro muneri dicatæ fuerant, & forsân à *DEI* formantis manu religionem traxerant, oracula divina edita contendimus. Nihil autem de profano trahit, nec cœli Majestatem violat, asserere hujusmodi sacratas imagines, voces consilii divini interpretes, Angelo animante quandoque protulisse: nisi aurum aut argentum aliquid profani contrahere, simulac formam humanam induerint, ridiculè somniamus. Deinde, certum est *DEUM* habitantem inter *Cherubim* (imagines formam præcipuè vitulinam præferentes) *Mosi* in dubiis sciscitanti respondisse: at si quid infamiæ aut piaculi imaginis nomini adhærescat, Majestas divina & Religio non minùs per imaginem in Tabernaculo quàm Pectorali læderentur. Non est itaque quòd quispiam ab hâc sententiâ, eo solùm nomine, quasi sacra pollueret & impietatem saperet, religiosè caveat: præsertim cùm Numen cœleste per *Theraphim* se consulentibus semel saltem responsa tulisse constet. Nam *Danita* à *Micha* Sacerdote *Theraphim* *DEO* vero sacratas instructo responsum accipere, quod *Levitæ* religio, & lætus rerum eventus qui responsi fidem liberavit, divinitus datum fuisse comprobârunt.

Tertiò. Hoc etiam telo nos petit eruditus *Rivetus*: *Non credibile est, inquit, Deum qui imaginum sacrarum quas vocant usum tam severè prohibuerat, instituisse idola, quæ loquerentur. Nihil enim fuisset efficacius ad populum ad idololatriam propensissimum, ad eam rursus inclinandum & confirmandum.*

At ab hoc telo, utpote non adeò acuto, mihi haud multùm metuendum censeo. Neque enim magis timendum nè Pectoralis *Theraphim* idololatriæ ansam præberent, quàm nè *Cherubim* in sacrario posita: è quorum tamen medio *DEUM* oracula fudisse nõrunt ex infimâ classe Prophetarum filii. Imò verò longè minùs: *DEUS* enim Pectoralis idololum consulendi & fortasse videndi copiam non nisi Sacerdoti Summo fecerat: responsa etiam ab eo, non nisi postquam *DEUM* verum precibus humillimis religiosè coluissent, expectanda fuerant: prout nos doceat exemplum *Davidis*, *DEUM* medio *Ephode* interrogantis, *I Sam.* 23. 9, 10, 11. & *Phineazi*: nisi *Author* ille *Biblic. Antiquit.* cujus antea memini, fide parvâ scriptor sit; qui illius, cùm *Urim* consultum iret, precationem bene longam literis consignavit. p. m. 328. Neque facillè credi possit *Israëlitas* tam inſœlici fato & ingenio natos fictòsque, quòd pulchrioris cujusvis imaginis aspectus eos ad fornicationem spiritualem allicere potuerit: si enim eâ indole animique habitu fuissent, *Salomon* ipsum *DEI* templum in cultûs divini damnum & præjudicium struxit, cujus ostia & parietes frequentibus *Cheruborum* imaginibus exornavit. Sed si modò *Israëlitas* aliquos animi habitu tam pravo & in morbos suos veteres præcipiti fuisse daremus, quòd ex ipso superstitionis remedio (Pectoralis *Urim*) vitia sua vires & incrementum sumerent; sententia nostra talo non minùs firmo stabiliq̃ staret: nam ità curatum est, ut si quid fortè mali ex imagine loquente *Urim* sibi conscisceret imprudens quispiam; per imaginem silentem *Thummim*, tanquam antidotum veneno valentius, tolli statim posset & superari. Nam indè quispiam, cui falsis aliquid, facillè colligere poterat, imaginem

ginem *Urim*, non cœli influxu, aut Dæmonis alicujus virtute, sed *DEI* solius eam liberè eligentis instituto, propheticam evasisse, & *DEUM* per *URIM*, non quòd imaginem tanti haberet, sed quòd ità visum esset, oracula sua enunciâsse.

Quartó. Et hoc forsân nomine apud aliquos malè audiet sententia mea, quòd nova atque insolens sit, & ab omnibus intellectûs nostri de rebus divinis judicandi normis penitus aliena. *DEUM* quidem è cœlesti gloriâ, vel Tabernaculi adytis auri fulgore micantibus, aliquando locutum fuisse, Eúmque consilia sua per manum Angeli, aut Prophetæ ab omnibus seculi viis separati, humano generi tradidisse, cœli Majestati & mentis nostræ *ωεγλήσει* congruum est. At Numen cœleste per imagunculam in panno parvulo reconditam respondisse, nemo unquam vel febris laborans somniavit, nec quisquam nisi fidei planè prodigus rei tam inopinatæ fidem unquam daturus est. Suam secum refutationem affert sententia monstrosa adeò, & extra omnes nostras sentiendi vias tam longè posita.

Huic præjudicio potiùs quàm argumento, respondeo, Primó. Sententiam hanc me vel hâc solâ ratione doctorum calculis digniorem existimare fateor, quòd hominem minimè sapiat, nullos figmenti humani characteres gestet, & quòd præ omnibus aliis opinionibus, quæ mundi fidem hæctenus tenuère, tam tenuem primo intuitu veri speciem præferat. Indè enim probabile fiat me illam non ex vano hausisse & proprio finxisse ingenio: nam quæ ad fabulæ vel figmenti exemplum, populo ut placeant, concinnata sunt, hominum moribus & ingeniis adblandiri soleant, non adversari. Deinde, si oculos mittamus ad plurimos alios ritus sub

Veteri fœdere institutos, eos non minùs insolentes & ab hominum ingenio, ut nunc habent res humanæ, diffitas & abhorrentes reperiamus. Res enim non minùs mira est, & ab usu sensûque hodierno declinans, quòd Summo Numini perpetuò habitare visum fuerit inter *Cherubim*, imagines quasdam figurâ tam absurdâ, anomalâ & monstrosâ fictas, quòd *Iosephus carum similes nemini unquam visas* asserat: Antiq. 1. 3. cap. 6. Et quis, nisi quòd Scriptura referat, credere possit *Arcam*, cistam parvulam, tanti à *DEO* populòque suo æstimatam fuisse, quòd tam præclaris elogiis & titulis superbis illam decorârint? (Eam enim *roboris divini Arcam*, *Gloriam Israël*, *Arcam fœderis*,
^a *Laudes Israël* appellârunt) quòd

^a Dicitur Deus inhabitare laudes Israël, i. e. Cherubinos & Arcam qua vocantur gloria Israël. De Dieu in Psal.

22. 3.

^b 2 Chron. 8. 11.

Israëlitæ de eâ, tanquam primâ gratiæ divinæ arrhâ gloriati sint: quòd ^b loci omnes ab illius præsentia sanctitatem hauserint: quòd preces, sacrificia, & sacra alia, facie ad Arcæ situm versâ, populus peregerit: quòd deniq; crimen Arcæ violatæ, per tactum, locum aut aspectum minùs religiosum, non nisi peccantiû sanguine expiatum fuerit? Nobis etiam hodie admirationem movere solet, quòd *DEUS* populum Judaicum, fignum fœderis cum Seipso percussi, in corporis partibus vix honestè nominandis gestare iusserit: cuius rei gratiâ jocus & fabula apud gentes facti sunt, & convitiatorum plaustris conspurcati. Et, ut alia taceam, non minùs novum & mirandum videri possit, quòd cùm *DEUS* tam augusta consilia sua cognoscendi media Judæis dederit, se tamen (quod nemo diffiteri queat) per Pectorale, latitudine palmari panniculum, consulendum præbuerit. Ideòque mentis propriæ idolis &

seculi

seculi sui moribus cultum & honorem supra modum tribuunt, qui eâ solâ ratione freti nostram de *Urim* hypothesein vanitatis arcessunt, quòd iis forsan monstrata, & nihil cum temporum præsentium usu commune habere videatur. Ea proculdubio ratio est, cur de Oraculi hujusce naturâ parùm sinceri hæctenus tot perspicaces Viri perceperint; quòd scilicet mentis suæ oculos præjudiciis, quæ à seculi moribus vel Judæorum scriptis acceperint, vitiatos, ad Scripturas legendas attulerint. Quid enim in causâ esse possit, quòd quamvis literis uncialibus scriptum extet, *Deum per Urim respondisse, secundùm judicium Urim consultum fuisse, & Aaronem judicium filiorum Israël,* ^{a Exod. 28.} i. e. per metonymiam, *judicii sui indicem,* ^{30.} *URIM,* portasse; alii tamen per sonum vocalem è propitiatorio, alii per Spiritûs afflatum, alii per splendorem adamantis, alii per literas in Pectorali sculptas, Deum respondisse asserant: nisi quòd mentis propriæ idolis & aliorum placitis precariis se totos tradant, & in hoc Argumento divinare malint quàm discere? Sed me de viâ paulisper declinâsse sentio.

Secundó. Si Rationem liberam nec partibus obnoxiam de singulis aliis in Argumento præsentis opinionibus judicem constituamus; proculdubio pro hypothesei nostrâ, tanquam minùs insolente & humani generis sensui adversâ, sententiam feret. Annon enim rationi magis consentaneum est credere, *Deum* per voces, optimas rerum tesseras, è Pectoralis simulachro datas, placita sua indicasse; quàm per miraculosam & operosam, nè dicam ludicram, illam eminentiam & subsidentiam literarum, quam Talmudici fingunt, nonnisi novo Oraculo interprete, fatentibus ipsis, intelli-

gendam? aut per Spiritûs afflatum, signo nullo ab imposturâ suspitione vindicatum, animum Sacerdotis (viri non rarò nequam) è vestigio occupantem, cùm Pectoralis gemmas contemplaretur? Certè modus ille revelationis medio Pectorali factæ, cui ipse tam impensè faveo, magis expeditus fuerit, captu facilis, & nullum de responsi origine divinâ dubitationi locum dederit. Atque hinc natum videtur, quòd quamvis Prophetæ non pauci supplicio extremo affecti fuerint, quasi cerebri sui somnia prophetiarum titulo signata in vulgus sparserint; & *Ahimelechus* capitis causam coram *Saulo* dicere coactus fuerit, quòd, eo invito, *Urim* suum ad consilium divinum, *Davidis* gratiâ, elicendum usurpârit; nullum tamen è Pontificum ordine in jus vocatum aut infami impostoris labe notatum legimus; cùm se monitum cœleste ex Oraculo suo acceptum habuisse constanter affirmârit.

Cùm jam causâ mea omnes, quos ipse novi, obices eluctata sit; nil causæ video cur naturam τὴ *Urim* è tenebris illis quibus plurimùm involuta jacuit, in lucem aliquando prolatam nobis non liceat gratulari.

SECT. 12.

Explicatur natura τὴ THUMMIM, & ostenditur illud ab Ægypti moribus desumptum fuisse.

MANUM supremam disquisitioni nostræ de naturâ *Urim* jam imposuimus: Superest itaque ut ad comitis sui individui *Thummim* naturam explicandum, quo fieri possit compendio, nosmet accingamus.

Hâc

Hâc autem provinciâ quo foeliciùs defungamur, varias doctorum, qui in hoc dicendi campo sese exercere, sententias in medium promere, è re nostrâ futurum arbitramur: eò quòd ἀλήθειαν aliquam, aut saltem δήλωσιν perspicuitatem, sequentibus afferre possint.

Sententia itaque prima est, *Thummim* quiddam numero quidè, non autem munere & usu ab *Urim* discretum & separatum. Ei mentem & manum dedit *Christophorus Castrus*, qui cum primis de hoc Argumento meruit. Nam *Urim & Thummim*, inquit ille, erant duo parvula simulachra — per quæ Deus, aut Angelus Dei nomine, clarè & distinctè respondebat. 1. 3. de Vaticin. c. 3. E quibus colligere fas est, Eum *Urim & Thummim* numero quidem ac nomine distincta credidisse; Deum verò per utraque, alternis forsan vicibus, voces futurorum nuncias emississe, eaque muneris & usûs similitudine & affinitate se mutuò attigisse.

Secunda sententia est, quòd *Thummim* munere quidem, vix autem numero ab *Urim* distingueretur: cùm idem Oraculum (prout idem oceanus ob varias illas quas alluit oras) munerum diversorum gratiâ, nomina diversa sortiri potuerit. Ità judicavit (ni mentem suam malè capiam) *Vir summus, Josephus Medus*. Nam postquam varias Magistrorum sententias de Oraculi hujusce naturâ & tradendi modo enumerâisset; quid sibi visum esset, sic paucis effert, quæ Latinè è verbo reddidi. “ Si quid ipse sentiam effari licuerit, dixerim “ *Urim & Thummim* duplicis generis Oraculum fuisse “ & muneri planè duplici inservisse; & quòd *Urim* “ Oraculum illud fuerit, vel Oraculi pars, quâ Deus “ responsa dederit iis, qui illum in arduis & dubiis “ vitæ communis casibus consulerent; *Thummim* ve-

“rò Oraculum illud vel medium fuerat quo Summus
 “Sacerdos certior factus erat, an *Deus* oblatam hostiam
 “æqui bonique confuleret, necne. Quibus ad exam-
 men revocandis diutius immorari, nobis in præsentia
 nec opus nec otium.

Tertiò. Alii se persuasos habent, nihil omnino dis-
 criminis, vel quoad numerum vel quoad usum, *utis U-
 rim & Thummim* intercessisse; sed quòd res una ea-
 demque fuerint, quæ ratione proprietatum & effecto-
 rum diversorum titulos dissimiles obtinuère. Atque
 hæc opinio eorum animos habet, qui *Urim & Thum-
 mim* cum Pectoralis gemmis confundunt; & mutos
 illos lapides, unicos Oraculi divini interpretes fuisse
 asserunt.

Quarta sententia, cui me totum dedi, ea est; quòd
Thummim res fuerit, non minùs numero & officio,
 quàm nomine, ab *Urim* divisa & separata. Sententi-
 am hanc nihil quæstionis apud Lectorem habituram
 mihi facilè persuadeo, modò in rationum earum, quas
sect. 1. ad illius veritatem asserendam attuli, memo-
 riam redeat. Nè tamen ulla resideat de hæc re dubi-
 tandi ratio, argumenta pauca alia, quæ paulò mayo-
 rem opinioni meæ certitudinem dabunt, addidisse vi-
 sum est. (1º.) Lege divinâ cautum erat ut quævis
 duplicati Pectoralis latera spithamæ mensuram æqua-
 rent: quid autem mensuras tam amplas & accuratas
 Pectorali datas voluit Deus, nisi ut imaginibus saltem
 duabus, figurâ & mole paribus & quasi gemellis, in
 illius utero ferendis eò foeliciùs inserviret? neque enim
 unica icuncula tan amplo dupli illius spatio complen-
 do par esse poterat, nisi artifices sacri opera sua alia
 arte & ingenio verè divino perfecissent, imaginem
 autem *Urim* penè monstruosam & parùm ad concinnas
 proportionis

proportionis leges exactam de manibus projecissent. (2°.) Cùm de *Urim & Thummim* in genere tantùm, nullo habito ad usum aliquem peculiarem respectu, in Scripturis fiat sermo; ea, tanquam comites sacramento sibi mutuò astricti, perpetuò conjuncta veniunt: cùm verò de *DEO* Pectorali mediante consulendo, adeóq; de *Urim* quasi in actuali muneris sui exercitio, sermo instituat; ea non minore constantiâ ab invicem in Sacris separata reperiamus. Ver. gr. Num. 27. 21. *E-leazar consilium pro eo [Joshua] petet juxta judicium Urim coram Domino: & 1 Sam. 28. 6. Dominus non respondit ei [Saul] per somnia vel per Urim:* quibus in locis Spiritum S. pede silente *Thummim* præter-isse observemus. Similis ἀκριβείας exemplum, de hoc Oraculo interrogando dicturus, dedit *Sirachides*, Cap. 33. com. 3. Ἀνθερωπὸς σωετὸς ἐμπης δὲ νόμῳ, καὶ ὁ νόμος ἀνωτὸς πηστὸς ὡς ἐξώτημα δῆλων. Ubi voce illâ δῆλων usus est, quâ *LXX Urim* transferunt; mentione nullâ factâ vocis cognatæ ἀληθείας, quâ *Thummim* expriment. Non immeritò itaque *Urim* solummodo, in negotio interrogandi Deum, locum usumq; obtinuisse; *Thummim* verò fini alicui dissimili destinatum fuisse existimemus. (3°.) Satis è supra dictis pateat, Syrorum aut Patriarcharum *Theraphim* τῶ *Urim* Hebræorum ortum dedisse, & rerum earum naturas, munera & nomina, summâ inter se concordia conspirasse. Quò itaque *Urim* exemplar suum (quatenus fas esset) similitudine proximâ retulisse & quasi exscripsisse censeatur, ratio exigit, ut ei formam & munus, æquè ac nomen, sibi uni proprium vindicemus: nam *Theraphim*, quanquam nomine plurali gaudeat, res una & simplex fuit; titulo, munere, & (ni me veri specie ludam) formâ, adeò ab omnibus aliis gentium simul-

lachris

lachris distincta & separata, quòd communi imaginum aliarum nomine & censu nunquam in Scripturis veniat. (4°.) Cùm *Urim* & *Thummim* res verè discretas & numero (ut cum Logicis loquar) differentes, factis quæ jam dixi arguant; indè ea munere diffidisse, & partibus naturæ diffimilis functa fuisse, firmiter concludamus: nam proculdubio *Deus* non magis duo diversa organa ad voces suas divinas, quàm homo ora duo ad voces suas naturales, formandas postulavit.

Hæc omnia quæ de usu τὴ *Thummim* proprio, ejusque naturâ peculiari dixi hætenus, fide eò firmiore tenebit Lector, si à generalibus hisce ad magis distinctam & pressam naturæ & originis suæ explicationem descendat sermo. Huic autem operi quo foeliciores auspiciis admoveam manum, hoc unum mihi necessariorè præmittendum arbitror; quòd argumenta in hoc & sequente capite adducta (ni cerebri proprii foetus affectu cæco prosequar) speciosè probent, nè dicam luculenter ostendant, antiquissimam *Ægyptiorum* aut aliarum ex oriente gentium consuetudinem, primam τὴ *Urim* originem & occasionem præbuisse; & sensum vocabuli *Theraphim* sub vocis illius *Urim* velamine mysticè latuisse. Mentem itaque facilè induxerim credere, nos per hujusce arcani jam revelati filum, in rei & nominis alterius *Thummim* recessus abditos, vestigio non errante, perducendos, & *Thummim* etiam à seculi ejusdem consuetudine aliquâ ortum petere, & vocabuli alicujus *Ægyptiaci*, olim in usu, sensum & potestatem dissimulare.

Si itaque consuetudines omnes purè *Ægyptiacas*, cum ipsis, uti verisimile est, regni primordiis natas, quantum per semetas historiae veteris reliquias scire concessum,

concessum, recolamus; una cogitantibus nobis se obviam præbet, quæ nobis multâ nocte circumfusis facem præferet, & forsan ad latentes adhuc rei & nominis hujusce rationes nos rectâ ducet. Eam verò sic nobis descriptam dedit *Alianus*, lib. 14. hist. Var. C. 34. Δικαστὴν ὃ τὸ ἀρχαῖον παρ' Ἀιγυπτίοις ἱερεὺς ἦσθη· ὡς ὃ τῶν ἀρχῶν ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδίκαζεν ἀπαντας· Ἐδὲ ὃ αὐτὸν εἶναι δικαστότατον ἀνθρώπων καὶ ἀφειδέστατον. Ἐίχε ὃ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν ἀστέρα ἐκ σαρφείρου λίθου, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα Ἀλήθεια. i. e. *Apud Egyptios, à primâ antiquitate, qui judicabant Sacerdotes erant. Eorum autem princeps fuit qui ceteros ætate anteibat. Ille in omnes jus dicebat; Eum autem esse oportebat omnium & justissimum & parcentem nemini. Gerebat autem de collo imaginem ex sapphiro, eaque imago Veritas dicebatur. Quo minùs autem quispian Aliano soli hæc posteris referenti fidem abnuat, in partes suas, Diodorum Siculum, qui ab eo non multùm abit, vocare visum est. Ille verò, lib. 1. in rebus Ægyptiorum, describit Ἀρχιδικαστὴν ἔχοντα πύλον ἀλήθειαν ἐξηρητημένον ἐκ τῆς τραχήλου, Summum Judicem qui haberet de collo pendentem Veritatem. Atque iterum postea, Σωτῆρες ὃ τῶν ἀναγκάων πρὸς τῆ βασιλέως τοῖς μὲν δικασταῖς ἵκαναὶ πρὸς δὲ λαοφίλῳ ἐρηγῆντο· τῶ δ' ἀρχιδικαστῆ πρὸς πᾶσι. Ἐφορε δ' ἔτατο ὅτι τὸν τραχήλον ἐκ χρυσοῦ ἀλύσεως ἠρητημένον ζώδιον τῶ πολυτελέων λίθων, ὁ πρεσβυτάτος ἀλήθειαν· τῶν δ' ἀμφισβητήσεων ἠρρονο ἐπειδὴν πύλον τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ Ἀρχιδικαστῆς φοροῦντο· i. e. Salaria præbebantur, amplissima verò Summo Judici. Gestabat autem ille in collo ex aureâ catenâ pendens ἐλαπίλλῳ πρῆτιοφίσι σιμουλάχρῳ, καὶ Ἀλήθεια τὸ ὄνομα: hoc autem Veritatis simulachrum Judiciorum principi aptatum*

aptatum, causas cognoscendi auspiciam fuerat.

Horum historicorum verba satis indicant, Hebræos & Ægyptios, quoad mores aliquos singularem inter se animorum sensuumque concordiam coluisse. Nam Ægyptiis in more erat Pontificem suum litibus plurimis disceptandis præficere: Hebræi etiam more & lege consimili tenebantur. Loci & personæ suæ dignitatem in conspectu populi, ornatu splendido & eleganti asseriebant Ægyptii: nec Hebræi pietati & prudentiæ simili defuere. Bullam, splendore & titulo mystico Ἀλθηα celebrem, ei in muneris sui tesseram decreverunt Ægyptii: Hebræorum etiam Pontifex, bullam, mystico *Thummim* titulo & formæ decore insignem, in ornamentis habuit. Gemmæ plurimæ Pontificis Ægyptii vestes pectusque illuminabant: Pontificis etiam Hebræici vestes & pectus tota auro lucebant & lapillis pretiosis. Antistes Ægyptius muneris sui tesseram aureâ catenâ de cervice pendentem gestare solitus est: & ut Hebræorum Pontifex bullam suam è catenâ aureâ solenniter suspensam gereret, Legis præscriptum postulavit. *Exod. 28. 22. Facies in rationali, [cui Thummim inerat] catenas sibi invicem coherentes ex auro purissimo, & duos annulos aureos sibi invicem coherentes, quos pones in utràque rationalis summitate, catenasque aureas junges annulis qui sunt in marginibus ejus, &c.*

Quòd Ægyptii & Hebræi tot morum conspiratione consentirent, nemo faciliè casui aut fortuito syderum similibus influxui tribuendum senserit. Ideoque Scriptores plerique omnes Ægyptios simiarum partes egisse, & Hebræorum mores, ea gratiâ & venustate conspicuos, obviis ulnis & propensis studiis accepisse, securi hæctenus asseruere. In eam sententiam loquitur *Cl.*

Grotius

Grotius, Not. in lib. de verit. Rel. Christ. Num. 111. §. 16. Ubi postquam Ægypti Pontificem simulachrum, cui *Veritas* nomen, ex aduerso cordis appensum, ferre solitum, *Diodori & Aliani* verbis enarrasset; addit, *Imitati sunt Ægyptii Pectorale Sacerdotis Summi, sed ut pueri virorum res imitantur.* Eandem sententiam *Joh. Schefferi* animum occupasse, verbis ipse suis testatur, Syntag. de Torquibus, Sect. 5. *Ornamentum illud [Sapphirus Ægyptiacus] sumptum fuit ab Hebræis: idem enim fuit quod apud illos Sacerdos Summus gestabat. Et arguit primum, quod ex gemmis fuit, deinde quod Veritas nominatum est. Itaque namque interpretantur Septuaginta id quoque quod in rationali Sacerdotis Urim & Thummim est. δηλωσις & ἀλήθειαν appellant.* Sententiæ huic tot doctorum calculis onustæ animum & ipse lubens adjicerem, nisi quod eum tot rationum evidentia partem in aduersam rapiat, & illum morum consensum è fonte dissimili manasse mihi penitus persuadeat: è sapientissimâ nimirum *DEI* indulgentiâ, cui summo apud suos rerum divinarum procuratori ἀγαλμα, è catenâ aureâ pendens & synonymo *Thummim* titulo insignitum, concedere visum est; nè Israëlita quicquam ornatûs & elegantia in Sacerdote suo requirerent, cujus ingens admiratio teneros eorum animos in Ægypto fascinarat. Rationes autem quæ mentem meam huic sententiæ devinctam tenent, sunt hujusmodi.

Primò, *Δήλα* vel *Δήλωσις* & *Ἀλήθεια* vocabula sunt, per quæ Septuaginta interpretes *Urim & Thummim* frequentius exprimunt. viz. *Exod. 28. 26. Num. 27. 21. 1 Sam. 28. 6. Levit. 8. 8.* Ex iis autem vocibus, prior potestatem vocis Hebrææ *URIM* [lumina] ex parte referre, eique haud admodum improprie

priè respondere credatur: nam luminis est in tenebris posita, δῆλα manifesta facere. Sed unde natum ut ex interpretibus tam citò judices Scripturarum facti sint, & à vocis alterius sensu genuino tam longè recesserint, quòd vocabulum Ἀλήθεια ad *Thummim* denotandum toties usurpârint, cùm πλειότες propiùs à vero vocis illius sensu absit, eámque minùs coactè interpretetur? Certè ipse causam vel probabilem quòd ità verterint afferre nequeam, nisi quia probè nôrint ἀγαλμα, cui *Thummim* nomen, de Pontificis Judaïci cervice pendens, à Pontificis Ægyptiaci simulachro, Græcis ἀλήθεια per interpretationem dicto, originem accepisse; ideóque rationi consonum duxerint, ut imaginis illius Ægyptiaci, ceu primi sui exemplaris & quasi parentis, nomen titulúmque, inter Ægyptios saltem, retineret. Nam proculdubio rem divinitus institutam & quæ nomen suum jure divino tenuit, imaginis Ethnicæ titulo dehonestare, instar piaculi habuissent; nisi quòd rem simul & nomen initiis Ethnicis orta esse, pro certo credidissent.

Secundó. Nullum veri colorem præfert, Ægyptios veteres Pontificis sui ἀγαλμα, cui ἀλήθεια nomen dixêre, ab Hebræorum moribus mutuari voluisse. Nam (1º.) Ægyptii eâ antiquitatis, sapientiæ, & religionis suæ opinione intumêre, quòd gentes alias, quasi mera hominum nomina & umbras, ingenti cum fastidio præterirent. Imò verò absurdum aliorum omnium fastidium gentem illam ità tandem transversam egerat, quòd exterum aliquem communi secum mensâ accipere, aut ullâ morum rituúmque societate generi humano conjungi, nomine & natalibus suis indignum duxerint. Fanaticum illud Ægyptiorum ingenium notavit olim *Pompon. Mela* l. 1. de Situ Orb.

c. 9. Suis, inquit, literis perversè utuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus subigunt. Forum ac negotia fœmina, viri pensa ac domos curant, &c. Hujusce vanitatis gratiâ sale comico asperguntur ab *Anaxandride* apud *Athenæum*, p. m. 299. (2°.) Ægyptii omnes in Israëlitas, præ aliis mundi incolis, odio capitali & hæreditario exarserunt. Ità testatur *Josephus*, l. i. cont. *Apion*. φαίνοιντο γὰρ καὶ δὴ μέγιστα πρὸς ἡμᾶς δυσμενεῖς ἐξαπαδόντες κοινῇ μὲν ἄπορτες Αἰγύπτιοι. Ideoque verisimile est Ægyptios non minùs à moribus quàm personis Hebræorum abhorruisse: ità enim nati sumus humanum genus, quòd ab eorum omnium moribus longè recedamus, quos vel contemptim habemus vel quibuscum inimicitias graviores exercemus. (3°.) Israëlita, quamvis *DEI* peculium, gentium sordes & rejectamenta facti fuère: eorum personas & sacra adeò nihili habuère, quòd labore plurimùm annalium ethnicorum fides ut Israëlitas vel fuisse credamus. Judæorum personæ & mores anomali, jocis & cachinnis solummodo apud gentes ansam præbuère: quasi populum illum pro cote tantùm ingenii publici habuissent. Vero itaque prorsus dissimile est, Ægyptios, illa gloriæ animalia, sese ad Judæorum mores componere voluisse; quos, fimiæ ad instar, ad risum tantùm movendum natos gentes credidère. (4°.) Modò Ægyptii, cùm imaginem *Αλθίβεια* nominatam Pontifici suo in ornamentum dederint, ad Sacerdotis Summi *Thummim* imitandum animos appulissent, quasi Hebræorum usum sacrorum omnium normam & mensuram existimassent; proculdubio & aliis Judæorum legibus se conformes præstitissent, & animi morum Judaicorum æmuli & studiosi plurima alia exempla edidissent. Nec minùs dubitandum quin nomen numeri pluralis (cujus

est & *Thummim*) & quod magis aptè sensum vocis illius exprimeret, ἀγάλματι suo impertire voluerint. Sed nec minore proculdubio religione curâssent *Ægypti* incolæ, ut titulus ille δὴλωσις τῶ *Urim* respondens, simulachro suo, vel alteri illi quasi in comitem ascito, inderetur. Nam æquum est credere, *Ægyptios*, modò *Judæorum* simiæ fuerint, quasvis aut saltem præcipuas exemplaris sui circumstantias imitando exprimere voluisse. Dicendum itaque superest, imaginem cui Ἀλήθεια titulum fecerunt *Ægyptii*, primam τῶ *Thummim* *Hebræorum* dedisse ansam: *Deum* verò, cùm loci & nominis consimilis imaginem in Sacerdotis sui ornamentum consecrârit, paululùm à more apud *Ægyptios* recepto, ob rationes occasione aptâ vocante adducendas, abiisse.

Tertiò. Constat *Deum* (ut eâ facilitate rudes populi *Israëlitici* animos invitaret) vetera penè omnia, quorum summâ admiratione & desiderio, in *Ægypto* viventes, ducebantur, iis concessisse: imò novam exemplòque carentem pompam & venustatem ritibus ab *Ægypti* seculique usu mutuatis addidisse: ut cultûs divini decus & gloria, cultûs vel regiminis *Ægyptiaci* splendorem, quem in animis oculisque ferebant *Israëlitæ*, penitus extingueret & obscuraret. Nam templum *Judæis* concessit *Deus*, quod materiae magnificentiâ, artis elegantia & structura formâ, cætera omnia per orbem terrarum facile superavit; ὡσεὶ αὐτὸς μηδέποτε εἰς ἑπιθυμίαν τῶν Ἀιγυπτίων, ἢ τῶν παρ' Ἀιγυπτίους ἔλθειν, nè unquam postea *Ægyptiorum*, aut eorum quæ apud *Ægyptios* experti fuerant, cupiditate tangerentur: prout rationem optimè reddit *S. Chrysoſtomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Paris. Præterea, *Deus* Sacerdotibus *Israëliticis* *Ephod* (id est, βύσσινον ἔνδυμα εἰς ἱερέας,

ἱερέας, exponente *Hesychio*) cū sacris muniis vacarent, gestandum dedit: nē quid forsan dignitatis vel splendoris quem in Sacerdotibus Ægyptiacis admirari solebant Judæi, in propriis desiderarent: nam Sacerdotes Ægyptii sacra sua, *linteæ vestis candore puro luminosi* (ut *Apulei* verbis utar) de more antiquissimo celebrabant; eò quòd vestis color (puritatis omen) & Ægyptus ipsa, lectissimi lini laude per orbem celebris, populi animos vestis hujusce usui facilè conciliarent. Atque indè *linigeri* tanquam proprius character Sacerdotum Ægyptiacorum à poëtis sæpius usurpetur. Ægyptios autem in hujusce vestis usu chorū duxisse, ut credam suadent *Tertulliani* verba in libro suo *de coronâ militis* [ubi *linteum* appellat *propriam Osridis vestem*] & rationes multæ gravesque, quas apud me premo nē extra præsentis argumenti limites nimis evagarer. Credibile est etiam Sacerdotis Summi campanulas à receptâ cultûs Ægyptiaci pompâ, tanquam primo exemplari, principia petisse: nam apud Ægyptios aliòsq; ità instituto vetustissimo comparatum erat, ut omnia sistris & crepitaculis, dum sacra fierent, latè personarent: & Israëlitarum infantia proculdubio ab hujusmodi crepundiis & crotalis non potuit extemplo ablactari. Cū itaque Ægypti Pontifex simulachrum, ἀλθηρίας titulo ornatum, è catenâ aureâ de collo pendens, dignitatis suæ indicem gestare solitus sit; verisimile est Deum simile ἀγαλμα, Thummim nomine decoratum, sacrarum ceremoniarum apud Israëlitas Antistiti concessisse: ut quælibet decoris & magnificentiae exempla, quibus sacra Ægyptiaca vel eorum ministri superbire solebant, Pontifici suo adjicerentur; eūque unum, veluti כֹּהֵן סוּמִימִים con-

^a Vide *Alex. ab Alexand. l. 2. cap. 2.*

summationem pulchritudinis, suspicere discerent & venerari.

Quartó. Si varios Gentium mores (quantum in historiæ antiquissimæ crepusculo videre datum) oculis intentis perlustremus; gentem nullam præter Ægyptios solos inveniamus, quæ Sacerdotum suorum principem symbolo aliquo, quod consensum vel minimum cum Hebræorum *Thummim* haberet, insignivit. Chaldæi quidem, Syri, aliæque gentes, unum aliquod Pontificis Judaici ornamentum, [tunicam lineam, cidarim, tiaram, & forsan *Urim*] æmulati videantur: at illius *Thummim* in totâ Sacerdotum ethnicorum pompâ scenicâ, nisi in simulachro quod diximus Ægyptiaco, vix rudioribus quidem umbellis expressum deprehendere possimus. Quòd autem Ægyptii soli (qui tamen Judæis אֵיבִי אֵיבִי

* Psal. 17.
9.

inimici ex totâ animâ semper fuerint) in ornamenti hujusce sacerdotalis usu cum *DEI* populo amicè adeò convenirent, huic tantùm causæ tribuendum videtur: Ægyptii, moribus & ingenio eleganti populus, personam, qui in foro & templo primas habuit, mystico aliquo muneris sui symbolo ornari voluere, cujus splendor eique conjunctus titulus religionem & reverentiam dignitati suæ debitam intuitibus extorquerent. Cùm autem Hebræorum Pontifex duplicem illam, *Judicis & Sacerdotis*, personam apud suos sustineret, & Israëlitaæ proculdubio non minùs ornatùs quàm cultùs Ægyptiaci studio ducerentur; verisimile est *Deum* & suo Pontifici ἀγαλμα in ornamentum concessisse, quod fulgore & titulo imaginem illam Ægyptiacam, (cujus similitudinem aliquam gessit) plurimùm excederet & superaret. Et certè nisi consensum Ægyptiorum solummodo cum Hebræis

Hebræis in hujusmodi ornamenti usu tenacissimo, illi quo moribus Ægypti adhæferunt affectui deberi afferam; causam ipse nullam assignare potis sum, cur non & inter gentium aliarum sacrificulos, nominis & formæ confimilis ornamentum sacerdotale reperire liceat: & labiis illius osculum figam, qui me, ratione vel speciosâ redditâ, jam impeditum explicare queat.

Quintó. Sacerdos magnus ornamenta omnia, quæ divisa gentium aliarum sacerdotes venerabiles reddidêre, collecta tenuit. *Quis enim non legerit* (inquit *Prideauxius noster Orat. 2. de vest. Aaron.*) *apud Herodotum, Plinium, Plutarchum, alios, Ægyptios suas tunicas lineas & hyacinthinas, sua Pectoralia, sua etiam sinistra argutum tinnitu constrepentia, in sacris solenniis adhibuisse? lapidibus duobus onychinis super humeros Aaronis conspicuis, corollia quedam inter Sacerdotes Indicos analoga fuisse memorat Alexand. ab Alex. l. 2. c. 8. Insula, mitra & tiara, quàm obvia sunt apud Apuleium & alios profanos authores vocabula? femoralia à nullis fuisse neglecta existimat Guilielmus Stuckius in sacrorum Gentilium descriptione.* E sacris autem monumentis non minùs pateat *DEUM* ornamenta ea omnia, novo decore & cultu aucta, Pontifici suo concessisse; eique *σωτέλειρ κροχίμα* (utì loquitur *Sirachides, cap. 45. 9.*) *consummationem gloriationis induisse.* Ex ornatu illo numeris omnibus absoluto promptum est conjicere, ornamenta penè omnia, quæ Sacerdoti Summo gratiam & majestatem addidêre, genere ethnico nata esse & à *DEO* ad deliniendos populi animos in Sacrorum suorum ordinem ascripta. Nam dici nequeat quare *Deus* Pontificem maximum tam splendido, penè dixerim theatro, vestium apparatu onerari, eúmque cultu supra principum & Sacer-

dotum ethnicorum gloriam eleganti fulgere voluerit; nisi quòd curârit nè cultûs Ægyptiaci splendor, qui Israëlitarum animos inani & futili voluptate titillavit, divinum superaret; & nè Israëlità, religionem simplicem & venustate tantùm naturali allicientem fastidientes, ad meretriciam Ægypti pompam & fucum ducerentur. Deinde, si gentium monumenta vigilantes evolvamus, unum aut alterũ è jam dictis ornamentis sacerdotalibus apud Ægyptios aliòsve in usum venisse facilè percipiamus; dum unus Judæorum Pontifex ornatus omnes, quibus gentes aliæ Sacerdotibus reverentiam & mysteriis suis religionem conciliârunt, complecteretur. Ideòq; rationi magis congruum est existimare Deum omnibus Sacerdoti insignibus quæ usquam gentium, apud Ægyptios imprimis, in usu erant, eum decorâsse; quàm Ægyptios aliòsve unum aliquod ornamentum à Sacerdote Judaico mutuatos fuisse, ut rudem & imperfectam illius imaginem in Pontifice suo contemplarentur. Si enim Sacerdotis Israëliti ornatus cæteris ex ethnicismi facie Pontificibus ornandi norma & mensura extitisset; Ethnici proculdubio non unum aliquod ornamentum Pontificale, sed ad unum omnia apud Hebræos usurpata, pari cum religione retinissent.

Sextó. Ut fidem jam dictis eò magis firmemus, observare juvat, Ægyptios aliquam τὴ *Thummim* similitudinem, in simulachro suo ἀλνθείας nomine donato, expressisse; eos autem nullam τὴ *Urim*, in Pontificis sui ornatu, rationem aut umbellam habuisse legimus. E contra verò, *Laban*, *Micha*, *Gideon*, & Israëlità, impensam quidem τὴ *Urim* curam habebant, & illud affectu sollicito & pertinaci prosequabantur; (nam illius loco, *Theraphim*, nominis synonymi & muneris consimilis

confimilis imaginem, *Ephodi* suo conjunxere) sed nè evanida vestigia τὴν *Thummim*, vel rei cuiuspiam titulo analogo notatæ, in eorum sacris inveniamus. Hujus autem studii tam dissimilis, ratio hæc unica assignanda videtur: *Ægyptii* simulachrum Ἀλθεία appellatum, unà cum aliis patrum suorum moribus, ad feros usque nepotes tenuere: at *Urim*, quod rem novam forsan & ex *Hebræorum* ingenio, rerum novarum in religione avido, natam habebant, penitus repudiârunt. Sed *Micha* & *Israëlitæ* *Urim* vel (quod eodem recidit) *The-raphim* tam prono cultu atque animo accepere; quòd iis Patriarcharum aut saltem seculorum veterum usus, & responforum indè acceptorum probata veritas, fidem & affectus suos addictos & mancipatos tenuerint: *Thummim* verò, ceu rem patribus antiquissimis ignotam penitus, ex *Ægypti* moribus & populi ruditate nuper oriundam, nec tantæ utilitatis nomine commendatam, minoris (nè dicam insuper) videntur habuisse.

Septimò, *Israëlitæ* in mores splendidiore, & cultum omnem sive corporis sive animi, apud gentes exterarum, *Ægyptios* præsertim, invalescentes, impetu bruto & frangi impatiente semper ferebantur. Nam ideo effrænatum Regis desiderium eos tenuit, non quòd eo opus haberent; sed ut gentium vicinarum more, viris glorioso Regis nomine illustribus gauderent, qui ante eos egrederentur. Neque eos regem solummodo, sed principes & consiliarios à latere sub rege constitutos, postulasse refert *Hoseab*, cap. 13. 10. nè scilicet gentibus vicinis splendore & regis autoritate cederent, quibus alioquin se minores futuros putabant: prout voti illius rationem non inscite reddit *Jo. Frischmuth*, in *Discurs. de Reg. Elig.* Salomonem forsan hæc gentis

propriæ vanitas occupavit, qui uxores sibi septingentas & concubinas trecentas, ut regum vicinorum pompam & mores imitaretur simul & excederet, comparâsse videatur. *1 Reg. 11. 3.* Nam regibus orientalibus non mediocre gynæceum alere solenne fuisse, è verbis illis *Ciceronis*, *Orat. 5. in Verrem*, edocti sumus; *Anno tertio Verres consuetudine usus est regiâ. Solere aiunt barbaros reges Persarum ac Syrorum plures uxores habere &c.* Ex eâ peregrina omnia æmulandi prurigne

natum arbitror, quòd vestes ^a peregrinæ, ^a *vid. Zeph. 1. 8.* id est ad luxûs morisque ethnici formam & ingenium concinnatæ, Judæis adedò in pretio & deliciis essent: & quòd mulieres peregrinas tam perditè semper & insanè deperirent, ut præ iis alias omnes ex animo delerent formas. Neque impetu languidiore in sacra peregrina, Ægyptiaca præsertim, ruebant Hebræorum animi: nam eorum idola penè omnia & ritus vetitos in Scripturâ memoratos, ab *Ægypto*, tanquam perenni superstitionis fonte, primùm profluxisse, fusè probavit *Kircherus Oedip. Ægyptiac. Tom. 1. Syntag. 4. & Tom. 4. Synt. 1. c. 2.*

Cùm itaque Israëlitæ eodem fastidio mores tantùm patrios, quo Ægyptiî peregrinos repudiârunt; & rituum Ægyptiacorum pompâ perstricti, prout aviculæ vitri fulgore, in perniciem suam tam faciliè allicerentur; credibile est Deum cultû suum elegantiam & nitore omnifario exornare voluisse, ut Israëlitæ sponsâ tam pulchrâ expleti & satiati meretricium ethnicismi fucum & lethalem venustatem negligenter, despuerent, & conculcarent. Cùm etiam Sacerdos Ægyptiacus tam illustrem dignitatîs suæ tesseram à collo aureâ catenâ suspensam gestare soleret, faciliè credamus Israëlitæ & illam gemmâ ab Ægyptiis mutuatos fuisse, Deumq; symbolum,

symbolum, *Thummim* appellatum, Pontifici Israëliti-
co in ornamentum concessisse, quod gemmæ illius
Ægyptiacæ, quæ Ἀλθίεια nomen habuit, titulum,
splendorem & figuram æmulari & vincere crede-
retur.

Octavó. Ex ipsis imaginis hujusce notis & circum-
stantiis, titulo, materiâ, annexâ catenâ, & gestandi
modo, eam ingenii purè Ægyptiaci figmentum fuisse
non temere colligamus. Nam (1º.) titulus ipse quem
præfert, indolem geniúmque sapit Ægyptiacum:
nempe Ægyptios, à primâ gentis origine, genius qui-
dam subtilior tenuit, quo factum est ut doctrinæ suæ,
ethicæ, physicæ & politicæ, symbolis, figuris, hiero-
glyphicis, literis sacris, titulis mysticis, & id genus
Sacramentis, sapius traderentur. Gentis itaque indoli
moribusque antiquissimis apprime consonum est, ut
imaginem hanc, quæ unico verbo gestantis dignitatem
& virtutem loquebatur, Ægyptiis tanquam primis au-
thoribus referamus. (2º.) Ex ipsâ imaginis hujusce
materiâ Sapphiro gemmâ, de illius origine Ægypti-
acâ conjecturam ducamus: nam Sapphirum summo
inter gemmas dignitatis gradu collocavit veterum su-
perstitio; quasi pravis affectibus resisteret, quibus ju-
dicem vacuum esse oportet: ità enim mystarum anti-
quorum sensum refert *Fr. Rueus*, l. 12. de gemmis;
Devotionem, pietatem, constantiam, pacis ambitionem,
Deorum munera, opimâque, quod ad hanc vitam spectat,
beneficia invitare conciliaréque fertur Sapphirus. Ad-
dunt & contra iracundiam, invidiam, fraudes & tristi-
tiam valere. Adcò contra effrenes animi mores efficax
est credita. Modò supersticiosâ illâ de Sapphiro sen-
tentiâ Ægyptiorum veterum mentes afflatæ fuerint,
nobis faciliè persuadeamus eos Sapphirum illam, ad ju-
dicis

dicis æqui, partibus & affectibus nullis mancipati, ingenium, tanquam in symbolo exprimendum, sacerdoti judicanti gestandam statuisse. Sed nonnulli forsitan tam corruptam de Sapphiri viribus opinionem è temporum multo recentiorum sæcibus ortum habuisse senserint; quibus ipse litem intendo nullam: nam Sapphirum *Mosis* seculo plurimi saltem æstimatam fuisse, satis è verbis illis *S. Epiphani* intelligamus (modò fidem tutam iis adjungamus) ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὅτι ἐν τῷ βίβλῳ, &c. *Scriptum est in lege, visionem quæ Mosis apparuit in monte, & legem datam, in gemmâ Sapphiro fuisse expressam.* Lib. de 12 gemmis. (3°.) Conjecturæ nostræ vires affert catena vel torques ille aureus è quo pendeat simulachrum illud Ægyptiacum. Hujusmodi autem insigni collum ornandi morem, apud Ægyptios, primis illis quibus res suæ maximè florebant seculis, obtinuisse, illudque dignitatis penè regiæ indicem habitum fuisse, testatur *Moses* de *Pharaone* loquens: Genes. 41. 42. tulitque annulum de manu suâ, & dedit in manum ejus, *Joseph*, — & collo torquem aureum circumposuit. Horum etiam torquium antiquissimum apud Ægyptios usum asserit *Pignorii* mensa, haud ità pridem edita, desumpta à vetustissimâ quâdam tabulâ repositâ olim in templo *Isidis*; quæ *Isidis* & *Osiridis* imagines circulis vel torquibus bene latis, in quibusdam ad humeros pertinentibus, bullisque distinctis, ornatas exhibet. Indè etiam adducor ut sentiam Ægyptios & Babylonios, nominis pervetusti gentes, aliis omnibus ad ornamentum hujusce usum exemplo suo præivisse; quòd *Tertullianus* eas omnes Ægyptiorum & Babyloniorum nomine complexus sit, lib. de *Idololat.* quando ait: *Purpura illa, & aurum, cervicis ornamentum, eodem modo apud Ægyptios & Babylonios insignia erant dignitatis, quo modo*

modo nunc prætexta — & corona aureæ. (4°.) Ad sententiam meam de imaginis hujusce origine Ægyptiacâ firmandam, momenti nonnihil habeat ipse gestandi modus: eam enim Judex de collo in pectore, cordis regione, prout & gentes aliæ sua sapientiæ hieroglyphica, appensam gestare solebat. Hunc autem morem ex Ægypti philosophiâ, quæ a cor hominis animæ & sapientiæ domicilium statuit, ansam primitus accepisse, nemo faciliè denegaverit.

* Ἡ καρδία καὶ τὸ
 ἄλγυπτίαι, ἡ φύξις
 ἀπειροκλήσις, Ἡρωσ.
 Ægypti. Hierogl. 7.

Satis quæ dixi probant, imaginem quæ Ἀλήθεια nomen tenuit, populi Ægyptiaci genium atque indolem vividis characteribus sibi impressum exhibere. Si itaque filiorum ora & oculos parentum simillimos, non vanos natalium nuncios habeamus, ex ipsis naturæ Ægyptiacæ quas præfert notis, imaginem illam ex ingeniis purè Ægyptiacis natam faciliè convincamus.

SECT. 13.

Occurritur Objectionibus cum sententiâ nostrâ
 de naturâ THUMMIM
 pugnantibus.

Rationes quas in medium protuli, Lectorem, nisi hypothesi alicui serviat, faciliè persuasum faciant, me à genuinâ τῆς Thummim naturâ & primâ nominis illius imponendi ratione non multùm aberrâsse. Nè tamen ullæ supersint de sententiæ meæ veritate dubitandi causæ leviores, quæ Lectoris animo molestias ferant, objectionibus nonnullis mihi necessariò occurrendum est.

Primò. Ad fidem hîc & forsan alibi dictis derogandum objici possit, quòd fallacibus *Diodori Siculi*, *Æliani*,

liani, aliorumve Scriptorum testimoniis imprudens nitatur; cum de antiquissimis Ægyptiorum moribus, aut rebus, diu ante historicorum eorum tempora, imò libros fortasse scriptos, gestis, iudicium ferendum sit: cum præsertim verisimile non sit Ægyptios, sub primorum regum suorum tempora, moribus tam cultis & elegantibus fuisse, quòd imaginem excogitent eo splendore titulòque conspicuam, ut populo Pontificis & Pontifici suiipsius reverentiam incuteret.

Respondeo. Horum Historicorum meritis & communi hominum fidei hoc saltem debemus, ut credamus eos de rebus eorum tempora plurimum superantibus nihil posteris referre voluisse, quod à constante apud Ægyptios traditione, vel antiquissimis quibusdam monumentis, (quæ Tempus, maximus librorum huius, jam devoravit) non accepissent. Utcunque ipse forsitan *Diodori & Æliani*, de primis illis Ægypti moribus testantium, auctoritatem fide tam pronâ revereri nollem; nisi quòd morum eorum obscura quædam & fugientia vestigia in Scripturis ipsis percipiam, & Ratio, Ægyptiorum ingenia ritè æstimans, facillè iudicet eos eandem penè cum ipso regno Ægyptiaco æram habuisse. Nam è sacro Instrumento manifestum est, Ægyptiis suos fuisse Sacerdotes diu ante Legem datam, iisque Regem quandoq; sumptus ad vitam necessarios ex publico præbuisse, eorum aliquos principum titulum & dignitatem in Ægypto tenuisse, ad eoque iudicium munera nonnunquam exercuisse. *Gen 47. 22. & cap. 41. 50.* Sed & Scriptura Ægyptios moribus tam concinnis & limatis, vel *Iosephi* seculo, fuisse refert; quòd catenam auream tanquam loci & dignitatis summæ indidicium clarioris notæ viris gestandam dederint, Suadet etiam ratio, ut credamus summos in regno viros, splendo

dido aliquo muneris & virtutis suæ symbolo conspicuos, in populum prodisse. Mos enim apud gentes penè omnes non planè barbaras antiquitus inolevit, ut viros qui dignitate supra cæteros eminebant, quibusdam honoris insignibus (quæ moderni *bullas* vocant) ex adverso cordis suspensis, & torquibus aureis donarent, & à fæce Romuli distinguerent. De quo Veterum usu fusè & eruditè disseruit jam laudatus *Schefferus Syntagmate suo de Torquibus*. Nec minùs *Ægypti* aliarumque antiquissimæ memoriæ gentium moribus genioque consonum est, quòd historici jam dicti de Pontificis *Ægyptiaci* bullâ, ἀλθηείας titulo inscriptâ, referunt: nam iis in morem abiit doctrinas suas non orationis flumine, sed verbi aut symboli alicujus guttâ tradere.

Primo hoc ictu in irritum cadente, hoc secundo forsitan me petent adversarii: Fides non nisi timida & languida *Diodoro Siculo* & *Æliano* tribuenda est, eò quòd malè secum constant & verbis commissis veteres *Ægypti* mores referant. Nam *Diodorus Siculus* Pontificis *Ægyptiaci* ornamentum ζάδιον τῆς πολυτελῶν λίθων, *simulachrum* è lapidibus pretiosis, *Ælianus* verò, ἀγαλμα ἐκ σαπφείρου λίθου, *simulachrum* è *Sapphiro gemmâ* factum asserit. Hisce itaque testimoniis minimè innitendum, quæ eâdem operâ quispiam collidere possit & frangere.

Respondeo. Fateor equidem *Diodoro* & *Æliano* diffidii aliquid intercedere, quum hic Pontificis *Ægyptii* ornamentum è gemmâ unicâ, ille verò ex pluribus conflatum dixerit. At profectò historias penè omnes uno difilemus spiritu, & in fabularum ordinem abire jubeamus, si Historicis, leviculâ facti alicujus circumstantiâ ab invicem discrepantibus, fidem statim omnem

omnem detrahendam putemus. Neque tamen necesse ut Historicos nostros plusquam specie pugnare fateamur: nam amicas statim jungent dextras, si *Æliannum* pectoris tantum ornamentum respexisse, *Diodorum* verò & gemmas quibus Pontifex Ægyptius fulgebatur alias, in ejusdem censûs & tituli communionem vocatas, intellexisse asseramus.

Tertiò. Objiciet forsan non nemo quòd vox Hebræa *Thummim* & sensu & numero ab antiquo illo nomine, quo Pontificis Ægyptiaci simulachrum vulgò vocabatur, plurimum diffideat: nam *Thummim* perfectiones sonat, Ἀλήθεια verò *Veritatem*: Vox illa numeri secundi est, hæc autem singularis. Quando itaque voces illæ vix ullâ sensûs aut numeri conformitate jungantur, Hebræorum *Thummim* imagini quam diximus Ægyptiacæ, ceu primo exemplari, originem debere, reclamante ratione asserere videamur.

Respondeo. Hæc duo vocabula, quanquam diffidii alicujus speciem præferant, proximâ significationis similitudine consentiunt: nam Ἀλήθειαν, nomen bullæ Ægyptiacæ datum, proculdubio non tam logicè quàm ethicè, de cordis nimirum veritate, id est, integritate & ab omni dolo immunitate, (essentiali judicis & Sacerdotis ornamento) Ægypti doctores mystici intelligendam proposuere. Atque hoc sensu vox ea sæpius in Sacris Literis, juxta loquendi consuetudinem quæ seculis vetustissimis tenuit, interpretanda venit: ut *Exod.* 18. 21. Ubi *Fethro* *Mosi* author fuit, ut אֱנָשֵׁי אֱמֶת viros veritatis, id est, integros animi scelerisque puros, populi judices poneret. Ità sumitur *Psal.* 51. 7. Ecce, אֱמֶת veritatem voluisti in renibus. & *Psal.* 145. 18. Propinquus est Dominus omnibus invocantibus eum אֱמֶת in veritate, id est, exponente

nente *Paraphr. Chald.* טושוׁב in integritate. Hinc
 אִמְנָה à DEO cum cordis rectitudine, 1 Reg. 3. 6.
 & Ἀλθεία ab Apostolo cum εὐληθινεία sinceritate,
 tanquam vocabulo synonymo, sociatur. 1 Cor. 5. 8.
 Non sine causâ itaque LXX vocem illam per δεισι-
 σμῶν exprimunt, *Genes.* 24. 49. *Jes.* 38. 19. & *He-*
sychius ἀληθῆς per δεισιϙ explicat, & S. *Lucas* ei
 voci ἀδικϙ opponit, cap. 16. 11. E contra, more
 non minùs frequente, vocabulum אִשׁוּ mendacium
 pro iniquitate in Scripturis usurpatur. Unde observa-
 vit R. D. *Kimchi* in *Psal.* 7. 14. hæc tria אִשׁוּ, אִמְנָה &
 אִמְנָה, idem in sacris significare, & esse אִמְנָה אִשׁוּ אִמְנָה
 dictiones permutatas. Ideoque אִשׁוּ, quod mendacium
 denotat, LXX sæpius ἀδικίαν vertunt. *Jes.* 5. 31.
Lev. 5. 22. *Job.* 27. 4. *Deuteron.* 19. 18.

Jam verò vocabulum *Thummim* hujusce rationis
 mendacio frontem adversam gerere, & ejusdem gene-
 ris veritatem, quam & אִמְנָה, id est, integritatem,
 & ab omni injustitiâ partiumve studio immunitatem
 significare, nullum fugit cui ullus Scripturæ usus; aut
 cui vel tenuis literaturæ Hebraicæ afflavit aura. Nam
 ideo cum *veritate*, tanquam ejusdem valoris nomine
 conjunctum occurrit. *Josh.* 24. 14. *Servite DOMI-*
N O אִמְנָה וְאִשׁוּ in integritate & veritate. In-
 dè etiam vox illa τέλειοι in Novo Test. quæ respon-
 det Hebræorum אִמְנָה, de hominibus intelligitur
 bonitate verâ & sincerâ præditis, eâ quæ fit ἐν τῷ
 εἶνα, non ἐν τῷ δοκεῖν. Non diffitendum tamen He-
 bræorum THUMMIM Ἀληθείας Ægyptiacæ vim
 & potestatem non adeò accuratè & adamussim expri-
 mere: nam DEUS non minore libertate & (si La-
 tini ferent) latitudine usus est, cùm nomen Ægypti-
 acum (quod multa dies jam delevit) in *Thummim*,
 quàm

quàm cùm vocem Chaldaicam *Theraphim* in *Urim* permutârit. Cur autem Deus paululùm à nominis Ægyptiaci sensu germano, prout & vocis numero, deflexerit; nil hîc attinet dicere: capite sequente, ubi aptior occasio se offert, dicturi sumus.

Quartò. Nonnulli forsan sententiæ nostræ repugnabunt, quòd nefas habeant existimare *DEUM* ullos Ægypti mores, vix sine piaculo ob superstitionem pessimam nominandos, sacro rituum suorum titulo & dignitate augere, & quasi porcos in templum suum admittere voluisse. Eos itaque *Fove* æquiore judicare, & veritatem piorùmque aures minùs lædere arbitrantur; qui Ægyptios Pontificis sui ornamentum & mores plurimos (prout *Prometheus* ignem de cœlo) ab Hebræorum cultu ad luteam religionis suæ imaginem animandum furto accepisse asserunt.

Nullus dubito quin longè plurimi ex cæcâ & supersticiosâ in ritus à *DEO* institutos reverentiâ, & fide illâ supinâ, quâ dogmata vulgò recepta imbibere solent, opinioni huic mentes suas penitus consecrârint; Ipse tamen à me impetrare nunquam potero, ut eorum numerum augeam: nam Ægyptios suas habuisse formas & ceremonias, quâ sacras quâ civiles, & sapientiæ & religionis famâ inclaruisse constat, diu antequam Lex Mosaica tabulis lapideis mandaretur: nemo autem mihi, nec forsan sibi, facilè persuadeat, illum animo tam ingenti populum, vano tantùm & inutili imitandi studio ductum, instituta patria à Majoribus accepta, & eorum animis tam altis defixa radicibus, extemplo rejicere voluisse, ut ad gentis novæ, fanaticæ (uti visa est) & inter lateres alliumque natæ mores se conformarent; eosque sibi sacrorum Magistros asciscerent, *quorum patres inter gregis sui canes ponere haud*

ità pridem non dignarentur. Sed si Ægyptii, cæco rerum novarum amore capti, moribus suis tam diu desponsatis libellum repudiū mittere in animo unquam habuissent; timidi proculdubio regum suorum animi, (quibus res novæ, circa sacra præsertim, semper suspectæ) impedimento fuissent, quò minùs ad peregrinos Hebræorum ritus se recipere potuissent. Deinde, si levato antiquitatis obscurioris velo, gentium omnium ritus oculis vigilantibus intueamur; Ægyptios & Hebræos, præ omnibus aliis, moribus simillimos fuisse reperiamus. Neque hoc *Kircherum* fefellit; prout è verbis illis in *Propyl. Agonist.* cap. 2. satis pateat: *Hebræi tantam habent ad ritus, sacrificia, ceremonias, sacras disciplinas Ægyptiorum affinitatem, ut vel Ægyptios Hebræizantes, vel Hebræos Ægyptizantes fuisse mihi planè persuadeam.* Affinitas autem illa in causâ forsan erat, quòd apud Romanos *simul actum de sacris Ægyptiis Judaicisque pellendis*; referente *Tacito*, *Annal.* 1. 2. At nova religio unde Ægyptios isthæc incessit, cedò, ut illi, plusquam cæteri in confiniis populi, Hebræorum mores tam sanctè colerent & studiosè exprimerent? Unde factum quòd Ægyptii & Hebræi, animis, legibus, linguis, toto cœlo, ab invicem separati, in morum tam similium usum conspirarent? Ad nodum tam perplexum expediendum, ipse id unum dicendum arbitror; quòd *DEUS* mores plurimos, pompâ præsertim aliquâ allicientes, Israëlitis suis, profanis *Ægypti* orgiis ante multos annos initiatis, conservârit: nè cultûs divini tædium animis suis obreperet, si speciosam illam elegantix & ornatûs splendidissimi scenam, quæ oculos suos in *Ægypto* perculsit, in religione patriâ vel ex parte desiderarent.

Quintò. Ad sententiam meam à fundamento ever- tendam, dici possit, quòd illa morum & ornamentorum sacerdotium communio, quâ Ægyptii olim & Isræ- litæ, plusquam cæteræ gentes, conciliati videbantur; non divinæ *οὐκ ἐκ θεοῦ* sed Diaboli solertia tribu- enda sit. Nempe Diabolus *DEI* simia nullo non ævo habitus est, qui furto surripuit & ad sua transtulit, quicquid in *DEI* institutis prior observavit: ut, prout ipse *DEI*, ità & cultus suus *Divini*, titulum & fidem obtineret. Ideòque minimè necesse est, ut ritus aliquos è mediâ haustos idololatriâ, & in sacrorum divinorum catalogum relatos, ad consensûs hujusce rationem red- dendam, fomnietur.

Probè novi, illud è tonstrinâ dictum, *Diabolus est Dei simia*, multò plurimos non aliter quàm ut Ora- culo missum accipere solere; at quàm vanum & à vero alienum sit, facilè percipiat quispiam, qui pluri- ma illa Legis instituta recolat, quorum nè rudiores li- neas & umbellas in totâ rituum ethnicorum farragine reperiamus: quæ tamen omnia eâdem operâ, quâ ulla alia, templis suis donare potuit Diabolus; & voluit fanè, si cultum ex divino per omnia ornatum tanti habuisset. Præterea, si Diabolus *DEI* instituta tanquam cultûs sui exemplar & speculum ante oculos semper habuisset; ipse proculdubio ritus suos veteres è vesti- gio permutâisset, cùm Deus leges aliquas iis è regione pugnantes tradidisset. Deinde, quas nuces, quid com- modi captare poterat Diabolus (qui cuncta ex usu ag- git) modò simia fuisset, & sese ad cultûs divini imi- tationem tam sedulò composuisset? Si quid ipse vi- deo, illius magis intererat, planè diversas cultûs sui ceremonias instituere; ut per eas, tanquam proprios characteres, greges sui ab ovibus *Pastoris Israël* distin- guerentur.

guerentur. Neque credibile est Diabolum cultum divino similem, ut vanitati & fastui inutili litaret, ambire voluisse: proculdubio non adeò delirat vetus serpens.

Sexto. Et hæc forsan Objectio sententiam nostram vexabit, eamque vanitatis suspicione alligabit: Hebræorum *Thummim* & adjunctum *Urim* arcano Pectoralis duplo recondita jacuere, & ab illius gemmis, ignes suos latè projicientibus, novam sibi dignitatem & reverentiam accepere: dum Sapphirus illa, quam dixi, Ægyptiaca vulgi oculis pateret, nec novâ à gemmarum sociarum radiis mutuata luce & pompâ effulgeret. Cùm itaque Hebræorum *Thummim* & Ægyptiorum *αγαλμα* formas tam diversas præferant, ea nullâ affinitate conjuncta, sed genere prorsus dissimili oriunda esse, facilè conjiciamus.

At non opus est ut discriminis tantilli causâ de sententiâ tot argumentis firmatâ decedamus: cùm præsertim operis haud adeò molesti fuerit discriminis hujusce rationes speciosas afferre. Nam (1º.) Gemmæ illæ non tam *Thummim* quàm *Urim* gratiâ, Pectorali, (Oraculi divini sedi) accessisse censeantur: cùm enim vaniloquæ gentium imagines iis quandoque gemmis radiarent, quibus intuentium oculos religioso quodam horrore perfunderent; commodum & consentaneum erat ut gemmæ plurimæ, oculos jubare masculino ferientes, Pectorale illuminarent, ut Oraculum divinum non minùs splendore quàm veritate fatidica *Ægypti* simulachra superaret. Veritatis hujusce gemmam, quamvis radio subobsuro emicantem, in *Philonis* jam sæpius memorati fabularum sterquilinio forsan offendere possimus. Nam ille, *Antiquit. Biblic. libro*, viros de Tribu *Affer*, peccata in *Ægypto* admiffa, hâc

humili confessione expiâsse refert. Nos invenimus simulachra illa aurea, quæ vocabant *Amorrhæi sanctas Nymphas*, & auferentes eas cum preciosissimis lapidibus, qui superpositi erant eis, abscondimus illa, &c. Et post pauca, Deum in hæc verba *Kenaz* alloquentem introducit: *Angelo meo præcipiam & accipiet mihi duodecim lapides ex eo loco unde ablati sunt isti septem, quos tu accipiens, pones eos super Epomiden — in logio sanctificabis eos*: quibus verbis innuit gemmas illas quæ propheticas gentium imagines illustrârunt, primam Pectoralis gemmis occasionem præbuisse. Sed fortasse *Philonem* illum, ut nugacem, Judaicum, & nullius fidei scriptorem, non pauci repudiabunt. Ad-do itaque (2°.) E *Diodori Siculi* & *Aliani* testimoniis simul collatis colligere licet, non Sapphirum tantum sed & gemmas alias Pontifici *Ægyptio* decus & nitorem addidisse: ideoque & *DEO* forsan visum est, Pontificis sui Pectus, non tantum insigni illo, *Thummim* appellato, sed & gemmis tam augustam speciem offerentibus distinguere & decorare, nè aliter Pontifici *Ægyptio* in ornatu sui elegantiam & splendore cedere crederetur. Sed malè metuo nè harum conjecturarum satietas Lectorem jam teneat.

Septimó. Dici possit, Scripturam ipsam sententiæ meæ fundamenta convellere: nam legimus *Nehem. 7. 65.* Sacerdotes quosdam sacrorum communionem interdicitos, quoad staret Sacerdos cum *Urim & Thummim*: qui scilicet oraculo ex utrisque misso dubium de eorum natalibus ortum determinaret. At Argumentum illud aërem, non me ferit: nam textus ille probet forsan Pontificis Oraculum lites omnes circa res sacras olim composuisse, & populum sub Templo secundo Sacerdotem qui *Urim & Thum-*

mim in ornamentis haberet expectâsse: at malè constat indè *DEUM* Oraculo suo utentibus non minùs per *Thummim* quàm *Urim* respondisse.

CAP. V.

De ratione nominum, *Urim & Thummim*

Naturam & Originem $\text{אֲרִיִּם וְתֻמְמִים}$ *Urim & Thummim*, quatenus per creperam & dubiam Scripturæ, historiæ, & rationis lucem percipere concessum, dilucidè jam expedivi. Monet jam promissi quo teneor fides, & provinciæ durioris ratio, ut nominum eorum rationibus eruendis operam seriam & religiosam impendam.

Cùm autem genuina nominum ipsorum significatio, sit certissima illa (post rerum naturam jam perspectam) scientiæ clavis, quâ reconditas adhuc appellationum earum rationes referare possimus; par est ut per eorum explicationem breviusculam aditum nobis ad sequentia facilem & inoffensum faciamus.

Ut itaque ab *Urim* auspicemur, certum est vocem illam, modò ad primam illius intentionem attendamus, non tam *lumina* quàm *ignes* denotare: eo enim sensu, vox singularis אֵשׁ , unde ortum habet, usurpatur, *Jes.* 44. 16. & *cap.* 50. 11. sensum etiam germanum vox hæc pluralis fundit, *Jes.* 24. 15. *Laudate Dominum* בְּאֵשׁוֹתֵינוּ *in ignibus*; ita enim verbum exponit *Buxtorfius*, *Lexic. parv.* p. 12. & cum eo concordiam colit versio nostra Anglicana, *Glorifie ye the Lord in the fires.* Eundem huic voci sensum vindicant versionis Perficæ & Arabicæ Authores: qui locum illum *1 Sam.* 28. 6. ubi *Urim* occurrit, in hunc modum, linguâ mutatâ,

transferunt; *Deus non respondit ei vel per somnia vel per ignes.* Hanc vocabuli illius potestatem notavit & *Vatablus* in *Exod.* 28. 30. ubi ait *Urim* significare illuminationes seu ignes. Interea minimè tacendum vocem hanc sensus quasi gemellos ferre: nam *ignes* quidem propriè, impropriè verò & per metonymiam effecti, *lumina* denotat; eò quòd ignes sint lucis $\alpha\gamma\mu\alpha\tau\alpha$ sive $\delta\delta\chi\epsilon\acute{\iota}\alpha$ unde & vox *Urim* אורִים lumen redditur à *Chald. Paraphr.* *Jes.* 24. 15. Circa verum vocis alterius sensum litem haud adeò gravem moveri video: quamvis enim *Interpretes* à genuinâ vocis *Urim* potestate deflectant sæpiùs, pauci tamen sunt qui à vocabuli *Thummim* scopo & sensu aberrant, & illud per perfectiones vel integritates exprimendum non sentiant. Si quis me vim nominum eorum veritate parùm integrâ retulisse putet, provoco ad omnia Lexica Ebraeorum, Christianorum, Protestantium & Pontificiorum, quæ fidem meam satìs liberabunt. Quibus omnibus, sigilli loco, accedat *Buxtorfii* testimonium, *Hist. Urim.* cap. 2. *Ad nomina quod attinet, אורִים Urim significat ignes vel luces, nec de eo vel dubitatio vel disceptatio: תְּמוּמִים Thummim, perfectiones, integritates, à singulari תָּמוּם & radice תָּמַם integrum, perfectum esse.*

Nugis hisce grammaticis tam diu immorari, non tanti esset, nisi quòd ad seria ducant; & quòd voces hæc equuleum sæpius pati videam, easque interpretes in sensum alienum imprudentes torquere. Inter eos verò vulgatum interpretem, & quos sibi devinxit affeclas, Pontificios, vocabula illa non immeritò vis illatæ postulare possint; dum ea *Veritatem* & *Doctrinam*, sibilantibus penè Magistrorum pueris, interpretantur. Utcunque interpretationis illius studio usque eò flagravit *Bellarminus* quòd asserere non dubitaverit *plus tribuendum*

dum esse Hieronymo, qui doctrinam vertit & veritatem, & τοῖς LXX, qui verterunt δῆλωσιν καὶ ἀλήθειαν, quàm Judæis & Judaizantibus. Sed instituti recordatio aurem vellit.

Cùm jam nominum eorum significationes veras & ex ipso fonte haustas habeamus; nodus ille non indignus vindice occurrit, cur DEO Pectoralis icunculas titulis illis, *Urim & Thummim*, insignire visum fuerit?

SECT. I.

Quorundam sententiæ de nominum ratione ad examen vocantur.

CUM de oraculis vivâ voce traditis sola Ecclesia Judaïca gloriari potuerit; Judæos de Oraculo nostro, utpote primâ gentis suæ gloriâ, attentius cogitâsse, & intimiorem illius scientiam, vel traditione fideli vel altiore Scripturarum indagine, adeptos fuisse, facilè sentiamus. Cùm itaque dubium tam perplexum & involutum animos nostros jam exerceat & suspensos habeat, par est ut responsum à Judæorum tripode expectemus, & ad eorum de harum appellationum ratione sensum mentes primò attendamus. Sentiunt autem eorum doctores Talmudici, & cum iis nec pauca nec obscura capita, sacra illa Pectoralis organa (quâliacunque fuerint) vel divinas indicationes eorum interventu factas, ideo אורים id est *Lumina* dicta fuisse, שהן מאירין לישראל quia illuminarent Israël; hoc est Israëlitæ in rebus obscuris & humana consilia superantibus, responsum divinum veluti doctorem dubitantium indè acciperent: תמים שהן quia perfectiones שהן בותימין לפניהם את הדרך quia coram illis perscicerent viam suam: hoc est (ni me lu-

dant voces subobscuræ) Israëlitis, quasi in bivio sæpius hærentibus, viam illam rectam & tutam, quâ incedere debebant, indicârunt. Opinione, huic non multum dissimili, *Fonathanem* Chaldæum Paraphrastam ductum fuisse, pateat è *Cap. 28. Exod. com. 30.* ab eo in hunc modum explicato; ותתן בחשן ריגא יר אורני &c. *Et indes Pectorali judicii Urim quæ illuminant verba ipsorum, & revelant occulta domûs filiorum Israël: & Thummim quæ perficiunt operibus suis sacerdotem magnum, qui per ea quærit doctrinam à Domino.*

At certè fides illis Judæorum magistris, fumum non rarò vendentibus, non nisi lentè admodum & fidejussore aliquo astante, tribuenda est. Nempe eorum penè omnia anilibus fabulis & figmentis audacibus scaterere, ante multa secula prudens sciensque pronuciavit ^a *Origenes*. In eorum classem horum nominum rationes à Talmudistis redditas referre non dubitemus: nam (1°.) Minimè affine est vero, *DEUM* tam operosè nihil agere voluisse, (adfit verbis reverentia) ut tam speciosa & significatio- nis tam amplæ nomina Pectoralis organæ aut respon- sis impertiret, quò rem vulgarem adeo & cuivis è postremâ plebe perspectam indicaret, quòd scilicet Ora- culum suum consulentes illuminaret & recta facere doceret: quasi legis divinæ typi & figuræ, ad instar hieroglyphicorum *Ægypti*, multâ cum pompâ & negotio, & per speciem mysterii alicujus sacratoris, rem aliquam lippis notam & tonsoribus traderent. (2°) Con- stet è Scripturis *DEUM* inlyta illa Pectoralis orna- menta nominibus illis *Urim & Thummim* affecisse, cum ea in Pectorali nondum posuisset *Moses*, vel lu-
men

^a Ἐστὶ δὲ λαθῶς ἰδὲν
πρὸς τὴν μὲν τὰ Ἰσραήλ
αὐτὸς αὐτὸν τοῦ μὲν
λαθῶς. l. 2. cont. Cell.
p. 60.

men mentis & viæ suæ perficiendæ rationes indè accepisset populus. *Exod.* 28. 30. (3°) Nomen illud *Thummim* planè redundans foret & otiosum, si rationi nominum Talmudicæ quid fani inesset: quid enim opus esset monere, Israëlitas viam suam juxta Oraculi responsa perficere solitos; cùm Deum eo tantùm sine lumen indè præbuisse & populum eo tantùm animo illud petiisse, ut viam rectam & tutam inirent, necessariò supponendum fit? (4°.) Hypothesis Talmudica (ut cum seculo loquar) nec nominum eorum formam nec sensum explicat. Si enim eo tantùm consilio nomina illa inderentur, quòd Israëlitàe mentis lumen & viæ perfectionem ab Oraculo Pectoralis petierint; ratio nulla apparet cur *DEUS* vocibus pluralibus, quarum una abstracta est, altera *ignes* significat, ad rem tam tritam & vocum earum sensui & formæ grammaticali parùm consentaneam indicandum uteretur. (5°) Sententiæ Talmudicæ forma fati illius materiam vanitatis arguere censeatur: cujus enim aures, modò paululùm molles & delicatas, non lædunt duriores istæ & soni malè grati voces, *quia coram ipsis perficiebant viam suam?* cui non videntur ultima & misera hominum effugia ab ignorantia opprobrio sese vindicare laborantium? quid est quòd sententiam verbis tam incerti sensûs & captum penè fugientibus involvunt, nisi ut ipsi, more sepium colore fusco aquas tingentium, non irretiti elabantur; & homines non mali credant, se mysterii cujusdam divini *Funonem* in crassiore illâ verborum nube amplexari? Hanc itaque Talmudicorum sententiam, in quâ nec *δήλωσις* nec *ἀλλοθία* reperire possimus, non immeritò rejiciamus.

Proximum est ut opinionem illam de nominum eorum ratione, quæ tot seculorum fidem secuta tenuit, bene

bene libratâ rationis staterâ expendamus. Quamplurimi scilicet existimârunt nomina illa *Urim & Thummim* Pectoralis icunculis adhæfisse, eò quòd responsa indè data, *lucida vel perspicua, & perfecta* id est vera & certâ fuerint: unde *DEI* oracula à Diaboli responsis, obscuritatis aut falsitatis vitio semper notatis, clarè distinguerentur. Hanc autem de nominum eorum ratione sententiam veterum quorundam animis penitùs insitam fuisse, satis testantur eorum monumenta. Nam Author *Ecclesiastici*, cap. 45. 17. ubi ornamentorum Sacerdotis Summi numerum init, pectoris sui nitorem, verbis hanc nominum rationem ratam facientibus, depingit; dicens, *induisti eum λογείῳ κεισεως, δήλοισ ἀληθείας*, i. e. *Pectorali iudicii & manifestationibus veritatis*. Samaritanus etiam, voces illas, *Elucidationes & Perfectiones* reddit; Arabs, *Dilucidationes & certitudines*; Syrus, *Lucidum & Perfectum*; LXX etiam *Urim & Thummim* *Δήλωσιν & Ἀλήθειαν* vocant. Quòd autem Interpretes illi aliique à veritate Hebraicâ tot passibus recesserint, & voces eas in sensû non suû torserint: hoc præcipuè in causâ fuisse videtur: illi utrasque Pectoralis icunculas, ex ordinatione divinâ, virtute *δηλώσεως* & docendæ *ἀληθείας* præditas fuisse, atque indè tantùm nomina traxisse, pro certo habuère.

Ut opinionis hujusce famam & fidem minuam, minime necesse est ut summâ ope multisque rationibus contendam: non tantùm quòd testimoniis quibusdam innitatur, argumentis autem nullis; sed quoniam tituli illi *Urim & Thummim* (modò eorum interpretationem ad genuinam vocum significationem exigamus) nec oraculis editis, nec edendi instrumentis convenire possint. Quicumque enim literaturam Hebraicam à primo

primo, quod aiunt, limine salutavit, fat novit *Urim* non tam *lumina* quam *ignes* sonare, & *Thummim* non *veritatem*, illam quam opinionis hujusce patroni intelligunt, sed *perfectiones* denotare. Unde patet voces illas nec de lapidibus Pectoralis, nec responsis divinis, nec rebus aliis, præter eas quas statim dicemus, intelligi posse, nisi quispiam eas à sensu suo nativo atque obvio, ut hominum placitis inferviant, vel invitas trahat.

Non immeritò itaque Cl. noster *Medus* aliâ sibi vaccâ arandum duxit, ut horum nominum ænigmata, rationes obscuriores, solveret & expediret. Nam ille, postquam plurimas doctorum sententias de Oraculi hujusce naturâ & tradendi ratione enumerâisset, quid sibi visum esset paucis refert, quæ è linguâ patriâ in Latinam transtuli. “ Si quid ipse sentiam effari licuerit, “ dixerim *Urim & Thummim* duplicis generis Oraculum fuisse, & usui duplici infervisse: & quòd *Urim* “ Oraculum illud fuerit vel Oraculi pars, quâ Deus “ responsa dedit in arduis & dubiis vitæ casibus Illum “ consulentibus. *Urim* autem vel *Lumina* ideo dicebatur, quoniam sicut ignorantia quædam quasi mentis tenebræ, ità quælibet scientia quædam illustrationis vel illuminationis species sit: unde & quòd “ scientiam illam affert, lumen meritò appelletur, “ quòd mentis tenebras pellat, *Thummim* verò Oraculum illud vel medium fuerat, quo Sacerdos Summus certior factus erat an *Deus* immolatam hostiam “ æqui boniq; consuleret necne. Ideo autem *Thummim* “ nomen habuit, id est, *integritates* vel *perfectiones*; “ quoniam illi quorum sacrificia Deo grata accessere, “ *Thummim*, id est, *Fusti & Perfecti* in conspectu “ *DEI* habiti sint, — Sine dubio enim Patriarchis “ &

“ & Ecclesiæ sub Lege, medium aliquod ordinarium
 “ fuit quo cognoscerent, quando *DEUS* eorum sa-
 “ crificia grata & accepta haberet, &c.

Modò hisce omnibus ad examen vocandis impensius incumberem, malè metuo nè læsæ nimis patientiæ actionem mihi intendat Lector: cùm opinio illa de origine nominis *Thummim* (quod salvâ tanti nominis reverentiâ dictum velim) conjecturâ debili nitatur, nec minimâ Scripturæ aut rationis umbrâ protegatur. Nam Deum quandoque per *ἐμπυροσκόπον*, nunquam per Oraculum favoris sui testimonium sacrificiis præbuisse legimus: nec certè opus erat oraculo cœlitus emisso, quod personam sacrificantem singularem apud Deum gratiam iniisse, aut sacrificium Ei gratum fuisse testaretur; cum præstò semper essent personæ & sacrificii apud *Deum* accepti characteres in Lege traditi, non minùs fidi, ubi aderant, favoris divini indices. Deinde, si Oraculum aliquod, lætus arcani hujusce nuncius, ævis vetustissimis extiterit; illud potiùs clariore *Urim* nomine inscribi meruit, cùm homines gratiæ divinæ indicia & testimonia, in lucro maximo ponenda, illi accepta debuerint. Neque ad sententiam Viri optimi suffulciendum sat virium habet observatio illa, quòd cùm de *DEO* per *Ephod* consulendo in Scripturis agatur, de *Urim* solummodo occurrat mentio: illius enim rei rationes, ab ipsâ *τῆ* *Thummim* naturâ desumptas, jam dedi antea; me verò earum de nuò memoriam repetere, Lectorum quorundam fastidientium deliciæ minimè patientur.

Plurimis aliis argumentis hanc aliásque de nominum ratione sententias, non minùs à veritate quàm semet-ipsis distare, probare possum: ea tamen missa facio, non solùm quoniam ea sit victrix veritatis evidentia, quòd

quòd vel nudâ suâ præsentia, ad morem lucis, errorum tenebras fugare soleat; sed quia hoc sit earum omnium *περὶ τὸν ψῆδον*, quòd nomina hæc claris illis Pectoralis instrumentis, cùm respectu tantùm ad oracula indè data, tribuerentur. Quò itaque sententias omnes de nominum horum ratione scriptis mandatas, quas mihi hæctenus vidisse contigit, uno conatu ab imis fundamentis subruam; palàm & apertè probaturus sum, eorum rationes non adeò è trivio petendas esse; Deùmque majora longè ante oculos habuisse, quàm vulgus hominum sentit, cùm, misso antiquo vocabulo *Theraphim*, *Urim* in illius locum supposuerit.

SECT. 2.

*Primaria nominum rationes proponuntur
& probantur.*

Naturam *Urim & Thummim* rem cum primis obscuram, & mundi ad instar, hominum tantùm disputationibus & conjecturis cæcis traditam, Scriptores plerique omnes hæctenus credidère: sed nominum rationem, scirpum sine nodo, rem obviam & minimo cum negotio expediendam esse, se facilè persuasos habuère. Ideoque circa rerum earum naturas sudore multo perfusi laborârunt; at in Argumento quod nos occupatos jam habet, nimis securè se gessère, & illud vix in primas suas cogitationes admissum, quasi materiam ingenii suis minorem præterière. At profectò rem aliter se habere atque illi senserint, fati ipsi docuère; quos longiùs à genuinis nominum rationibus, quàm rerum ipsarum naturis aberrâsse constabit, si eorum causis, quas multâ caligine longa obsepsit vetustas, lucem aliquando afferamus.

Nè verò plura de Argumenti nostri obscuritate, & erroribus in quibus alii versati sunt, verba faciens, honori tantùm proprio velificari, & acuminis alicujus egregii famam, quam respuo, aucupari videar, aut Lectori rationes meas avidè forsan expetenti, verborum ambagibus nauseam aut bilem moveam; sententiam, cui animum adjeci meum, paucis dabo.

DEUS, ob duplicis generis rationes, (ni Veritas mihi parùm propitia fuerit) *primarias* nempe & *secundarias*, Pectoralis instrumenta titulis illis, *Urim* & *Thummim*, designari voluit.

Rationes illas quò distinctiùs exequar, à nomine *Urim*, cui Scriptura locum primum reservare solet, initium capiam. Hujus autem appellationis Pectoralis Oraculo inditæ rationes, quas *primarias* voco, duas statuendas censui. Earum prima sic habet; *Urim nomen erat quod Angelis, & proinde Pectoralis instrumento unde DEI nomine & vice responsa præbuere, aptissimè convenire potuit.* Nè Lectori meo verba tantum jam dedisse videar, tribus hisce *thesibus*, è quibus ratio illa conflata est, fidem conciliare conabor.

(1º.) Nomen *Urim*, quocunque sensu accipiamus, Angelis apprime conveniens erat & accommodatum.

(2º.) Angeli, Dei nomine agentes, è Pectoralis instrumento, Illius consilia annunciârunt.

(3º.) Rei hujusce gratiâ, ipsum Pectoralis Oraculum appellationem illam Angelicam *Urim* fortitum fuit.

Nil opus est, ut *Thesis* illa prima multum nobis negotii afferat, cùm satis innotescat nomen *Urim*, sive pro *luminibus*, sive pro *ignibus* accipiamus, Angelorum naturam feliciter interpretari, eique concinnè convenire. Sunt enim Angeli (modò *Urim* lumina reddamus)

reddamus) primogeniti lucis filii, ἀγγελοι φωτός, Primarii secundum Deum lucis inaccessæ incolæ, stellæ matutinæ, quarum societati *Lucifer* olim ascriptus fuit. Sunt etiam Apostoli Dei, quorum ministerio mundus scientiæ divinæ & humanæ lumen acceptum habet. Si verò per *ignes* vocem illam *Urim* interpretemur, titulus ille cœlesti hierarchiæ non minus aptè congruat & affigatur. Nam

* Οὗτος ὄντιν σὺν
Christus, ὁ δὲ δὲ εἰς τὴν
τῆς Ἐκκλησίας τῆς
λαοσφίτου δια τῆς
ποδιστότου Ἀγγε-
λων. clem. Al x.

Primò. Titulus ille aliquid conjunctum habet & consentiens cum aliis epithetis & symbolis quibus Angeli passim in sacris descripti veniunt: Eos enim Deus *ignem flammantem* fecisse dicitur, *Psal.* 104. 8. quæ verba mentem & sensum vocis *Urim* adamussim exprimunt. Appellantur etiam עֲרֵבִים שְׂרָפִים *Fes.* 6. 2. *Urentes illi qui stant coram Deo*; & אֲבָנֵי אֵשׁ *lapides ignei*, *Ezech.* 28. 14. nisi veterum quorundam errore mihi errare contigerit. Sæpius etiam in sacris oraculis, *ignis* Angelorum symbolum & figura statuitur: nempe *Apoc.* 4. 5. *Vidi septem lampades coram throno, quæ sunt septem spiritus Dei*: ubi per *septem* utpote numerum propheticum, vel omnes Angeli, vel saltem אֲבָנֵי אֵשׁ שְׂרָפִים *principes primarii*, qui dicuntur, *Dan.* 10. intelligendi sunt. Deinde, cum opus illud arduum Judæis peragendum incumberet, ut Dei templum integritati pristinæ restituerent; per *septem aurei candelabri lampades*, Angelos, operis facri præfides, repræsentatos habemus, *Zach.* 4. 2, 10. Sed & *fluvium illum igneum* apud *Danielem*, cap. 7. com. 10. Ordinis Angelici figuram esse contendit *Fachiades*; sic textum explicans אֲבָנֵי אֵשׁ שְׂרָפִים *etiam* וְהוּא עֲלֵם הַמְּלָאכִים *Iste, fluvius scilicet igneus, est mundus Angelorum, qui thronum portant & ministrant DEO.*

Secundò.

Secundó. Angeli, sub prima mundi secula, specie igneâ se conspiciendos & alloquendos hominibus frequenter dedere. Nam animalia illa in *Ezechielis* visione, quæ communis Interpretum fides ut propheticas Angelorum imagines recipit, aspectum præbuisse dicuntur, *veluti prunarum ignis ardentium*: Cap. 1. 13. & *abiisse & rediisse secundum aspectum fulguris*, cap. 14. De Angelo etiam qui *Danieli* apparuit, dicitur, quod *facies ejus velut aspectus fulguris fuerit, & oculi ejus ut lampades ignis*. Dan. 10. 6. *Elishæ* etiam Angeli sui tutelares sub formâ *curruum & equorum igneorum* se illi conspiciendos præbuere; 2 Reg. 6. 17. Eandem formam Exercitus illi cœlestes *Eliæ* visi induebant. 2 Reg. 2. 11. Ab Angelo utriusque *Mariæ* viso ignis cujusdam imperiosi & terrorem inferentis effulsit splendor: *Mat.* 28. 3. nam, inquit textus, *ὡς ἰδέα ἀντὶς ὡς ἀσπᾶμι*. Alia apparitionum similium exempla, in Veteris præcipuè Test. scriptis se passim legenti dabunt. Nam species illæ flammeæ, ad animos percellendos aptæ, non tantum naturæ angelicæ sed Oeconomiae Mosaicæ, quæ ad terrorem & pædagogici tristitiam tota componebatur, magis consonæ fuerant & accommodatæ.

Tertió. Angelus aliquis è Pectoralis Oraculo, Dei nomine & vice, consilia & mandata sua omnia (quod statim ostendimus) populo semper annunciavit. At è Scripturis Angelorum antiquitus apparentium formas referentibus satis innotescat, Angelos, cum *DEI* personam noménque tulerint, aut ejus responsa dederint, specie quâdam flammeâ hominibus plurimum apparuisse. Nam Angelus, *Jehovæ* titulo ornatus, *Exod.* 14. quem populo ad terram promissam contendenti viæ ducem & præsidem posuisset *DEUS*, in
columnâ

columnâ igneâ delituisse dicitur. ver. 19. 24. Cœlestem illum Legatum, qui Mosén Dei nomine allocutus est, Exod. 3. Scriptura ἐν φλογὶ πύρῳ in flammâ ignis ei apparuisse asserit, Act. 7. 30. Angelus etiam, cujus ministerio Deus Legem è Sinai dedit, & quem nominis sui dignitate cohonestavit, speciem tantùm flammæ populo spectanti obtulit. Hinc & φλοξ νομοδότησου flamma legisera, cum plurimis aliis quibus Hebræorum natio inclaruit miris, à Concilio Nicæno numeratur, P. I. lib. I. cap. 4. Ignearum earum formarum, quas Angeli, Dei consilia referentes, hominum oculis antiquitus objecere, famam ad ethnicos tandem permanasse, ex oraculo illo Zoroastris apud Psellum intelligamus: Ἦνιν α. βλέψης μορφῆς ἀτερ ἐν ἱερῷ πῦρ, λαμπύρονον σιρτιδὸν ὄλον κτ' βένδρα κήσμε, κλυδι πύρῳ φωνῶ. i. e. Quando videris absque formâ sacrosanctum ignem, lucentem exultando totum per mundi profunda, Audi ignis vocem. Ubi agit oraculum, ni fallat Psellus, de divino igne à plurimis hominibus sacris conspecto, à Mose nempe in rubo & Eliâ in cœlum raptis, aliisque. Cùm itaq; (ut institutum repetam) Angelis, DEI personam sibi impositam sustinentes, sub augustâ ignis flammantis formâ se videndos dederint, ut DEI, cujus locum pro tempore tenuere, naturam eximiam decorè & concinnè redderent; & certum sit Angelos, DEI vicem gerentes, è Pectoralis Oraculo responsa olim reddidisse; perspicuum est nomen illud URIM, ignem flammantem notans, Angelis, saltem prout Oraculi divini Ministris, appositè convenire.

Quartó. Titulus ille *Urim* conceptum & imaginem naturæ Angelicæ perfectissimum forsan, cujus, corporis facibus immerisi, capaces sumus, mentibus nostris in-

gerit. Nam igne, flammante præsertim, nihil simplicius, splendidius nihil, nihil à crassâ & vili rerum aliarum forte remotius, aut figuræ determinatæ magis expers, nihil corporum cœlestium conditionem propiore affinitate attingens, nihil agendi facultate nobiliore pollens capit hæc mortalium regio. Unde quispiam intelligat, quàm intimo consensu Ignis flammantis & Angelorum naturæ sibi mutuò devinctæ sint, & quàm vividam & expressam naturæ Angelicæ imaginem ignes flammantes menti inferant: ideòque res nullas, quibus nomen *Urim* tam commodè quàm Angelis tribui, aut de quibus majore cum veri specie intelligi queat, in totâ rerum compage reperiamus.

Quintò. Totius veterum Judæorum, Christianorum & Gentilium coronæ eruditæ suffragio affirmatum est, titulum *Urim* naturam Angelicam, ante alias omnes, feliciter exprimere, & cum eâ valde consentire. Nam Veteres Judæi videntur sensisse Angelos, quâ bonos quâ malos, ità esse spiritus, ut non sint prorsus immateriati, sed ex materiâ quâdam igneâ constare: Cujus sententiæ evanida quædam vestigia percipiamus in *Esdra* scriptis, lib. 2. cap. 5. com. 20. ubi nomine illo *׀וּרִימַל*, i. e. Ignis vel Lumina Dei, unus è cœlestibus illis incolis, notatus venit: & in fragmento illo vetustissimo libri *Enoch* (eum enim titulum præfert) à *Scaligero* & *Kirchero* in lucem missio: ubi *׀וּרִימַל* in Archangelorum sortem & societatem evehitur, & primus ante omnes ad *Lamechi* filium missus dicitur. Eadem opinio forsàn *Chald. Paraphr.* mentem imbuit, qui verba illa, *Psalms. 68. 18.* (*Currus Dei viginti mille*) de Angelis dicta, in hunc modum interpretatur, *Currus Dei duæ myriades ignis ardentis*. Et verò proximum est, primogenitum illum mendaciorum

mendaciorum patris filium, eandem fidem à Judæo illo, quo præceptore usus est, hausisse, & in Alcoranum suum transcripsisse. Ait enim, *Azoar. 25. Deum revelasse Angelis hominis de luto formationem, & statim atque anima sua portionem ei insufflasset, omnes Angelos præter Beelzebub, Deo ità jubente, hominem adorasse: Deum autè Diabolum interrogasse cur opus manuum suarum adorare recusaret? quia, inquit, eum de luto cænoque nigro, me verò ex igne creasti.* Cramben illam recoquit *Azoar. 65.* Ab eadem opinione veteres quosdam Christianos non multùm abfuisse constat: nam *Severianus Homil. 1. de Opificio mundi, Angelos ignes esse dicit: 'Ου γδ μόνον, inquit, τῆτι τὸ πῦρ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνωδυναμεις πῦρ εἰσι, καὶ συζηνές ἔστιν τὸ ἀνω πῦρ τῆ παρ' ἡμῶν.* *Plato* etiam (ut alios è Gentilium scholis taceam) Deos suos, Angelos malos, ignes esse decrevit, uti author est *Laërtius in Platone & Aristotele.* Non opus est (si quid ipse video) ut pluribus argumentis aut testimoniis, ad probandum Angelos totam nominis hujusce *Urim* latitudinem explere, eiq; prorsus respondere, contendamus.

Secunda *Thesis* hujusmodi erat. Angelus aliquis, *DEI* nomen & personam ferens, è Pectoralis Oraculo Dei consilia expetentibus respondere solebat. Neque est quòd me capitis proprii visionem, & machinam aliquam, nè causa mea ruinam agat, scitè excogitatam, proferre jam sentiat quispiam: in eam enim sententiam gradu presso, non causæ studio sed rationis evidentiâ permotus, transii. Nam

Primò. Satis è supra dictis pateat, responsa ex *Urim* data, Pontificem non per signa quædam operosa, ænigmate & involucro plena, sed voces distinctas, captu auditûque facillimas, accepisse. Cùm itaque voces,

ces, non signa miraculosa, mentis divinæ interpretes fuerint; suadet ratio ut eas Angelorum virtute formatas sentiamus: eorum enim tam frequente ministerio in negotiis aliis transfigendis usus sit *DEUS*, quòd *Maimonides* fidens asseruerit; non invenies Deum ullum opus fecisse, nisi per manus alicujus Angeli. *Mor. Nevoc. Par. 2. cap. 6.* Certè communis erat *Hebræorum veterum opinio, Deum non loqui nisi Angelorum ministerio*: prout nos docet *Grotius* in textum illum *S. Johannis, cap. 12. 29.* Ἄγγελος αὐτῶν λέλάληκεν.

Secundó. Perspicuum est & inter omnes nominis alicujus Theologos constat, Angelos malos è Gentilium *Theraphim* effata, originis divinæ specie fucata, sæpius profudisse: & ex iis quæ capite præcedente diximus probabiliter colligamus, simulachra quædam titulum eundem præferentia inter antiquissimos *DEI* cultores locum summum & originem primam habuisse; & ex illis, priusquam labem & infamiam à superstitioso seculi usu traxerant, *DEI* Angelos quandoque respondisse. Nobis itaq; facillè persuadeamus Angelos ex *Urim*, Deo eam provinciam iis decernente, oracula edidisse: præsertim cùm *Urim* & *Theraphim* nominibus officiis & naturis conjunctissima fuisse, & *Urim* in locum ἱερῶν *Theraphim* cessisse, jam dicta probent.

Tertió. *DEUS* consilia sua omnia, & cultus divini rationes, mediis Angelis, primis mundi Patribus patefecit: quod fusè probavit *Lud. Tena* in cap. 1. ad *Hebræos*. Legem etiam tradidit, non ἀμέσως, sed per manum Angeli internuncii, suo nomine agentis, ideoque nomine suo compellati. Ità testatur *S. Stephanus, Act. 7. 38.* ità *S. Paulus ad Gal. 3. 19.* & ad *Hebræos*

Hebræos 2. 2. juxta receptam, uti verisimile est, veterum Judæorum fidem. Sic enim *Josephus*, *Antiq. l. 15. c. 8.* Ἡμῶν ὃ ἔκ κἀλλιστα τῶν δεγμάτων κ' ἔκ ὁσιότατα τῶν ἐν ταῖς νόμοις δι' ἀγγέλων ὡρᾶ τῶ Θεῷ μαδόντων. i. e. *Nostri honestissima sanctissimaque Legis præcepta per Angelos à Deo accepimus.* Prophetas denique visiones & prophetias suas omnes à Spiritibus hisce sibi familiaribus accepisse, communem Judæorum & Christianorum opinionem obtinet. Cujus rei confirmationem petat *Lector à Thom. Aquin. Sum. p. 1. q. 111. art. 1. Maimon. Mor. Nevoc. P. 2. c. 41. & P. 3. c. 45. Vorst. in Maim. de fund. leg. c. 7. & doctis. nostro Smitho de Prophetiâ, cap. 5. & doctoribus Judaïcis quos ibi testes adhibet.* Si itaque *DEUS* prima religionis & cultûs sui rudimenta Patribus, si νόμον βασιλικὸν Israhēlitis, si cœli arcana Prophetis, non nisi per vicarias & intermedias Angelorum manus tradere dignatus fuerit; haud æquum est credere Summam cœli Majestatem exiguis seculi præsentis rebus immediatè adesse, Eúmque qui de aureo vellere per Legatos tantùm locutus sit, de lanâ caprinâ per Semetipsum respondere voluisse.

Quartó. Obsequium illud paratissimum quod Angeli Domino nostro deferebant, & frequentes eorum apparitiones ad dignitatem ejus eximiam, carnis velamine obteçtam, asserendum; inter primos Christi, dum humilis in terris ageret, honores non immeritò reponamus. Ideoque Christus ipse, ut opinionibus præjudicatis, propter natales suos obscuriores & rem angustam, discipulorum suorum animos occupantibus occurreret; eos cœli Angelos super Filium hominis ascendentes & descendentes visuros prænunciat. *S. Jo. 1. 52.* Et certè Angelos verè & propriè (non typicè & um-

braticè tantùm, prout in *Facobi* somniantis scalâ) super Christum ascendisse & descendisse, nulli dubium esse possit, cùm ei toties ministrârint: nec minùs à quæstione omni remotum est, Christum efficere potuisse ut discipuli sui spectaculum tam divinum oculis suis contrectarent. Vidit enim *Elisæi* famulus exercitum Angelicum, *Stephanus* cœlum apertum, & Christum à Dei dextris; *Jesaias*, *Ezechiel*, & *Daniel Seraphim* & *Cherubim* sibi advolantes conspexêre. Christo autem hoc futurum affirmanti tutò credamus, quamvis disertam ejus rei historiam (neque enim omnia de Christo scriptis traduntur) desideremus. Cùm itaque ea Angelorum obsequia *Messia* tam frequenter præstita, inter gloriosa Majestatis suæ insignia & testimonia primas habeant; ratio exigit ut Sacerdotem Summum umbram aliquam propheticam honoris & dignitatis tam eximiæ gessisse, & proinde Angelos super Pontificem quandoque ascendisse & descendisse, & penè ad illius arbitrium se composuisse, censeamus: nam vel Judæi sagaciores Sacerdotem primarium, tot ornamentis & singulari muneris sanctitate conspicuum, tanquam imaginem & speculum luculentum à Deo institutum existimârunt; in quo prima *Messia* decora & sacratiora Majestatis suæ exempla expressa contemplari possent. Et certè nisi Angeli, Pontifici Oraculum suum cùm res ferret sciscitanti, præstò fuissent, & illius quasi nutum observassent; primum illud, quod dixi, *Messia* solius decus & gloriam, in totâ rerum cœlestium sciographiâ, quam *Lex Moysi* exhibet, nè rudioribus umbellis depictam inveniamus. Nam *Cherubim* Arcam alarum flexibus ambientes, beatos illos Spiritus (nè docti falsi sint) denotârunt, quos Evangelii mysteria summâ admiratione defixos detinent,

nent, vel qui cœli Majestatem promptissimæ celeritatis obsequiis ambiunt, & illius imperata veloci & quasi alato ministerio peragunt.

Quintó. Non planè otiosum fuerit notare & Gentilium doctores ad δαίμονας, quos nuncupant, χρησιμὲς five oracula sua omnia retulisse. Nam *Plutarchus*, Lib. de *Isid. & Osir.* p. 361. postquam ἀγνὸς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων, bonos quosdam, castos, hominúmque custodes *Genios* esse docuisset; addit, Πλάτων ἐρμηνεύει τὸ τοῦτων ὀνομαζέει γένος καὶ διακριτὸν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ἀρχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν ὅ μαντεῖα δόξω καὶ δόξης ἀγαθῶν φέροντας. i. e. *Plato hoc genus inter Deos atque homines interpretum administratorúmque fungi muneribus, ait: quia ab hominibus vota precésque ad Deos perferant, à Diis ad homines oracula & dona bonarum rerum.* Eidem sententiæ animum adjunxit *Plutarchus* ipse, libro cui titulum dedit, *De Oraculis quæ defecerunt:* ubi inquit, Τὸ μὲν ἐφεσάναι τοῖς χρησθεῖσι, μὴ θεὸς, &c. *Præsidere quidem Oraculis, non Deos, quos à locis terrenis decet expeditos esse, sed Dæmonas, Deorum ministros, haud malè mihi dici posse videtur, &c.* Quæ quidem omnia, de Angelis, mutato tantùm nomine uno & altero, narrari possint: nec à veri specie abest Græcos ea è veterum Judæorum scriptis aut scholis furtim accepisse, & novis quibusdam formis & nominibus, more furum, impressisse; nè quis eos de bonis non suis gloriari crederet.

Tertió. Probandum superest divinandi instrumentum in Pectorali positum, nomen *Urim* ab Angelis, indè voce formatâ respondentibus, reportâsse. Nec desunt firma satis hujusce sententiæ fulcra. Nam

Primò. In more erat apud Gentes omnes, quibus antiquitas & morum cultus nomen dedit, statuas suas sacras titulis earum personarum, in quarum præcipuè gratiam, usum, aut honorem dicatæ fuerant, cohonestare. Ægyptii simulachra sua non animalium eorum nomine, quorum figuras imitabantur, distinguere solebant; sed *Apin*, *Anubin* aut *Isiden*, quorum honori inscripta fuerant, vulgò appellabant. Statuæ etiam, quas Chaldæi aliique Dominis suis tutelariis sacras vovebant, nomine *Baalim* decorabant: ideoque textum illum 2 *Chronic.* 24. 7. *res Domini Jehovæ fecerunt in Baalim*, nonnulli de statu is vel idolis ex auro vel argento *Jehovæ* sacrate formatis, & nomine *Baalim* insignitis, interpretantur. Apud Romanos etiam unumquodque *Funonis simulachrum* *Funo* vulgò vocabatur, teste *S. Augustino*, *Qu.* 16. in *Judic.* 11. & morem eum Romanum sapiunt illa *Apuleii* verba l. 2. de *Aur. Asin.* *Lapis parius in Dianam factus*. Gentilium more, & Christiani tandem τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς ἐκτυπώματά (uti vocat *Photius*) *sacra sua symbola & imagines*, nominibus ἐκ ἐκ τῆς ὕλης non à viliori earum materiâ mutuatis appellare consueverant; sed religiosum piùmque duxerunt ut ab ipsis eorum Archetypis, Christo vel Apostolis, ὧν τε μετέχε, καὶ πρὸς αὐτὰ παρήκται, οἷς τε ὑπορετεῖται καὶ ἀφίσσεται, quæ participant, ad quæ traducuntur, quibus inserviunt & devotentur, denominationem sortirentur: prout è *Photii* *Epist.* 214. colligere fas est. Cùm itaque sacra illa Pectoralis icuncula Angelos præsentis sistere, & tanquam symbolum eorum & γενναπείθειον inservire olim crederetur; seculi antiquissimi mores suadebant, ut decoro illo Angelorum titulo *Urim*, non minùs honoris quàm distinctionis gratiâ, in eam translato frueretur.

Secundò.

Secundó. Imagines in Oraculo sitas, Angelorum figuras fuisse, Eos Dei mentem vocibus indè emissis interpretari solitos, & imagines illas Angelorum titulum *Cherubim* indè obtinuisse, omnium suffragiis comprobatum est. Cùm itaque Sacerdotis Summi *Λόγιον* imaginem saltem unam continuisse, & Angelos indè voce formatâ, Dei nomine, sæpius respondisse satis quæ jam dixi manifestum faciant; quidni Angelorum gratiâ nomen illud *Urim* Pectoralis imagunculam accepisse credamus?

Tertió. Argumentis penè omnem dubitandi ansam præscindentibus probavi *Theraphim* imagines fuisse Angelis quamvis non semper bonis dicatas, & voces propheticas, spiritibus illis intus agentibus, sæpius effudisse; atque indè nomen illud Angelicum *Seraphim* vel *Theraphim* iis adhæsisse. Cùm itaque *Urim*, munere, significationis proximitate, aliisque rationibus cum *Theraphim* congruere, & eorum locum occupare, tot argumentis compertum & exploratum habeamus, facilè credi possit & *Urim* virtutem propheticam Angelis intus latitantibus debuisse, & nominis sui originem & rationem à beatis illis Mentibus, Oraculi præsidibus, habuisse.

Quartó. Die ipso clarius est, nomen illud *Urim* rei nulli in Pectorali positæ, nisi quatenus rei alterius signo & figuræ, convenire posse. At certè diu vapulabit Lectoris maximè morosi ingenium, priusquam rem ullam excogitabit cui nomen *Urim* competat, nisi eam titulum illum cum respectu ad Angelos (qui *flamma ignis* & mundi lumina sunt) & quasi jure vicario tenuisse asserat.

Quintó. Nisi jam dictam nominis hujusce rationem pro verâ habeamus, operis permolesti fuerit causam satis gravem

gravem assignare, cur titulus ille pluralis *Urim* icunculæ singulari affigeretur: at hypothesi nostrâ datâ, res facilis & expedita fuerit rationes satis solidas & evidentiam propriam commendatas reddere, cur unicum oraculi tradendi instrumentum nomine multitudinis perpetuò exprimeretur. Nam (1°.) non hujus tantum aut illius Angeli symbolum fuit, nec oracula per illud tradendi partes uni alicui Angelo demandatæ: sed omnibus è cœlesti רפד *Seraphim* ordine ex æquo dicatum, & nunc hujus nunc illius Angeli præsentiam decoratum fuit: ideoque par erat ut numeri pluralis titulo, veluti usûs illius communis indice, inscriberetur. Nam & Ethnici ob rationem consimilem (nempe quòd Diis hospitalibus consecrata esset) uni nonnunquam imagini portatili nomen plurale *Penates* decreverunt. (2°.) Sub prima Oeconomiam Mosaicam sancitæ tempora, crassa Hebræorum ingenia postulârunt, ut Angelorum symbola vel plura essent, vel nominibus pluralibus innotescerent. Si enim Deus figuram unam & numeri singularis nomine notatam, ad existentiam & ministerii Angelorum fidem firmandam, eorumque memoriam celebrandam instituisset; Gens illa (quæ nulla non errorum monstra facillè conciperet) eam Dei veri per eam colendi simulachrum forsitan crederet, vel naturam Angelicam unico individuo contineri. Cui conjecturæ autoritatem & fiduciam aliquam afferunt illa *Maimonidis* verba, *Mor. Nev. P. 3. c. 45. Præcepit Deus, supra Arcam duorum Angelorum figuram facere, Exod. 25. 18. ad existentiam Angelorum in hominum animis confirmandam, quæ secundus est articulus sciendus post fidem existentie Dei, principiumque prophetie & legis. Quòd si una tantum figura fuisset, h. e. unius tantum Cherubini forma, id facillè errandi causam præbuisset.*

Existimare

Existimare enim quis potuisset, ac si esset figura Dei colendi, sicut Idololatra faciunt; vel quasi Angelus unicum esset Individuum, atque ita in multiplices errores inducere. (3°.) Rarò quicquam ab Angelo quovis principe, *DEI* nomen & vicem habente, dictum factumve legamus, quin & Angeli alii ei veluti apparitores adfuerint; quod pateat è *Genes.* 18. 2, 13. *Luc.* 2. 9, 13. & ex collatione *Act.* 7. 38. cum *Hebr.* 1. 1. & *1 Thef.* 4. 16. cum *Mat.* 13. 39, 41, 49. Cùm itaq; (quod à fide haud prorsus alienum) Legatus ille coelestis, cujus erat Summi Regis mandata Pontifici deferre, Angelos alios sibi quasi à latere habuerit; consentaneum fuit ut Pectoralis Oraculum, tot Angelorum ministerii unius societate conjunctorum gratiâ, nomine plurali *Urim* inscriberetur.

Cùm nominis hujusce *Urim* notionem & formam grammaticalem Angelorum muneri, naturæ, atque ordini, multis nominibus consonare, jam dicta probent; mihi facilè persuadeo conjecturæ meæ aleam de primâ nominis illius imponendi ratione feliciter cecidisse. Ratio altera, ni me fallat animus, hujusmodi fuit: *Vox illa Urim, quanquam sub sono dissimili, sensum unum & eandem continet, quem & vocabulum Theraphim, cui tot annorum usus honorem & pretium apud plebem fecerat. Nempe URIM ignes accensos aut flammantes, THERAPHIM verò Urentes vel inflammantes* indicare, non semel monui. Nam vocabulum *Theraphim* seculis antiquissimis pro *Seraphim* usurpatum fuisse apud gentes quasdam quæ à primævâ linguæ Hebrææ puritate paululùm desciverant, vel quibus litera S sonum ingratum præbere visa est, aut non nisi labiorum labore & conatu graviore effe-
renda, argumentis bene multis probavi supra. At in
eam

eam de nominis *Theraphim* origine sententiam me consultò iturum arbitror, si nihil me duceret præter arctam nominum eorum affinitatem & aliarum opinionum vanitatem. Nam profectò, nisi docti huic à me traditæ nominis *Theraphim* rationi locum & fidem dandam senserint, malè metuo nè vox ea significationis ignotæ in secula maneat, adeoque digna quæ ad *artis*, quæ dicitur, *nigræ* Magistros, vocum mysticarum aucupes, ablegetur: satis enim patet eos omnes ventos tantùm venatos fuisse, qui, ut aliam nominis illius originem indagarent, operam hæcenus impenderunt.

Hanc autem vocum illarum, *Urim* & *Theraphim*, ἰσοδωαμίμρ, alteram nominis *Urim* Pectoralis Oraculo imponendi rationem fuisse, persuasissimum habeo, rationum sequentium gratiâ.

Primò. Vox *Urim* quaslibet vocabuli *Theraphim* circumstantias imitari, ejusque imaginem, quasi primi sui exemplaris, adamussim exprimere videtur. Nam (1º.) Utraque nomina non nisi numero multitudinis usurpantur, cùm de instrumentis ad oracula edenda comparatis intelligenda sint. (2º.) Scriptura rarò aut nunquam תרפ"ם *Theraphim*, sine notâ quâdam eminentiæ præmissâ, mentionem ingerit. Ut *Gen.* 31. 17. *Furata est Rachel ארז התרפ"ם*, & 2. *Reg.* 23. 24. *Tulit Josiah ארז התרפ"ם*, *Zach.* 10. 2. *Quia ארז התרפ"ם locuta sunt.* De *Urim* etiam loquens, ejusmodi emphatico distinctionis & excellentiæ signo & illud dignari solet, ut *Exod.* 28. 30. & *pones ארז האר"ם* atque ità passim. (3º.) *Theraphim* nomen substantivum commune est, quanquam nominis proprii vice fungatur: idem & de *Urim* veritate illæssâ affirmari possit. (4º.) *Theraphim*, quamvis nominis pluralis formam ferat, vocis tantùm singularis potestatem

testatem, quandoque, nè dicam semper, in Scripturis obtinet. Nam I Sam. 19. Michol מִיכָל accepisse dicitur; hoc est, unicum proculdubio simulachrum, ad unius Davidis præsentiam simulandum. Urim etiam, quamvis vox numeri sit, ad unicam solummodo imaginem denotandum usurpatur; nam Pectoralis angustiae plurimas imagines, Urim & Thummim titulis signatas, in illius duplo recondi minimè paterentur. (5°.) Simulachra, à quibus gentes responsa, in rebus afflictis aut dubiis, olim petière, simplici τὴ Theraphim titulo vulgò innotuere: cùm etiam de responso, mediante Pectoralis Oraculo, coelitus accipiendo, sermo incidit; imaginis simplici τὴ Urim nomine designatae mentionem in Scripturis factam esse, supra observatum est. Cùm itaque Urim antiquioris vocabuli Theraphim imaginem, tam clavis expressam gerat characteribus; proclive est colligere, Theraphim illius prototypum fuisse & Urim ab eo, leges, formas & initia accepisse.

Secundò. Humiles & inculti Hebræorum animi nomen Pectoralis Oraculo tributum, quod ab antiquo Theraphim non multùm recederet, postulasse censeantur. Cùm enim rudioris vulgi oculus titulorum tantùm, quos res gestant, cortice hæere solet; modò Deus nominis antiqui Theraphim sonum simul & sensum abdicasset, Eum & rem illam antiquam quam in sinu, in oculis, in animis ferebant Israëlita, è medio sustulisse proculdubio credidissent. Deinde, minimè probabile est Deum nomina obscura adeò, & à seculi usu tam longè diffita Oraculo suo addere voluisse, ut meræ essent populi illius bardi atque hebetis cruces & equulei, & ipse Dei *interpres egeret interprete*: cùm præsertim pleraque alia Legis suæ instituta, veluti

infirmia

infirma & egenarudimenta, ad infantiam & modulum populi, qui altiora non caperet, benignus attemperaverit.

Tertiò. Ratio nulla, mihi saltem, reddenda occurrit, cur nomen illud *URIM*, *ignes flammantes* denotans, prophetico Pectoralis organo datum fuerit; nisi quòd potestatem vocabuli antiqui *Theraphim* vel *Seraphim*, per mysticam quandam synonymiam, feliciter exprimat. Nam si *Deus lumina* tantùm, juxtà fidem receptam, eo vocabulo intelligi voluisset, *Orim*, vocem ad sensum illum exprimendum natam factamque, huic vocabulo sine dubio prætulisset. Si verò Angelorum tantùm gratiâ, è pectorali subinde respondentium, Oraculum nomine *Urim* vocaretur; mihi magni *Apollinis* loco futurus est, qui causam expedire novit, cur *Deus* Angelos suos sensûs tam incerti nomine, & à Scripturæ seculique usu plurimum abeunte, designari vellet.

Quartò. Si Scripturas omnes, quibus hæc duo nomina conjunctim veniunt, collatas intueamur, obvium fuerit observare, eas locum digniorem τῶν *Urim* perpetuò tribuisse. Hujus autem nominum ordinis nunquam immutati ratio hæc unica assignanda videtur: *Theraphim*, à quo *Urim* initium habuit, antiquitate & famæ celebritate, simulachrum Ægyptiacum Ἀνάθεια nominatum, cui *Thumminim* ortum debuit, plurimum superavit: ideòque par erat ut nomen *Urim*, eò quòd è domo quasi antiquiore & celebriore genus duceret, locum principem perpetuò obtineret. Fateor equidem in textu illo unico, *Deut. 33. 8.* [*Sint Thumminim tui & Urim tui cum viro sancto tuo*] *Urim* in secundis consistere: At eo in loco nominum ordinem præter morem Scripturæ turbavit *Moses*, ut ostenderet

Se non tam *Urim* & *Thummim*, quàm res eas pretii majoris, quarum umbram & typum *Urim* & *Thummim* terebant, Tribui Leviticæ comprecatum fuisse.

Quintó. Rationes, capite superiori in medium datæ, sat probant Oraculum *Urim* ex inveterato responsa è *Theraphim* petendi more, paululum tamen mutato, initium duxisse. Ideoque rationi consonum est ut imaginis illius propheticæ nomen à veteri vocabulo *Theraphim* originem accepisse, Desumque à re & nomine antiquo æquis passibus recessisse crederemus. Cùm enim *Deus* gratiâ consuetudinis tot annos natæ, imaginem, cui virtus prophetica inerat, in Pectorali reponi passus sit; tantum proculdubio valere potuit consuetudinis diu receptæ ratio, ut & nomen primævum *Theraphim*, in titulum saltem synonymum *Urim* mutatum, toleraret. Non solet enim Numen cœleste, cœci vulgi ritu, nominibus odia infesta denunciare, cùm rebus ipsis impensè faveat.

Cùm jam causas primarias, cur *DEUS* nomen *Urim* Pectoralis Oraculo datum vellet, explicatas & nubibus suis eductas habeamus; eò me jam ducit orationis filum, ut rationi nominis *Thummim*, lateri τὴ *Urim* adhærentis, abditæ adhuc & caliginosæ, parem lucem afferam. Huic autem oneri priusquam admoveam manum, instituti mei ratio necessariò postulat, ut Lectoris animum (quanquam forsan meminisse tædeat) ad historiolæ ex *Æliano* antea narratæ memoriam revocem. Ab eo verò memoriæ proditum est, *Ægyptios*, de more antiquissimo, personam, quæ munis sacris & civilibus præfuit, *simulachro* è *Sapphiro gemmâ*, cui Ἀλήθεια nomen fecerunt, decorare solitos. *DEUS* itaque imaginem, mystico *Thummim* titulo

titulo celebrem, supremo apud Israëlitas rerum divinarum ministro gestandam dedit; nè quid mysterii aut elegantiae, quæ eos in Pontificis & cultus Ægyptiaci admirationem rapuit, in Sacerdotii divini capite desiderarent. Cùm autem gemma illa, quâ Pontificis Ægyptiaci dignitas assereretur, *תֻּמְמִים* *Thummim* Hebræorum initium dederit; indè factum est, quòd & nomen, (cujus significatio tantùm ad posteros transmissa est) Pontificis Ægyptiaci ornamento inditum, in penè synonymum Hebræorum *Thummim* transierit. Neque rem novam & à gentium moribus alienam jam refero: nam rei hujusce exemplum, si quid *Aben-Ezra* credimus, non multùm dissimile præbet & *Mosis* nomen: asserit enim ille (testante *Munstero* in *Exod. 2.*) quòd *Moses* Ægyptiorum linguâ vocatus fuerit מוֹנִיּוֹס *Monios* à filiâ *Pharaonis*, cùm Ægyptia esset, quod Hebraicè sonat *Mose*; & Hebræos postea nomen illud in linguam Hebraicam transtulisse. Eodem modo & Christiani veteres voces quasdam, pro ut & ritus, à Judæis antiquitus usurpatis, in verba quædam ἰσοδωρία transferentes, retinere. Nam *Christus* à משיח, *Apostoli* à שְׁלוּחִים, Διαδούκων à כְּרִיָּה, *Evangelium* à בְּשׂוּרָה, Ἀγγελοι à מַלְאכִים, *Ecclesia* à כְּנִסְיָה, *Petrus* à כֶּפֶז, ortum traxere. Mihi etiam hæc referenti exempla aliqua nominum apud Ethnicos in synonyma Græca mutatorum in mentem veniunt. Nam *Isaac*, qui à צִיֶּק *risu* nomen invenit, ab *Alexandro Polyhist.* referente *Eusebio*, l. 9. *Evang. Præp.* c. 19. Γέλως appellatus est. *Herodotus* etiam Hebræorum חָמ *Cham*, calidum vel adustum denotans, in χέωψ vel χαψψ, vultum adustum vel fuscum significans, commutavit: ni fallat viri doctissimi conjectura.

Non opus est ut in latum hunc dicendi campum pedes ulteriùs proferam, cujus angulos omnes, oculis curiosis & sòllicitis jam perlustravi. Cùm enim nominis *Thummim* ratio & rei ipsius natura tam arctis vinculis jungantur, & ad eorum explicationem multas tradant operas, ipsa Argumenti ratio necessitatem mihi attulit de iis conjunctim differendi. Nemo itaque è Logicorum filiis mihi criminis loco objiciat, quòd methodi præscriptæ leges paululùm violaverim, cùm arctioribus necessitatis legibus me constrictum videat.

SECT. 3.

Objecta contra primarias nominum rationes diluuntur.

QUòd minùs quæ de primariis nominum rationibus jam dixi, tanquam mentis meæ parùm vigilantis somnia, risu excipiantur, aut legentis animus in sententias ancipites distrahatur; Objectioni triplici mihi necessariò respondendum est. Prima sic habet: Cùm *Urim* & *Theraphim* voces affines sint & pari potestate præditæ, causa nulla vel fingi potest, cur *Deus* vocabulo antiquo *Theraphim* abdicato, cui multi dies gratiam conciliârant, novum *Urim* vocem planè synonymam, in illius locum & vicem cooptârît. Ideoq; *Theraphim*, veterem icuncularum oracularium titulum, primam nomini *Urim* ansam & occasionem ministrâsse, ratione parùm favente, asseruisse videar.

Respondeo. In re facili & explicatâ non opus est ut fingat quispiam. Causæ satès graves vel primis cogitationibus se dabunt, cur *Deus* nomen *Urim*, minùs tritum & vulgò notum, titulo priori surrogârit.

Nam (1°.) id factum quòd *Theraphim* forsan nomen esset infame & periculosum: nempe ab usu inter aliquos idololatræ labem contraxerat, & populum in cultûs ethnici memoriam reducere poterat: ideoque *Dens*, ut superstitioni, lubrico ad sui propagationem malo, occurreret, Oraculum suum nomine candido, auspicato & superstitione nullâ maculato, *Urim*, signari voluit. Neque novum est, ut nomina, postquam infamæ alicujus notam subierint, in defuetudinem & contemptum abeant: *DEUS* se populi sui

^a Propter ambiguitatem & verbi similitudinem, quod alioquin bene dici potest, dici non vult *Deus*, ne dum populus aliud loquitur, alterius recorderetur, & *Baal* nominans, idolum cogiter. S. Hieron. in loc.

^a *Baalem* uti olim appellari vetuit, *Hos.* 2. 16. quoniam vox illa, ad Numina fictitia sæpius traducta, mali speciem præberet & occasionem. Hellenistæ (observante *Grotio* in *Mat.* 4.) *Angelos lucis* noluerunt appellare *Dæmonum vocabulo*, sed in detestationem paganica superstitionis nomen id proprium esse voluerunt *Spiritibus noxiis*. Nōrunt & pueri nomina illa, *fur*, *magia*, *Tyrannus*, *Missa*, &c. primitus non mali ominis, quòd a malis hominum moribus infamiam hauserint, locum & usum primævum amisisse. (2°.) *Theraphim* in nominum priorum censu *Mosis* seculo numerabatur, & sensum simplicem & angustum ferebat: *Urim* verò vocabulum erat significationis paulò latioris, *ignes simul & lumina* designans; ideoque non tantùm vices *Theraphim* vel *Seraphim* supplere, sed & mysteriis, postea dicendis, feliciter adumbrandis inservire potuit. (3°.) Minimè novum est apud Hebræos propria nomina mutari in alia ejusdem aut vicini significatûs: atque hanc veritatem variis exemplis firmavit *Cl. Grotius*, in *Mat.* 23. 35. (4°.) Hæc nova nomina, *Urim* & *Thum-*

wim,

mim, eò quòd mysterium saperent & plurimorum forsan ex infimo Israëlitarum ordine captum excederent, *DEI* institutis religionem & majestatem adderent. Eo enim ingenio sunt hominum vulgus quòd Divinitatem quandam in nube & caligine expectare, & celata omnia stupidâ quâdam veneratione accipere soleant, conculcare verò quæ præ pedibus jacent & exposita. (5°.) Nomen *Urim*, utpote purum putum Hebraicum, magis quàm *Theraphim*, quod Chaldaismi aut Syriaismi speciem & tincturam ferebat, convenire videbatur populo quem *Deus* Nazaræum fecerat; & à mundi gentibus, non moribus & privilegiis tantum, sed & linguæ Hebrææ puritate apud se solum servatâ, separatam voluit. (6°.) Prout pauci admodum fuerunt ritus Judaïci qui, quoad eorum materiam, è vetere aliquo seculi more in Judaïsmum non manârint; ità ex iis longè pauciores qui, quoad circumstantias aliquas, correctionem & alterationem insignem non subierint: nè forsan Gentibus cum Judæis necessitudo, nimîâ morum similitudine conflata, intercedens, ingens denuò idololatriæ malum apportaret. Fatendum etiam *Deum* antiquum oracula è *Theraphim* vel simulachro recipiendi morem Israëlitis concessisse, si substantiam spectemus, integrum, quoad circumstantias verò plurimum mutatum. Eatenus enim à seculi usu discessit *Deus*, quòd *Theraphim* non, ut olim, vulgi oculos subire & ædibus privatis aut templis publicis locari, sed in Pectoralis duplo, tanquam Numen in adyto, latere voluerit: quòd *Theraphim* ejus non cuivis ex humili plebe, sed Sacerdotum principi consulenda dederit: quod ea de regni gravioribus, non vitæ communis casibus, interroganda fuerint: quòd denique misso antiquiore vocabulo *Theraphim*,

Urim in illius locum suffecerit. Adeò ut Israëlitæ, novis hisce Oraculi sui circumstantiis moniti, faciliè intelligerent, quamvis ejusdem naturæ *Theraphim* adhuc consultarent, se tamen responsa ab eodem quo olim Numine vili & exposito minimè accepturos.

Secundò, Nonnulli forsan sententiæ meæ de nominis *Urim* ratione atrum præcipientes apponent calculum, eò quòd verisimile habeant Angelum aliquem in arctam Pectoralis aut icunculæ parvulæ cavitatem, substantiæ suæ capiendæ imparem, coarctari minimè potuisse; sed nec voluisse: cùm è dignitate suâ non esset, ut in angusto Pectoralis limite æstuarer, quò voces indè fatidicas daret; quibus morbidum populi arcana cognoscendi appetitum satiare. Ideoque nominis hujusce rationes, ab Angelis è Pectoralis Oraculo loquentibus, petitiæ, in fumos & umbras evanescent.

At nemo est quem scrupulus ille diu vexatum & dubium tenere possit, si jam dicenda æstimare dignetur.

(1º.) Certum est Angelos & potuisse & voluisse, terminis haud multò amplioribus, ut munia non admodum dissimilia obirent, sæpius coerceri. Cùm nempe in Arcâ parvulâ habitarent, & è medio *Cherubinarum*, *DEI* personam ferentes, nunciorum cœlestium partibus fungerentur. Quâ de re, fidem penè omnem vincente, paulò fusiùs & distinctiùs mutuatis illis

^a *Buxtorfi* verbis differere è re meâ futurum arbitror. Quotiescunque *Mosi*, pro rebus ad salutem populi pertinentibus, *Dei* os consulere visum fuit; ex Arcâ, & nominatim interstitio illo exiguo, quod inter duos *Cherubinos* operculo *Arca* affixos erat, Responsum ab eo voce sonorâ, distinctâ & articulatâ acceperit. Miraculo omnem humanum

^a Exercit.
in Epist.
Ded.

captum superante! Deum nempe infinitum & immensum, qui cælum, terram, maria & totum hoc universum replet & excèdit, intra Arcæ unius angustias, quæ non trium integrarum ulnarum erat, imo spithamæ unius spatio (quod inter duos Cherubinos, unde vox Dei prodibat, notant) in populi sui gratiam se inclusisse & quasi circumscriptisse. Horum affine est quod scribit R. Bechai in Sect. תרומה, fol. 103. col. 1. Porro nôstri Mosen audivisse vocem Dei מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים מֵהוֹרַךְ שִׁיעוֹר טַפַּח כִּי שָׁם צִמְצַם הַק"ן בַּה שְׁכִינְתוֹ

^a ex inter duos Cherubinos, è medio mensuræ ^b palmi. Illic enim præcisè quasi terminavit suam habitationem, seu præsentiam, non obstante quod de Eo scriptum sit, annon cælum & terram impleo, dicit Dominus? Quæ quidem

^a Vid. de Dieu in 1 Sam. 4 4. & Num. 7. 29.

^b Eâdem amplitudine erat & Pectorale.

Rabbini verba, eo tantùm nomine falsi arguenda, quòd id Deo ipsi, quod Angelo tantùm, Illius vices titulùmque gerenti, Theologorum pars potior tribuendum sentiat. Angelus etiam in columnâ illâ, quam Deus Israëlitis in terram promissam tendentibus *ֹדְנָה־פֶּנֶן* posuit, delituisse dicitur. *Exod. 14. 19.*

(2°.) Angelos malos, quòd fallendi artes exercerent, angustos *תְּרָפִים Theraphim* limites ferre & potuisse & voluisse, (si quid tot spectatissimæ fidei authorum valent testimonia) extra dubium posui. Ut cunque, ut Lectori difficillimo, quoad possim, satisfaciam, non grave fuerit & illa insuper *Arnobii* verba adjicere, l. 6. adv. Gentes, *Sæpenumero videmus hæc signa, Deorum simulachra, ab artificibus modò parvula fieri & palmarem in minutiem contrahi, modò in immensum tolli, & admirabilem in amplitudinem sublevari.* — Ratione hæc ergò sequetur, ut intelligere debeamus

mus in sigilliolis parvulis contrahere se Deos & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis, porrigere se longius, &c. Facile itaque sibi persuadere poterit cordatus quispiam, Angelos DEI, ab omni materiæ crassioris impuritate remotissimos, easdem quas spiritus impuri angustias ferre potuisse. Pluribus Lectorem morari in re confessâ non opus est.

(3°.) Nôrunt omnes, sanctos & benignos illos Spiritus, se tam faciles & propensos ad officia omnia singularis in nos mortales benevolentiae repræsentanda semper præbuisse; quòd & alia munia, non minùs infra naturæ suæ excellentiam & dignitatem posita præstiterint, si quid indè commodi nos reportaremus. Sunt enim Angeli nobis, animalibus ex luto & peccato conflatis, *ποδὺματα λαίβεργηα*: pedibus nostris, nè fortè in lapidem offendant, in horas invigilant: in piscinam descendit Angelus, ut aquis virtutem salutiferam impertiret: in squalidum S. Petri carcerem venire se minimè indignum duxit Angelus, ut eum in libertatem vindicaret: S. Paulo jam naufragium facturo astabat Angelus, ut fractis & linquentibus suis comitùmque animis, spe vitæ factâ, vires & fiduciam adderet: Angelus in columnâ nubis excubias agebat, cum statûs Israëliti rationes ità postularent. Ideoque facile credamus Angelos de cœlo in Pectoralis Oraculum descendere voluisse; nè Israëlita, inexplebili oraculorum cupiditate, ad gentium idola & mortis semitas ducerentur.

(4°.) Certum est Responsa de Pectorali data, virtuti & præsentiae divinæ vel angelicæ tribuenda esse: absit autem ut DEUM exiguis Judæorum rebus immediatè adfuisse, & se actionum & consiliorum omnium arbitrum præbuisse asseramus; nè Angelis provin-

vinciam

vinciam suâ indignâ eminentiâ tradere censeamur: cùm præsertim sub veteri Oeconomîâ *Deum* per Angelos, suo nomine agentes, Ecclesiam administrâsse constet.

(5°.) Nos equidem miselli homunciones tali fastu turgescimus, & auram plebis imperitæ tanto ambitu & hiatu captamus; quòd religionem & officium Deo debitum inani dignitatis propriæ opinioni & honoris titulo sæpius sacrificemus. At Angeli omnia *DEI* honore & hominum commodo metiri solent. Unicus apud eos honos est, *DEO* obedire: ideoque nihil se indignum ducunt, quod Deo gratum nôrunt.

Tertiò. Nonnulli forsân sententiæ meæ, de nominis alterius ratione & origine, se adversos sistunt, eamque falsitatis suspitioni affinem credent, eò quòd *Thummim* numeri pluralis vox sit, Ἀλιθεια verò singularis. At illa nominum eorum discrepantia, scrupulus tam tenuis levisq; est, quòd nec pedes nec oculos pungat meos: nam (1°.) *Dei Thummim* & Ægypti Ἀλιθειαν proximâ cognatione & similitudine conjuncta esse, multis clarisque indiciis compertum habuimus: quibus addi possit, quòd prout *Urim* nomen substantivum commune est, adeòq; formam vocis *Theraphim*; ità & *Thummim* nomen substantivum abstractum est, & conditionem vocis Ἀλιθεια æmulari & exprimere videatur. Tot autem similitudinis exempla uni illi discrepantiæ facilè præponderare possint. Nè tamen Lectoris animus, quasi inter paria dubitandi & assentiendi rationum momenta libratus, in partes meas parùm inclinet adhuc; addo. (2°) Discriminis illius levioris rationes in aperto sunt, & eas quispiam, *Oedipo* nullo in consilium adhibito, expedire possit: nam ortum habuit, vel quia veteres Græci nomen plurale Ægyptiorum, (cujus memoria jam periit) in vocem singularem, Ἀλιθεια, utpote

linguæ suæ mori magis consonam, commutârint; vel quia *Deus* nomen alterum plurale esse voluerit, ut eò magis concinnè & eleganter cum comite suâ plurali *Urim* conjungi posset; vel quòd ament Hebræi rem singularem, præsertim eximiam & summo excellentiæ gradu positam, voce plurali exprimere. Ut Psal. 9. 9. *jus dicet populo* ׀ במישרים *in rectitudinibus*. Josh. 24. 14. *Servite Domino* ׀ בתמים *in integritatibus*. Jef. 26. 7. *via justorum* ׀ מישרים *rectitudines*, & com. 18. *In terrâ* נכחורת *iniquè aget impius*. Sufficiat exemplorum manipulum ex ubere messe collegisse.

SECT. 4.

Redduntur nominum rationes secundaria.

DUm leges evangelicæ *δικαίων ἐλεγχον* afferant, earúmque rationes, ad instar mulieris Apocalyplicæ, ipso quasi Sole vestiantur; legum Mosaicarum causæ nobis, quibus antiquissimæ historiæ lampas tam debili splendet radio, adeò obscuræ sunt & tenebris involutæ, quòd multorum oculos penitus effugiant. Indè factum quòd nonnulli legum earum rationem nullam, extra Numinis Supremi voluntatem, quærendam putent: Cui, inquirunt, visum est jura illa tanquam tot imperii sui in genus humanum absoluti documenta scribere: cujus erroris refellendi gratiâ, *Maimonides* aureum illum librum cui titulum posuit *More Nevochim* in lucem dedit. At longè absit ut *Eum*, cui ὁ Λόγος nomen, ullas Ecclesiæ suæ leges sine ratione dedisse credamus. Leges absque ratione obsequium pariunt sine corde, vel culpam sine pudore. Deus, pro bonitate suâ singulari, leges non tam imperii & domini sui argumenta, quàm commodi humani instrumenta sancire solet. Idèoq; quod *Plutarchus*, credulus nimis

de Ægyptiorum aliorumque institutis religiosis, *lib. de Isid. & Osir.* asserere non dubitaverit, jure meritoque de Judæorum ritibus usurpemus. Οὐδὲν ἄλογοι, εἰδὲ μωδοῦδες, εἰδὲ ὑπὸ διδακτικῆς ἐπιτροπῆς ἔτι ἱερουργίας· ἀλλὰ τὰ μὲν ἠδίκως ἔργονται καὶ ἁρειώδεις αἰτίας, πῶς ἢ ἐκ ἀμυγῆς ἡμιόμοτος ἰσορρυκῆς ἢ φυσικῆς ἔστιν. *Nihil à ratione dissonum, fabulosum nihil, nihil superstitionem olens, in eorum sacris constitutum est: sed quædam ethicæ & utiles doctrinas in recessu continentia, alia verò non expertia elegantia cujusdam historicæ vel philosophicæ.*

Ut sermonem hunc vagum laxumque arctioribus constringam cancellis, rationes duas, *Primariam* nempe & *Secundariam*, statuo, quarum gratiâ leges ritusque Judaïci instituti videantur. *Primaria* erat, ut *DEUS* mores quosdam pessimos, ab hominum memoriâ jam longè positos, qui seculis antiquissimis invaluere, inhiberet; alios autem paululùm castigatos toleraret, nè aliter Israëlitæ animum à Lege cultûque divino alienum gererent, qui summo per antiquorum vestigia eundi desiderio flagrabant, & ad vetera sua omnia tenendum gens erant præfractâ & pertinaci indole. *Secundaria* erat, ut leges ritusque jam dicti, typorum & quasi visibilium parabolæ loco, rebus divinis referendis inservirent. Summo nimirum cœli Concilio consultius visum est, ad Evangelium revelandum gradus non saltus facere: quando ergò illam rituum faraginem, qui in *Ægypto* obtinere, prorsus abrogatam populi ruditas, & prorsus toleratam rituum vitia minimè paterentur; ità eos à mendis repurgavit, & in faciem quasi novam formavit *DEUS*, ut pueriles animas per eos, tanquam prima cultûs & obsequii elementa, ad severiora & quæ virum deceant pietatis exercitia leniter erudiret; & animæ Deo pleniores languentes

guentes quasdam rerum spiritualium imagines in iis contemplari possent: adeò ut Israëlitarum desiderijs ad fines suos usus sit *DEUS*, & puerilibus eorum studiis morem gerens, divina promovit. Quà in re egregium sapientiæ suæ specimen dedit, illique non abfimile quod in mundo sæpius occurrit: in eo enim, observante *Verulamio*, dum *Natura aliud agit, Providentia aliud elicit*: nam frondibus quas natura, consuetudinem suam retinens, peperit, utitur providentia ad cœli injurias à fructu tenello propulsandas.

Quando itaq; alii omnes legis Mosaicæ ritus, è fontibus ethnicis promanantes, (*Neomenia, baptismi, & hujusmodi*) à Deo instituti sint, *primariò* ut populi, moribus receptis obnixâ pertinaciâ adhærentis, animos sibi & sacerdotibus suis devinciret; *deinde* verò ut *σκιαγραφίαν* umbras & lineas quasdam rerum spiritualium in iis exhiberet, haud ineptè colligamus *DEUM Urim & Thummim* Israëlitis concessisse, non tantùm ut mores aliquos quos, ex incolatûs Ægyptiaci memoriâ, invictâ pervicaciâ retinebant, eorum ruditati indulgeret; sed ut mysteriorum quorundam & rerum cœlestium symbola extarent & sacramenta. Dignum sanè sapientiâ *DEI* multifariâ, ut instituta sua non seculi aut finis unius terminis definita, sed ad tempora usûsque varios respectum habere credamus.

Ex iis autem mysterijs & doctrinis cœlestibus, quorum *Urim & Thummim* sacramenta, typos & quasi præcones posuisset *Deus*, primum erat; quòd mensura luminis & perfectionis planè singularis, personæ quæ sacrum dignitatis pontificiæ gradum tenuit, esset inprimis necessaria. Neque me talia asserentem ingenio lascivienti frænum laxâsse censeat quispiam; nam antiqui Judæi & Christiani *Urim & Thummim* doctrinæ

ctinæ hujusce moralis tesseræ & quasi prophetas habuisse videntur. Quod veteres Judæi ea sic habuerint, *Diodori Siculi* verba, lib. suo 40. apud *Photium*, nos facillè persuasos faciant: nam ibi, se rebus Judæorum immiscens, hæc inter alia literis consignavit, Ἐπέταξε ψὲ Μωϋσῆς τῷ τῷ πλείους προσαίδου διδάσκει διὰ πῆμτος τῷ δοκῶντι τῷ ἱερέων φρονίῳ καὶ ἀρετῇ προέχειν τῷ τον προσηγορεύσει Ἀρχιερέα, &c. i. e. *Præcepit Moses ei primatum in Sacerdotum plebem deferre, qui ceteros intelligentiâ & virtute antecellere visus est. Hunc Sacerdotum principem vocant.* Quæ quidem verba miserâ rerum Judaicarum ignorantia Historicum Ethnicum laborâsse produnt, nam Sacerdotum principi non virtutis eminentiâ sed nascendi forte Pontificatum adire contigit, aliquas tamen in iis, prout in monetâ vitiatâ argenti aliquid, traditionis Judaicæ notas & lineas deformatas percipiamus. Nempe Ethnici à Judæis forsitan traditum acceperant, Pontificem suū peculiaria quædam muneris lociq; sui insignia, *Urim & Thummim*, i. e. *Lumina & Perfectiones* appellata, gestare solitum; & illa monitoris usum præbuisse, qui scientiam & perfectionē egregiam in Pontifice requisitam indicaret, eique in memoriam subinde revocaret. Atq; ea forsitan traditio errori jam dicto ansam dedit apud Ethnicos, quibus Judæi parùm æquis & curiosis personarum aut rerum suarū æstimatoribus perpetuò usi sunt. In eandem cum Judæis de *Urim & Thummim* opinionem & Christianos aliquos antiquos conspirâsse, sit credibile, quòd *Vulgatus* Interpretes locum illum *Ezr. c. 2. 63.* ubi nomina illa occurrunt, repugnante veritate Hebraicâ, in hunc modum transtulerit, *Donec surgeret Sacerdos doctus & perfectus*: quasi nominum usum potiùs quàm sensum, versionis suæ normam statuisset,

Secundó. Illius etiam mysterii præcones erant *Urim* & *Thummim*, quòd lumina & perfectiones omnigenæ in Sacerdote illo Optimo Maximo, *Messia*, reconderentur. Nam Lex integra παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν, Gal. 3. 24. prima docens Doctrinæ Christianæ rudimenta: atque hoc non tantùm majore Scripturæ lumine patet, sed & minore rationis: nam *demonstratu facile est*, (inquit *Fust. Mart. adv. Tryphon.*) πάντα τὰ ὑπὸ Μωσέως διαταχθέντα, τύπος ἢ σύμβολα ἢ κειμήλια τῶν τῷ Χριστῷ γίνεσθαι μελλόντων, ἢ τῶν εἰς αὐτὸν περδεῖν παρεγνωσμένων, ἢ τῶν ὑπὸ αὐτῆ τῆ Χριστῷ ὁμοίως γίνεσθαι μελλόντων. Præ aliis autem Legis Mosæicæ institutis, Summus Hebræorum Sacerdos, cùm splendidissimo pontificalium suorum apparatu insignitus esset, imaginem Christi prætulit, eamque expressam & luculentam adeò, quòd nè lippientes Judæorum oculos effugere potuit, Cujus rei fidem firmant illa *Philonis*, libro de profugis, verba, cedro digna: Λέγεται τὸν Ἀρχιερεῖα, ἢκ ἀνθρώπου ἀλλὰ λόγον Θεῖον εἶναι, πάντων ἢκ ἁνομιῶν μόνον ἀλλὰ ἢκ ἁνομιῶν ἀδικημάτων ἀμέτοχον, i. e. *Summum Sacerdotem dicimus non hominem, sed in effigie Verbum Divinum esse, omnium tam voluntariorum quàm involuntariorum peccatorum expers.* Atque ea forsàn fides eò magis apud Judæos valuit, non tantùm quòd Pontificem arctioribus puritatis ceremonialis legibus teneri cernerent, quòd ei soli ad Sacro-Sanctæ Majestatis thronum pateret aditus, & quòd circa illum nihil non venerabile & quasi cum aliquo Numine se ostentaret; sed quòd is unus mentis divinæ Interpres esset, eique *Urim* & *Thummim* gestare datum: eas autem voces non hominem tantùm, sed quiddam supra mortalitatis sortem & capacitatem positum sonare, prudentes credidère.

Urim & Thummim rerum maximarum figuras fuisse, & doctrinas sacratiores mysticè & quasi in ænigmate, pro seculi genio, tradidisse, quæ dixi manifestum faciunt. Nec desunt mihi אֱמוּנָה rationes bene firmæ, quibus evincam *Deum* nomina illa Pectoralis instrumentis ideo præbuisse, ut mysteria jam dicta sapientiæ filiis enunciarent. Nam

Primò, Ipsæ nominum eorum circumstantiæ, *Novitas, Numerus, Conjunctio, Significatio & gestandi Modus*, validum nobis ad sententiæ hujusce veritatem firmandam suppeditant argumentum. (1º.) Titulorum eorum *novitas*: quis enim probabiliter dixerit, cur *Deus* nomen *Theraphim*, veterum sermonibus usitatus, missum fecerit, & novum *Urim* in illius locum vocârit; nisi quòd sensum vocis *Theraphim* satîs aptè exprimere, Angelis non minùs convenire, sed mysteriis illis adumbrandis (eò quòd *lumina* simul & *ignes* denotet) multò felicîus inservire potuerit? nam nemo sobrius dixerit ipsam vocem *Theraphim* vitii alicujus manifestam fuisse; vel *Theraphim & Thummim*, modò conjuncta fuissent, hominum aures tam suavi & concordî sono quàm *Urim & Thummim* permulcere non potuisse. Neque ratio satîs seria reddi queat, cur *Thummim* in locum & vicem vocabuli Ægyptiaci, Ἀλήθειαν olim significantis, à *DEO* substitutum fuerit; nisi quòd *integritatem*, veritatem illam in corde sitam, tantâ cum luce & evidentiâ exprimat. Si enim vocabulum אֱמוּנָה (quod *veritatem* sonat) ad nominis Ægyptiaci vicem repræsentandum accepisset *Deus*; illud forsan de veritate logicâ vel intellectuali intelligendum existimaret quispiam, atque adeò mysteriî designati veritas & concinnitas corrumperetur. (2º.) Ipse nominum *numerus* eorum rationem

tionem jam datam asserit: si enim nominum rationes quas dedi alias cogitatione attentâ repetamus; constabit nullam paulò graviolem postulâsse ut utraque Pectoralis instrumenta nominibus multitudinis efferrentur. Dicendum itaque superest, Deum hujusmodi nomina iis posuisse, ut lumen & perfectionem eximiam & quasi numero singulari vix exprimendam, in Pontifice requisitam, vocibus pluralibus, Hebræorum more, assequeretur. (3°.) Jam dictis veri speciem conciliat horum nominum *conjunctio*: nisi enim nomina illa ad res duas foedere sanctissimo conjunctas, *scientiam* loquor & *integritatem*, denotandum data fuerint; rationi magis congruum esset, ut res titulis illis ornatae, non minùs loco, quàm usu, origine, & naturâ ab invicem dividerentur. (4°.) Nominum eorum *significatio* rationi nostræ pondus asserat: cùm enim *Urim* & *Thummim* lumina & perfectiones præ se ferant, certum est hominum vulgus (qui rerum & nominum omnium exteriora tantùm & quasi cutem stringunt) ea ad egregias illas animi dotes Pontifici præsertim necessarias indicandum imposta sentire voluisse. Nè itaque nomina illa τὸς πολλῶς luderent, voluit proculdubio *Deus*, ut eam sui causam quasi in frontispicio, dum aliam in penetrali & à vulgi oculis paulò remotiorem haberent. (5°.) Rationi meæ favet & ipse titulos eos gestandi modus: haud enim in facili est dicere, cur Lege divinâ cautum sit, ut *Urim* & *Thummim* in Pectorali tantùm ejusque intimo centro reconderentur, adeò ut supra ipsum cordis domicilium requiescerent; nisi quòd *Deus* hæc iis dedisset nomina, ut *luminis* & *perfectionis* illius symbola essent, quibus Sacrorum Princeps instrui deberet. Nam apud antiquos Cor sapientiæ & virtutis sedes habitum erat:

hinc

hinc *Thaddæo*; spectatâ integritate vel prudentiâ viro, *Lebbæus*, id est, *Cordatus*, cognominis vice accessit; & *Nasica* apud Romanos, ob rationem non dissimilem, *Corculum* vulgò audîit.

Secundó. Nihil apud Hebræos frequentius quàm ut rei significatæ nomen signo ipsi tribuatur. Nam *Agnus*, *Domini pascha*; panis & vinum in sacrâ Mensâ, *Domini corpus* & sanguis; & *Altare* *Exod. 17. Jehova-Nisi*, quorum non nisi signa fuerunt, nuncupantur. Ex eodem Hebræorum usu venit, quòd vitulus aureus, *Deus qui populum Ægypto eduxit*; *Neh. 9. 18. Michæ Theraphim*, illius *Elohim*; & *Prophetæ baculus*, *Chobelim* vocentur. *Zach. 11. 7.* Huc faciunt verba *Pet. Mart. ad 2. Sam. 6. 2. Tanta fuit dignitas & Majestas Arcæ fæderis, ut appellaretur Deus Tzebooth. Neque hoc aut rarum cuiquam, aut novum videri debet: Sacramenta enim gerunt nomina earum rerum quas significant.* Quidni itaque & Pectoralis simulachra appellationes eas, *Urim & Thummim*, tulisse existimemus; quoniam *Luminum & Perfectionum signa & symbola fuerint à DEO instituta*?

Tertió. Non est quòd dubitemus quin *Ægyptii*, qui symbolis & hieroglyphicis suis complebant omnia, Pontificis sui simulachrum, mystico ἀληθείας titulo decorâsse, ut symbolum & signum tacitum extaret fidei & integritatis illibatæ, in personâ pro tribunali judicante cum primis requisitæ. Atquæ hæc eò veritati propiora existimo, quoniam & veteres *Medi*, *Ægyptiorum exempla æmulati*, *Judicibus suis ornamenta quædam dedêre, è margaritis facta & ad collum de lineis pendentia, quæ & Pilaticia vocabantur*: referente *Scheffero*, ex *Curopalate*, lib. supra memorati *Sect. 8.* Ille verò, *Pacium* secutus, græcum πλατῖνα exponit
disquisi-

disquisitionis & accuratissime cognitionis monimentum, quam à Judice opus est adhiberi, antequam judicet aut ferat sententiam: quia Pileata Orientalibus est rerum ignotarum & obscurarum disquisitio & pervestigatio. Cùm itaque Pontificis Ægyptiaci simulachrum ΑΛΙ-
 Σεια nominatum, primam Pontificis Hebræici ornamentum, cui Thummim titulus, instituendi causam attulerit; suadet ratio ut censeamus ornamentum illud titulum suum affecutum fuisse, ut monitoris locum teneret, qui Pontificis si quando dormitantis aurem vellicaret, ut in acrem personæ suæ dignitatem morum integritate tuendi curam evigilaret.

Quartó. Quamvis Micha & fortasse Israëlitæ ad Tabernaculi & Templi formam & usum se totos accommodârint, & imaginem τῆς Urim expressam in sacra sua transtulerint; nomen tamen Theraphim antiquitus usurpatum consultissimi retinuerint. Nôrunt scilicet Urim & Thummim nomina seposita esse, religione & mysterio plena, & à DEO Pectoralis icunculis data, ut rerum cœlestium figuræ & umbræ, prout cætera Legis instituta, redderentur. Ideoq; nomina illa ut θαύματα potiùs quàm ἱεράματα venerati sunt, & à consecratis illis titulis, prout ab unguento Sanctuarii, religiosè videntur abstinuisse; nè & ipsi novas figuras & sacramenta cudere, adeoque Majestatis divinæ jura sibi sumere & sacrilegè violare crederentur. Nisi enim à nominum eorum usu, religione quâdam tacti, temperaverint, me nescire fateor, cur nomen & figuram Ephodis retinuerint, τῆς Urim etiam similitudinem effinxerint, & ritus alios Mosæicos æmulati sint; ea tamen nomina, nè tenuissimo expressa suffuro, in sacris suis omnibus percipiamus.

Quintó. Quilibet alius ritus Mosæicus qui à seculi
 aug

aut Ægypti usu initium petiit, ità in formam & speciem, antiquæ suæ paulò dissimilem, flectebatur, ut è ligno illo *Mercurius* cœlestis fieret, & è veteri ethnicismi more, novum prodiret rei alicujus divinæ symbolum & monumentum. In hujusce veritatis subsidium vix vocata veniunt illa *Abenephii* verba, *lib. de mysteriis Ægyptiorum*, quæ ex Arabico in Latinum sic transtulit *Kircherus*, *Oedip. Ægypt. Tom. i. Synt. 4. c. 1. Erat frequens in Ægypto usus phylacteriorum variis imaginibus insignitorum, quæ se fortunatos futuros esse credebant; quæ adjungebant statuunculas quas Avertentes nuncupabant; quas nunc in collo, pectore; manibus portare, nunc in angulis demuum, aliisque locis veluti custodes eorum collocare solebant. Quos usus omnes, Lex in Thephilin & Mezuzoth, & Totaphot convertit: quæ quidem nihil aliud erant quàm coria ex mundo animali, in quibus verba Dei legis servanda continuam memoriam suadentis & præcipientis scribebantur, ponebanturque super frontem & brachia & postes portarum, &c. Deinde, cùm Pontificis Ægyptii pectus auro & gemmis stellantibus (si *Diodoro Sic.* fides) insigne, miram ei & religioni cui operam dedit apud plebem Hebræicam gratiam & dignitatem conciliaret; *Deus* & suo Pontifici, nè priori elegantia laude inferior esset, Pectorale, cui auri & gemmarum fulgor decus & nitorem addebat, in ornamentum dedit: sed gemmæ illæ, Deo jubente, Tribuum nomina inscriptæ fuerant, ut in figuras & mysteria transirent; ut Sacerdos Magnus iis exornatus, Christi Domini, nomina nostra pectore suo altè insculpta ferentis, & causam nostram apud Patrem agentis, imaginem eo magis luculentam exhiberet: adeoque dum gemmarum splendor oculos rudiores pasceret, earum mysteria a-*

nimos capaces erudiret. Cùm itaque *Urim* & *Thummim* ex *Aegypti* seculique moribus in factorum suorum album transcripserit Deus; non vāni credimus Eum icunculas illas in rerum divinarum symbola & figuras transfulisse, adeoque antiqua eorum nomina paululū immutasse, ut essent Pontifici & populo διωκεῖς διδασκαλίας, (uti loquitur S. *Chrysostomus*, de S. *Petri* nomine differens) pro jugi magisterio, & doctrinae cœlestes cuius *ἕν ἔχοντι* per ea feliciter traderentur.

Hæc ea sunt quæ de nominum horum, tum divinum tum conjunctim spectatorum, rationibus dicenda putavi: è quibus omnibus facile intelligamus Deum egregium sapientiae suae documentum in eorum electione dedisse: Si enim omnes linguæ sanctæ copias oculis curiosis perlustremus, vocabulum nullum invenire datur, quod nominis antiqui *Theraphim*, (cujus vicem implet) sensum & formam tam perfecte quam *Urim* referre, quod Angelis tam aptè convenire, & quod ob significationis suae amplitudinem mysteriis quæ dixi adumbrandis tam commodè inservire possit. Nomen etiam *Thummim* illustre sapientiae divinae argumentum præbere, satis è jam dictis pateat, hoc in loco, nè stomachis delicatis nauseam faciant, minimè reponendis. Et profectò (ut arcanum interioris domus meae jam pandam) eo inprimis nomine me sententiae de origine & naturâ *Urim* & *Thummim*, & nominum ratione traditæ, tam sanctè devotum & devinctum fateor; quod sapientiae & bonitatis exempla egregia & DEO digna (humanitus loquor) animis nostris objiciat, & arcana & quasi adyta quaedam in institutis illis divinis referat, quibus hominum vulgo non pateret aditus. Cùm tamen sententiae aliæ (au-

thorum

thorum pace dixisse liceat) humile & plebeium spirent, nullas artis, aut mysterii notas ferant: sed quædam trita adeò atque obvia ingerant, quòd in pueri oscitantis animum cadant; tam frigida, quòd catarrhum provocent: & (ut paucis omnia colligam) quædam miraculosa adeò quòd hominis perspicacis fidem longè excedant; alia verò tam frivola, jejuna, & ab omni sapientiæ & mysterii specie remota, quòd infra Oraculi divini & mentis verè virilis dignitatem plurimum subsidant.

CAP. VI.

*De personâ cujus erat Urim & Thummim
gestare & consulere.*

Supremam primæ Textûs parti, *Benedictionis materia*, dilucidandæ jam dedi operam. Secundam, *Benedictionis subjectum*, quàm potero paucissimis absolvam. Eam autem provinciam quò magis ad votum ornem & viam minùs impeditam ad sequentia muniam, de sensu illarum vocum, *וְאִשׁ* & *וְהַסִּדֵּר*, in primo limine breviter differendum est.

Quod itaque ad *וְאִשׁ* spectet, monendum est, eam esse adorandam Scripturæ hujusce plenitudinem, ut vocem illam & *disjunctivè* & *collectivè* hoc in loco sumendam postulet.

Primò. *Disjunctivè* intelligenda est: id est de personâ singulari, nimirum, proximè & immediatè, *Aarone* solo & quovis è familiâ suâ filio natu maximo, cui natalium jure munus Pontificium in posterum cederet. Nam constat *Urim & Thummim*, *Aaroni* soli & cuivis in sede Pontificiâ illi succedaneo concredita

fuisse: deinde, vox illa $\Upsilon\sigma\tau\eta$, sensu suo maximè famoso & usitato sumpta, vix possit de personâ ullâ cui *Urim* gestare datum intelligi, nisi de *Aarone*; cui *Urim* & *Thummim* primo concessa fuerant, & qui *Sanctus Domini* appellatur, *Psal.* 106. 16. & à *Sirachide* signanter $\alpha\gamma\theta$. Cap. 45. 6. Neque his obstat, quòd *Aaron* supremam necessitatem subiisset, cum *Moses* hanc favoris divini tesseram in illum conferendam petierit; nam *Aaronis* filii in vivis erant, in quibus ipse fato suo quasi superstes vixit. *Aaroni* itaque qui filiorum ope adhuc supererat, *Urim* & *Thummim* comprecatur *Moses*. Hunc vocis hujusce sensum confirmat, quòd ad *Messiam*, Sacerdotis Summi antitypum, respectum habeat: prout occasione natâ fusè deinceps probaturus sum.

Secundò. Neesse est ut significationem collectivam huic voci tribuamus: nam significationis tantùm prioris angustias rationes sequentes minimè patientur. (1º.) *Moses* pro benedictione toti Tribui Leviticæ, æquè ac cæteris omnibus, impertiendâ, hoc in loco preces concipit. (2º.) Viro illi felicia omnia precatur *Moses*, qui *patri & matri suo dixit, non novi vos*; id est, qui nullâ sanguinis communionem & necessitudinis maximæ vinculo impediri potuit, quòd minùs Dei jussa exequeretur: *Deuter.* 33. 9. quæ sanè verba de filiis *Levi* necessariò intelligenda, qui capitis pœnam sumperunt de Legis divinæ violatoribus, quamvis intimis consanguineis & devinctissimis familiaribus. *Exod.* 32. 29. (3º.) *Urim* & *Thummim* hoc in textu, non tantùm ut nomina propria, Pectoralis instrumentis indita, sed ut appellativa, sumi possint & debeant, nempe ut lumina illa & perfectiones denotent, quibus *Moses* non Pontificem solum, sed Tribum præcipuè sacram donari voluit.

Vox חסיד, quæ proximo incumbit explicanda, nunc adjectivi communis nunc proprii locum in Scripturis obtinet. Quando ut nomen commune sumitur, nonnunquam *activè*, aliquando *passivè* in Scriptis divinis usurpari solet. (1°.) *Activè*, pro viro benefico, misericordi, vitam sanctè pièque instituyente, ut *Psal.* 12. 2. *Nam desit חסיד beneficus*; & *Psal.* 141. 1. pietatis studiosi audiunt קהל חסידים *congregatio Sanctorum*. Vocem hoc sensu frequentius sumendam esse, Interpretes Græci exemplo suo docuère, qui eam toties *activè* transfulerunt: ex. gr. *Psal.* 18. 26. Ubi verba Hebræa חסיד עמ התחסר LXX reddunt ὁσίς ὁσιωθήσῃ & *Prov.* 2. 8. (*custodiet viam*) חסידיו, transferunt ὁλαβερμῶν ὁπτόν, & ità alibi passim. Hinc חסידים *pii* dicti sunt olim, qui singulari legis & pietatis studio sese supra cæteros è Judæorum gente commendârunt. (2°.) *Passivè* etiam accipitur, pro viro quem *DEUS* favore & gratiâ maximâ, nullo suo merito, amplectitur, & insigni aliquo beneficio in eum collato sibi devinctum habet: vocem sic sumptam optimè interpretatur Græcorum χειροπιδι. *Luc.* 1. 28. Quando autem hunc sensum capiat, malim verbis illis eruditi *Schindleri* tradere quàm propriis: *Cum verbum חסיד usurpatur ad Deum relatum, significat eum qui à Deo beneficium accepit; cui Deus bene vult & bene facit.* *Lexic. Pentag.* p. 618. De voce hâc *passivè* usurpatâ, eruditè, ut solet, differuit *Fullerus* noster; *Miscel. Sacr.* l. i. c. 8. quem consulat cui jecur philologicum.

Aliquando etiam vox hæc adjectivi proprii vice (ut חסידים olim apud Hebræos & σοφοί apud Græcos) usurpatur; & de *Levitis*, veluti nota propria & attributum distinctivum, intelligitur. Ità *Psal.* 30. 5. *Psal-*

lite Domino חסירי, *sancti ejus*, id est, *Levitæ*; penès quos erant instrumenta musica, & quos ipsa muneris sui ratio, ad Dei laudes doctis cantibus celebrandas obstrictos tenuit: & *Psal.* 132. 9. *Sacerdotes tui induant justitiam*, חסיריך & *Sancti tui exultent*: nam eo in loco vocem Hebræam de *Levitis* interpretandam esse, ipsa conjunctionis illius & muneris sibi demandati conditio, & concors interpretum sententia doceant. Atq; huic interpretationi gratiam & robur addit suffragium *Chaldei Paraphrastæ*, qui textum illum in hunc modum explicat ורואי חסיריך ישבחון & *Levitæ pii tui laudibus te celebrent*. Ideò verò nomen illud חסירי in peculiarem tandem tribûs Leviticæ characterem transiit, eò quòd titulus ille (sive activè sive passivè vocem illam accipiamus) jure meritòque Levitarum præcipuè capitibus assueretur. Erant enim illi à primis natalibus *DEO* & religioni devota capita: illi soli fidem *DEO* datam summâ cum religione, in *Aegyptio* ipsâ, (si ^a *Maimonidi* credamus) integram & inviolatam servârunt: & in propinquitatis quàm fœderis cum *DEO* initi jura peccare, potius habuère. Solis etiam Levitis datum erat *DEO* appropinquare, de *DEO* dicatis vivere, Θεὸς κληθεῖς appellari, sacris suis operari, populo post *DEUM* & *Mosen* imperio præesse. Quæ sanè favoris sui pignora quibus *DEUS* eos à mortaliū vulgo secrevit, tam eximia erant & planè singularia, quòd *Chore* & asseclæ sui in vulgus sparserint & pro certo affirmârint, insignes illas favoris divini tesseras, non à *DEO* concessas, sed à Levitis, dolo malo, ex animi fastu & fratrum fastidio, sibi solis vindicatas fuisse. Quantum autem Tribus Levitica ante alias, tantum & *Aaron* præ cæteris è domo Leviticâ prognatis,

^a De Idol. c.
1. s. 10.

prognatis, hoc illustri titulo decorari meruit: qui eximiam apud *DEUM* gratiam, sanctitate quâ morali quâ ceremoniali, privilegiis denique plurimis, Levitas ordinarios, quantum & illi Israëlitarum plebem, superavit.

Cùm itaque voces hæc duas, *וְיָנֹכַח* & *וְיִסְּרֶהָ*, de Tribu Leviticâ, præcipuè verò de *Aarone* Pontifice & posteris suis intelligendas esse constet; duo dubia è dictis oriunda mihi solvenda veniunt: (1°.) Cur *DEUS* (Illius enim Spiritu afflatus precatus est *Moses*) *Aaroni* ejusque posteris, *Urim* & *Thummim* gestandi & consulendi partes demandari voluerit? (2°.) Cur *Moses* hoc imprimis gratiæ divinæ pignus, primario è familiâ Leviticâ viro, eique soli, concessum velit, ut *DEI Urim* & *Thummim*, missis aliis quibus hominum vulgus pretium majus statuere solent, in secula frueretur?

^a Vid. Philon. lib. 2. de Monarch. p. 827. & 848. edit. Paris.

SECT. I.

Rationes variæ assignantur, cur Deus Pontifici soli Urim & Thummim gestandi & consulendi potestatem fecerit.

CUR Deus Pontifici uni *Urim* cum *Thummim* & gestandi & consulendi facultatem concesserit, mihi primò expediendum est. Si itaque in hoc perplexo Argumento veritatem penè captum fugientem conjecturis venari licuerit, dixerim *Deum* partes hæc Pontifici soli concedidisse;

Primò, *Suiipsius gratiâ*: nè scilicet à Sacris suis ad Ethnicorum oracula & ritus, populus ille in idololatriam præceps se denuò referret. Si enim *Deus*, Responsa à *Theraphim* vel icunculis sacratis petendi mo-

rem antiquissimum prorsus inhibuisset; insulsi Israëlitaë, in veterem jurati consuetudinem, à Lege divinâ, utpote animo suo parùm obsequenti, penitus forsan abhorruissent: sin autem integram nullisque restrictam cancellis huic mori veniam indulgisset, fieri vix potuit, quin aut Dæmon responsis oraculi divini titulo deauratis plebem imperitam falleret; aut Israëlitaë, legis nullius fræno cohibiti, imagines sibi privatas, ad ritus morésque gentium consulendas, compararent. *Deus* itaque *Theraphim* vel imaginem in dubiis interrogandam, de medio penitus sublatam noluit, nè ex ipso idololatriæ remedio vitia nascerentur: sed eam solum nimis & effervescentem antea simulachra fatidica, ritu ethnico, consulendi licentiam arctioribus constrinxit vinculis; dum lege suâ cautum fuerit, ut populi duces aliique propheticum Pectoralis simulachrum supremi tantùm religionis ministri interventu, & ritu à seipso instituto, consulerent: ut per illum sub Pontificis oculo obnoxium & censuræ metuentem consulendi modum, quælibet idololatriæ aut imposturæ diabolicæ species & ansa præscinderetur. In hanc autem sententiam me duci patior, non tantùm quòd ratio illa semetipsam satis firmet & probet; sed quòd *Deus* ritus alios Mosaicos, ex ethnicis principiis ortos, quoad locum, aut tempus aut personas restrictos & ligatos, & sub certis quibusdam legibus perpetuò observandos, Israëlitis dederit; nè ritus illi, quos jam suos fecerat, veteris idololatrici usûs & cultûs speciem & occasionem ullam habere aut præbere viderentur.

Cùm enim gentibus antiquissimis in more positum esset, ut *δαίμνας ἐρχομένους* fuso sanguine placarent, & ut animalia ad cibum communem mactantes, *Diis*
loci

loci vel idolo suo se hoc vel illud animal mactare & nuncupare testarentur, & Israëlità nefandis earum ceremoniis initiati & addicti essent; *DEUS* morem illum carnibus tantum immolatis vescendi non prorsus abdicavit, sed Israëlitas oves aut boves in cibum destinatos ad Tabernaculi ostium adducere, in suo quasi conspectu occidere, & Sibi ipsi immolare iussit: *Levit. 17. 3, 4.* nè secretò vel in apertis campis occidentes, se animal illud aut ejus sanguinem partemve Dæmoni vel Genio alicui sacrum voverent, & cibis cultu vel consecratione idololatricâ pollutis se contaminarent. Cùm etiam Israëlitis dies quosdam festos & solennes, recepto seculi more, agere permisum esset, sub capitis poenâ sancitum est, ut eos temporibus tantum & locis à *DEO* ipso præscriptis observarent; ut ipsæ eorum circumstantiæ docerent se stata illa sacra in *DEI* solius honorem celebrare. Cùm etiam sacrificia præcipuas olim in gentilium cultu haberent partes, victimas & Sibi immolari voluit supremum Numen: eas tamen cædendi munus non cuivis è plebe illotâ sacrificulo, (quod gentibus in morem venisse testatur Scriptura, *2 Chronic. 13. 9.*) sed Sacerdotibus tantum natalium sanctitate illustribus, demandavit: nè forsan Israëlità dæmonum aras victimarum sanguine imbuerent, si *DEUS* antiquam sacra faciendi potestatem, nullis restrictam legibus, iis concessisset. Quando itaq; *DEUS* oracula (juxta Gentium usum) à *Theraphim* petendi, ea tamen non nisi medio Pontifice consulendi potestatem, Israëlitis dederit; consultò credi possit Deum potestatem illam in hunc modum restrinxisse, ut furtivi omnes ad gentilium idola & lares aditus, populo (cui promptum in divinationes ingenium) præcluderentur; & illi se Pectoralis *Theraphim DEI* solius

folius nomine in dubiis sciscitari clarè testarentur.

Secundò. *Christi gratiâ* : hoc est ut Pontifex legalis eò illustrior typus evaderet Pontificis Evangelici, Christi Domini, cuius ille imaginem gessit. Quoniam enim nondum apparuerat Sacerdos noster Maximus, cœlestis consilii Angelus, *DEUS* Pontificem Moisaicum beneficiorum & perfectionum suarum omnium prophetica quædam symbola & figuras exhibere voluit; ut in eo *Messie* imaginem saltem animæ purgationes contemplari possent. Nimis autem soluti essent orationis meæ pedes, si per omnia illa similitudinis exempla irent, quæ imaginem illam (Sacerdotem Summum) primum suum exemplar adamussim retulisse probant. Satis in præsens fuerit, hæc pauca affinitate proximâ argumento nostro conjuncta leviter attigisse: Quemadmodum Sacerdotum Princeps per *Urim* & *Thummim* negotium populi ad Deum, & responsum Dei vicissim ad populum referens, personam mediatoris inter utrumque sustinuit; ità & Christus, qui causam nostram apud Deum agit, & Dei consilium nobis exponit, Dei atque hominum Mediator est. Deinde, quemadmodum Pontifex *Τελεμνιστος* fuit, [nempe Sacerdos Maximus, Rex post Deum maximus, & Propheta mediante *Urim* maximus] ità & Christus unus inter omnes qui munera illa exercuere longè maximus. Præterea, prout Sacerdos Dei voluntatem, per *Urim* vel Angelos mentis divinæ Interpretes traditam, populo patefecit; ità & Christus cœli arcana sub Vet. Fœdere per Angelos, sub Novo per *Haurim*, illa mundi *Lumina*, Apostolos intelligo, Dei Israëlî annuntiavit. Quemadmodum denique mystica illa ornamenta, *Haurim* & *Hathummim* dicta, in Pontificis folius Rationali locum invenerant; ità & in di-

vino tantùm Christi Pectore lumina & perfectiones gradu excellentiæ reposita reperire liceat. Certè pulchra hæc inter Pontificem Verum & Umbratilem tot exemplis probata similitudo, indicio est Christum Dominum, veluti primum exemplar, ante oculos Summi Numinis obversatum fuisse, cùm Sacerdotis Summi ornamenta, Pectorale imprimis, præscriptum iret; Deumque id egisse, ut Sacerdotis nostri Summi perfectiones in Pontificis ornatu, tanquam in parvulâ tabelâ primis lineolis adumbratæ proponerentur. Neque est quòd me pulchra tantùm figmenta jam tradere sentiat quispiam, cùm *DEUS* in totâ priorum temporum æconomia (observante Grotio in Mat. I. 22.) Christum ejusque res gestas, ut pulcherrimam ac perfectissimam speciem perpetuò veluti ante oculos habens, cetera omnia ad illius instar effinxerit.

Tertiò. *Israëlitarum* forsan causâ, propheticum *Urim* in Pontificis tantùm arbitrio & potestate situm voluit *DEUS*: nimirum ut puerilia eorum studia ab Oraculi ullius desiderio sensim sine sensu graviore avocaret. Cùm enim futura & arcana cognoscendi ardor inexplebilis Judæorum mentibus insideret, certum est Deum populi sui vanitati & stultitiæ præcipuè (cui

^a *Plato* divinationem datam asserit)

tempore & arte quâdam, non consilio aut præcepto, corrigendæ Oracula concessisse.

Quò itaq; *DEUS* ardorem illum restingueret, & populum suum ad indolem magis virilem aliquando perduceret, hanc viam scopo suo & populi conditioni egregiè accommodatam ineundam statuit: *Theraphim* vel icunculas oraculis claras, ipsas populi *Israëlitici* delicias & desideria, sacris suis repente eliminari noluit; nè animos lubricæ ad fidem mutandam

^a Μαρτυροῦντες ὅτι οὗτος ἀνθρώπινος ἐγέννηται.

genti nimis offenderet, & populi vitia importunè verando irritaret. Neque tamen *Theraphim* in domibus aut sacellis quibusvis locari & in conspectum publicum effundi passus est, nec vili cuivis è vulgi fæce capiti ea consulenda tradidit: sed in abdito prout Templi *Cherubim* latere voluit Deus, & (cùm populus de rebus suis ad Oraculum referret) dubia proponendi & consilia divina deferendi partes Pontifici integras reservavit, Nimirum ut Pectoralis Oraculum, quod tam difficiles & impeditos habebat aditus, esset quasi *δωρον ἀδωρον*, beneficium penè absens præsens; adeoque Israëlita illius desiderium paulò moderatiùs ferre discerent, & illud inter admiranda potiùs quàm expetenda numerarent. Deinde, propheticum *Urim*, in pontificatùs insignia relatum, dubios mobilésque Israëlitarum animos in veri Numinis cultu firmare poterat; quatenus favoris divini in Pontificem & sacra illa, quorum ipse Antistes fuit, tam fidum & sensu percipiendum præberet testimonium. Nemo enim, cui sanum finciput, dubium de cœlesti cultùs Mosaïci origine & Pontificis gratiâ apud Deum movere potuit; cùm supremus cultùs illius minister *DEO* quasi à manu esset, & sanctiora coeli consilia ex ipso suo Pectorali populo traderentur.

Quartò. *Oraculi ipsius gratiâ*, non nisi Pontifice mediante sese interrogandum præbuit Summus *DEUS*: nè frivolis & ineptis de asini umbrâ dubiis Oraculi sui Majestatem læderet profanum & curiosum vulgus. Nam ex annalium Ethnicorum fide satis pateat, tam crassâ indole & ad omnem pietatis & modestiæ sensum hebeti fuisse insulsam plebem, quòd Deos suos importunis quæstiunculis quasi obtundere vellent, & *sortes* (utì loquitur *Lucretius*) *fatigare*.

Quò

Quò itaque ingeniis malè curiosis fibulam imponeret *DEUS*, & nodi tantùm Se vindice digni Oraculo suo solvendi pròponerentur; *Urim* penès Pontificem esse voluit, Eùmque quasi *arboris scientiæ* custodem constituit, nè quis per levioris momenti dubia Oraculi sui religionem violaret, & Oraculum illud connatum, in pectore proprio positum, Rationem intelligo, oscitanter negligeret. E gentilium philosophis nonnulli Responfa circa res nihili vel ratione humanâ facilè determinandas expectare, Deorum simul & rationis humanæ opprobrium habuère: utì liquet è *Plutarcho* in *Περὶ τῆς Εἰς*, & *Simplicio* in *Epicēt.* cap. 39. Deinde, ad Oraculi dignitatem in populi conspectu tuendam plurimùm conducebat, quòd personæ tantùm quæ cæteras dignitate anteibat datum esset, *DEI* consiliium per *Urim* petere. Profectò si cuius vilissimæ sortis homuncioni *Urim* adire contigisset, fieri vix potuit quin oracula Dei, *præ margaritis pretiosa*, algâ tandem viliora crederentur. Non solent regis facillimi limina impuris rustici cujusvis pedibus teri, nè si malè moratâ plebe familiariter utatur, benigni facilisque Principis fama Majestatis imminutæ pretio redimatur. Quò itaque Regibus eorùmque placitis suus constet honos & reverentia, admissionum facilitatem non ferunt, sed Eos per regni tantùm proceres & primæ dignitatis capita adire concessum. *DEUS* etiam, quò reverentiæ Sibi & Oraculo suo debitæ prospectum esset, illud personæ tantùm, cujus locus, sanctitas, & ornatus sibi & aliis religionem incuterent, consulendum dedit. Opinionis hujusce argumentum ex eo sumo, quòd ad rerum omnium sacrarum decus & honorem illæsum asseferendum, Summi Legislatoris cura (fit verbo venia) imprimis vigilaverit. Nam præcepit ut *caro sancta*,

ultra

ultra terminum comestioni ejus destinatum relicta, igni mandaretur: *Levit. 7. 17.* Cujus præcepti ratio, referentibus Judæorum magistris, fuit הגרלה רבר המגרבין *magnificentia sacrificii*, si enim ultra diem tertium mansisset, ob odorem suum graviorem munus Domini forsân eviluisset. *DEUS* etiam in mandatis dedit, nè Sacerdotes capillitium promissum, more lugentium, habentes, *Sanctuarium* ingrederentur. *Levit. 21. 10. Ezech. 44. 20.* finem & hujus præcepti statuunt Judæi הגרלה רבר המגרבין *magnificentiam Templi*, à cujus dignitate alienum fuit, ut illius sacra limina quispiam schemate lugubri transiliret. Quidni itaque *Oraculi magnificentiam* in causâ fuisse credamus quare *DEO* visum sit *URIM* interrogandi munus Sacerdoti tantùm Supremo, non sordido cuivis & abjecto capiti, assignare?

Quintó. *Pontificis causâ URIM* ei soli concessum videtur; nempe ut oraculum divinum illius ministerio traditum, se pontificatum jure divino occupare testaretur; adeoque locus nullus relictus esset iis, qui tam augustæ dignitatis consequendæ gratiâ, regnum in studia partésque distraherent; nec quisquam crederet *Mosen* gratiæ & affectibus humanis nimium dedisse, cùm *Aaronem* & primogenitos omnes ab eo generis feriem ducentes, tantâ sibiipfi consanguinitatis & necessitudinis propinquitate admotos, Pontifices designârit. Nam *id Mosis factum non caruit calumniâ*, inquit *Philo, l. 3. de Vit. Mos.* ὡς τὸς μὲν ἀποστολὴς ἐπιφλοσυμῶς, ποιουσι μὲν ἢ πλὴν αἰρεσιν διὰ πλὴν οἰκειότητι καὶ πλὴν πρὸς τὸν ἀδελφον ἄνοιον. i. e. quasi *prætextu oraculi, plus valuisset domestica gratia quàm utilitas publica.* Huic jam tum nascenti malo aliisque remedium maturè idoneum providisset *DEUS*, cùm virum illum quem pontificatu

pontificatu fungi voluit, oracula divina tradendi facultate, quasi sacro quodam sigillo & caractere, ab hominum vulgo discerneret & separaret. Nemo enim de jure, quo quispiam Pontificis dignitatem tenuit, litem movere, eumque honoris non sui invasorem habere poterat; cum *DEUS* eum Oraculi sui interpretem acciperet, eique pontificatum exercenti responsis manu suâ traditis annuere videretur.

Neque verò instrumentum propheticum, *Urim* nuncupatum, ad pontificis tantum officium à cujusvis malæ fidei possessoris injuriâ, sed & illius personam à populi contemptu vindicandum inservire posset. Tam iniqui rerum judices sunt *οἱ πολλοί*, quòd fieri vix possit quin sacrorum honos & reverentia, cum ipso Sacerdotum dignitate ruat, & religio ex ipsis quas ministri sui ferunt sordibus maculas concipiat. Singulæ itaque gentes quas ullus religionis amor studiùmque tenuit, id primis in curis posuere, ut populus sacrorum ministros eo quo par est cultu animique obsequio observaret. Nec minùs à *DEO OPT. MAX.* cum præceptis tum institutis suis curatum; ut Israëlita *אֲדַעֲדֹג יִשְׂרָאֵל* discerent. Prout itaque prophetis miracula & signa, & Regibus unctionis solennis sacramentum, ad eorum dignitatem asserendum, concesserit; ita & Sacerdoti Summo splendida pontificatûs insignia, quæ illi decus & majestatem adderent. Nempe capiti suo coronam imposuit, ad augustam gestantis præsentiam efferendam: illius corpus vestibus multo auro gemisque illustribus exornavit: illius etiam pectori *Urim* & *Thummim* affixa dedit, ad gratiam & honorem illi coram populo *וְאֵל עָרְוִן* judicante conciliandum. Et certè honore magis insigni Pontificem dignari vix poterat *Deus* (more hominum mihi loqui fas sit) quàm quòd

quòd locum quasi Angeli terrestris teneret, cuius solius ministerio coeli consilia populo suo nota faceret. In hâc sententiâ antiquissimos Judæos stetitisse, satis eorum mores referunt. Nam *Diodorus Siculus*, lib. 40.

Cod. 244.
μορσιβλ.

apud *Photium*, postquam in Ebræorum ortum, jura & ritus, paulò curatius inquisivisset, personæ inter Sacerdotes meminit cui *Moses* προεστίασαν *presidentiam* decrevisse ait; atque ex antiquâ *Egyptiorum* traditione subdit, Τὸν προεστίασαν Ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτὸν Ἄγγελον γινεσθαι τῷ τῷ Θεῷ προεσταγμένῳ. Τὸν δὲ καὶ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας σιωδους, φησὶν, ἐκφέρειν τὰ προεσταγμένα, καὶ πρὸς τὸ τοῦ μέρους ἕως ἐπιπέθους γινεσθαι τὰς Ἰουδαίους, ὡς προεσταγμένῳ πῖπτοντες ἐπὶ τῷ γλῶσσο προεσκωπεῖν τὸν τῆς ἐπιπέθους Ἀρχιερέα. i. e. *Eum Summum Sacerdotem nuncupant, & NUNCIUM existimant oraculorum divinorum. Eundem ferunt in cætibus Ecclesiasticis, & aliis (fortasse bellicis) conventibus sibi à Deo annunciata proferre, & Judæos Ei ità plurimum obtemperare, ut desubito, ad primum ejus obtutum, proni in terram cadentes, Pontificem Dei mentem iis interpretantem venerentur. Quæ quidem Diodori Siculi traditio proculdubio non ad novissima penè, quibus ipse floruit, Judæorum tempora respectum habuit, cum res eorum in pejus indies inclinarent, Oraculum URIM fileret, adeoque Pontifex Max. honoris & potestatis suæ jacturam haud levem faceret; sed ad ea quibus res suæ integræ starent, vocale Oraculum (non sine sacro quodam stupore memorandum) in ipso pectoris sui velamine gestaret; cujus responsa in publicis conciliis dubiisque religiose expectare, & cujus gratiâ reverentiam à cultu proximam Pontifici ipsi, tanquam DEI Legato, deferre solerent.*

solerent. Quis enim hominis illius ora nisi horrore quodam religioso perstrictus intueri potuit, qui Numen circumferre, regni fata ex ipso sinu promere, vestes futurorum præscias gerere, verbo, qui primus inter homines & ultimus inter Angelos esse videretur. Nam causis non nisi altis & seriis tribuendum, quòd tanta populum Judaicum religio incesse- rit olim, ut cultu tam prono & humili pontificem exciperent, e- ùmque Nuncii divini titulo & honore cohonestarent.

Sextò. *Decori gratiã* probabile est Deum *Urim* interrogandi potestatem Sacerdotum principi detulisse. Si enim rationis liberæ examini & arbitrio rem totam submittamus, sine dubio Judæorum hierarcham personam huic muneri fungendo maximè idoneam judicabit. Quis enim (hominum rationem appello) magis aptus censeri possit, cui cum ipso Numine commercii quicquam intercederet, qui Angelos sibi intimos & familiares haberet, & tremenda Dei consilia populo annunciaret; quàm persona sanctitate singulari insignis & publicis religionis muniis obeundis ante alios dicata? Rationem simplicem hanc sententiam faciliè laturam, Gentilium ex naturæ solius sensu de honesto & decoro judicantium exempla doceant: apud eos enim in legem abiit, imaginum sacrarum responsa per Sacerdotes solummodo, expiata illa & Numini devota capita, tradenda expectare. Nam soli *Apollinis* Sacerdotes, referente *Curtio*. l. 4. ab illius imagine, oraculis olim insigni, responsa petere solebant. Idem ex oculatâ fide testatur *Lucianus*, in libro suo de *Deâ Syriã*, verbis conceptis: Μάρτυρα πολλά μὲν παρ' Ἑλλήσι, πολλά δ' ἔτι παρ' Αἰγυπτίοισι, ἔτι δ' ἔτι ἐν τῇ Λιβύῃ, ἔτι ἐν τῇ ὀρίῃ Ἀσίῃ πολλά ἔστι. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἕτερον ἱερῶν ἀπό

ἔτε πορφητέων φθέγονται* i. e. *Oracula quidem multa tum apud Græcos tum apud Ægyptios sunt, multa autem & in Africâ, & in Asiâ item multa. Sed illa quidem neque absque Sacerdotibus, neque absque interpretibus responsa dant. Solis itaque Sacerdotibus Vatribusque, immediato Deorum alloquio gaudere, & eorum quasi consiliis intimos esse, concessum fuerat. Nec dubitandum tamen quin Ethnici eodem consilio quo Sacerdotes ante alios, Pontificem ante Sacerdotes, si fortè adesset, sacrationi huic Deos consulendi muneris præponerent. In cuius rei confirmationem & argumenti totius illustrationem, non pigebit inclytum ejusdem Luciani in libro laudato testimonium in medium dare. Illic autem plurima refert de Templo illo Deæ Syriæ inscripto, quod nominis sui famam per orbem terrarum propagârat; inter alia verò, quòd in eo fuerint ἀρχαία ἀναθήματα καὶ πολλὰ δαύματα, καὶ ἕοικα θεοπρεπέα, καὶ Θεοὶ ἢ κείρτα ἀντοῖσι ἐμφανέες, &c. i. e. *Donaria antiqua & miraculosa multa & statua religiosa, & Dii quoque ex ipsis manifestam significationem dantes. Siquidem & sudorem, inquit, emittunt quæ ibi sunt statuæ, moventur & oracula edunt. Præ cæteris verò Apollinis statuam vaticiniis & quibusdam consulendi ritibus quasi privatis ac suis notabilem memorat. Nam, inquit, Ἐὐτ' ἂν ἐδήλοισι ῥησιμηρόειν, &c. Cùm illi libitum sit oracula fundere, in sede suâ primùm movetur: quo signo dato, sublimem tollunt Sacerdotes. Et post pauca, addit Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀντιάσας ἐπερέε' μιν ὡδὶ ἀπάντων τρηγμάτων. Summus Sacerdos supplex accedens, interrogat illum de omnibus in dubio positis: atq; hisce omnibus memoriæ prodendis, Lucianus se priscae fidei religione versatum seriò testatur.**

Septimó, *Regiminis gratiâ*: cuius rationis valorem quòd

quò distinctiùs percipiamus, sciendum est Deum, simulac *Moses* è vivis emigrâsset, Sacerdotem Summum, supremum regni præsidem & quasi vicarium suum stautuisse. Constat hoc ex *Numer.* 27. 19, 20. *Josh.* 14. 1. *Deut.* 17. 12. *Josh.* 17. 4. aliisque locis, quibus Pontifici in jure dicendo, causis cognoscendis, & rebus publicis moderandis, partes primæ tribuuntur. Idem etiam loquuntur ipsa Sacerdotis Magni ornamenta, potestatis cujusdam regis insignia. Inter ea *Mitram* imprimis imperii summi indicem interpretatur *Philo.* lib. περὶ φυλάων, ubi de dignitate pontificali agens, hæc dicit, Καὶ ὅτι τὴν κεφαλὴν ἐδέπουτε διπμοτεσις, τὸ βασιλεῖον ἐκ ἀποθέσεως διαδήμα, τὸ σύμβολον τῆς ἐκ ἀπικρατοῦ μὲν, ὑπάρχει δὲ καὶ διαμμετῆς ἡγεμονίας. i. e. Ex eo etiam quòd caput ejus mitrâ nudandum non est, Regium diadema non est ei exuendum: quod quidem insigne est potestatis, non quidem imperatoris, sed tamen gubernatricis & præfectura admirabilis. Quibus verbis Pontificis mitram diadematis regii vicem occupâsse, & potestatem regis affinem indicâsse, *Philo* eò consultiùs asseruisse videtur; cùm ci darim seu mitram capitis sui ornamentum posuerit **DEUS**, κιδάρει γὰρ οἱ τῶν ἐώνων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματὸς εἰώδασι γῆρας, quòd & *Orientis reges cidari, diadematis vice, uti solerent*: modò illa ejusdem *Philonis* ratio, libro 3. de *Vitâ Mosis* tradita, quid veri ferat. Nec minùs clarum & indubium loci penè regii signum extitit ^a *Pectorale judicii*, quod Pontifici in ornamentis fuit; nam Hebræi ipso illius titulo edocti facilè intelligerent, Pontifici soli post *Deum* jus dare simul & dicere concessum esse. Hisce subsidio veniant verba illa *S. Chryso-*

^a *Pectorale judicii* symbolum erat potestatis judicialis in Sacerdote, tanquam ordinario præfide Reipublicæ. Cocceius in Hof 3. 3.

stomî apud Photium in Biblioth. p. m. 1533. ἡ μὲν πῆ-
 ἀρα πῶ ἐξουσίαν ἐτύπε, ὡς τε αὐτὸς [ο Ἀρχιερός]
 εἶχε τὴ λαῶ. Quod ornamenta jam dicta; voce sub-
 missâ, *Fosephus* voce clarâ & distinctâ testatur, cùm
 βασιλειαν, potestatem regiam, appellat πῶ ὡς τερον
 τοῖς Χ^τ ἡνθ. Ἀρχιερόσι διδομένης πῶ * honorem
 quo primitus genus pontificale honestabatur. Antiq. Jud.
 l. 14. c. 8. Hisce etiam testimonium perhibet *Diodorus*
Sic. l. 40. apud *Photium*; ubi de Judæorum rebus dis-
 ferens, ait *Mosem*, βασιλέα ἢ μὴ ποτε τῶ Ἰουδαίων,
 &c. non ordinâsse *Judæis* regem, sed imperium populi
 ei censuisse committendum, qui prudentiâ & virtute in-
 ter Sacerdotes, aliis prestare videretur: atque hunc,
 inquit, Pontificem Summum appellant, &c. Populus
 itaque Israëliticus non immeritò eo nomine *Sacerdo-*
rium Regale in Dei scriptis audiat, quòd rerum suarum
 arbitrium, secundùm Deum, jure saltem atque ordi-
 nariè, penès Sacerdotem Regium fuerit. Ordinariè cau-
 tus dixi: Si enim ὁδῶ *Judex* aliquis (quem scri-
 ptores Romani *Suffetem* dixissent) immediato Spiritûs
 impulsu, ad imperii habenas capeffendas evocatus
 fuerit; ei, utpote potestatem ἀνωδύτων habenti,
 Sacerdotes atque adeò Pontifex ipse cedere cogebantur.

Cùm itaque Sacerdos Maximus (saltem in pacato
 ac renidente rerum Judaicarum statu) Reip. caput ef-
 fet, & non solùm *Fehova* sed populi rebus præesset;
 rationi apprimè consonum erat ut hoc Oraculum po-
 liticum Pontifici, prout oculus capiti, perpetuò con-
 jungeretur: cùm præsertim antiquitatis remotissimæ
 fide receptum esset, eandem personam, eamque solam,
 DEI consilium & DEI locum juxtâ tenere. Atq;
 indè forsan verba illa *Fosephi* fratres suos alloquentis
 ansam

ansam accepere; *An ignoratis quòd talis vir, qualis ego sum, qui summum post Regem locum habeo, sciat divinare?* Gen. 44. 15. Non opus est ut affirmationis hujusce fidei astruendæ operosius incumbam ipse, cùm gratum mihi otium faciant appositissima illa *Grotii* verba in textum illum *S. Joh. Cap. II. 51.* (τὸ τοῦ ἁπ' ἐαυτῆ ἐκ εἶπεν. Ἀλλὰ Ἀρχιερεῖς ὡν τὸ ἐνιαυτῆ ἐκείνῃ, ᾤθεσθητὸσεν, &c.) *Apud Homerum de somnio quodam dicitur, contemnendum fuisse, nisi evenisset Ducum Duci Agamemnoni. Et apud Spartanos solis Ephoris licebat somnia referre. Et Hebræi aiunt ominis loco esse quod viro principi etiam ignoranti acciderit. Docet scilicet ratio, si quid publici negotii significari vellet Deus, id significaturum maximè iis qui populo præsent. Sic Pharaoni, sic Nebuchodonosoro, ventura per somnium patefacta sunt. Etiam Urim & Thummim consulere Regum erat aut Summorum Magistratum in populo. Quia verò Caïphas in eo populo summam obtinebat dignitatem, & quasi princeps erat populi, ideo ejus ore, tanquam instrumento, utitur Deus. Cùm etiam (si purpuræ suæ laciniam meam assuam) Pontifex rerum summæ præesset & supremo populi Domino vicariam navaret operam; loci sui dignitas postulavit, ut oracula publicum spectantia tradendi munus, illi utpote personæ publicæ mandaretur. Privato alicui circa regni negotia non licuit esse tam prophético. Apud veteres itaque somniorum interpretes axiomatis auctoritatem tenuit, ἰδιώται καὶ πάντες ἐκ εἶδον οὐείρου δηργσιος, nemo humilis & privatae sortis homo somnia publica vidit: prout nos docet celebris inter eos Magister, *Artemidorus, Oneirocritic. lib. 1. cap. 2.**

Octavó. Verisimile est Deum *Urim & Thummim* in Pontificis manum tradidisse, respectu habito ad gen-

tium mores, quos Israëlita suspicere solebant, & quasi cordibus insculptos retinere. Cùm enim gentium Sacerdotes Deorum altaribus & conciliis pari propinquitatis gradu admoti crederentur, & eadem personæ populi sacrificia ad Deos, & Deorum responsa ad populum deferre solerent; aptum & consentaneum seculo & rudioris populi ingenio fuerat, ut *DEUS* Sacerdoti suo fatidicum *URIM* concederet, eúmque frequenti alloquio dignaretur: nè aliter Sacerdos suus gentium Sacerdotibus minor & inferior; oracula divina non eãdem, quã gentium, religione accipienda; & *DEUS* Sacerdotes & sacra sua minoris, quàm Dii Gentium sacrificulos & ritus suos, habere videretur. Cùm etiam Ægyptii Pontifici suo Sapphirum illam, Ἀλάθεια nominatam, (de qua multa nobis superius mentio) ut eò majore cum dignitate jus diceret, ornamentum loco traderent: *DEO* etiam visum est insigni illo, cui *Thummim* nomen dixit, Pontificem proprium decorare, nè Pontificis Ægyptii splendor minoris Sacerdotis sui lumina extingueret, & Israëlita illum huic, prout pueri vitrum auro, eò quòd oculos suos magis perfringeret, præferendum iudicarent. Nam Ægyptii Sacerdotem eo ornamento insignitum, se simiam & æmulum Pontificis Hebraïci præbuisse, adduci non possum ut credam, reclamante adeò annalium veteres gentium & Ægyptiorum mores atque indolem referentium fide. Narrat enim *Philo Judæus*, lib. 2. de *Vit. Mosi*, quòd ἁρδὸν οἱ ἀφ' ἡλίου ἀνιόντι ἀχει δνομένα, πᾶσα χώρα, καὶ ἔθνη, καὶ πόλεις, καὶ ἑθνικῶν νομίμων ἀλλοτείνονται, &c. i. e. Omnes ferè regiones, gentes, civitates, ab Oriente usque Occidentem, abhorrent ab externis ritibus: putantque tantò plus honoris suis accedere, quantò magis alienos proculecaverint.

runt. Ægyptii præcipuè frontes atque animos aliis omnibus aduersos semper opponere solebant, & summâ cum religione cavere, nè quis, è Sacerdotum præsertim collegio, exterorum mores reciperet, vel leges patrias in minimis transiliret: prout fusè refert Porphyrius, lib. 4. de Abstin. p. m. 153.

Nonô. *Aaronis* forsân causâ, Sacerdotii capitis, (sic eum appellant Hebræi) *Urim & Thummim* Pontifici, *Aaroni* sanguinis communionem conjunctissimo, concessit *DEUS*: prout & *Davidis* gratiâ minores suos beneficio & favore singulari sæpius complectebatur. Neque rationem à longinquo petitam, sed sub manu & ex ipso textu natam jam dedi, nisi viri quidam docti ab illius scopo & mente plurimùm deflectant. Sic enim nonnulli verba transferunt, *Ad Levi dixit, Thummim tua & Urim tua à viro sancto tuo, Aarone* scilicet, qui sanctitatis egregiæ causâ, summâ tecum in gratiâ fuit: itâ verò alii (sermone ad Deum converso) *Urim & Thummim tua erunt Tribûs Levi, propter virum illum Sanctum tuum, Aaronem, quem primum tali non indignum munere habuisti. Hisce accedit Abarbanel, & textu illo subindicari vult, dignitatem & Urim & Thummim, non fuisse ex donis Sacerdotii, sed datam Tribui Levi* מִפְּנֵי זְכוּתוֹ אֶהְיֶה לְךָ אֶהְיֶה לְךָ שְׁהִיָּה הַסֵּדֶר propter justitiam Aharonis qui fuit Sanctus ipsorum: *Auth. Buxtorfio Hist. Ur. p. 295.* Sanè mysticæ illius Oeconomix ratio suadet ut credamus Deum *Aaronis* gratiâ posteros suos tam singulari beneficio affecisse; ut Pontificis Archetypi, Christi Domini, effigiem eò magis distinctè sibi impresam gererent: nam & nos *Sancto* illi & gratiæ suæ quâ valet apud *DEUM*, lumina & perfectiones quibus instructi sumus, debemus universas.

SECT. 2.

Satisfactum est Objectioni.

NE quæ de Pontificis solius partibus in Oraculo *Urim* sciscitando dixi hæctenus, è placitorum vulgari lacunis potiùs quàm Scripturæ fontibus hausisse, & sermonis tam proluxi initia inconsultò posuisse videar; uni Objectioni, quæ me culpæ hujusce suspectum forsitan reddat, mihi (priusquam progrediar) necessariò respondendum est. Ea verò hujusmodi est: Certum est *Deum* inquirendi facultatem Pontifici soli minimè concessisse, cùm è Scripturis pateat Regem, sine Sacerdotis ministerio, consilium ab Oraculo illo quandoque petiisse. Sed & publica res tantis sine dubio in angustiis, & mediis periculorum imminentiis minis quandoque agebat, quòd consilii divini Sacerdotis ministerio postulandi moras minimè pateretur. Præterea, Pontificis aliquando decumbentis, aut gravibus districti negotiis absentia efflagitavit proculdubio ut aliquis è communi Sacerdotum ordine Oraculum illud consulendi munus pro tempore saltem sustineret.

Objectionem illam speciosam quidem esse, & veritatis nonnihil, prout palea tritici aliquid, sibi admistum continere, non invitus fateor. Nostrum itaque fuerit, verum à falso tribus hisce *Thesibus* separare.

Primò. *Pro indubio teneamus ordinariùm voluntatis divine per U R I M patefactæ nuncium & interpretem, Pontificem solum à D E O constitutum.* Nam *Urim* & *Thummim* inter illius tantùm ornamenta recensentur; *Exod. 28. 30. Lev. 8. 8. Et Num. 27.* ubi *Deus* *Mosi* præcipit, ut suo loco *Foshuam* populo Ducem præficeret; inter alia dicit, *com. 21.* quòd *stabit coram*

Eleazare

Eleazare Sacerdote, & interrogabit eum de judicio (h. e. sententiâ) *Urim*; *juxtâ os ejus egredientur*, &c. Legimus etiam, *1 Sam. 14. 37.* quòd *Saulus*, postquam manum cum *Philisthæis* conferuisset, eorùmque copias fudisset, consilium à *Domino*, Pontifice jam præsentē, quæsiuerit; cùm in tam lubrico rerum suarum articulo, parùm sibi constaret, quid ageret aut quonam signa sua tutò verteret. *Abimelech* etiam, Sacerdotum princeps, Deum *Davidis* gratiâ, cùm res suæ loco ancipiti sitæ essent, interrogâsse dicitur, *1 Sam. 22. 10. & 15.* Cujus officii præstiti causâ, *Saulus* ei convicia ingerit, Majestatis postulat, eique capitis pœnam decernit: *com. 16.* Ideò verò *Abimelechus Davidis* causâ Deum interrogans, iras tam graves *Saulo* concitâsse videtur, quòd probè nôrat Rex nullum alium in facti tam ingrati partem venire potuisse; adeoque per *Abimelechum* solum stetisse, quo minus consilia sua contra *Davidem* inita prosperè & ex voto cederent. Si enim alicui de plebe *DEI Urim* interrogare fas esset, *Abimelechus* peccatum magis veniale admisisset, nec *Sauli* bilem tam turgidam & commotam reddidisset.

E jam dictis tria nascuntur corollaria quæ Argumento huic obscuriori lucis non parùm ferant: (1°.) Nulli privato, qualis erat *David Saulo* nondum extincto, ad Oraculum *Urim*, nisi Pontifice mediante, dabatur aditus. Cùm enim *Davidis* animum res arctæ & sententiæ dubiæ torquerent, ut optimam salutis suæ expediendæ rationem cœlitus acciperet, ad Pontificem oraculi impetrandi causâ se supplex contulit. (2°.) Cùm conditionis obscuræ & privatæ homines, consilii, cujus inopes erant, Authorem Deum quærerent; in Pontificis potestate situm erat, iis (si ità vi-

sum

sum esset) Oraculi sui usu penitus interdiceret. Nisi enim Sacerdos sui arbitrii esset, & lege nullâ ad muneris sui exercitium astrictus, cùm res tantùm privata ageretur; non esset quòd *Saulus Ahimelechi* factum, animi rebus suis parùm faventis documentum existimaret, & supplicii extremi sententiam in eum ferret, tantùm quòd responsum à *DEO*, *Davide* poscente, impetrâisset. (3°.) Cùm virum aliquem, publicæ salutis gubernaculis admotum, Oraculum adeundi cupido teneret, ut super rebus Imperii Deum consuleret; graviter peccâisset Pontifex, si muneri suo & Magistratûs desideriis defuisset. Cùm enim *DEUS Fosephua* in mandatis dederit ut ex Oraculi sui sententiâ omnia ageret; simul etiam *Eleazari* præcepit ut loco suo *de judicio* vel sententiâ *Urim* interrogaret. Num. 27. 21. Ideoque qui Magistratum gessit, Pontificem & Oraculum ejus suo penè in arbitrio habuit, & Sacerdotem ad Oraculum sciscitandum, mandato, cùm vellet, absoluto obstrictum tenuit. Hujus rei testem dabo *Fosephum*, qui *Antiq. l. 6. c. 7.* regem jus illud obtinuisse asserit, cùm verba illa *Sauli*, *1 Sam. 14. 37. fac accedere Ephod*, in hunc modum explicat, Καλέσους ὁ βασιλεὺς Ἀχίτωλον τὸν Ἀρχιερεῖα, ἐπέλθοσεν αὐτὸν γνῶραι, &c. Accito Pontifice jubet eum rex divinam super hoc voluntatem querere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur, &c.

Secundò. Credibile est Sacerdotes, quibus prima post Pontificem sacrorum cura demandata est, Deum aliquando & extra ordinem per *Urim* consuluisse. Legimus enim Num. 31. 6. quòd *Phinehas*, patre suo nondum defuncto, ad bellum contra *Midianitas* cum duodecim millibus prodierit, in manu gestans כלי הַקֶּרֶשׁ vasa vel instrumenta sanctitatis: id est, ni fallar, parvula illa

illa organa, [*Ephod & Urim cum Pectorali*, & arculâ forsan ad ea asservanda & deferenda] ad *DEI* consilium, prout rerum casus postularent, petendum comparata. Hanc autem opinionem me habere & manu arctiore tenere fateor, quod verisimile non sit *Phineazum* solum, cum manu Israëlitarum tam parvâ prodeuntem, vasa omnia majora ad sacrificia ritè peragenda necessariò requisita, secum auferre vel voluisse vel commodè potuisse. Veritati itaque magis affine videtur, *Phineazum* pro eâ vice *Eleazaris* patris sui, ætate jam declivi muneri illi imparis, partibus functum fuisse, & oraculorum instrumenta secum tulisse, quæ magnum adeò, in præliis præcipuè, sui usum præbuisse probavi supra. Atque hic textûs illius sensus eò mihi gratior, quòd eum & *Fonath. Chald. Paraphr.* olim placuisse sentiam: sic enim integrum textum interpretatur, *Misit Moses Phinees filium Eleazar ad bellum* וְאֵת פִּינְחָס בֶּן־עֵלֶאזָר אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁיֵי־לָהֶֽם בְּהָרֹן הַזֶּה i. e. *Et Urim & Thummim ad interrogandum per ea.* Quamvis enim dubium nullum de felici belli eventu *Phineazi* animum sollicitum habere potuerit, cùm *Dei* jussu susceptum esset; multa tamen in bello sæpius evenire nôrat, quæ non nisi responso divino expedire poterant: ideoque *Phinehas* vasa illa sanctissima in manu prudens gestavit, ut consilia haberet casus ad omnes paratissima. Hic forsan objiciet non nemo, quòd titulus ille כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ *vasa sanctitatis* nè minimum cùm instrumentorum, de quibus ipse textum intelligo, naturâ consensum profiteatur. Sed culicem illum facilè deglutiamus, nam vox illa כְּלֵי, prout & מַבְרָא & *vas* (significationis cognatæ vocabula) sensu latiore accipi, & res omnes mobiles & sortis cùjuscunque instrumenta indicare solent. Ideoque primus ipse non sum, qui cum nomine illo

illo instrumentis hisce optimè convenire senserim: nam Pectorale, *Ephod*, & annexa *Urim* & *Thummim*, à *Sirachide* ἐν οὐδαμον ἰγύθι vasis virtutis vel sanctitatis numerantur, cap. 45. 9, 10. Quidam etiam è Judæorum Scholis, referente *Buxtorfio*, textum illum 1 *Sam.* 10. 22. *En absconditus est אר הכריים ad vasa*, de *Urim* & *Thummim* exposuere: quò inquit se *subduxit Saulus*, quoad ex iis de electione suâ ad munus regium & officii sui partibus & postulatis, quid certius & exploratius haberet. Causam etiam aliquam (ut ad rem redeam) conjectandi, Sacerdotibus quandoque *Urim* consulere licuisse, præbet exemplum *Micha*, *Jud.* 17. 5. Prout enim, cùm nullum è domo Leviticâ haberet, primogenitum suum, more Majorum, in Sacerdotem consecraverit; ità cùm sibi Sacerdos Magnus deesset, Sacerdotem, imò Levitam vulgarem, personam satis idoneam habuerit, quæ sacra faciendi simul & *Oraculum* consulendi muniis obeundis præficere-
 tur. At proculdubio *Micha* (quem veri Numinis cultui addictum devotumque, & in idololatriæ suspitionem nullo suo merito incidisse probavi antea) officium tam sacrum personæ communi mandare noluit; nisi quòd nôrat *DEUM* iis Sacerdotum vulgarium ministeriis obicem nullum posuisse, cùm Pontifici abesse aut aliquid humanitus pati contigisset. Si enim lege perpetuâ & immobili cuius è communi Levitarum ordine omnem *Oraculi* consulendi facultatem ademisset, *Micha* cùm Levitam ordinarium tanti muneris ministrum creâset, *Deum* certè non beneficii nedum *oraculi* alicujus largitorem, sed *Majestatis* suæ pollutæ & legis spretæ ultorem expectare debuit voluitque. Hisce omnibus roboris nonnihil afferunt verba *R. Levi Ben Gerson*, in 1 *Sam.* 28. 6, ubi *Deum*, *Saulo* per *Urim* interro-

interro-

interrogant, responso nullo ^{eum} dignatum fuisse conjicit, שלא ה'ירה שם כהן ראוי שתשרר עליו הוה דוקרש
 'גרי quia non fuit ibi Sacerdos aliquis Spiritus S. capax,
 qui interrogaret per Urim: eò quòd Saul internecioni
 dedisset urbem Nobem, in quâ fuerunt Sacerdotes præ-
 stantissimi; & quicumque crepti fuerunt essent cum Da-
 vide. An ratio illa quid solidi contineat necne, non
 magni refert in præsens quærere: satis indè constet
 eum existimâsse Sacerdotes, virtute saltem præstan-
 tes, dignos quandoque habitos, qui Pontificis obirent
 vices & ex Oraculo U R I M responsa quærerent.

Tertiò. Probabile habeo Deum faciles & immediatos
 ad Oraculum suum aditus Regi concessisse: adeò ut vi-
 cariam Pontificis opem, ad responsa indè petendum, decori
 magis quàm necessitatis gratiâ postulaverit. Ad senten-
 tiam illam amplexandam rationes multæ & speciosæ
 alliciunt animum: Earum agmen ducat Cl. Cunæi suf-
 fragium argumento probabili communitum, quod pro-
 priis verbis traditum habeamus, lib. 1. de Rep. Hebr.
 c. 14. Ipse David, quem pridem antea vates Regem fe-
 cerat, adeò veritus non est Summi Pontificis decus usur-
 pare, uti sacrum ejus amiculum, quod Ephod appellant,
 induerit sibi ac mox quasi verit ex Numine an auspiciò
 educturus copias in hostem esset. Locus ille illustris exstat
 in commentariis Samuelis, quem omnino perverterunt
 nuperi Interpretes, viri hercle eruditissimi; sed qui hîc
 dormitâsse, aut aliud egisse videntur. Judices ego omnes
 fero, qui vel leviter has literas attigerunt. Ecce illa
 verba, 1 Sam. 30. 7. ויגש אכיתר את האפור א'
 quæ sic reddita ab illis sunt. Applicavit sibi Abia-
 thar amiculum Davidis causâ; cum planè illud signifi-
 cetur quod nos diximus, Davidem, acceptâ Abiatharis
 sacrâ veste, Oraculum consuluisse. Hucusque Currens.
 Secundò.

Secundó. Constat *Saulum* Regem, cùm periculum à *Philisthæis* imminens anxiiis eum impleverat curis, Dei *URIM* in personâ propriâ consuluisse. *1 Sam.* 28. 6. Eâ etenim tempestate nemo è gente linigerâ *Saulo* adfuit, cui sacrum illud munus deferre poterat. Nam eum octoginta ex iis morti addixisse legimus, cap. 22. quòd eos consilia cum hostibus suis sociare & animos à partibus suis averfos gerere credidisset. Unde & Sacerdos magnus, & cum eo proculdubio alii, ad *Davidem* tanquam ad aram quam haberent unicam se recepère: nè aliter suspicionis & odii sui victimæ & ipsi caderent. Neque hîc audiendi Hebræi qui *Saulum* nuncios ad *Davidem* & Pontificem jam exulem misisse asserunt, qui supplices rogarent, ut is applicato *Ephode* à Domino, sibi tot malis vexato, consilium quæreret: nam à vero profusus abludivit *Saulum* ab iis, quos immani odio averfatus est, malorum suorum levamen petere voluisse, vel quicquam læti à Sacerdotibus animo securo expectare potuisse, cùm tot è Sacerdotum natione fuso sanguine manus suas non ità pridem summâ cum immanitate pollucisset. Sed & *Sauli* animus spei dubiæ & timidæ cruce vexatus, & rerum suarum loco arctissimo positarum conditio, hujusmodi itineris tædium & moras ferre non poterant. Cùm enim spem omnem *superos flectendi*, & consilii sibi de cœlo afferendi ad irritum cecidisse cerneret, ei, animi impotentis & moræ omnis impatientis impetu & fervore abrepto, certum erat *Acheronta* continuo movere, & ipsos mortuorum manes sollicitare. Hîc forsan opponet consultus Lector, quòd textus ille sententiam meam nihilo firmiorem reddat quàm antea; nam *Saulo*, Pontifice absente, non tantùm potestas Deum per *URIM* sciscitandi, sed & ipsa potentia defuit; cùm

Abiathar

Abiathar ad *Davidem* fugiens, *Ephod* & annexum *Urim* secum asportasse dicatur. *1 Sam.* 23. 6. At nodum illum facile solvamus: nam dici possit vel plura fuisse instrumenta, ejusdem nominis & figuræ, quibus in oraculis eliciendis Sacerdotes uterentur; vel *Saulum* Deum per *Theraphim* (titulo tamen *Urim*, utpote voce Synonymâ, hîc designata) interrogasse. Nisi enim Deus ita quandoque responsa dedisset, proculdubio *Micha* & *Danite* religionem & rationem planè omnem decoxerant, cùm in spem certam oracula è *Theraphim* accipiendi se tam facile induci paterentur. Nec ulla dubitandi ratio subest, an *Saulus* hujusmodi simulachra habuerit, cùm testetur Scriptura *Theraphim Davidis* uxori non defuisse. *1 Sam.* 19. 13.

Tertiò. Quamvis Ethnici frequente templorum suorum aditu hominum vulgus arcere soliti sint, & purgatiores tantùm Sacerdotum aures ad Deorum responsa, è fatidicis antris aut *Theraphim* prolata, audiendum dignas existimaverint; eam tamen Majestatis & commodi publici rationem habuerint, quòd Regi ipsi statuas, Deorum oraculis subinde decoratas, adeundi, & cum iis colloquia miscendi veniam, prærogativæ loco reservasse censeantur. Nam Regem *Babylonis* consilium à *Theraphim* de regni dubiis quæsisse legimus, *Ezech.* 21. 21. Simili itaque privilegio & Regem *Israëlis* gavisum fuisse, haud malè conjiciamus; nam Gentilium mores, ubi rerum Judaicarum historia filet, modulum planè optimum meritò statuit vir doctissimus, quo veteres Hebræorum mores ignotos metiamur & æstimemus.

Quartò. Privilegium illud, quo regi soli uti concessum, vitio vel incommodo nulli portam aperire potuit. Cùm enim *Dens* Pontificem ministrum ordinarium, cujus

cujus manu oraculi sui lampada populo traderet, constituisset; satis illius honori & reverentiæ prospectum erat, omnes ad idololatriam populo ruituro aditus præclusi, & curatum satis ut Sacerdos Maximus *Messia* olim venturi effigiem in munere & ornamentis suis expressam ostenderet. Quidni itaque Regem quandoque in muneris illius sacerdotalis consortium & societatem assumptum, voces divinas ex *URIM* datas propriis haurire auribus concessum fuisse existimemus; cum nihil indè mali Ecclesiæ Judaicæ, honoris autem & dignitatis personæ regię plurimum accederet?

Quintó. Vix ullæ leges Mosaicæ de Sacris certo ritu, loco, personis, aut tempore, obeundis ferebantur, quæ suam obligandi potestatem integram semper & per omnia immutatam retinuere. Lex enim omnes, nisi profapiâ Leviticâ oriundos, à sacrificiis offerendis arcebat; cum tamen alios, pietatis laude celeberrimos, ea religionis officia, facultate oblatâ, præstitisse constet. Lex etiam *panes*, qui vocantur, *propositionis* solis Dei famulis, Sacerdotibus, comedendi jus esse voluit; eam tamen legem *David & qui cum eo erant*, fame urgente, violare non dubitârunt. Et quamvis *DEUS* sacrificia *in loco tantum quem ipse eligeret* celebrari jufferit, Israëlitas tamen in locis editis, & viros sanctissimos ubique locorum, prout occasio se daret, altaria Deo sacrata struxisse legimus. Quamvis itaque Deus *Urim* Pontifici soli dederit, & omnes rebus in incertis consilio egentes coram ipso, veluti Regis Summi Interprete, stare jufferit; facilè tamen credi possit, & legis illius vincula, laxiora temporis progressu facta fuisse, nec Regem aut Sacerdotes tam arctè constrictos tenuisse, quin & ipsi, si res ferret, è suis vel Pectoralis *Theraphim* responsa peterent, & Pontificis vice quandoque

doque fungerentur. Nam lex ea, prout & cæteræ quæ de minoribus curârunt, naturas & momenta æqualia habuisse, & à ratione mutabili, malo aliquo seculi more, rationem & originem petiisse videantur.

Sextò. Sententia adversa dolosis & infirmis admodum fulcimentis nititur: nam *Cl. Buxtorfius* aliique hisce tantùm argumentis confisi, officium consulendi *URIM* Summi tantùm Sacerdotis proprium fuisse asserunt. (1°.) *Hoc Oraculum*, inquit *Buxtorfius*, *Hist. Urim*, p. 270. & 295. *solummodo in Sancto Sanctorum ad Arcam coram DOMINO consulebatur: at solus Sacerdos Sanctum Sanctorum ingredi & coram Arcâ ministrare potuerit.* Sed argumentum illud sententiam meam levî atque irritò ictu ferit: quamvis enim non inficias iverim Sacerdotem Oraculum suum coram Arcâ vel facie ad Arcam versâ quandoque consuluisse; *Buxtorfium* tamen plurimùm à veritate descivisse patet, cum illum interrogandi morem perpetuò tenuisse dixerit. Nam *Davidem* profugum, & ab Arcâ, Tabernaculo, aliisque sacris longè disjunctum, à *DEO*, medio *Ephode*, consilium divinum accepisse constat: viz. è *1 Sam. 23. 6.* & *30. 6, 7.* & *2 Sam. 5. 19. 23.* collat. cum cap. *6. 2.* At veritatem sibi minùs amicam habuit Summus Vir, cum Oraculum hoc in *Sancto Sanctorum solummodo* consultum dixerit; nam indè sequetur Pontificem responsa ab *URIM* perrarò tulisse, cum illi ad Sanctum Sanctorum non nisi semel in anno daretur aditus: teste Apostolo ad *Hebr. 9. 7.* (2°.) *Repugnat huic opinioni*, inquit vir doctissimus, *Locus Num. 27. 21.* unde *Hebræi arguunt ipsum Regem, per Sacerdotem Summum consulentem Urim & Thummim, coram eo stare debuisse.* Imò verò specie magis quàm re nobis adversatur hic locus: nam durante quidem Theocratiâ Sacerdos Sum-

mus ad imperii clavum sedebat, primus à Deo & dignitate & imperio (ordinariè saltem & de jure) ipse erat: ideoque imperii illius sacratoris conditioni apprimè congruum erat & consentaneum, ut Responſa publicum ſpectantia per Pontificem, *DEI* Vicarium, & personam muneris ſanctitate locique eminentiâ præter cæteras illuſtrem traderentur. Poſtea verò Reſpublica novam regiminis formam ſubiit, eamque Reges habuère, qui non tantùm in vilia vulgi capita, ſed in Pontificem ipſum (nam *David* ſe *Zadochi* dominum vocat, *1 Reg. 1. 32.*) imperium exercuère. Cùm itaque Regem, imperii illius ſacerdotalis hæredem quaſi ex aſſe ſcripſiſſet *DEUS*; quidni & facultatem Se in arduis conſulendi (imperii illius pignus) Eum Regi, ſi uti vellet, dediſſe crederemus? cùm præſertim Regem à precariâ Pontificis ope & arbitrio ad *DEI* conſilia cognoscendum pendere, Majeſtate ſuâ & imperio quo erat abſoluto indignum videatur. (3°.) At officium, inquit Author laudatiſſimus, hoc erat proprium Summi Sacerdotis, ut Urim conſuleret, in quod abſit ut credamus, Regem *Davidem* aut alium quemvis involâſſe, vel Sacerdotem Summum id ei indulſiſſe. Sed & ipſe libente animo conceſſerim officium illud ità Sacerdotis Summi proprium quòd nemini ex humili vulgo illud comminuere & violare fas eſſet; non verò quòd nulli è regum ordine, eo fungi liceret. Ideoque *Davidem*, dum ei in ſubditis tantùm & plebeiis locus eſſet, Dei reſponſa, miniſterii Sacerdotalis beneficio ſæpius accepſiſſe legimus; viz. *1 Sam. 22. 9, 10.* & cap. *23. 6. 9.* & *30. 7.* Sed poſtquam *Saulus* inter vivos agere deſiſſet, & *David* ſolio potitus fuiſſet; ille, quaſi jure regio jam uſus, mediam Pontificis operam, cùm Deum conſultum iret, nuſquam, quod memini,

memini, postulâsse dicitur: Eum tamen sapius in angustiis Deum Sibi consiliarium quævisse, sacri testantur commentarii. 2 Sam. 2. 1, 2. 2 Chron. 5. 19. 2 Sam. 21, 1. 2 Chron. 14. 10. & 14.

Rationes quas dedi hætenus animum inducunt ut *Cunei* opinionem in probabilium saltem numero habeam: quamvis (nè quid dissimulem) argumentum quod sibi tantam in re tam obscurâ & ancipiti fiduciam fecit, eum ultra meritum illius æstimare censeam. Nam voces illæ הגישרה נא לי האפור sensum quem ipse spectat vix tortæ fatebuntur; nec si totam Scripturam evolvat, vocem אנן suo sensu usurpatam temere reperturus est. Si verò textum Hebræum verè & ἀκριβείας transferamus, hunc solum dabit sensum, *Affer nunc Ephod mihi*; & certum est textus illius chordas ita sonare, Græcorum, Chaldaïci, Syriaci & Arabici Interpretum percussas plectro. Deinde, similis loquendi formula (quasi solennis & usitata esset) ubi de DEO per *Ephod* interrogando agitur, alibi non semel occurrit, ubi sensus alius è verbis nè fidiculis quidem exprimi possit: nempe, 1 Sam. 14. 18. *Et dixit Saul ad Achijah הגישרה ארון fac accedere Arcam*, vel, prout LXX, τὸ Ἐφέδ. Et 1 Sam. 23. 10. *Dixit David ad Abiathar Sacerdotem, הגישרה האפור applica vel admove Ephod*. Ideo verò *Saul* & *David*, Sacerdotem cum *Ephode* suo sibi propius accedere jusserunt, forsitan quoniam *Foshua* (in cujus vicem succedebant ipsi) coram *Eleazare* Sacerdote, cum sententiam τὴν Urim illius causâ quæreret, Dei jussu stare teneretur: vel quòd in more esset ut persona responsum expetens, vocem ex Oraculo prodeuntem propriis auribus acciperet; (nè quis Dæmonem *Samuelis* pallio, imposturam oraculi larvâ tectam, sibi

oblatam suspicari posset) vel forsan, quia *Sanlo & Davidi*, potestatis regiæ jure & privilegio, licitum esset, *Ephod* sibi ipsis induere; aut saltem dubia sua, Pontifice tantum Oraculi instrumenta præferente, Deo solvenda proponere.

Sed hæc & quæ de prompto facilique ad *Urim* aditu Regi dato, ejusque cum vellet consulendi potestate peculiari, dixi alia, in medio & sub Lectoris arbitrio relinquo. Neque opus est ut in hanc controversiam me altiùs immergam, & ulterioris de potestate illâ regiâ disquisitionis tædium devorem, cum Oraculum illud sub prima *Salomonis* tempora (ni veritate parum favente conjecturam fecerim) penitus evanuerit.

SECT. 3.

Cur Moses Urim & Thummim, benedictionis loco, Tribui Leviticæ precatus sit.

SUPRA probavimus שׁוֹנֵי vocis singularis simul & pluralis numeri potestatem & locum, in textu quem præ manibus habemus, obtinere: & proinde *Mosem* pro benedictione non minùs in totius familiæ Leviticæ, quàm Pontificis aut cæterarum Tribuum sortem effundendâ se supplicem præbuisse. Mirari verò quis possit, quòd *Moses* illud in primis favoris divini pignus toti Tribui comprecatus sit, cum Majori tantum è Levitarum domo, Sacerdotum Maximo, eo gaudere licuerit; cum etiam *Urim & Thummim* beneficiorum insignium titulum & numerum obtinere, haud adedò digna censeantur. Nôrat enim proculdubio Vir ille *DEI*, Oraculum *Urim* post paucorum seculorum periodos Israëlitis defuturum, & interea temporis non adedò multum commodi populo, minùs ipsi Pontifici,

tifici, minimum verò Levitis allaturum.

Sed nôrint se plurimum à *Mosis* in hunc modum precantis consilio & instituto abesse, nec ultra Textûs hujusce atrium pedes protulisse; qui *Mosem* nil prius sanctiûsve voluisse sentiunt, quàm ut aliquis è genere Levitico, oracula per *Urim* data perpetuò annunciaret. Nam sub horum verborum involucro, duo sunt alia, (nisi quid me fallit) votis calidioribus meritò expetenda, quæ ut Tribui Leviticæ daret *Dens*, *Moses* votis precibusque ardentissimis obtestatur.

Primò. Ut Tribus illa pontificatûs & sacerdotii dignitate in multa secula frueretur. Prout enim *Spiritus prophetiæ*, quem cœlestem missionis fideiq; suæ vadem & sponsorem semper habuerint Apostoli, iis fuerit *testimonium Jesu*; ità *Urim* & *Thummim* Levitis fuisse videntur testimonium Dei, & fida pontificatûs & proinde sacerdotii iis divinitus concessi argumenta præbuisse. Nemo enim, qui aliquid sapuit, de divinâ Levitarum, cujuscunque ordinis atque nominis, institutione dubitare potuit; cùm *DEUS* primam è stirpe Leviticâ personam eò honoris evexisset, quòd Oraculum in ipsis vestibibus quas ille solus induere solebat, posuisset. Nam proculdubio *DEUS* tam eximio & planè stupendo gratiæ suæ pignore, Virum gregis, Sacerdotum principem dignari nolisset; nisi & totum Levitarum inferiorum gregem, eorum ordinem, & divina quæ curârunt munia, Ipse rata fecisset & pluri mi æstimâisset.

Ideo verò Pontificatûs & proinde Sacerdotii decora Tribui Leviticæ precatur *Moses*, forsan quòd Tribus illa non *DEO* tantùm officii sanctitate, sed & Ipsi sanguinis communionem maximè conjungeretur: neque enim *Viro Dei* indignum est, ut Eum ità pre-

cantem, aliquid humanitati & propinquitatis juri tribuisse credamus. Deinde, Tribus hæc, præter alias omnes, *DEI* & *Mosis* gratiam tenuit, eò. quòd idolatriæ crimen, sanguine Patrum, Matrum, & cognatorum omnium, quos tanti flagitii compertos habebant, divino quodam justitiæ & zeli in Deum exemplo, expiârint. Constat hoc ex commate sequente, ubi hæc singulari laureâ caput *Levi* cingit *Moses*, *Qui dixit patri suo & matri suæ, non vidi eum, nec agnovit fratres ejus, & proprios liberos nescivit, sed Dei mandata servârunt.* Præterea, asserunt ex ^a Hebræis nonnulli Tribum hanc unicam criminis illius atrocioris, blasphemæ in Deum & *Mosen* murmurationis, expertem & immunem perstitisse. Quam sententiam si minùs veritate, antiquitate venerabilem probat *Chaldæus* interpres, qui verba textum proximè sequentia, ità in laudem Levitarum interpretatur; *Urim & Thummim induisti virum quem Sanctum coram Te invenisti, quem tentatione tentasti & perfectus inventus est, probasti eum juxta aquas contentionis, & fidelis repertus est.* Fortasse & hoc & illo crimine Levitas liberant laudes illæ summæ quas ïis Dei verba tribuunt, *Malac. 2. 5. Pactum meum cum eo, Levi nimirum, erat de vitâ & pace, & dedi ea illi ob timorem quo me timuit, & metuit coram nomine meo. Lex veritatis erat in ore ejus, & iniquitas in labiis suis inventa non erat.*

Huic itaque Tribui, cujus in Deum pietatem nec parvis nec dubiis experimentis compertam habuit, *Urim & Thummim* vovebat *Moses*; ut duratura extarent favoris divini in cultûs veri vindices monumenta, & minimè fallacia pontificatûs & sacerdotii ei de coelo dati

^a Dicunt Hebræi de Levitis, quòd non murmurârunt cum reliquis Israëlitis. Ainsworth. in Deut. 33. 8.

dati argumenta. Neque *Mosis* precibus difficilem se præbuit Summus *DEUS*: quamvis enim, fractis & in deteriora indies vergentibus Judæorum rebus, Pontificis sedem nunc hic nunc ille (prout quispiam apud populum aut seculi principes gratiâ valeret, vel plures aut pauciores pecunias erogaret) dubiâ vice occupârit; nulli tamen nisi domo Leviticâ prodeunti, dignitatis sacerdotialis fastigium adire contigit, nisi fortè sub extrema post *Christum* Reip. expirantis tempora, cum susque deque agerentur omnia, & scelestissimi in *Judeâ* turbines jura divina & humana sacrilegè permiscerent.

Secundó. Hisce etiam verbis, eximiam luminis mensuram, & cordis vitæque integritatem penè divinam Levitis, Pontifici præsertim, comprecatur *Moses*. Nam voces illæ, *Urim* & *Thummim*, non tantùm ut nomina propria, ad instrumenta in Pectoralis arcano posita; sed ut appellativa ad egregias illas, quas dixi, animi dotes denotandum, hoc in textu intelligendæ veniunt. Huic sententiæ me totum addico, non tantùm quòd interpretum penè omnium suffragia, sed rationis multiplicis evidentia ei fidem afferant. Nam,

(1º.) Indè pateat *Mosen* Pectoralis organis, aliquid sanctius & antiquius in animo habuisse, quòd usitatum nominum eorum ordinem de industriâ (penè dixerim ex contemptu) turbet. Cùm enim in omnibus, (præter unicum hunc qui nobis hætenus negotium fecit) Scripturæ locis, *Urim* ante *Thummim* ponatur; credi vix possit *Mosen* ordinis hujusce legem violâsse, nisi ut indicaret se non minùs à communi nominum eorum sensu quàm ordine recessisse. Ut rem in compendium conferam, *Moses* hoc inverso ordine [*Sint Thummim tui & Urim tui cum Sancto tuo*] usus videtur, ut *Deum*

quasi in hæc verba supplex alloqueretur: “ Bene novi,
 “ Summe Deus, *Urim & Thummim* tuis in secula fru-
 “ endi desiderium intimis Levitarum cordibus infidere,
 “ eósque dona illa in primâ felicitatis & honoris sui
 “ parte ducere: sed quæ fors cunque ea maneat, Te
 “ supplex oro & obtestor, ut *Thummim tui & Urim*
 “ *tui* cum illis domûs tuæ famulis conjuncti perpetuò
 “ reperiantur: non adeò contendo ut sint consilii tui
 “ nuncii, quàm ut evadant naturæ tuæ participes. Illi
 “ quidem *Urim* primo in optatis habent, ego verò
 “ *Thummim*.

(2°.) Nullos, nisi quibus Hebræi planè barbari
 sunt, latet, nomina pluralia, cum præsertim *DEI* nomen
 sibi conjunctum habeant, abundantiam & excellen-
 tiam rei per ea significatæ, apud ^a He-
 bræos frequenter denotare. Quum itaq;
Urim & Thummim pluralia sint, &
 nomen *Dei*, ¶ affixo inclusum, sibi an-
 nexum ferant, facilè eminentem illum
 & penè divinum luminis & perfectionis
 gradum, quem sacerdotes attingere par-
 erat, indicare possint. Et certè nisi

^a Hebræi excellen-
 tiam Dei nomine
 significat, quòd
 ut maxime una-
 quaque res excel-
 lit, ita Dei gloria
 in eâ resulget. Va-
 tabl. in Genes.
 30. 8.

Moses voces illas in hunc finem usurpâset, palàm &
 apertâ fronte me nescire fateor, cur utriusque nominis
 calci affixum illud adjiceretur. Nam *Urim & Thum-
 mim* per se satis nota erant, vel saltem munere & lo-
 co, ab ullis gentium simulachris eorum figuras aut
 usum æmulantibus, distincta: adeò ut affixum illud,
 ut novam eminentiæ aut distinctionis notam, haud adeò
 postularent.

(3°.) Hæc animi ornamenta, iis qui in rerum divi-
 narum cogitatione & curâ toti versantur, summè ne-
 cessaria esse, *DEI* hominûmque suffragiis compro-

batum est. Suffragio *DEI*: qui ideo Se Levitas tot egregiis beneficiis & gratiâ tam immensâ ornâsse asserit, *Malac. 2. 6.* quia *lex veritatis in eorum ore fuerat, & iniquitas in labiis eorum inventa non erat*: id est, quia *Urim & Thūmim*, scientia & integritas quibus ante alios fuerunt, eorum personas *DEO* pergratas reddiderunt. *Josephus* itaque, de personis Sacerdotium apud suos obeuntibus differens, lib. 2. cont. *Apion.* non vanus dixerit, quod ἐὶ πλεον, &c. non divitiis aut aliis quibusdam fortune vel corporis dotibus præcëlentes, *Legislator* ad culmen hujus honoris vocavit: sed quicumque sapientiâ vel temperantiâ alios anteire noscuntur, eis præcipuè Deum placandi munus detulit. Compertissimum etiam est (ut à *DEO* ad generis humani sensum descendat sermo) Græcos, Romanos, doctos, indoctos, omnes, duo illa naturæ rationalis dedecora, *inscitiam loquor & impietatem*, in Sacerdote præsertim, nullo non odio digna habuisse. Vel Ethnicis piaculū erat Sacerdotibus, nisi scientiâ & puritate qualiquali excultis, rerum sacrarum procuracionem committere. Nullos, qui cum literis & libris commercii quicquam habuère, præterit, Sacerdotes olim inter Ægyptios & Romanos, philosophiâ, rerum civilium usu, literarum interiorum cognitione, & nullo non scientiæ genere claruisse: nè aliter (ut ratio à *Cicerone* redditur) *sacrorum opprobrio essent ipsi sacerdotes*. Eorum etiam frequentes baptismi & vestes lineæ, niveo candore conspicuæ, vitam undiq; puram maculisq; vacuam, in Sacerdote potissimum requisitam admonuère. Præcipuè verò Pontificem suum inter Sacerdotum eximios scientiâ & virtute eminere, eumq; non minùs a digni-

^a *Omnibus Druidibus præst unus qui summū inter eos habet authoritatē: hoc mortuo, si quis ex reliquis excellit dignitate, succedit.* Cæsar de bell. Gall. l. 6.

tate quàm munere cæteris sacrorum ministris præcellere, voluere. Cùm itaque scientiam & virtutem Dei hominùmque suffragia intimâ necessitate sacerdotio conjuncta referant; vix credi possit *Mosem* externis & minùs (nè dicam minimè) necessariis Sacerdotis ornamentis intentum adeò, quòd interna illa, quibus carere nec possit nec debeat, animo prorsus exciderint.

Quartò. *Urim & Thummim* Pontifici data sunt, non tantùm ut personam iis exornatam, pontificatùs honorem non sibi sumpsisse, sed Summi Numinis gratiâ obtinuisse testarentur; sed ut φωτιστὸς ἔν τελειώσις (sic voces reddit *Theodotion*) Sacerdote Summo dignas indicarent: prout *virga amygdala* germinans in Tabernaculo, non solùm testimonii divini loco erat ad familiæ Aaronicæ dignitatem sibi contra rebelles afferendum; sed & symboli sacri ad significandum vigilantiam imprimis requiri in Sacerdote, nam vox *קָדוֹשׁ* fructum hunc & virtutem illam significat: observante *Grotio* in *Num.* 17. Nemini itaque dubium esse potest, quin *Moses* nominum eorum omina impleri in primis petierit, & animum precésque terminârît ultimò in hisce cordis ornamentis, quibus Levitas præter cæteros donari voluit: nam profectò signa loquacia adeò animum suum ad res significatas vel tardum & invitum ducerent.

His de causis mihi prorsus persuadeo *Mosem* verbis hisce seriò & maximè postulâsse, ut Levitæ, stellarum more, corpora inferiora lumine & naturæ perfectione, quantum & loci eminentiâ superarent. Ob rationes verò gravissimas ità preces instituit Vir ille *DEI*: nempe,

Primò. *Munerum suorum gratiâ*: Levitarum enim humeris,

humeris, cujuscunque loci titulique, oneris gravissimi munera apud Judæos perpetuò incubuère. Provincia iis à Deo tradita non potuit angustis templi parietibus coërceri. Quæ munia Pontificis animum sollicitum & occupatum tenuère, à *Josepho* l. 2. cont. *Apion*. accipiamus: Ὁὐτὸς μὲν πρὸς τῶν ἄλλων ἱερέων δύσθ' ἰσθ' Θεῶν, φυλάξει τὰς νόμους, διδάσκει περὶ τῶν ἀμφισβητημένων, &c. Ille præ aliis Sacerdotibus sacrificabit Deo, custodiet leges, de dubiis judicabit, & puniet lege convictos, &c. Sacerdotes etiam in curas non multum dissimiles vocatos fuisse, his verbis testatur; τῆτοις δὲ βῆν' ἡ τῶν νόμων, ἡ τῶν ἄλλων ὀπιτηδ' ἀμείτων ἀκριβῆς ὀπιμείλεια, &c. Apud hos & legis & aliorum studiorum integra disciplina custoditur. Inspectores enim omnium atque judices contentionum & punitores culpabilium Sacerdotes decreti sunt. Idem & Scriptura locis plurimis docet: 2 Chron. 19. 8, 9. Deut. 17. 8, 9, 10, 11, 12. Ezech. 44. 24. Deut. 21. 5. Levit. 10. 10, 11. Hag. 2. 11. Deut. 33. 10. 1 Chron. 23. 4. & 26. 29. Neque ordinis postremi Levitæ fruges tantum consumere nascebantur: in urbibus enim sibi assignatis vitam degebant, donec redeuntibus ad se sacræ functionis vicibus, ad destinatas partes implendas, Hierosolyman proficiscerentur: indè verò domum reduces non se languori defidiæque dedere, se molliter curantes & voluptatem tanquam unicam otii sui pinguioris usuram capientes; sed scholas aperuère, doctrinæ integritati invigilârunt, populo consiliarii aderant in perplexis, minoris momenti controversias pro tribunali sedentes minuerunt. De personis verò leprâ aut simili vitio subinde affectis cognoscere & statuere, in regni Concilio facultate datâ adjudicare, & populum publicè instruere, negotia erant Sacerdotibus & Levitis ex æquo

æquo data. Tantæ molis oneribus subeundis impares planè inventi fuissent Levitarum humeri, nisi scientiâ & virtute non vulgari donati essent: ideòque summo cum consilio Levitis præsertim lumina & perfectiones Dei precatur *Moses*, quò tot graves personas, Judicum Doctorum, Medicorum, Senatorum, Sacerdotum, sibi sæpius impositas feliciter sustinerent.

Secundò. *Levitarum ipsorum causâ*: non tantùm ut Dei similes evaderent in viâ, adeòque compotes in patriâ, sed ut populus eorum personas & proinde sacra quæ curârunt, cultu minimè fucato prosequeretur. Nempe nôrat *Moses*, vestes candore niveo aut auro plurimo perinsignes, titulos superbos, altum supercilium, res ad invidiam unctas, muneris aut proavorum sanctitatem, nominis Levitici decus tueri minimè potuisse. Ità enim comparata est hominum natura, quòd eorum pars suprema, mens & ratio, cultum sincerum deferre nesciat nisi scientiæ & virtuti, vel speciosis eorum formis & mentientibus idolis. Adblandiri solent homines terrarum dominis, iis incurvati corporis & prolixi tituli tributum solvere, eòsque obsequiis & verbis officiorum plenis demereri: quos tamen in interiore pectoris recessu, summo cum fastidio sæpius dedignantur. At vel reliquias virorum qui scientiæ aut virtutis egregiæ monumentis nomina sua illustrârunt, religione quâdam tacti aspiciunt, & divinum quiddam in ipsis eorum cineribus stupent & venerantur. Scientiæ & virtuti, *DEI* imagini in terris hospitanti, honorem, Naturâ tantùm magistrâ, perhibet humanum genus, & dotibus tam divinis instructos ad decus & imperium natos arbitratur. Si magna loquamur simul & vivamus, regnabimus in hominum saltem animis & conscientiis, etiamsi nobis vel *Lazarî* condiciones contigerint.

Tertiò.

Tertiò. *Populi gratiâ*: nam Sacerdotes indocti populo prodesse non possunt, improbi non volunt. Necessesse est ut pastor animum scientiâ excolat & scientiam moribus, ut gregem ad salutem ducere valeat per viam fidam præcepti, & viam brevem exempli. Non tam vocem quàm vitam Sacerdotis, normam virtutis credunt homines; linguam enim venalem existimant, & scholam potiùs quàm hominem sapere. Sed non opus est ut in hoc Argumento diutius versemur, de quo multi bene, ^a *Isidorus Pelusiota* optimè, nulli malè disseruère.

^a Lib. 2. c.
pist. 235.

Multis certisque indiciis manifestum me fecisse censeo, *Mosen* verbis hisce beneficium in Pontificem simul & Tribum Leviticam conferendum, consilio planè divino, petiisse. Neque tamen huic textûs nostri parti satisfactum arbitror, nisi & moneam *Mosem* non tantùm fraterni nominis studio, aut ingenti erga Tribum Leviticam, cui ipse nativo consanguinitatis fœdere devinctus erat, amore ductum, sed gentis totius gratiâ preces illas concepisse. Si enim *Urim* æstimatione verâ metiri velimus, fatès pateat illud non Pontifici tantùm dignitatem, sed & rebus communibus utilitates non contemnendas attulisse. Nam primò: contingere vix potuit, ut consilii penuriâ aut partium studiis rueret Respublica, modò *Urim* penes Pontificem semper maneret, quod res nutantes sanctissimis consiliis stabiliret, & lites omnes sententiâ infallibili & supremâ determinaret. Deinde, quoniam magis luculento argumento voluntatem suam ad gentem præcipuè Judaicam accessisse probare poterat *DEUS*, quàm quòd iis solis tam propinquus fuerit, & in omnibus vitæ arduis consilii sui copiam Sacerdoti fecerit? Altaria, Sacrificia, Sacerdotes, responsa prudentiâ,

dentum, quælibet natio jactitare; at responsa Angelorum gratiæ divinæ pignora erant, in quibus Judæi soli triumphare poterant. Præterea, Oraculum *Urim Theocratia* pignus & signum extitit, spem lætam faciens regiminis illius felicissimi in gente Israëliticâ duraturi; à cuius defectu nôrat *Moses* fundi sui calamitatem certò orituram. An verò Oraculum *Urim* tanquam imperii illius sacratissimi pignus datum fuerit, eò minùs dubitandum censeo, quòd utraque per eadem tempora quasi vixisse & expirâsse videantur. Probè novi non deesse plurimos, qui Oraculum *Urim* cum primo tantùm templo cecidisse, multâ cum fiduciâ (in hoc Argumento, quo dubiis perplexa squalent omnia, mihi perquam ingrata) ex loco illo *Ezra* probare solent; dixit *Athirsata* eis, ut non comederent de Sancto Sanctorum, donec surgeret Sacerdos cum *Urim & Thummim*: cap. 2. 63. quasi indè constaret *Ezram* aliòsque in memoriam *Urim*, utpote ante annos haud adeò multos vocalis, rediisse; & spem credulam illius, templo jam restituto, reversuri aluisse, quod à templo tantùm vastato desiderâssent. At locus ille parùm firmitatis eorum opinioni addit, cum minimè probet *Ezram* aut alios è Synagogâ magnâ viros in spem ullam venisse fore ut *Deus* Templi secundi decora & gaudia, Oraculo *Urim* restituto, cumaret. Nam vox illa *U* donec apud Hebræos ad personam fortiter negantem & rem nunquam futuram indicandum sæpiuscule usurpatur. Ex. gr. 1 *Sam.* 15. 35. Non vidit *Samuel* ultra *Saulum*, יראם עד יום מותו *U* usque ad diem mortis suæ: i. e. nunquam postea vidit: *Jes.* 22. 14. Si expietur ista iniquitas donec moriamini. *Job.* 27. 5. donec expiravero, non amovebo integritatem meam à me: *Gen.* 28. 15. Non deseram te donec perfecero, &c. Loca cognata occurrunt,

occurrunt, *Mat. 12. 20. 2 Sam. 6. 23. Psal. 110. 1. Mat. 1. 25.* quæ otium agentibus consulenda trado. Judæis sanè adeò notum & usitatum est hoc loquendi genus, ut doctissimi inter ipsos vaticinium Jacobi, *Genes. 49. 10.* ità conentur interpretari. Nec causæ quicquam video ipse, quò minùs voci *Ἔ donec*, eandem pernegandi potestatem hoc in loco tribuamus: ità ut textus ille indicet atque innuat *Urim & Thummim* ante secula tam multa defuuisse, quòd ea præcipuè adeò in perditis & desperatis haberent *Ezra* aliique, ut sermo ille (*donec surgeret Sacerdos cum Urim & Thummim*) penè in proverbii consuetudinem veniret, & rem aliquam ad Græcas calendas futuram denotaret. Hunc autem textûs hujusce sensum præ aliis me habere fateor, quòd minùs probabile sit *DEI* consilia & seculi sui conditionem *Ezram* & populi præfides, viros aurâ propheticâ afflatos, fugisse adeò; quòd spe vanâ Oraculi illius postliminio redituri se duci paterentur. Neque tamen pede firmiore stabit sententia recepta, modò textûs verba sensu vulgari accipienda esse, & *Ezram* aliòsque spem falsam Oraculi illius denuò restituendi concepisse, dederim: nam & Judæi hodierni eâdem spe inani animos suos pascere solent, quamvis certum sit secula, ex quo Oraculum *Urim* defecit, plurima effluxisse.

CAP. VII.

De sensu Textûs mystico.

HActenus sensum Textûs literalem & illius quasi *ἑξωτερικῶς* contemplati sumus: proximum est ut ad ejus *ἑσωτερικῶς*, sensum magis reconditum & mysticum

mysticum indagandum nosmet componamus. Est enim in Scripturis plerisque omnibus נסתר & נגלה, ut cum Judæis loquar, revelatum & absconditum; opaci & splendidi, prout in columnâ Israëliticâ conjugium. In Scriptis præsertim Mosaïcis (quod in *ciphris*, quas vocant, & literis mysticis usu venit) scriptura quædam exterior est, cujus sensus minimè difficilis se cuivis offert; & scriptura interior, *legis mirabilia* continens, quæ ut plenius & apertius intueatur, Psalmista oculos resectos expetit. Ut itaque Textûs hujusce interiora jam pandam, assero eum in summo quidem benedictionem in Pontificis & Levitarum capita effundendam exhibere: in imo verò beneficium in totum *DEI Israëlem*, mediante *Messia*, conferendum premere. Quòd autem *Moses Messiam*, & summa ejus beneficia virtutesque, tanquam ultimum verborum suorum scopum sibi præfixum habuerit, eâ rationis luce quæ omnem dubitationis umbram pellat, ostendi potest. Nam

Primò. Titulus ille סֵדֶר הַקֹּדֶשׁ *Sanctus tuus* ad eum respectum gerit, eique præcipuè asserendus est, qui tentatus erat in *Massa*; prout verba sequentia indicant. At è sacro Codice non constat *Levi* eò loci magis tentatum aut fidelem repertum, quàm cæteros *Israëlis* filios. Eos autem omnes Dominum ibi tentasse conceptis verbis testatum reliquit *Moses*, Exod. 17. 7. quem locum Apostolus non minùs disertè de Christo interpretandum docet. 1 *Cor.* 10. 9. Μὴδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χεῖρὸν, καὶ δὴς καὶ τινες αὐτῶν ἐπειράσαντο. Neq; mirum haberi debeat quòd *Moses* de *Levi* vel Pontifice sermonem jam instituens, ea verba, quæ sensum omnem nisi *Messia* soli convenientem planè respuunt, interponeret; nam solent Scriptores Θεόπνευστοι, de

typo differentes, divinius quiddam ex inopinato pati solent, & ad antitypum vehementiore Spiritûs afflatu rapi & elevari. Assertionis hujusce veritas indè constet, quòd verba quædam haud expectata sæpiùs inferant, quæ Messiaë vel solùm vel aptiùs quàm illius typo congruant. Moris hujus exempla dabunt, *Psal.* 2. 6, 7. & 45. 10, 11. & 61. 6. *Gen.* 49. 18. *Jes.* 61. 1, 2, 3. *Zach.* 6. 11, 12. *Psal.* 41. 9, 10. 72. 5, 7, 11, 16, 17. & 89. 29.

Secundò. Haud obvium est dicere, cur *Moses* periphrasi ullâ, multò minùs tam insolente & obscurâ, sacerdotem primarium vel Tribum Leviticam descriptum dederit; nisi quòd verba quæsierit quæ sensum apertum simul & occultum (sic enim seculi ratio exigebat) gerere, & in personas naturæ lociq; dissimilis, Pontificem putâ & *Messiam*, quadrare possent. Nam proculdubio si *Moses* nil ultra pensi habuisset, quàm ut beneficium in Pontificem vel Tribum sacram conferendum peteret; verbis illis paucis & in usu quotidiano positis, *Sint Urim & Thummim tua cum Sacerdote summo, vel Tribu Leviticâ*, aut hujusmodi, ad animi sui sensus exprimendos usus fuisset: nam brevis illa & sine velo loquendi formula minus *Mosi* & lectoribus suis molestiæ creâset. Si verò *Mosi* destinatum fuisset Sacerdotem typicum & verum ejusdem textûs ambitu continere, ei scopo & consilio verba illa, *Vir Sanctus tuus*, egregiè fuerunt accommodata: eò quòd & Pontifici & Christo, (priori ex parte, posteriori omnimodò) convenirent.

Tertiò. Apud omnes, Judæos juxta & Christianos, in confessum venit, mysterii alicujus nucleum sub tenui textûs Mosaici cortice penè ubique latitare. Altam seriâque veritatis hujusce fidem, Judæos,

Fuvenalis ævo Romæ degentes, tenuisse, ex illis Sattyristæ verbis conjicere licet,

— *servant & metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moses.*

Nam creditu facillimum est, Poëtam verbis hisce ad receptam Judæorum opinionem & loquendi morem alluisse; qui plurima olim, prout & hodie, de סתרי תורה *arcanis Legis*, Sapientum solummodo filiis innotescentibus, effutire solebant. In eandem opinionem venit *Mos. Maimonides*, qui totam Legem כפולים רברי *verba duplicata*, id est, sensu duplici gravidam pronunciavit. Atque hæc sententia de duplici Legis sensu, literali & mystico, tam firmiter olim Judæis steterit, quòd *Grotius* hinc *natum* arbitretur *discrimen antiquitus inter Judæos celebratum, scriptæ legis & legis vocalis תורה שער בה קבולה*, quam & תורה שבעל פה *hoc est, παρρησιασιν* vocant, utramque dicentes à *Mose profectam*. Non, inquit, quòd res aliæ fuerint in traditione quàm in lege scriptâ, sed quòd ea quæ lege scriptâ occultius continebantur, studiosis indagatoribus enodaret accurata interpretatio. Hæc ille in *Mat. 5. 20*. Nec ab illâ Judæorum sententiâ abhorret Christianorum ratio: sentiunt enim & illi ad unum omnes, *Mosis* scripta σοφίαν ἐν μυστηρίοις κερουμμενίω *sæpius exhibere, & ad instar Scriptoris vultus lucem quandam diviniorem, cui ferendæ teneriores populi carnalis oculi impares erant, sub tenui velamine frequenter dissimulare. Tantum abest ut Christiani hoc in dubiis ponerent, quòd veritatis hujusce fides cæca & inconsulta tot Theologos é nostris pepererit, qui quilibet penè Legis apiculas ad allegorias frigidas & triobolares trahere solent,*

ritum

ritum quemlibet in sacramentum fingere, & ad omnia *Mosis* verba & instituta accedere, certi mysteria vel invenire vel facere. Cùm itaque *Mosis* textum sacratiores quosdam recessus τοῖς ἐπισημαῖς, sensus sæpe mysticos animis tantùm purgatoribus adeundos, continere, res tam confessa & manifesta sit, quidni credamus textum qui nos hactenus exercuit, alia in aperto habere, in occulto alia; quædam pueris & ἀμύητοις loqui, quædam iis quibus ætas provecior & sensus magis exercitati?

Quartó. Si *Moses*, hæc loquens, in Pontificem solummodo animum oculosque intendisset, vox illa שׂוֹמֵר [Viro] otiosa penè foret, ejusque jacturam Textus nullo sensus sui damno ferre posset: nam vocabulum שׂוֹמֵר vocis illius locum implere, & sensum ejus integrum satis perspicuè exprimere & continere queat. Quid itaque nisi Sacerdotis nostri summi gratiã inferitur, cui *Viri* nomen per eminentiam quandoque tribuit Scriptura, & quem omnes Sanctum Dei, non autem *Virum* reverà futurum norant? neque rationem hanc virium expertem arguit, quòd hujusmodi pleonasmii exempla apud a Hebræos

frequentia sint, & ab iis mutuata in N. Test. scripta quandoque transferint; a Vide Buxtorf. Thef. Gram. l. 2º c. 1.

(vide *Mat.* 13. 45, 52. 18, 23. & *Luc.* 2, 15.) nam Textus hujusce brevitatis & sapientia singularis in verborum ordine atque electione elucescens, sat probant Spiritum S. nihil hinc superfluum inferuisse. Ideoque accipio ultro & comprobo τῶν LXX versionem, qui voces Hebræicas emphaticè, τῶ ἀνδρὶ τῶ ὁσίῳ, reddidère.

Quintó. Insignis ille titulus שׂוֹמֵר Sanctus tuus, vix Pontifici M. aut Tribui Leviticæ convenire potest.

Si enim vox illa activè sumatur [pro *benefico*, *sancto*, *benigno*] non pauci tiarâ Pontificali ornatî fuerunt, quos mores perditî & impuri infra attributi illius eminentiam plurimùm posuêre. Neque Levitæ semper Legis divinæ se memores adeò præstitère, ut digni essent quos *DEUS* tituli tam illustri honore dignaretur. Si verò passivè vocabulum illud usurpetur, pro eo quem Deus beneficio aliquo egregio Sibi adjunxit, & benevolentîâ speciali à mortalium plebe separavit; ratio haud adeò gravis apparet, cur Sacerdos primarius titulo tam honorifico, suo tantùm capiti affixo præfulgeret: nam facultas *DEI* jussa & responsa populo deferendi Pontifici tributa, in singularium favoris divini pignorum numero recenserî vix digna videtur. Cùm itaque verbum illud sensu non nisi lato & laxo admodum sumptum, Sacerdoti Mosaïco competere queat; consentaneum est ut illud de Sacerdote nostro evangelico, qui solus tituli illius amplitudinem æquare possit & adimplere, dictum intelligamus. Si enim דְּיִסְיָן pro *benefico* sumatur, Christo Domino ad amissim convenit, qui sua & semetipsum nobis dedit, & benignitatem suam nunquam in nos misellos claudi voluit. Si pro *bono* & *sancto* usurpetur, optimè cum titulo illo vitæ & moribus Domini nostri convenit: nam illius fama, cùm inter homines ageret, nè tenuissimâ levissimi criminis suspitione apud æquos judices perstricta fuit; & in conspectu *DEI* peccati adeò omnis immunis perstitit, quòd וְעַתָּה וְעַתָּה in Scripturis signanter appelletur. Si verò vox illum denotet, cui *DEUS* præ omnibus aliis bene velit, in Christum cadit hoc verbum maximè, quem *DEUS* benevolentîâ tam propensâ & eximiâ complectitur, quòd is solus *vos cœduntias* in Scripturis audiat.

Sextò. Textum integrum eâ arte & ingenio (parcatur verbis hominem forsân plus æquo sapientibus,) disposuit *Moses*, quòd, ad instar picturæ ingenioso adumbratæ penicillo, res & personas plurimas ex æquo respiciat. Nam (1°.) Nil obest quòd minùs particulam Υ , τοῖς *Urim & Thummim* affixam (cum LXX. Vulgato interprete, & versione Samarit.) de *Levi* æquè ac de *Deo* interpretemur: quasi ità locutus fuisset *Moses*, “*Thummim tui & Urim tui, ô Levi, cum Viro sancto DEI*; Tibi equidem instrumenta, “nominibus illis mysterii plenis insignita, dignitatem & gloriandi materiam afferunt; Ille solus res ipsas tenet, quas illa notant & loquuntur “nomina. (2°.) Eum in modum Textûs Hebraïci verba efferuntur, quòd formam *Precationis* simul & *Declarationis*, pro interpretum arbitrio, induere possit: ideòque interpretes moderni Textum ut precantis vocem, antiqui verò ut declarantis, intelligendum censent: neque in originali particula ulla reperitur, quæ huic aut illi interpretationi ponat obicem. (3°.) *Urim & Thummim* non tantùm ut nomina propria ad imagunculas Pectoralis, sed ut appellativa ad *perfectiones & lumina* denotandum hîc sumi possint. (4°.) Vox $\Upsilon\Upsilon\Upsilon\Upsilon$, & $\delta\sigma\iota\sigma\upsilon\upsilon$ virum sanctitate præstantem, & $\nu\epsilon\chi\alpha\epsilon\iota\tau\omega\mu\delta\eta\sigma\iota\sigma$ speciali aliquâ gratiæ divinæ tesserâ donatum indicat: ideòque ad typum simul & antitypum, Pontificem & Christum exprimendum egregiè fuit accommodata. Nam Pontifex M. quamvis non sanctitate semper, plurimis tamen favoris divini insignibus alios omnes, qui nomen & sanguinem ab *Israële* petiêre, facilè superavit.

Textus integer & quodlibet ejus verbum sensu gemello gravidum, nobis ansam conjectandi porrigit,

Spiritum Sanctum Textum ità quasi de industriâ ordinasse, ut res & personas naturæ locique disparis sensûs tam lati & dubii ambitu contineret: quid enim facies tam diversas ei dederit, nisi ut posset objecta plurimum diffita pariter respicere & intueri?

Si quis rationes jam datas pensiculiùs trutinaverit, se facilè persuaderi patietur, *Mosen* hîc rudimenta & exordia quædam Evangelii, doctrinas aliquas de *Messia*, sub Pontificis M. umbrâ quasi occultato, paulò obscuriores tradidisse. Ut rem paucis expediam, aut ego fallor, aut duo hæc sunt quæ, pro duplici acceptatione *אורי* Urim & *Thummim*, Domino nostro in verbis hisce, declarativè sumptis, à *Mose* enunciatur.

Primò. Quòd Perfectiones & Lumina Dei sint verè penès Sanctum illum, cujus imaginem solummodo gessit Sacerdotum princeps. Nec tali elogio Christus minor inventus est: quicquid enim uspiam est luminis vel perfectionis in Angelis aut hominibus in Illo fuit & ab Illo manavit. Luminis quidem speciem in Oraculis, & perfectionis umbram quandam in expiationibus, ornamentis & baptismis suis præbuit Sacerdos Summus: Christus utraque reverà possidet & Ecclesiæ largitur. Nam Ille typos, Evangelii præludia, exposuit, cuncta Legis obscura referavit, & omnia, quæ sacramentorum nebulis antiquitas texerat, in apicum protulit. Ille quicquid de fine hominis ultimo, de naturæ rationalis complemento, de viâ universali liberandæ animæ, de medio reconciliationis, de verâ Deum colendi ratione, aliisque regni cœlestis arcanis scitu necessarium est, verbis ad modulum infantum attemperatis revelavit. Ideoque veritates plurimæ quas Gentilium & Judæorum doctores penitus ignorârunt, vel inter sacratiora sua mysteria, cathedrâ digna, numerârunt;

numerârunt; per Christum adeò in aprico positæ sunt, quòd prima religionis rudimenta jam factæ sint & puerorum exercitia. Hinc factum quòd Christus *Lucis* nomine sæpius in Dei scriptis descriptus veniat, ut *Luc. 2. 32. Jes. 42. 6. 1 Joh. 9. 10. & cap. 3. 19. Jes. 60. 19, 20. & alibi.* Deinde, perfectiones omnes, quocunque nomine innotescant, in Christo, Pontificis archetypo, reperiuntur: *Evangelica*, nam Sacerdos

^a Ille solus fuit, cui ad scelus aliquod à se-

^a *Heb. 9. 26.*

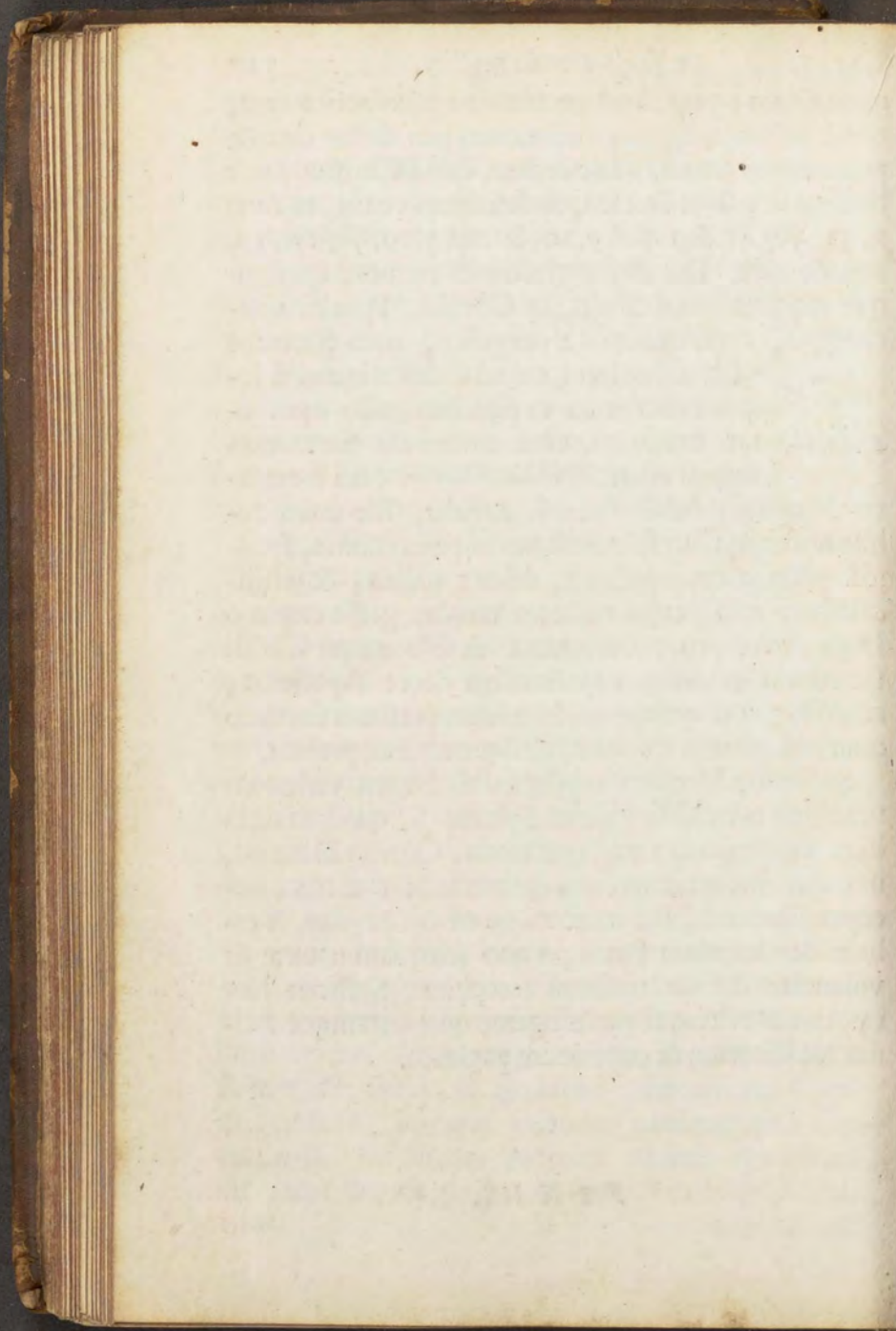
Dan. 9. 24.

Pf. 16. 10.

ipso conceptum expiandum nullo opus erat sacrificio: cùm omnes alii Sacerdotes summi essent *מְהוֹסְרֵי כַפָּרִית* (utì loquuntur Magistri) *οὐδᾶεις ἱλασμοῦ.* *Legalis*, Ille enim debita nostra, quibus solvendis nos impares eramus, spongiâ quam in cruce gustavit, delevit omnia; & justificationem eam, cujus umbram tantùm gessit expiatio Legis, verè pro nobis meruit. A solo itaque Christi sacerdotio *τελείωσιν* expectandam docet Apostolus, ad *Heb. 7. 11.* quippe qui hominum personas sacrificio omnibus numeris absoluto, ideòque ultimo, perfecit.

Secundò. Id etiam mysterii sub horum verborum velamine occultâsse videtur Spiritus S. quod oracula hanc vel futuram vitam spectantia, Christo Domino, in cujus finem arcana sua omnia effudit *DEUS*, accepta debeantur. Ille enim *Λόγος* est & *Λογῆιον*, Verbum & Oraculum Patris, à quo scientiam naturæ & voluntatis divinæ traditam accepimus. Sufficiat hæc carptim brevitérque perstringere, quæ utramque faciunt tot librorum & concionum paginam.

Secundò. Id etiam mysterii sub horum verborum velamine occultâsse videtur Spiritus S. quod oracula hanc vel futuram vitam spectantia, Christo Domino, in cujus finem arcana sua omnia effudit *DEUS*, accepta debeantur. Ille enim *Λόγος* est & *Λογῆιον*, Verbum & Oraculum Patris, à quo scientiam naturæ & voluntatis divinæ traditam accepimus. Sufficiat hæc carptim brevitérque perstringere, quæ utramque faciunt tot librorum & concionum paginam.

Index Rerum.

- A** Ben-Ezræ sententia de naturâ Urim p. 103
 Abrahami domestici non attulerunt Teraphim ex Ægypto in Chaldaeam 154
 Ægyptii imagines fatidicas plurimas habebant, & multi aestimabant 52. 92. varia habuere oracula ad usus varios 22. Eorum Di nominibus hebraïcis appellati 151. Eorum Talismana quid 192. Pontificem suum imagine cui Veritas nomen ornabant 205. Moribus plusquam aliæ gentes cum Hebraeis conveniebant 206 225. Nec tamen Hebraeos imitabantur 208, 209, 210, 211. Ab exterorum moribus penitus abhorruere 224, 225. 229. Judeis infensi 209. Superbi maximè, & quare 208.
 Eliani testimonium de ornamento Pontificis Ægyptiaci 201. fide dignum asseritur 220
 Sæpe vicem supplet $\overline{\text{m}}$ \square deservientis 30.
 Amasia cur coluerit idola filiorum Seir 47
 Angeli, ignis olim habitati & vocati 159. 160. 239. Visiones Angelorum quando desierint in Ecclesiâ Judaicâ. 161. Specie igneâ sapius apparuere 240. præsertim cum Dei vicem aut nomen gererent 241 nomen Urim iis apprime convenit. 239. 242. Naturam igneâ iis tribuebant veteres 242, 243, Dei consilia omnia revelabant 244, 245. Responsa ex Urim eorum ministerio data 242. 244, 245. 261, 262, 263. eorum descensus super Christum, qualis 246
 Arabes Vet. quid per Dei filias intelligerent 169
 Arca, plurimi olim habitata 198. 271. In eam Sacerdos Urim consulens faciem obvertit sapius 94. sed non semper 95, 96, 305
 Bath Col, unde nomen habuit 6
 Campanulæ Pontificis cur instituta 211
 Capilli cur Deo sub Lege offerendi 127. 131
 Carnibus tantum immolatis vescebantur Israëlita in deserto, & quare 281
 Chaldaei

INDEX RERUM.

- Chaldæi *sæpe commutant S*
in T 173
- Chafid & Chafidim, quid proprie significet 277. attributum Levitarum quando que 278. titulus Messia optimè convenit 320
- Cherubim, Eorum figura in Script. non descripta, & quare 33. uno & eodem titulo semper innotescunt 97. nomen notum ante Mosis tempora 159. 160. imagines figura inusitata 198. cur Josephus tam obscure de iis scripserit 102. quid significarunt 246. Cur due imagines 250. Dei habitatio inter ea 260, 261
- Christophori Castri opinio de natura *v̄s* Urim traditur, & ad examen vocatur 105, 106, 107. quid in eâ culpandum quid amplexandum fusè ostenditur 108, 109, 110
- Christus omnium exemplar sub Vet. Oeconom. 260. 263
- Chrysofostomi sententia de ratione plurimorum rituum Mosaicorum 127, 128.
- Consuetudinis vis in religione, quanta 117
- Coram Domino, quid in sacris lit. significet 95
- Cor sapientia sedes apud Aegyptios aliosque habitum 219, 271
- Cornelii à Lap. opinio de ratione nominis Teraphim tradita, & aliis prealata 170
- Cunæi argumentum ad probandum Regi l'cuiffe Urim consulere 301. appensum in statera & inventum deficiens 307
- David Urim sine mediâ Pontificis operâ consuluit 306, 307
- Deus Regis civilis personam titulûmque gessit, & quare 13, 14, 15. multa Hebræorum ruditati & pertinacia concessit 119
- Diabolus nunquam se Dei simiam præstitit 217. quâ arte homines in idololatriam pellexit 1, 2. 47
- Diodor. Siculus unde habuit quæ de Judæorum Sacerdote S. refert 267
- Divortia cur Judæis permissa 99
- Domus privatae religioni sacra, frequentes apud Judæos 78. & Ethnicos 79 quandoque prohibita, ibid.
- Donec, nonnunquam vox negantis in Scripturis 318
- Ephod, quid fuit 54. Vulgare & pontificium quæ differunt, ibid. quando Levitis ordin. primò concessum ibid. à Pectorali nunquam separandum 55. Teraphim

INDEX RERUM.

- ei sapius conjunctum, nullo verbo interposito, & quare* 57, 58
 Elohim, *Symbola divina quandoque significat* 8. *Angelorum titulus* 105
 Festa *Judeorum* certo tempore celebranda, & quare 281
 Figuræ *Urim & Thūmim factæ sub Templo secundo* 107
 Gemmæ cur *Pectorali additæ* 227, 228. *an plus solio splenduerint cum oracula inde ederentur* 144, 145
 Gentilium *templa, quo consilio ab iis condita* 9. *eorum ritus nonnulli in Dei cultum recepti* 126, 127, 128 & seq. *eorum monumenta lucem ferant obscurioribus Judeorum moribus* 176, 177
 Gideonis *Ephod quid fuit* 87, 88. *animo non malo illud fecit* 89, 90
 Grotii *sententia de origine rituum sacrificandi, & legum de cibis vetitis* 132 *refellit illius opinio de origine simulachri Egypt. cui Veritas nomen* 207
 Hebræi *rem egregiam voce plurali exprimunt* 264. *rei significatæ nomen signo ipsi saepe tribuunt* 271. *excellentiæ Dei nomine significant, & quare* 312
 Jehojada *nunquam fuit Sacerdos Summus* 142
 Ignis *flammans Angelorum symbolum in Scripturis* 239, 2. *1. eorum naturam optimè representat* 242, 243
 Ignis *in cavernis cur Israëlitis concessus* 10
 Imagines, *olim fatidicæ fuere* 51. 188. *personarum nomina saepe gerebant, quibus sacra* 248
 Israelitæ *extraordinaria præsentia divina pignora & symbola postularunt, & quare* 9. 192. *in Egypto idola coluere & consulerent* 52. 115, 116, 117. 190. 228. *Gentium aliarum, Egypti præcipuè, moribus supra modum additi* 215, 216. *ingenii præfracti & pertinacis populus* 118, 119. *iis ob rationes plurima permissa olim in usu.* 98, 99. 119, 120, 121
 Inaures *Israëlitarum & Gideonis quid fuerint* 87
 Josephi *testimonio de miraculoso gemmarum splendore an tutò credendum* 137. 144
 Judæi *cur circa Oraculum Urim miserè hallucinati* 27. 193, 194.
 Judices *Israëlitici cur nulla gestarent Majestatis insignia* 14. *quali potestate præessent* 26. 292
 Kircheri

INDEX RERUM.

- Kircheri *sententia de origine*
Aegyptiacâ vocis Theraphim refutata 151. 155,
 156
 Kircheri *sententia de origine*
ex igne creatis, unde hau-
sta 243
 Matzebah, *quid propriè si-*
gnificet 62
 Maimonides *ritus Mosaiicos*
è seculi consuetudine ori-
ginem petiisse asserit 129,
 130
 Medi *Vet. quomodo iudices*
suos ornârunt 271
 Memnonis *statua, unde vo-*
calis 44
 Mezuzoth & Totaphot *fu-*
deorum, quid & unde orta
 273
 Michæ *sculptile & constabile*
res due distinctæ 71, 72.
ejus Theraphim quid di-
versum à constabili suo 73,
 74. *Urim per Theraphim*
ejus intelligendum ibid. e-
um non fuisse idololatram
fusè probatur 74, 75, 76.
illius domus Deorum quid
fuit 77. *ejus tempora, qua-*
lia 80. *cur idola sui repta*
Deos suos vocaverit 81.
quo animo sua fecit omnia
 82. *Deus per Theraphim*
ejus respondit 83. *cur voca-*
bulum Theraphim retinu-
erit 153, 272.
 Mitra *cur Pontifici in orna-*
mentum data 289
 Mosis *scripta sensum mysti-*
cum habent & literalem
 320
 Mystera *per Urim & Thum-*
im
- Iapides *Pectoralis res ab U-*
rim prorsus diversæ 34,
 35. 137. 146. *non dabant*
responſa vel per literarum
iis insculptarum eminentiam
 134. 138, 139. *vel per*
splendorem miraculosum
 143, 144, 145.
 Leges *ceremoniales non sine*
ratione data 264 *plurimæ*
ob seculi mores latae 99.
earum rationes due 265.
Statuta non bona meritò
appellari possint 122
 Levitæ, *Dei* ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ *in Scri-*
pturis signanter appellati,
& quare 258. *cur Deo*
supra alios grati 310. 313.
munera iis demandata, que
 315
 Lex *cur bona & mala tantum*
temporalia ob oculos Israë-
litarum ponit 2. 14. *de*
Urim lata, admodum bre-
vis, & quare 183, 184.
Oralis & scripta 131
 Ludov. *De Dieu opinio de ra-*
tione nominis Theraphim
probatur 170
 Libri *de imaginibus loquenti-*
bis, qui & quando editi 51
 Linigeri *quorundam apud Scri-*
ptores Ethnicos dicti 211
 Mahometis *fabula de angelis*

INDEX RERUM.

- mim adumbrata, quæ fuerint* 266, 267
Neomeniarum festa cur à Deo instituta 120
Nomina ab usu & sensu primævo quandoq; recedunt 258
Nomina Urim & Thummim indita mysterii significandi gratiâ, 269. 300, &c.
Oracula per Urim data fuisse probatur 5, 6, 7. 34. *Israëlitis ob tres rationes concessa* 7, 8, 9, 10. *cur varia oracula iis indita* 22. *sæpius per imagines edita* 187, 188
Pectorale iudicii, unde sic dictum 5. 18. *cur* ^{λεγοιεν} *appellatum ibid. & Coschen* 109. *Illius figura, qualis* 28, 29. *ei cur gemma addita* 227. *& tribunal nomina* 18. *Urim in illius duplo positum* 29, 30
Phinehas patris loco Urim consuluit 299
Πιλατία apud Medos Vet. quid 271, 272
Philonis Jud. testimonium de naturâ Urim 101. *admodum obscure traditum & quare* 102.
Pontifex M. Illustrissimus Messias typus 282. *& ita à Judæo habitus* 268. *Illius ornamenta tabernaculi ornamentis* ^{αὐτοῦ} *185. potestatis sue indicia* 291
omnibus Sacerdotum ethnicorum ornamentis insignitus, & quare 213. 287. *summum ei honorem deferrebant Judæi vet.* 288. *ordinarius Reip. præses durante Theocratiâ* 291. *volutatis divina per Urim patefactæ nuncius* 296, 297. *Ille aut Vicarius suus castrorum comes* 20. *non respondebat per afflatum Sp. S.* 135. 141, 142.
Rachel, cur patris Theraphim furata 91
Rex, cur Israëlitis gratis 215. *& qualis* 25. *illius jussu Sacerdos S. Urim consulere tenebatur* 298. *ei licuit Urim interrogare* 301, 302, 303. *imperium habuit in Pontificẽ M.* 306
Revelationis divinæ 4. *species* 6. *sola revelatio per Urim non rediit, Christo in terris agente, & quare* 23
Ritus Mosæici typi Evangelici 266. 268. *plurimi à seculi usu initium accepere* 113, 114, 115. *& seq. sed aliquatenus mutati* 259. 265. 273
Sacerdotes ordinarii quandoque Urim consulebant 299, 300. *iis solis Sanctuarium ingredi datum, & quare* 15. *persona ad oraculum consulendam maxime*

INDEX RERUM

- ximè idonea* 289. *scientia & integritas in eis præcipuè requisita* 271. 311, 312. & *si. q.*
Sacerdotium regale, cur Israëlita dicti 292
Sacrificiorum ritus unde orti 132. *ea certo tempore celebranda, & quare* 281
Sacrorum honori conservando in lege prospectum 286
Salomon, cur tot fœminas aluerit 216. *sub ejus tempora sicut Urim* 25, 26, 27. 216. *cur nunquam consulit Urim* 21
Sapientia Dei in ritibus Moisaicis præscribendis quomodo elucet 266
Sapphirus quanti apud antiquos habita 217, 218
Scriptores sacri de typo loquentes subito ad antitypum rapiuntur 321
Sculptilia, quare præcepto secundo interdicta 52
Seldeni opinio de Michæ Theraphim rejicitur 84
Serapes, quid 43. 52. *unde nominis origo* 150, 151. *frequenti in usu apud Aegyptios* 92. 125. *quid simile vis Theraphim* 112, 152
Seraphim antiquissimus Angelorum titulus 150. 158. 160. *cur iis concessus* 159
Σελνεραεδια nota propria gentis Israëlita 118
Statua quomodo ab arâ differat 62. *eam erigere an semper illi citum* 63. *statue gentium cur saepe radiolis circumdata* 110
Talmudicorum sententia de naturâ Urim traditur & refellitur 134, 138, 139
Τελειοι in N. T. qui 223
Templum cur splendide ornatum 15. 110. 128. 210, 211. *in atria distributum & quare* 15
Theocratia, quando incipiebat & desinebat 13, 14, 15. *illius pignus & signum, Urim* 23, 24, 25. 318
Thephilin Israëlitarum quid & unde 273
Theraphim vox media 41. 61. *quid fuerint* 42. *simulachra exigua* 42, 43 *prophetica* 44. *antiquissima* 45, 46, 47. *a demone sepius animata* 48, 49. *magni habita apud omnes* 91, 92. 164. *Hebraicum vocabulum* 149. *idem quod Seraphim* 150, 151, 152. 251. *primitus honorum Angelorum symbola* 160, 161, 162, 163. *Angeli boni inde quandoq; responderunt* 83. 164, 165, 166, 167, 168. 195. *ejusdem significationis cum Urim* 251, 252, 253. *sub*

INDEX RERUM.

153. *sub Abrahami tempora in usum venire*, 173, 174. *Elohim vocata, & quare* 163. 167
- Thummim, *res distincta ab Urim numero & usu* 38, 39, 40. 202, 203. *Deus per illud nunquam respondit* 203. *vocis significatio* 223. 230. *quid fuit & unde originem traxit* 207, 208, 209, &c. *ratio nominis* 258
- Torquium *usus, antiquissimus* 218
- Veritas *quid in sacris significet* 222
- Vitulus aureus *cur factus* 115
- Urim, *Oraculum de publicis tantum negotiis consulendum* 16, 17, 18. *praecipue bellicis* 19, 20. 299. *impirii divini pignus* 24, 318. *sub Salomonis tempora defecit* 21. 24, 25, 26, 27, 318. *Quid fuit* 40, 41. 53. *an splenderet cum oracula inde ederentur* 109, 110. *vocis significatio* 147, 148. 229. *eiusdem significationis cum Theraphim* 149, 150, 151, 152. *res tantum una* III, 112. *Ab Angelis nomen habuit* 248, 249, 250. *nomen Urim in locum Theraphim assumptum, & quare* 258, 259. *non consultum in S. Sanct.* 305
- Urim & Thummim, *res quoad substantiam cognita ante legem* 32, 33. *in Pectoralis duplo posita.* 30. *res diversa à gemmis Pectoralis* 34, 35, 36. *res tantum duae* 37. *eorum natura in sacris nusquam explicantur, & quare* 97, 98, 184. *à quibus firmata* 105, 106, 107. *cur simul conjuncta* 196. *vasa sanctitatis cur dicta* 299. 300
- Voce *tradebantur responsa per Urim* 141, 142. 177, 178. & *voce submissa* 179
- Viri Synagogæ M. *non expectarunt restitutionem Urim sub templo secundo* 318, 319
- Zabii *prospera omnia propter cultum astrorum eventura docebant* 1, 2. *leges à Deo lata eorum ritibus adversa* 125, 126. *eorum ritus omnes non abrogati* 126, 127
- Zoroastris *oraculum explicatum* 241

FINIS.

